Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

WIDENER
HN SVGR D

Neth 3988.1

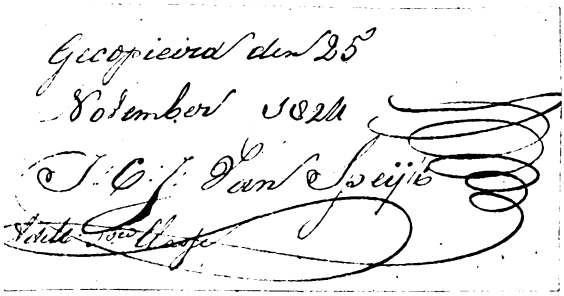

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

BOUGHT FROM THE
AMEY RICHMOND SHELDON
FUND

Printed in Germany

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

LEVEN

VAN

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

P. Velyn sculp.

J. C. J. van Speyk.

Digitized by Google

LEVEN
VAN
JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK,

DOOR

JACOBUS KONING,

Lid van het Koninklijk Nederlandsche Instituut, enz. enz.

Te 'S GRAVENHAGE en AMSTERDAM, bij
DE GEBROEDERS VAN CLEEF
EN
JOHANNES VAN DER HEY en ZOON.
MDCCCXXXII.

Digitized by Google

Neth 3988.1
✓

Sheldon Fund

Digitized by Google

OPDRAGT

AAN

ZIJNE MAJESTEIT

DEN

KONING DER NEDERLANDEN,

Groot-Hertog van Luxemburg,

ENZ. ENZ. ENZ.

Digitized by Google

Aan U, mijn VORST! wiens deugden het dankbaar *Nederland* vereert, wiens wijsheid *Europa* bewondert, wiens nagedachtenis in zegening zal zijn bij het laatste nageslacht, — aan U, den Vader des Vaderlands, zij, met eerbiedige hulde, de *Levensgeschiedenis* toegeheiligd van den onsterfelijken JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.

U toch beminde hij met de volle kracht zijner schoone ziel. Uw behoud, Uw geluk was zijne vurigste bede tot den Alregeerder. Gloeijende voor de handhaving van Uwe eer en regten, en voor de verdediging van de heilige zaak des Vaderlands, opende hij, met onverschrokken heldenzin, het strafgerigt over het meineedig *Antwerpen.* Tot in den dood getrouw aan den eens gezworen eed, sneuvelde

Digitized by Google

hij in de volbrenging zijner heiligste pligten, en, met de bede voor U en het dierbaar Vaderland op de lippen, trad hij, het leven stellende voor zijne broederen, de eeuwigheid in.

En Gij, mijn VORST! Gij hebt zijnen moed gekend, zijne trouw vereerd, zijne grootheid gehuldigd. Uwe hand heeft den onversaagden krijgsman den welverdienden lauwer toegereikt voor zijn stout bestaan op den gedenkwaardigen 27en October. En, toen de treurige mare van zijn glansrijk verscheiden door *Nederland* weêrgalmde, toen, edel VORST! hebt ook Gij, bij de aanschouwing van zooveel trouw, eenen traan gewijd aan de nagedachtenis van den held, wiens grootsche zelfopoffering Uwen zetel met onverdoofbaren luister omgaf, en in den nacht des tegen-

Digitized by Google

spoeds het morgenrood eener heerlijke toekomst deed aanbreken. Met weemoedigen blik en innige ontroering hebt Gij het vermorzeld gebeente aanschouwd van den grooten voedsterzoon van *Amsterdam*, en dat geheiligd overschot grootmoedig afgestaan aan *Amstels* treurende stedemaagd, die eens den armen wees meêdoogend opnam in hare armen en opkweekte voor het Vaderland.

Heb dank, beste der Koningen! voor alle die bewijzen van liefde en dankbaarheid jegens mijnen verheerlijkten stadgenoot. Heb dank voor Uwe vaderlijke zorg voor de hulpbehoevende betrekkingen der met VAN SPEIJK zoo roemrijk gesneuvelden.

Zoo waart Gij hier, zoo zijt Gij overal en altijd een liefhebbend Vader voor alle Uwe

Digitized by Google

onderdanen. Aan Uwe rustelooze pogingen tot ons welzijn en tot redding van *Nederland* zijn wij de verdediging en handhaving onzer vrijheid en onafhankelijkheid verschuldigd. Op U, die, bij het loeijen van den storm, met eene vaste hand het schip van staat bestuurt, blijft ons oog met vol vertrouwen staren. Aan Uw wijs beleid en moedige standvastigheid zullen wij eens, naast God, het behoud des Vaderlands dank weten.

Daarvoor loone U de almagtige God! De zegen des Allerhoogsten ruste ruimschoots op U en Uw Doorluchtig Huis! De liefde des Oneindigen zij met U alle de dagen Uws levens en bekroone weldra Uwe deugd en *Neêrlands* trouw met de zegeningen van eenen gewenschten, en duurzamen vrede!

Digitized by Google

Ontvang, geliefde VORST! met dit offer mijner hulde en erkentelijkheid, de plegtige verzekering van den opregtsten en diepsten eerbied, waarmede ik betuig te zijn,

SIRE!

VAN UWE MAJESTEIT

DE GETROUWE EN GEHOORZAME
ONDERDAAN

Jacobus Koning.

Digitized by Google

VOORBERIGT.

Naauwelijks had zich de mare der grootmoedige zelfopoffering van den edelen JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK *verspreid, of ik werd niet slechts door deszelfs bloedverwanten, maar tevens door een' onzer achtingwaardigste mannen uitgenoodigd, om het leven van dezen jongen Held te beschrijven. Vervuld van bewondering jegens mijnen grooten Stadgenoot, was mij dit van beide zijden hoogstvereerend aanzoek regt welkom, en met levendige geestdrift nam ik de taak op mij, de geschiedenis van den roemrijk gesneuvelden held voor tijdgenoot en nageslacht te boek te stellen.*

Inmiddels had de Substituut Archivarius des Rijks Jonkheer Mr. J. C. DE JONGE, *(thans de waardige opvolger van den kundigen en verdienstelijken* VAN WIJN) *aan wiens welversneden pen men, onder anderen, het* Leven der Everisen *te danken heeft, de taak op zich genomen, om een* Ge-

Digitized by Google

denkboek *ter eere van onzen onsterfelijken landgenoot te vervaardigen. Zonder van elkanders voornemen iets te weten, werd daarvan toevallig op denzelfden dag door de Dagbladen kennis gegeven.*

De meer dan wetenschappelijke betrekking, die sinds jaren tusschen ons beiden had bestaan, duldde niet, dat elk van ons zijnen eigenen weg bleef bewandelen. Er had terstond eene briefwisseling tusschen ons plaats, die ten gevolge had, dat de Heer DE JONGE *edelmoedig genoeg was, om van zijn voornemen te mijnen behoeve geheel en al afstand te doen. Eene opoffering voorwaar, die zeldzaam mag worden genoemd, en die alzoo mijne dankbaarheid en erkentenis verdient, welke ik dan ook bij dezen openlijk en opregt te kennen geef.*

En nu begon ik de noodige bouwstoffen tot dit mijn werk te verzamelen. Mondelinge en schriftelijke berigten werden, zoo hier als elders, ingewonnen. Nergens ontmoette ik weigering of tegenstand. Aan alle mijne aanvragen werd op de meest heusche en minzaamste wijze voldaan; terwijl mij, ten gevolge van een Koninklijk Kabinetsschrijven, van wege het Departement van Marine geauthentiseerde afschriften van de bij hetzelve berustende stukken werden toegezonden. Ik ontving op die wijze meer, dan ik immer had kunnen of durven verwachten.

Digitized by Google

Uit de eerste inzage dier stukken bleek het mij, dat het heldenleven van VAN SPEIJK, *hoe jong dan ook overleden, zich niet, zoo als velen vermeenden, binnen den engen kring van naauwelijks drie maanden had bepaald. Reeds vroeger had hij in* Oost-Indië *meer dan eene proeve van beleid en onverschrokkenheid, zoo wel als van liefde en trouw aan Koning en Vaderland, gegeven.*

Daardoor werd mijne taak niet weinig verzwaard en scheen mij toe mijne krachten te zullen te boven gaan. Met eenigen schroom — waarom zou ik het verzwijgen? — zag ik in den beginne tegen dezelve op. Doch getrouw willende blijven aan mijne belofte, — aangevuurd door de belangrijkheid en schoonheid van het onderwerp, en tevens door de zucht, om hierdoor, naar vermogen, het mijne toe te brengen ter vereeuwiging van den onvergetelijken Held, wiens grootmoedige zelfopoffering en trouw tot in den dood, de verbazing van gansch Europa *tot zich trokken: — zag ik geene zwarigheden meer en vattede met lust en ijver de pen op, ter aanvaarding van eenen arbeid, die mij een zoet genoegen heeft verschaft, en op welken ik, tot aan mijnen jongsten stond, als op eene niet ongelukkig geslaagde poging, ter verbreiding en bevestiging van* Hollands *roem in het algemeen, en die der Nederlandsche*

Digitized by Google

Marine in het bijzonder, met eenig welgevallen hoop te staren.

Nu werd het plan van bewerking door mij beraamd. De groote menigte der opgezamelde bouwstoffen maakte dit in den beginne moeijelijk. Het was niet mogelijk, om alles, hetgeen tot den Held der geschiedenis betrekking had, in zijne levensbeschrijving in te voegen, en niets dan enkel bewijsstukken *tot de bijlagen te bezigen. Behalve dat in deze en gene berigten ook zijne krijgsbroeders, met wie hij in eenige dienstbetrekking had gestaan, betrokken waren, vorderden ook sommige punten een te breedvoerig onderzoek en behandeling, om dezelve in den tekst te brengen, of zelfs in de aanteekeningen aan den voet der bladzijden te plaatsen. De lezer zou daardoor te dikwerf van de hoofdzaak zijn afgeleid, en tevens de werking van het geheel verloren gegaan zijn.*

Ik besloot dus, het leven van VAN SPEIJK *onafgebroken te laten voorafgaan, en voorts aan de berigten en meer uitvoerig behandelde onderwerpen, daartoe behoorende, onder de aanteekeningen en bijlagen eene bijzondere plaats te geven.*

Nog acht ik het noodig te berigten, dat ik mij, bij het ontwerpen en ter nederstellen der karakterschets *van* VAN SPEIJK, *bevlijtigd heb, om hem in*

Digitized by Google

zijne waarde als mensch en krijgsman, in zijne denkwijze, beginselen, drijfveren en handelingen te doen kennen. Dit alleen, toch, was mijns inziens, in staat, om het verschrikkelijk doch verheven heldenfeit, waarmede hij zijn leven besloot, uit het eenige en ware standpunt te doen beschouwen, ten einde hetzelve niet slechts voor geoorloofd, *maar tevens voor* onvermijdelijk *en* pligtmatig *te doen verklaren. Die mijner lezeren alzoo, welke de behandeling van dit onderwerp bij het verhaal van het gebeurde op den* 5en *Februarij vermeenden te zullen aantreffen, verwijze ik mitsdien tot de gezegde* Karakterschets.

Dan naauwelijks met dit plan van bewerking gereed zijnde en eenige bladzijden op het papier gebragt hebbende, werd ik, omstreeks de helft der maand Augustus des afgeloopen jaars, door eene, in den beginne zeer ernstige en in de gevolgen langdurige, ongesteldheid aangetast, die mij meer dan twee maanden, voor allen ingespannen en eenigzins moeijelijken arbeid ongeschikt maakte. Dit veroorzaakte eene aanmerkelijke vertraging in den voortgang des werks, hetwelk ook nu nog niet het licht zoude hebben kunnen zien, indien ik niet eenen getrouwen helper had gevonden in mijnen jongsten zoon (*),

(*) J. J. KONING, *Litt. Hum. Cand.*

Digitized by Google

die inmiddels de uitgestrekte briefwisseling bijhield, nieuwe berigten inwon, van een en ander behoorlijke aanteekening maakte en alles zoodanig regelde en rangschikte, dat ik, bij mijne aanvankelijke herstelling, den afgebroken draad dadelijk wederom kon opvatten.

Al hetgeen voorts door mij is ter nedergesteld, is, zoo verre het daarvoor vatbaar was, uit echte bronnen *geput, die ik, waar ik het noodig achtte, heb aangewezen. En, daar het mijn oogmerk was, niets aan mijne lezers voor te dragen, dan waarop zij zich als waarachtige waarheid, verlaten konden, heb ik het een en ander achterwege gelaten, dat mij voorkwam, niet op genoegzame gronden te steunen.*

Van vele kleinigheden heb ik geen gebruik gemaakt, schoon dezelve welligt door dezen of genen als van eenig gewigt beschouwd konden worden, doch waarin ik meende dat het publiek in het algemeen weinig belang zou stellen. Ik beschreef toch het leven van VAN SPEIJK *niet voor zijne bloedverwanten en vrienden, en evenmin voor de bewoners van* Amsterdam *bij uitsluiting, maar voor mijne landgenooten, voor de bewonderaars en hoogschatters van braafheid, trouw aan eer en pligt, onverschrokkenheid en edelmoedige zelfopoffering voor Vaderland en Koning, tot welk land of volk die edelen*

Digitized by Google

ook mogen behooren, en tevens voor het nageslacht. Zoodanig althans was het doel, dat ik mij bij mijnen arbeid had voorgesteld.

Het zal mijne lezers dan ook niet verwonderen, dat ik in de aanteekeningen eervolle melding heb gemaakt van eenige Zee-Officieren, die met den braven VAN SPEIJK *in eenige dienstbetrekking hebben gestaan. De bereidvaardigheid, waarmede zij mij de bij hen bekende daadzaken en berigten hebben medegedeeld, vorderde eene dankbare en wel verdiende hulde, als deze.*

Ook kan ik niet nalaten, mijne hoogste erkentenis en opregten dank te betuigen aan Zijne Excellentie den Vice-Admiraal C. J. WOLTERBEEK, *Directeur-Generaal voor de Marine, en den Hoogwelgeboren Heer Jonkheer* J. J. QUARLES VAN UFFORD, *Secretaris-Generaal bij dat Departement; mitsgaders aan mijne hooggeschatte vrienden, de Heeren* C. W. WESTERBAEN, J. DE VOS, WSZ, *Mr.* W. J. C. VAN HASSELT, *te* Amsterdam, *en tevens aan de naastbestaanden van den edelen* VAN SPEIJK, *voor de minzame en hoogstverpligtende wijze, op welke zij mij meer en min belangrijke stukken, berigten of aanmerkingen hebben doen toekomen.*

Meer heb ik den lezer niet te vermelden. Ik

Digitized by Google

wensch hem, bij de lezing van dit werk, zoo veel genoegen toe, als ik bij deszelfs bearbeiding heb mogen smaken.

J. KONING.

Amsterdam,
Februarij 1832.

Digitized by Google

verk, zoo veel
earbeiding heb

KONING.

NAAMLIJST

DER

INTEEKENAREN.

ZIJNE MAJESTEIT DE KONING.

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN. 2 Exempl.

H. H. K. K. H. H. DE PRINSEN DER NEDERLANDEN, ZONEN VAN Z. K. H. DEN PRINS VAN ORANJE. 3 Exempl.

Digitized by Google

A.

A., (S.) te Amsterdam.

ACKERMANS, (P. J.) Luitenant-Kolonel-Ingenieur, te 's Gravenhage.

AKEN, (J. VAN) Adjunct-Commies bij het Departement van Marine, te 's Gravenhage.

AKKERMANS, ( ) Kapit. Kwartiermeester, te Kampen.

ALBACH, (VAN) 2e Luitenant, te Kampen.

AMADIO, (A. C.) Adjunct-Schrijver.

AMESHOFF, Jr., (H.) te Amsterdam.

AMESHOF, (L. HAMERSTER) te Amsterdam.

ANEMAET, (A.) Kapitein-Luitenant ter Zee.

————, (P. C. W.) Scheepsklerk op Z. M. fregat *Minerva*.

ANSPACH, (J. A.) te Amsterdam.

ASMUS, (G. M.) Commies bij het Departement der Marine, te 's Gravenhage.

ASSER, (Mr. C.) Referendaris der Eerste Klasse, te 's Gravenhage.

AYSMA, (LAUTA VAN) te Amsterdam.

B.

BAARS, (W. T.) Luitenant ter zee, 1e Klasse.

BACKER, Jr., (A.) te Amsterdam.

BAKKER, (H. G.) te Amsterdam.

BAKKER, (J. J.) te Edam.

BALCKE, (C. F.) Klerk bij het Hoofd-Departem. der Marine van de Zuiderzee, te Amsterdam.

BARTIJN, ( ) 2e Luitenant-Kwartiermeester, te Utrecht.

BAUD, (J. C.) Directeur voor de zaken der Koloniën, te 's Gravenhage.

BEC, ( ) Luitenant-Kwartiermeester, te Dommelen.

BEETZ, (B. B.) te Amsterdam.

BEGEMANN, (F. A.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

BEL-

Digitized by Google

BELLEFROID, (Jhr. R. DE) 1ste Kapitein-Ingenieur, te Maastricht.
BENNET, (J. M.) te Amsterdam.
BENTHEM, (S. VAN) Boekhandelaar te Middelburg.
BERGH, (W. VAN DEN) Notaris te 's Gravenhage.
BERGHUIS, (C. L.) Adelborst der 1e Klasse.
BESIER, (J. A.) Majoor bij het Korps Mariniers, te Rotterdam.
BEZEMER, (A.) Kapitein ter Zee.
BIANCHI, (J.) te Amsterdam.
Bibliotheek (De) der 10e. Afdeeling Infanterie te Utrecht. 2 Ex.
BLAAUWBOER, (G.) Koopman in de Zijpe.
BLAAUWBOER, (H.) Koopman in de Zijpe.
BLANCKE, (G.) te Amsterdam.
BLEYKER (M. DE) Boekhandelaar te Rotterdam.
BLOK, (J.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.
BLOM, H.Z. (A. H.) Fungerend Adspirant bij de Militaire Administratie, te 's Gravenhage.
BOAS, Jr (J. T.) te Amsterdam.
BOECOP, (C. G. J. BARON VAN) Generaal-Majoor te Maastricht.
BOGAERDE, (Jonkh. VAN DEN) Gouverneur van Noord-Braband, te 's Hertogenbosch.
BOGAERT, (VAN DEN) Kapit. Administrateur van kleeding, te Kampen.
BOHN, (P. F.) Boekhandelaar te Haarlem. 2 Exempl.
BOISSEVAIN, (G. J.) te Amsterdam.
BOLKEN, (J. H.) Kapitein ter Zee, te Nijmegen.
BOMMEL, (C. VAN) te Edam.
BONKHUIZEN, (J.) te Amsterdam.
BOOGAERD, (K.) Voor het Leesgezelschap: Harmonie en beschaving te Oud-Beijerland.
BOONZAJER, (A.) Voor het Leesgezelschap: Leeslust, te Arnhem.
BOONZAJER, (C. G.) Notaris te Gorinchem.
BOS, (D.) Majoor-Ingenieur te 's Gravenhage.

Digitized by Google

BOSCH, (E. B. VAN DEN) Kapitein-Luitenant ter Zee, Adjudant van Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal, te 's Gravenhage.

BOSSCHER, (B. D.) te Amsterdam.

BOSVELD, (H. J.) Secretaris bij het Depart. van den Hofmaarschalk des Konings, te 's Gravenhage.

BRADE, (G. F.) Kolonel en Plaatselijke Kommandant, te Maastricht.

BRAND, (VAN SOMEREN) te Amsterdam.

BRANDENBURG, (C.) te Amsterdam.

BRANTJES, (K.) te Purmerend.

BRAVE, Jr., (W.) Boekhandelaar te Amsterdam.

BREGGEN, Cz., (F. VAN DER) Hoogleeraar te Amsterdam.

BRIËT, (P. E.) Boekdrukker te Amsterdam.

BRINK en DE VRIES, (TEN) Boekhandelaars te Amsterdam.

BRINKMAN, (A.) te Amsterdam.

BROEKHUYZEN, (G. H.) te Amsterdam.

BROEKMAN, (J. W.) te Amsterdam.

BROERSMA, (G.) Predikant te Barsingerhorn.

BROES, (W.) Predikant te Amsterdam.

BROESE, (M. L.) Predikant te Woldendorp.

BRONOVO, (J. F.) Buitengewoon Kapt.-Luitenant ter Zee.

BRONSEMA, (L. H.) te Groningen.

BRUGGENCATE, Hz., (G. TEN) te Almelo.

BRUGMAN, (J. F.) te Amsterdam.

BRUINE, (Mr. A. DE) Advocaat te Amsterdam.

BRUINE, (P. J. DE) te Amsterdam.

BRUINING, (P.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

BRUNNER, (H.) Voor het Leesgezelschap: Mnemosyne, te Dordrecht.

BRUNNER, (J. H.) te Amsterdam.

BRUSSEL, (P. W.) Officier van Gezondheid 2e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

BUCHNER, (J. L. C.) 1e Luitenant te Maastricht.

Digitized by Google

BUDDINGH, (D. K.) Onderwijzer te 's Gravenhage.

BURCH VAN SPIERINGSHOEK, (J. A. VAN DER) te 's Gravenhage.

BURG, (LEEMPOELL VAN DER) Controleur te O. Pekel-Aa.

BURNET, (J. Z.) Geëmploijeerd bij het Depart. van Marine, te 's Gravenhage.

BUYT, (D. A.) Voor het Leesgezelschap te Nisse, in Zuid-Beveland.

BYLEVELD, (....) te Amsterdam.

C.

CAMBIER, (J. J.) Lid van de Staten-Generaal, te 's Gravenhage.

CANNEMAN, (E.) Staatsraad, Lid van den Raad, te 's Gravenhage.

CAPELLEN, (G. A. G. P. BARON VAN DER) te Utrecht.

CARBASIUS, Cz., (Mr. N.) Advocaat te 's Gravenhage.

CARBENTUS, (W.) Boekbinder te 's Gravenhage. 2 Exempl.

CARP, (J.) te Amsterdam.

CARR, Cz., (D.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

CAZAUX, (M.) Adelborst der 1e Klasse, bij de Marine.

CERTON, (J. G. P.) Rustend Predikant te 's Gravenhage.

CHARRO, (H. F. DE) Papierhandelaar te 's Gravenhage.

CHRIST, (W. F.) te 's Gravenhage.

CLANT, (Mr. J. G. A.) Procureur bij het Hoog-Geregtshof te 's Gravenhage.

CLEEF, (HENRI VAN) te Utrecht.

CLEEF, (P. VAN) Boekhandelaar te 's Gravenhage.

CLOUX, Jr., (G. DU) Adelborst der 1e Klasse.

COENEGRACHT, (A.) Adelborst der 1e Klasse.

COMMELIN (J. W.) Adelborst der 1e Klasse.

Commissarissen over het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, voor de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam. 2 Exempl.

Digitized by Google

COPES VAN CATTENBURCH, Staatsraad, Burgemeester van 's Gravenhage.

COPPENAAL, (J. FOCK VAN) 1e Luitenant-Kwartiermeester, te 's Gravenhage.

COSTER, (G. H.) Predikant bij de Doopsgezinden te Noord-Zijpe.

COSTER, (H. J.) te Amsterdam.

COSTER, (J. VAN VELSEN) te Almelo.

CRAAY, (W.) 1e Luitenant-Kwartiermeester der Koninklijke Militaire Academie, gedetacheerd bij het Departement van Oorlog, te 's Gravenhage.

CROMMELIN, (H. A.) Wethouder te Haarlem.

CROOCKEWIT, (H.) te Amsterdam.

CRUYS, (C.) te Amsterdam.

CURTIUS, (B. DONKER) Directeur der Posterijen, te Amsterdam.

D.

D., te Rotterdam.

DAALDEROP, (N.) Chirurgijn-Majoor bij de Marine.

DAHLEMAN, (D. H.) te Amsterdam

DALEN, (A. C.) te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

DAM, (F.) Koopman te Zaandam.

DAM, (L. J. VAN) Predikant in de Beemster.

DANCKERTS, (J.) te Amsterdam.

DANKELMAN, (J. H.) Solliciteur-Militair bij de Marine, te Amsterdam.

DEDEL, (J.) Secretaris van de Militaire Willems-Orde, te 's Gravenhage.

DEDEL, (S.) Luitenant ter Zee van de 1e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

DEKKERS, (J.) Schrijver en Victualiemeester bij de Marine.

DELDEN, (J. VAN) te Amsterdam.

Digitized by Google

Departement (Het) van Marine. 4 Exempl.
——————— van Oorlog. 3 Exempl.

D'ESCURY VAN HEYNENOORD, (H. Baron COLLOT) Lid van de Staten-Generaal, te 's Gravenhage.

DIBBETZ, (E. J. C.) Luitenant-Generaal, Opperbevelhebber der vesting Maastricht.

DIBBETZ, (H. M.) Kolonel-Kapitein ter Zee, Ridder der Militaire Willems-Orde en van den Nederlandschen Leeuw, te Amsterdam.

DIEPEN, (H. VAN) Commies bij het Departement van Finantiën, te 's Gravenhage.

DIEPEN, (W. VAN) Adjunct-Commies bij de Algem. Rekenkamer, te 's Gravenhage.

DIEU, (Mejufvr. C. J. DE) te Amsterdam.

DIEU, (J. DE) te Amsterdam.

DIEU, (L. D. DE) te Amsterdam.

DILL, (A. W.) Onderwijzer te 's Gravenhage.

DOIJER, (J. AZ.) Boekhandelaar te Arnhem. 2 Exempl.

DOMINICUS, (Mr N. LA GRAPPE) Advocaat bij het Hoog-Geregtshof, te 's Gravenhage, 2e Luitenant bij de 3e Comp. 1e Bat. 1e Afdeeling Mobiele Zuid-Hollandsche Schutterij.

DOORN VAN WESTCAPELLE, (BARON VAN) Staatsraad, Minister van Binnenlandsche Zaken, te 's Gravenhage. 2 Exempl.

DONKER, (D.) Resident van Kederie, op het Eiland Java.

DRONRIJP, (P. A.) te Amsterdam.

DUSSEN, (Jhr. O. VAN DER) Referendaris bij den Raad van State, te 's Gravenhage.

DUYN VAN MAASDAM, (Graaf VAN DER) Staatsraad, Gouverneur van Zuid-Holland, te 's Gravenhage. 2 Exempl.

DWARS, (A. B.) Adelborst der 1e Klasse.

DYK, Jz., (A. VAN) Makelaar te Amsterdam.

E.

EBELL, (J. B.) te Amsterdam.

Digitized by Google

ECK, (Mr. A. J. L. VAN) Advocaat te 's Gravenhage.

ECKHARDT, (Jhr. VAN HARENCARSPEL), Inspecteur-Generaal van de Registratie, het Kadaster en de Loterijen, te 's Gravenhage,

EEGHEN, (J. VAN) te Amsterdam.

EEGHEN, (P. VAN) te Amsterdam.

EERENS, (D. J. DE) Luitenant-Generaal, Directeur-Generaal van het Departement van Oorlog, te 's Gravenhage.

EICHLER, (B. A.) Officier van Gezondheid bij de Marine.

EIKENDAL, (Mevr. de Wed.) geb. VAN CLEEF, te 's Gravenhage.

ELIAS, (FAAS) te Amsterdam.

ELOUT, (Mr. C. T.) Oud-Minister, te 's Gravenhage.

ENGELEN, (H.) Majoor-Ingenieur, te Maastricht.

ENGERINGH, (H.) Onder-Intendant der 1e Klasse, te 's Bosch. 2 Exempl.

ES, (N. A. VAN) Adelborst van de 1e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

ESTRILLE, (J. F. DU MESNIL DE L') Adjunct-Schrijver bij de Marine.

EVERTZEN, (F.) Kapitein ter Zee.

EYMA, Whz., (P. J.) Vrijwilliger bij de Marine.

EYNDHOVEN, (A. VAN) te Amsterdam.

F.

FERRAND, (C. F.) Commies bij de Staats-Secretarij, te 's Gravenhage.

FERRAND, (P. S. P.) Commies bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, te 's Gravenhage.

FEURING, (H. J.) Kapt.-Luitenant ter Zee, kommanderende Z. M. Brik de Vliegende Visch.

FICHLER, (....) 2e Luitenant te Utrecht.

FLEISCHER, (L.) Officier van Gezondheid, 2e Klasse, bij de Marine.

FOCK, (A.) te Amsterdam.

Digitized by Google

FOCKENS, (E. IPPIUS) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.
FOREEST, (S. P. VAN) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.
FORTUYN, (H. J.) Med. Dr. te Zutphen.
FRANCK, (S. R. VAN) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.
FREDRIKS, (L.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.
FREMERSTURP, (P. HAYMAN) te Amsterdam.
FREUDENBERG, (F. W.) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.
FRENZEL, (C. G.) Chirurgijn van de 3e Klasse, aan boord van Z. M. Fregat Minerva. 3 Exempl.
FRETS, (Mr. F.) Lid van de Staten-Generaal, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst, te Rotterdam.
FUCHS, (J. L.) te Amsterdam.

G.

GAADE, (J. H.) te 's Gravenhage.
GALES, (Mr. H. A.) Officier van Justitie, te Amsterdam.
GANSNEB, gend. TENGNAGELL, (N.) Adelborst der 1e Klasse. 2 Exempl.
GANSWIJK, (D. J. TEN ZELDAM) Chef der Provinciale Griffie van Zuid-Holland, te 's Gravenhage.
GEBEL, (C.) te Scheveningen.
GEELHOED, (D. N.) te Amsterdam.
GEESTERANUS, (W. A.) Kapitein ter Zee.
GELDER, (J. L. C. STORCK DE) Scheepsklerk bij de Marine.
GELDER, (P. VAN) te Wormerveer.
Genootschap (Het Letteroefenend): Liefde tot Orde, te Amsterdam. 2 Exempl.
GERICKE, (J. E. P. E.) Staatsraad, Administrateur van het Kadaster, de Registratie en de Loterijen, te 's Gravenhage.
GERTSEN, (G. L.) Adjunct-Commies bij het Departement van Finantiën, te 's Gravenhage.

Digitized by Google

GEUNS, (J. VAN) te Amsterdam.

GIUNTA D'ALBANI, (Gebr.) Boekdrukkers te 's Gravenhage.

GLEIM, (J. V.) te Amsterdam.

GLINDERMAN, (E. L.) Voor het Leesgezelschap: Nuttige Oefening veredelt den Geest, te Utrecht.

GOBIUS, (O. W.) Vice-Admiraal, Directeur en Kommandant der Marine in het Hoofd-Departement van de Schelde, en Opperbevelhebber der vesting Vlissingen.

GOCKINGA, (Mr. C. H.) Griffier bij het Vredegeregt, te Groningen.

GOENS, (J. T. J.) Verificateur der Ie Klasse bij het Hoofdbestuur der Registratie, het Kadaster en de Loterijen, te 's Gravenhage.

GOES, (J. A. VAN DER) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

GOLL VAN FRANCKENSTEIN (....) te Amsterdam.

GORKUM, (VAN) Tweede Luitenant bij de Infanterie, te 's Gravenhage.

GOTELING VINNIS, (J.) Boekhandelaar te Haarlem.

GOUDOEVER (VAN) 2e Luitenant te Maastricht.

GRAAF, (D. C. DE DIEU VAN DE) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

GRAEFF VAN POLSBROEK, (DE) te Amsterdam.

GREEVE, (J.) te Amsterdam.

GREVELINK, (A. H. BISSCHOP) Adelborst der Ie Klasse.

GRIJP, (J. SPECHT) Predikant te Thiel.

GUITARD, (CH. FR.) te Londen.

GUYKENS, (JOH.) Boekhandelaar te Amsterdam. 7 Exempl.

H.

HAAK, (J. G. VAN DER) Notaris te 's Gravenhage.

HAAN, (J. DE) Luitenant ter Zee 2e Klasse, Ridder van de Militaire Willems-Orde.

HABBEMA, (D.) Korporaal bij het Ie Bataljon Grenadiers, Ridder van de Militaire Willems-Orde.

HAERSOLTE, (VAN) 2e Luitenant te Maastricht.

HAGEBORG, (M. J. TER) Student te Groningen.

Digitized by Google

HAGEN, (Mr. C.) Advocaat te Amsterdam.

HAGEN, AZ., (J. TEN) te Amsterdam.

HALFMAN, (P. W.) Voor het Leesgezelschap: Tot oefening in ledige Uren, te Nijmegen.

HALL, (Mr. M. C. VAN) Staatsraad in buitengewone dienst, Voorzitter van de Regtbank van Eersten Aanleg, te Amsterdam.

HALL, (Mr. J. VAN) Hoogleeraar in de Regten, te Amsterdam.

HALL, (A. VAN) te Amsterdam.

HAM, (A. P.) Voor het Leesgezelschap te Amsterdam.

Handelmaatschappij (De Nederlandsche) te Amsterdam. 2 Exempl.

HANENBERG & TIDEMAN, Notarissen te Amsterdam.

HANEGRAAFF, (P. H.) Adjunct-Schrijver.

HANSSEN, (Æ.) Notaris te Amsterdam.

HARINGMAN, (D. A.) Vice-Admiraal, te 's Gravenhage.

HARPEN, (P. KUYPER VAN) te Amsterdam.

HARTMAN, (M. J. M.) Kapitein bij de 2e Comp. 1e Bat. 1e Afd. Mobiele Zuid-Hollandsche Schutterij.

HARTMANN, (H.) Koopman te 's Gravenhage.

HARTSEN, (J.) te Amsterdam.

HASSELT, (COPES VAN) Griffier bij de Staten van Holland, te Haarlem.

HASSELT, (Mr. W. C. J. VAN) Advocaat te Amsterdam.

——————————— Voor het Collegie Zeemanshoop, te Amsterdam. 2. Exempl.

HEEMSKERK, (A.) te Amsterdam.

HEEMSKERK, (BYSTERUS) te Amsterdam.

HEERSEMAN, (J. F. C.) te Rotterdam.

HEES, (J. VAN) Tweede Luit. Kwartiermeester op het fort Lillo.

HEIJE, (C.) Kolonel-Kapitein ter Zee enz., te Amsterdam.

HENDRIKSEN, (T. J. WIJNHOVEN) Boekhandel. te Rotterd. 2 Ex.

HENERY (W. PERCEVAL) te Liverpool.

HESSELINK, (A. en J.) Papierfabrikeurs te Groningen.

HEUTZ, (J. J. F.) Kapt.-Luitenant ter Zee.

HEYDEN, (H. VAN DER) Tweede Luitenant te Maastricht.

Digitized by Google

HEYNSBERGEN, (W. J. VAN) 1e Luitenant bij de Mobiele Zuid-Hollandsche Schutterij.

HINGST, (J.) te Amsterdam.

HINGST, (J.) Predikant te Tercaple en Akmarijp.

HOEK, (H. H. VAN DER) Commies te 's Gravenhage.

HOEKSTRA, (B.) Leeraar der Doopsgezinden te Barsingerhorn.

HOEN, (J. 'T) te Amsterdam.

HOEUFFT, (Mr. J. P.) te Amsterdam.

HOEVEN, (ABR. DES AMORIE VAN DER) Hoogleeraar te Amsterdam.

——— ——————————— Voor het Leesmuseum te Amsterdam.

HOFFMAN, (T. G.) Adelborst der 1e Klasse.

HOFMANN, (E. W.) Directeur van het Kabinet des Konings, te 's Gravenhage.

HOFMEISTER, (J. H.) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.

HOLLING, (C. H. DE LORRAINE) te 's Gravenhage.

HOLS, (A.) 2e Luitenant te Maastricht.

HOLST, (C. P.) Makelaar te Amsterdam.

HOLTERMAN, (J. W.) Geneeskundige te Zijpe.

HONIG en ZONEN, (J.) Papierfabrikeurs te Zaandijk. 2 Exempl.

HOOFMAN, (Mejufvr. M.) te Haarlem.

HOOFT, (W. J.) te Amsterdam.

HOOFT VAN VREELAND (....) te Amsterdam.

HOOG, (Mr. H. C. J.) Advocaat te 's Gravenhage.

HOOP, (A. VAN DER) te Amsterdam.

——— (L. B. DE WIT VAN DER) te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

HORA SICCAMA, (Jhr. Mr. J. H. M.) Secretaris bij het Stedelijk Bestuur te Groningen.

HORA SICCAMA, (Jhr. Mr. W.) Lid van de Staten en van de Ridderschap der Provincie Groningen, Ridder van de Orde van den Nederl. Leeuw, te Groningen.

Digitized by Google

HORA SICCAMA, (Jhr. w.) Kapitein-Luitenant ter Zee, Ridder der Militaire Willems-Orde en van de Russich-Keizerlijke Orde van St. Anna.

HORST, (G. TER) Notaris te Delden.

HORST, (TER) Kolonel, Ridder enz., te Venlo.

HOUCKGEEST, (A. C. VAN BRAAM) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

HOUT, (A. VAN DER) te Amsterdam.

HUGENHOLTZ, (J. P. TER BRUGGEN) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

HULTEN, (W. BRUNSVELD VAN) Adelborst der 1e Klasse.

HUYS, (J. N.) Adelborst van de 1e Klasse, aan boord van Z. M. Fregat Minerva.

HUYSSEN VAN KATTENDIJKE, (Baron) Hofmaarschalk van Z. M. den Koning, te 's Gravenhage.

I.

I., te Rotterdam.

JACOB ('S) Luitenant der Mariniers.

JANSEN, (J. F.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

JANSSENS, (J. W.) Generaal der Infanterie, te 's Gravenhage.

JAPPE, (J. H.) Ingenieur-Verificateur bij het Kadaster, te Groningen.

IDDEKINGE, (Jhr. Mr. T. A. VAN) Lid van de Regtbank, te Amsterdam.

JEUNE, (J. LE) Kapt.-Luitenant ter Zee.

JEVER, (P. E. VAN) VAN VIANEN, te Amsterdam.

INSINGER, (A. F.) te Amsterdam.

Instituut (Het Koninklijk) voor de Marine, te Medemblik.

JOLLES, (J. A.) te Amsterdam.

JONG, Gz., (A. DE) Koopman te 's Gravenhage.

JONG, (J. DE) te Amsterdam.

JONGE, (B, DE) te Middelburg.

JONGE, (Jhr. Mr. J. C. DE) Archivarius van het Rijk, te 's Gravenhage.

Digitized by Google

JONGE, (Jhr. K. W. DE) voor het Leesgezelschap tot Nut en Vermaak te Zierikzee.

JONGE, (Jhr. Mr. W. DE) Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te 's Gravenhage.

JONGE VAN CAMPENS-NIEUWLAND, (Jhr. Mr. W. A. DE) Lid der Ridderschap en Staten van Zeeland, te Zierikzee.

JONGH, (E. A. DE) Lid van den Raad in de Vroedschap te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds tot aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

JONGH, (G. DE) Voor het Leesmuseum, te Rotterdam.

JONGH, (W. D. DE) te Zierikzee.

JONKER, (F.) Kapit.-Luitenant ter Zee.

K.

KARNEBEEK, (H. A. VAN) Luitenant ter Zee, 1e Klasse, te Amst.

KARNEBEEK, (VAN) 1e Luitenant, te Maastricht.

KEIZER, (S. D. DE) Predikaut te Amsterdam.

KEMINK & ZOON, (H. H.) Boekhandelaren te Utrecht. 2 Ex.

KEMPE, (J. E.) Adjunct-Schrijver bij de Marine.

KERCKHOFF (P. M. VAN) Agent van de Nederl. Handel-Maatschappij te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

KESMAN, (J. H.) Generaal-Majoor, te Delft.

KESTEREN, (J. C. VAN) Boekhandelaar te Amsterdam.

KINKER, (Mr. J.) Hoogleeraar te Amsterdam.

KIPS, (J. J.) Commies bij het Departement van Finantiën, te 's Gravenhage.

KISTEMAKER, (M.) te Amsterdam.

KLAPPER, (....) 2e Luitenant-Kwartiermeester te Maastricht.

KLAPPERT, (J. H.) Onderwijzer te Nijmegen.

KLEEUWENS, (F.) Boekhandelaar te Goes.

KLESZENAAR, (J. H.) Secretaris der Provinciale Geneeskundige Commissie in Zuid-Holland, te 's Gravenhage.

Digitized by Google

KLIJN, (H. H.) Lid van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, enz., te Amsterdam.

KLINKHAMER, (Mr. J. F.) Notaris te Amsterdam.

KLOPPENBURG, (W. G.) te Amsterdam.

KLUYSKENS, (A. D.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

KOBUS, (J. C.) Predikant te Bemmel.

KOCK, (H. M. DE) Luitenant-Generaal te Middelburg.

KOLK, (D.) Voor het Leesgezelschap: Tot Nut en Vermaak, te O. Pekel-Aa.

KONIGSFELDT, (W. G. A. LOEHMAN VAN) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.

KONING, (G. VAN ENST) Adjunct-Commies bij het Departement van Justitie, te 's Gravenhage.

KONING en DESJARDIJN, (VAN GIJSEN) te Rotterdam.

KONING, (Wed. A.) Plaatdrukker te Amsterdam.

KOOL & C°., (J.) Papierfabrikeurs te Zaandijk. 2 Exempl.

KOOPMAN, (G.) te Amsterdam.

KOOPMAN, (J. C.) Kolonel-Kapitein ter Zee.

KOOPS, (L.) te Hilversum.

——— —— Voor het Leesgezelschap te Hilversum.

KOOY, (....) 1e Luitenant te Maastricht.

KOSTER, (B.) Stads Armbezorger te 's Gravenhage.

KRAMER, (J. A.) Evang. Luth. Predikant te Zutphen.

KRANTZ, (T. B. F.) Koopman te 's Gravenhage.

KREEKEL, (W.) Kapitein ter Zee, Militaire Kommandant van het Koninklijk Instituut voor de Marine te Medemblik.

KUYLEN, (H. C. VAN DER) Onderwijzer te 's Gravenhage.

L.

LAATS, (P.) te Amsterdam.

LAKEMAN, (J. T.) te Edam.

LAKEMAN BEERING & C°., Voor het Leesgezelschap te Crommenie.

LAKUM, (J. T. VAN) Luitenant ter Zee 2e Klasse.

LAMBERT, (....) Kapitein te Maastricht.

Digitized by Google

LAMBERTS, (G.) Boekhandelaar te Amsterdam. 4 Exempl.
LAMM, (J. U.) te Amsterdam.
LANS, (W. A.) Kapit.-Luiten. ter Zee.
LASTDRAGER & LORIÉ, Boekhandelaars te Amsterdam.
LAU, (J. LA) Voor het Leesgezelschap: Vriendschap en Leeslust, te Oud-Beijerland.
LEE, Cz. (A. VAN DER) te Oudewater.
LEE, (P. VAN) te Haarlem.
Leesbibliotheek (De) van het 's Gravenhaagsche Departement der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen. 2 Exempl.
Leesgezelschap (Het) de Eensgezindheid, te 's Gravenhage.
——— —— Lust tot Onderzoek te Overveen.
——— —— Verlichting en Beschaving, te Poeldijk.
——— —— te Naaldwijk.
——— —— Amicitia, te Rotterdam.
——— —— Nuttig en Gezellig, te Maarsen.
——— —— te Koog aan de Zaan.
——— —— Voor Verstand en Smaak, te Groningen.
——— —— onder de Zinspreuk: Door Leeslust vereenigd, te Nijmegen.
——— —— Onderlinge Oefening, te Hoorn.
——— —— Leest en denkt, te Amsterdam.
——— —— te Noord-Zijpe.
LEEUWEN VAN DUIVENBODE, (D. C. VAN) voor het Leesgezelschap, te Schoonhoven.
LEEUWEN, (J. J. VAN) te Amsterdam.
LEHNSFELD, (A. LEHMAN DE) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.
LENNEP, (Mr. J. VAN) te Amsterdam.
LENNEP, (VAN) 2e Luitenant, te Haarlem.
LEON, (J. MENDES DE) Lid van den Raad, te Amsterdam.
LEWE VAN ADUARD (Jhr. J. E.) Schout bij Nacht enz. 2 Ex.
LEWE VAN NIJENSTEIN, (Jhr. U. E.) te Zuidbroek
LEY, (J. C. en A. VAN DER) Papierfabrikeurs te Zaandijk.
LIER, (M. VAN) Papierhandelaar te 's Gravenhage.
LOEVENSTEN, (....) 2e Luitenant te Maastricht.

Digitized by Google

LOOSJES, (H.) Officier van Gezondheid bij de Marine.

LOOSJES, Fz. (J.) Med. Dr. te, Amsterdam.

LOOTS, (C.) Ridder van de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van het Koninklijk-Nederlandsch Instituut te Amsterdam.

LOTZE, (A. H.) te Amsterdam.

LOUWEN, (P.) te Oosthuizen.

LOUWERSE, (P.) Notaris te Amsterdam.

LOYÉ, (A. F.) te 's Gravenhage.

LUCHTMANS, (S. en J.) Boekhandelaars te Leiden. 4 Exempl.

LUDEKING, (W. E.) Kweekeling van het Burgerweeshuis te Amsterdam, Heel- en Vroedmeester te Hilversum.

LURKUS, (M. J.) Chirurgijn van de 1e Klasse bij de Marine.

M.

MAANEN, (Mr. C. F. VAN) Minister van Justitie, te 's Gravenhage.

MAAS, (A. VAN DER) Adjunct-Commies bij het Departement van Finantiën, te 's Gravenhage.

——, (LAURENS) 1e Luitenant, te Utrecht.

MACKAY, (D. J.) Predikant te Amsterdam.

MALDEGHEM, (R. J. VAN) Luiten. ter Zee van de 2e Klasse, aan boord van Z. M. Fregat Minerva.

MAREN, (H. W. VAN) Kapit.-Luiten. ter Zee.

MARKAS, (Mr. E. DE) Advocaat te Amsterdam.

MASMAN, (G.) Luiten. ter Zee van de 2e Klasse.

MATHIJSEN, (J. H.) Luiten. ter Zee van de 2e Klasse.

MEER, (N. VAN DER) Serjant-Majoor, te Haarlem.

MEES, (J. R.) Makelaar en Kassier, te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

——, (Mr. R. A.) Makelaar en Kassier te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

MEETEREN, (A. M. WESTEROUEN VAN) Adjunct-Schrijver bij de Marine.

MEIJER, (Mr. J. D.) Advocaat, te Amsterdam.

MENSO, (....) Majoor, te Maastricht.

***

Digitized by Google

MERENS, (J. C.) Ontvanger der Registratie te Zijpe.

MEURER, (C. J. F.) Kapit.-Luitenant ter Zee, Ridder der Militaire Willems-Orde.

MEY, (DE) Kapitein, te Maastricht.

MEYNTS, (G.) te Amsterdam.

MICHAËLIS, (G. J.) te Haarlem.

MIJNSSEN, (J. C.) Makelaar te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

MILTENBURG, (C.) 2e Luitenant, te Maastricht.

MODERA, (J. J.) te Amsterdam.

MOLENAAR, (J. BERKHOUT) Kapitein-Luitenant. Eerste Officier aan boord van Z. M. Fregat *de Rupel.*

MOLL, Hz. (J.) te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

MOMMA, (Mr. H. J.) Vrederegter van het 4e Kanton der stad Amsterdam.

MOORE, (J. J. VAN DER) Adelborst van de 1e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

MORAAZ, (P. J. DE) Notaris te Alkmaar.

MOSSEL, (W. D. J. VIGNON) Adelborst der 1e Klasse.

MOURIK, (J. VAN) te Amsterdam.

MULLER, (J.) Vrijwilliger bij het 1e Bat. 1e Comp. Vriesche Schutterij.

———, (J. P.) Kapitein-Luitenant ter Zee, te Amsterdam.

MULLER & C°., (D. K.) Boekhandelaars te Arnhem. 2 Exempl.

MULLER, (VAN NISPEN) te Amsterdam.

MUNCK, (J. H. DE) Klerk bij de Marine.

MUNNICK (P. L. DE) te Amsterdam.

N.

NETSCHER, (Mr. J. T.) Administrateur voor de Nationale Nijverheid, te 's Gravenhage.

NIDEK, (VAN) 1e Luitenant-Adjudant, te Maastricht.

NIEUWENHUISEN, (L. A.) Militair-Onder-Intendant, te 's Gravenh.

Digitized by Google

NIJHOFF, (F.) Boekhandelaar te Arnhem.

NISEN, (D. G.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

NOLTHENIUS VAN ELSBROEK, (C.) Ontvanger, te 's Gravenhage.

NOORDENDORP, (A) Bouwmeester der Koninklijke Paleizen en Lands Gebouwen.

NOORTBERGH VAN BRANDWIJK, (J.) Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, te Zeist.

NOOTEN, (D. HOOLA VAN) Litt. Hum. Stud., te Amsterdam.

O.

OBREEN, (W. M.) Secretaris bij den Directeur en Kommandant der Marine, in het Hoofd-Departement van de Maas, te Rotterdam.

OFTENOORD, (J. D.) te Amsterdam.

OLZATI, (J.) Notaris te Amsterdam.

OOMKENS, (J.) Boekhandelaar te Groningen.

OORDE, (H. VAN) Boekhandelaar te Leiden. 2 Exempl.

OOSTEROM, (VAN) Administrateur van kleeding, te Harderwijk.

OOSTHOUT, (J. G.) Gepensioneerd Majoor, te 's Gravenhage.

ORDEN, (G. VAN) Korrespondent van het Koninklijk Nederl. Instituut, te Zaandam.

OSSEWAARDE, (P. A.) Secretaris-Generaal, bij het Departement van Financiën, te 's Gravenhage.

OUWENALLER, (R. P. VAN) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

OUWERSLOOT, (D.) te Amsterdam.

OVERSTRATEN, (L. VON FREYTAG VAN) Luitenant ter Zee, 2e Klas.

OVINK, (J. F.) Administrateur der Marine.

——— (F.) Chirurgijn-Majoor bij de Marine.

P.

PAARDEKOPER (G.) te Purmerend.

PAAUW, (P. VAN DER BREGGEN) Rustend Leeraar, te 's Gravenhage.

PALIER & Zoon, (H.) Boekhandelaars, te 's Hertogenbosch.

Digitized by Google

PALS, (G. VAN DER) te Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

PATIJN, (J. D.) Koopman, te 's Gravenhage.

PAULUS, (R.) te Amsterdam.

PAUW, (W.) te Purmerend.

PELLETIER, (F. J.) te Amsterdam.

PENNING, (J. L. L.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

PENNIS, (E.) te Amsterdam.

PERK, (A.) Secretaris en Notaris, te Hilversum.

PEROTÉ, (....) Oud-Referendaris van het Ministerie der Marine, te 's Gravenhage.

PIETERSE, (J. C.) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

———, (L. C.) Kapitein-Luitenant, aan het Koninklijk Instituut voor de Marine, te Medemblik.

PLAAT, (E. G. VAN DER) Luitenant ter Zee, Ie Klasse.

POLKIJN, (C. J.) Adelborst van de Ie Klasse.

POMPE VAN MEERDERVOORT, (Jhr. A. G.) Directeur van het Postkantoor, te Delft.

POOL, (G. A.) Kapitein ter Zee, Ridder van het Legioen van Eer, te Amsterdam.

POOL, (....) Notaris te Druten.

POTHOFF, (W.) te Amsterdam.

PRINCE, (G. A.) Administrateur bij de Marine.

Q.

QUARLES VAN UFFORD, (Jhr. J. J.) Secretaris-Generaal bij het Departement van Marine, te 's Gravenhage.

QUARTEL, (U. W. DE) Kapitein ter Zee.

QUERTEMONT, (Mr. C.) Geëmploijeerd bij het Hoofdbestuur van de Registratie, het Kadaster en de Loterijen, te 's Gravenhage.

QUIEN, (F. J.) te Amsterdam.

Digitized by Google

R.

RAAD, (J. W. DE) Adjunct-Commies bij het Departement van Finantiën, te 's Gravenhage.

RAHDER, (J. C.) te Amsterdam.

———, (S.) te Amsterdam.

RAPPARD, (Jhr. F. A. VAN) Referendaris bij het Departement van Oorlog, te 's Gravenhage.

RASCH, (Mr. B. J.) Advocaat, te 's Gravenhage.

RAVEKES, (H.) Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw, Secretaris der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, te Amsterdam.

REDE, (C. VAN) te Rotterdam.

REEDE, (W. F. VAN) Opperkamerheer van Z. M., te 's Gravenhage.

REESSEN, (J.) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

REICHE, (....) 2e Luiten., te Utrecht.

REISIG, (Mr. J.) Voor het Genootschap: Doctrinâ & Amicitiâ, te Amsterdam. 2 Exempl.

REMMELINCK, (J. H.) te Amsterdam.

RIBBE, (D.) Adjunct-Commies bij het Departement van Finantien, te 's Gravenhage.

RIETVELD, (H.) Kapit.-Luitenant ter Zee.

RIJK, (J. C.) Kapitein ter Zee.

RIVECOURT, (F. C. W. DE) Luitenant-Administrateur van kleeding, te Kampen.

ROËLL, (W. F.) Minister van Staat, te Amsterdam.

ROELOFS, (B.) te Amsterdam.

ROELOFFS, (H.) Commies bij het Depart. van Finantiën, te 's Gravenhage.

ROIJEN, (Mr. H. VAN) Staatsraad in buitengewone dienst, te 's Gravenhage.

RÖMER, (J. F. E. VON) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

RONDEAU, Jr. (S.) te Amsterdam.

Digitized by Google

ROOIJENS, (G. J.) Hoogleeraar, te Amsterdam.

ROOSTEN, (J.) te Rotterdam.

ROSSUM, (I. P. VAN) te Amsterdam.

ROTH, (O. F.) Geëmploijeerd bij het Departement van Oorlog, te 's Gravenhage.

RUYGHAVER, (J. J.) Commies bij het Departement der Marine, te Rotterdam.

RUYSCH, (Jhr. H. A.) Vice-Admiraal, Directeur en Kommandant der Marine, in het Hoofd-Departement van de Maas, te Rotterdam.

RUYVEN, (L. F. VAN) Officier van Gezondheid bij de Marine, 2e Klasse.

S.

SALM, IZ. (A.) te Amsterdam.

SANDE, (VAN DE) te Amsterdam.

SARTORIUS, (G. F.) Hoogleeraar te Amsterdam.

SCHARTEN, (G. F.) Kapitein bij de Infanterie, te 's Gravenhage.

SCHEIDIUS, (J. P. D.) Kapitein ter Zee, te Amsterdam.

SCHELTEMA, (C.) Algemeen Ontvanger en Super-Intendent van de Vendutiën, te Samarang.

————, (J.) Griffier bij het Hoog-Militair Geregtshof, Ridder, enz., te Utrecht.

SCHENKMAN, (J.) te Amsterdam.

SCHEURLEER, (B.) Boekhandelaar te 's Gravenhage.

————, (J.) te Amsterdam.

SCHICK, (J. G.) Fabrikant, te 's Gravenhage.

SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE, (F. J. J. C. Baron) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

SCHINKEL, (A. D.) Boekdrukker te 's Gravenhage.

SCHLUITER, (J. P. DE LA FONTAINE) Lid van het Amortisatie-Syndicaat, te Amsterdam.

SCHMIDT, (P.) Geëmploijeerd bij het Departem. der Marine, te 's Gravenhage.

Digitized by Google

SCHMOLCK, (Mr. S.) Procureur bij het Hoog-Geregtshof, te 's Gravenhage.

SCHNEIDER VAN GREYFFENSWERT, (Mr. B. C.) Advocaat, te Zierikzee.

SCHOKKER, (J.) Med. & Art. Obst. Doctor, te Purmerend.

SCHOLTEN, (J. R.) te Amsterdam.

SCHOUTEN, (A.) te Amsterdam.

SCHRÖDER, (D. A.) te 's Gravenhage.

SCHUT, (J. P.) te Amsterdam.

SCHUTTERS, (C. E.) Boekhandelaar te Middelburg. 6 Exempl.

SCHUURMAN, (P.) te Amsterdam.

SESSELER, (W. H.) Majoor en Inspecteur over de Artillerie van de Marine, te 's Gravenhage.

SIBINGA, (D. F.) Voor het Leesgezelschap te Dragten.

SIEGEL, (J. T.) Voor het Leesgezelschap te Haarlem.

SIJVIER, (G. L.) Officier van Gezondheid, te Harderwijk.

SIX VAN HILLEGOM (....) te Amsterdam.

SLAGREGEN, (J.) te Amsterdam.

SLEYDEN, (F. W. VAN DER) Kadet ter Zee.

———, (J. VAN DER) Griffier bij de Staten van Holland, te 's Gravenhage.

SLIJP, (A.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

SMIT, (F.) te Amsterdam.

SÖHNGEN, (T. A.) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.

SON, (J. C. F. VAN) Kapit.-Luitenant ter Zee.

SPANGENBERG, (I. L.) te 's Gravenhage.

SPANJAARD, (J.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

SPIN, (C. A.) te Amsterdam.

STAP, (H.) te Amsterdam.

STEEDE, (T. VAN) te Amsterdam.

STEENSTRAND, (J. H.) te Amsterdam.

STEINBUCH, (J. S.) Directeur van het Postkantoor, te Zierikzee.

STOCKERT, (C.) Kapitein, Plaats-Majoor te Maastricht.

Digitized by Google

STOLK, (C. VAN) Raad in de Vroedschap der stad Rotterdam, Lid van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden.

STRAATEN, (J. VAN DER) Kapit.-Luiten. ter Zee.

STRAATMAN, (H. F.) Commies bij het Departem. van Oorlog, te 's Gravenhage.

STRATEN, (J. A. VAN DER) Schout-bij-Nacht.

STRAUB, (J. L.) te Amsterdam.

——— (J. W.) te Amsterdam.

STRICKER, (J. A.) te 's Gravenhage.

STRONCK, (C. W.) Predikant te Dordrecht.

STRUICK, (A. F.) Adjunct-Commies bij het Departem. van Marine, te 's Gravenhage.

STUART, (A. A.) Predikant te 's Gravenhage.

SUDHOOFF, (....) Kapitein, Plaats-Majoor te Maastricht.

SUERMONDT, (G.) Koopman te Rotterdam, Lid van de District-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

SURINGAR, (G. T. N.) Boekhandelaar te Leeuwarden.

——— (W. H.) te Leeuwarden.

SUWERKROP, (C.) te Amsterdam.

SWAEN, (Mr. E. S.) te Nieuwer-Amstel.

SWARTH, (G.) te Amsterdam.

SWINDEN, (Mr. S. P. VAN) Raadsheer in het Hoog-Geregtshof, te 's Gravenhage.

SWINDEREN, (G. B. G. VAN) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

T.

TAK, (C. VAN DER) Adelborst der 1e Klasse.

TAUNAY, (Mr. A.) te Amsterdam.

TEDING VAN BERKHOUT, (J. P.) te Haarlem.

——————— (P.) Voor het Leesgezelschap: Recréation, te Haarlem.

TEIXEIRA DE MATTOS, (J.) te Amsterdam.

Digitized by Google

TELTING, (J. T.) te Edam.

TENGBERGEN, (J. C.) Referendaris bij het Departem. van Marine, te 's Gravenhage.

TERMEULEN, (F. F.) Adjunct-Commies bij de Algemeene Rekenkamer, te 's Gravenhage.

THIEL, (....) 2e Luitenant te Maastricht.

THIELEN (VAN DER STRATEN VAN) Kapitein te Dordrecht.

THIERRIJ en C. MENSING & Zoon, (De Erve) Boekhandelaars, te 's Gravenhage.

TINDAL, (G. A.) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

TOEWATER, (A.) 2e Luitenant, te Utrecht.

TONDEREN, (A. VAN) Fungerend Inspecteur van het Kadaster, in de Provincie Drenthe, te Assen.

———, (J. P. VAN) te Amsterdam.

TORMAN, (J. C.) Officier van Gezondheid, 3e Klasse.

TOULON, (Mr. L. VAN) Gouverneur van de Provincie Utrecht.

——— (VAN) te Amsterdam.

TROOST, Rz., (J.) Referendaris bij het Departem. van Ontvangsten, te 's Gravenhage.

TROOST, (J. A.) Directeur van het Postkantoor, te Arnhem.

——— (J. H.) Commies bij het Departem. van Marine, te 's Gravenhage.

TYEN, (W. VAN) te Amsterdam.

U.

UITWERF STERLING, (Mr. J. J.) te Amsterdam.

V.

VALENTIJN, (P.) Chirurgijn van de 3e Klasse, aan boord van Z. M. Fregat Minerva. 2 Exempl.

VALKENBURG, (A. VAN) Lid van de Provinciale Geneeskundige Commissie, in Zuid-Holland, te 's Gravenhage.

VELDE, (A. VAN DE) te Amsterdam.

——— (E. VAN DE) Adelborst der 1e Klasse.

Digitized by Google

VELDEN, (J. A. VAN DE) Kapitein bij het korps Mariniers, te Vlissingen.

VELSBERG, (J. D.) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.

VERDAM, Az., (A.) te Mijdrecht.

VERDOOREN, (G. C.) Luitenant ter Zee, 1e Klasse.

VERHAMME, (J. A.) te Amsterdam.

VERHUELL, (Q. M. R.) Kapitein ter Zee, Equipagemeester der Marine, in het Hoofd-Departem. van de Maas, te Rotterd.

VERPOORTEN, (A. B.) te Haarlem.

VERSTEEGH, (G.) te Amsterdam.

VERSTEGE, (....) Kapitein bij de Infanterie, te 's Gravenhage.

VIEWEG, (C. A.) Boekhandelaar te Nijmegen.

VINK, (N. M.) Lid van de Kamer van Koophandel en Fabrijken, te Rotterdam, en van de Districts-Commissie van het Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst.

VINNE, (J. VAN DER) Hoog-Baljuw te Batavia.

———, (L. VAN DER) Boekhandelaar te Amsterdam.

VIVERE, (J. S. J. DE) Majoor te Maastricht.

VLIE, (W. DOUWE VAN 'T) te Amsterdam.

VLIET, (J. VAN) Commies te 's Gravenhage.

VLISSINGEN, (P. VAN) te Amsterdam.

VOGELAAR, (W. J. F.) te Batavia.

VOLMER, (W. J. WIBB) Kapit.-Luit. ter Zee.

VOORST, (J. J. VAN) Predikant te Amsterdam.

——— (J. C. G. VAN) te Amsterdam.

——— (A. E. D. J. VAN) Adelborst van de 1e Klasse, aan boord van Z. M. Brik de Vliegende Visch.

——— (T. A. J. M. VAN) Luitenant ter Zee, 2e Klasse.

VORSTMAN, (J. G.) Chirurgijn en Vroedmeester, te 's Gravenhage.

VOS, (....) Luit. Kwartiermeester, op de Citadel bij Antwerpen.

VOS, Wz., (J. DE) Lid en Secretaris van de 4e Klasse van het Kon. Nederl. Instituut, te Amsterdam.

VOSS, (W. H. VAN) Kapitein-Luitenant ter Zee, te Roozendaal.

VREEDENBERG, (C.) te Amsterdam.

Digitized by Google

VRIE, (DE) Ie Luitenant te Maastricht.
VRIES, (A. DE) Predikant bij de Doopsgezinden, te Haarlem.
——, (Mr. JERONIMO DE) te Amsterdam.
——, (N. A. DE) Kapitein ter Zee, te Willemsoord.
——, (S. DE) Notaris te Purmerend.
VRIJDAG, Dz. (D.) te Amsterdam.
VROLIK, (G.) Hoogleeraar te Amsterdam.
VYVER, (C. VAN DER) te Amsterdam.

W.

WAAL, (C. DE) Hoogleeraar te Groningen.
WAL, (J. VAN DER) Boekhandelaar te Gorinchem.
WALESON, (C. J.) Scheepsklerk bij de Marine.
WALKER, (C. C.) Voor het Leesgezelschap: Euterpe, te Leeuwarden.
WALLER, (F. G.) te Amsterdam.
WARIN, (A.) te Amsterdam.
WASSENBERGH, (A.) te Amsterdam.
WEBBERS, (C.) oud Secretaris-Generaal, te 's Gravenhage.
WEEGENAAR, (J.) te Amsterdam.
WEEZELENBURG, (J. J. VAN) te Amsterdam.
WELEVELD, (L. A. VAN) Ambtenaar bij den Hoogen Raad van Adel, te 's Gravenhage.
WELS, (M.) Luitenant ter Zee, Ie Klasse.
WEST, (A. VAN) Directeur van het Postkantoor, te Vlaardingen.
——— (C. H. VAN) te Amsterdam.
WESTERBAEN, (C. W.) Predikant te Amsterdam.
WESTREENEN VAN TIELLANDT, (W. H. J. Baron VAN) Thesaurier van den Hoogen Raad van Adel, te 's Gravenhage.
WIGGERS, (A. H. H.) Scheepsklerk, aan boord van Z. M. Fregat Minerva.
WIJGH, (P.) te Amsterdam.
WIJK, Rlz., (J. VAN) Kostschoolhouder te Kampen.
WIJNANDS, (H.) te Haarlem.
WIJNMALER, (P. CAREL) Burgemeester te Steenbergen.
WILDSCHUT, (D. H.) Predikant te Amsterdam.

Digitized by Google

WILDT, (J. P. DE RUITER DE) Adelborst der 1e Klasse.

WILHELMI, (H. J.) Voor het Leesgezelschap te Oldenzaal.

WINKEL, (L. TE) te Amsterdam.

WINKELMAN, (H.) te Amsterdam.

WINTER, (J. J. VAN) Wethouder te Amsterdam.

WIPFF, (H.) Luitenant ter Zee. 2e Klasse.

WISELIUS, (Mr. S. I. Z.) Directeur van Politie, Ridder enz., te Amsterdam.

——————————— Voor de 2e Klasse van het Koninkl. Nederl. Instituut.

——————— (J. A. B.) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

WISSEKERKE, (F. A. EGTER VAN) Kapitein bij de Infanterie, te 's Gravenhage.

WOLFF, (J. R.) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

WOLTERBEEK, (C. J.) Vice-Admiraal, Directeur-Generaal der Marine, te 's Gravenhage. 2 Exempl.

Y.

YPMA, (G.) Boekhandelaar te Franeker. 2 Exempl.

Z.

ZIERVOGEL, (P.) Schout-bij-Nacht, te Rotterdam.

ZILLESEN, (F. C.) Luiten. ter Zee, 2e Klasse.

ZOUTMAN, Iz. (J. A.) Luiten. ter Zee, 1e Klasse, kommanderende Z. M. Brik de Gier.

ZUBLI, (....) 1e Luiten. te Maastricht.

ZUYLEN VAN NIJEVELT, (HUGO Baron VAN) Ambassadeur bij de Verhevene Porte, mede Gevolmagtigd tot de onderhandelingen te Londen.

ZWAANSHALS, (C. V.) Adelborst der 1e Klasse.

——————— (F. C.) Kapitein-Luiten. ter Zee, te Amsterdam.

Digitized by Google

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK (1) werd geboren te *Amsterdam* op den 31en Januarij des jaars 1802.

Zijn vader, HENDRIK JAN VAN SPEIJK, omstreeks den jare 1789, deszelfs geboorteplaats, *Dordrecht*, verlaten hebbende, zette zich, ter voortzetting van zijnen stokvisch-handel, te *Amsterdam* neder, en trad, in den jare 1797, in den echt met CORNELIA JOHANNA VAN BRUGGE. Drie zonen en ééne dochter waren de vruchten van dit huwelijk. (2)

HENDRIK JAN VAN SPEIJK, de vader, overleed op den 27en Februarij 1806. Geen vermogen bezittende of overgewonnen hebbende, liet hij zijne weduwe met hare twee zonen, van welke de een zes, de ander naauwelijks vier jaren telde, in zeer zorgelijke omstandigheden achter. Met den man en vader was alle middel van bestaan verloren, daar de tot dus verre gedreven handel niet voortgezet en even min

(1) In zijne jeugd schreef hij wel eens VAN SPIJK; later echter, even als zijn vader en broeder zich geteekend hadden, VAN SPEIJK. Zijn *Geslachtlijst* is achter dit werk gevoegd.

(2) Slechts twee zonen, ADRIANUS JOHANNES en onze JAN CAREL JOSEPHUS overleefden de ouders.

Digitized by Google

een nieuwe, met hoop op goed gevolg, bij de hand genomen konde worden.

Er bleef alzoo voor de bedrukte weduw niet anders over, dan, op voorstel van haren oom JACOB PIETER VAN TONDEREN, met hare beide kinderen, haren intrek te nemen bij hare nog levende moeder MARIA CATHARINA ELEONORA DE GRAAT, weduwe van FRANCISCUS RUTZ VAN BRUGGE, in leven Geneesheer te *Amsterdam.* Deze vrouw bezat een klein vermogen, uit welks geringe inkomsten nu de grootmoeder, moeder en twee kinderen, hoe schraal dan ook, zoo goed mogelijk, werden onderhouden.

Voor de verstandelijke en zedelijke vorming der kinderen werd tevens naar vermogen gezorgd. De beide knapen werden eerst in den kost besteed bij den onderwijzer REIMERINGER, op den Buitenkant, en, nadat de oudste, ADRIANUS JOHANNES VAN SPEIJK, tot de Zeedienst was overgegaan (*), vond men gelegenheid om den jongsten te plaatsen in het Weldadig Gesticht van den Heer HOVIJ, op de Prinsengracht bij het Molenpad.

De Jonge CAREL (zoo noemde men onzen VAN SPEIJK gewoonlijk,) gedroeg zich hier in alles voorbeeldig. Hij was een der naarstigste en leerzaamste scholieren en maakte goede vorderingen. Allen, en inzonderheid de waardige oprigter van dit Gesticht, de Heer HOVIJ, waren hem genegen; zij beminden den knaap, die door vlijt en ijver aller harten won.

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen I.

Digitized by Google

In dit Gesticht verbleef hij, tot hetzelve, ten gevolge van de ongunstige tijds-omstandigheden en andere bijkomende oorzaken, werd ontbonden.

Bij deze ramp voegde zich eene tweede. Zijne waarlijk goede en brave moeder, sinds lang door eene aanmerkelijke verzwakking en smartelijk lijden aangetast, werd eindelijk bedlegerig en overleed, kalm en gelaten, op den 29en December des jaars 1812.

Was de toestand van onzen VAN SPEIJK, tijdens het overlijden van zijnen vader, hoogst zorgelijk, nog veel bezwarender werd dezelve door het afsterven van deze zijne geliefde, zoo zorgvuldige moeder. Al wat van vroeger' tijd had kunnen bespaard worden, was, in de laatste kommervolle jaren, ter bestrijding van de onderlinge behoeften aangewend en alzoo geheel versmolten. Geene middelen waren er dus voorhanden, om in de verdere opvoeding en verzorging van den tienjarigen, ouderloozen knaap te voorzien. Het fonds, waaruit de grootmoeder tot dusverre kommerlijk was onderhouden en hetwelk inmiddels door de bijdragen aan de weduwe VAN SPEIJK en hare twee zonen aanmerkelijk was ingekrompen, kon daartoe, zelfs niet ten deele, worden gebezigd; terwijl de oud-oom VAN TONDEREN, zelf niet zeer bemiddeld, en bovendien belast met het onderhoud van twee ongehuwde dochters en eene twee-en-tachtig-jarige moeder, bij geene mogelijkheid, den aankomenden jongeling voor zijne rekening konde nemen. (1)

(1) Ik ben de opgave dezer bijzonderheden verschuldigd aan den Heer J. P. VAN TONDEREN.

Digitized by Google

Er was dus geen ander uitzigt en middel overgebleven dan zich te wenden tot H. H. Regenten van het Burger-Weeshuis te *Amsterdam*, ten einde den armen wees op- en aan- te nemen in dat weldadig Gesticht der vaderen, op hetwelk *Amsterdam*, met het hoogste regt, roem mag dragen. (*)

De aangifte daartoe geschiedde op den 2en Januarij 1813, en reeds op den 5en Februarij deszelven jaars werd de jeugdige wees in dat Huis ter verzorging en opvoeding aangenomen. (1)

Het onderwijs, door onzen CAREL in de school van den Heer REIMERINGER en in het Gesticht van den Heer HOVIJ genoten, werd hier, met het beste gevolg voor den kweekeling, voortgezet. Veelvuldige berigten kwamen mij deswege ter hand en zouden daarvan ten bewijze kunnen verstrekken.

Volgens de eenparige getuigenis van zijne toenmalige wees-broeders en zusters, van welke ik velen heb kunnen opsporen, bezat onze jonge vriend een zeer goed en schrander oordeel en een staal geheugen; hij was vlug van begrip en zoo vlijtig en leerzaam, dat hij bij ieder examen, den eersten of een' daar naast aankomenden prijs ontving. Hij was dan ook altijd op de voorste bank, onder de meest en verstgevorderde leerlingen geplaatst. (2)

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen II.

(1) Kinderboek van het Burger-Weeshuis.

(2) Zelfs had hij, ten tijde van den, nu overledenen, eersten onderwijzer VAN DER VLIERT, het opzigt over de jongste schoolknapen.

Digitized by Google

Vooral was hij zeer vlug en bedreven in het uit het hoofd rekenen. Inzonderheid de zeer verdienstelijke Heer ENGERT, een der toenmalige Regenten, schepte er dikwerf vermaak in, om den leerzamen en eergierigen knaap op de proef te stellen, door het opgeven van rekenkundige voorstellen, die altijd op eene voldoende wijze door hem werden opgelost. De jonge CAREL was daarvoor zoo bekend, dat, toen onze geliefde KONING, vergezeld van den dapperen Prins der *Nederlanden*, in den jare 1816, het Weeshuis met zijne hooge tegenwoordigheid vereerde, en bij die gelegenheid door de kweekelingen eenige proeven hunner bekwaamheid werden gegeven; aan onzen CAREL eene rekenkundige vraag werd gedaan, welke hij dadelijk voldoende beantwoordde.

De Nieuwjaarswenschen en aanspraken aan H. H. Regenten van het Huis bij het uitdeelen der eereprijzen, uit naam der gezamenlijke weesburgers (1) gedaan, waren veelal de taak van onzen verdienstelijken jongeling.

Wij hebben voor ons liggen twee *Dankliederen*, het eene van Mei 1814 (2), het andere van 17 April 1815, en een *Nieuwjaarswensch* van 1815, allen zeer keurig door onzen CAREL geschreven en aan den toenmaligen President der Regenten, den Heer GERRIT SMIT, overhandigd. (3)

(1) Zoo worden, zeer eigenaardig de opgenomenen in het Burger-Weeshuis te *Leyden* genoemd.

(2) VAN SPELIJK was toen ruim 12 jaren oud.

(3) Zij zijn thans het eigendom van deszelfs zoon, den

Digitized by Google

Maar, hetgeen meer zegt, men mag het, op grond der door mij ingewonnen getuigenissen, daarvoor houden, dat deze stukken niet slechts door VAN SPEIJK geschreven, maar zelfs door hem vervaardigd zijn. Zijne medekweekelingen (zoo getuigde men mij,) hielden hem niet alleen daartoe volkomen berekend, maar een van dezelve (1) heeft mij bovendien verzekerd: « dat, wanneer anderen « weesjongens de taak te beurt viel, om aanspra- « ken te moeten doen, zij zich gewoonlijk bij VAN « SPEIJK vervoegden, die dezelve voor hen vervaar- « digde, en daaraan menig *dubbeltje* verdiende."

Geen wonder derhalve, dat zulk een leerzame en ijverige knaap, die daarmede een goed en geschikt gedrag paarde, en door een minzaam en vriendelijk voorkomen aller harten won, bij allen bemind was en de toegenegenheid zijner vaderen (H. H.

Heer JOH. SMIT GZ., wiens heusche en minzame vergunning, (waarvoor wij hem bij dezen openlijk onzen dank betuigen,) ons in de gelegenheid heeft gesteld, een dezer stukken, en wel het eerstgemelde, onzen lezeren (zie de pl.) mede te deelen. Wij zijn de naauwkeurige navolging van het oorspronkelijk geschrift aan de kunstige graveer-stift van den Heer VEELWAARD verschuldigd.

(1) BARENDT CORNELIS POST, die van 1810 tot 1820 in het Weeshuis heeft gewoond en dagelijks met VAN SPEIJK heeft verkeerd en omgegaan, en alzoo in de gelegenheid is geweest, hem zeer goed te leeren kennen. POST ging vervolgens als matroos in dienst van den lande; ontmoette daarna VAN SPEIJK in *Oost-Indië*, en was aldaar deelgenoot en getuige van een der krijgsbedrijven van denzelven. Wij zullen gelegenheid hebben, meermalen van hem te gewagen.

Digitized by Google

Danklied der Schoolgongenden in het Burger Weeshuis te Amsterdam toegezongen aan hunne Geëerbiedigde Weldoenders, by het ontvangen van buiten gewone Weldaden. —

Bloeimaand.

1834.

Met veel stormen met veel rampen,
Moest gij vaderen lang kampen;
Dan om Weezen te verpyden,
En opnieuw hun te verblyden,
Bleeft gy hoe de nood ook reed,
Trouwe vaders voor den weed. —

2 vers.

Zouden, onze dankbre klanken
U Ô Edelen! niet danken?
Zouden W. Uwe liefde Werken,
Niet met dankbaarheid opmerken?
Ja op deezen blyden stond,
Danken Wij met harten mond. —

3 vers. —

Ons goed Gedrag zij U ten loon,
Ja vaders't doen van uwe boon,
Zy het doel waar naar wy streeven:
Zoo, zoo zy, ge heel ons leven,
Steeds der vaderen vreugd en lust
Daar het in hun's Wil berust. —

4 vers.

Wy smeken biddend dat de Heer,
U zijnen Zegen meer en meer,
Bij't klemmen uwer Jaren schenkt; —
Ja Hij, Hij, is het, die gedenkt,
Hoe gij aan arme Weezen deedt,
Steeds verzagtende hun leed. —

5 vers

Zoo ziet gij aan het eind der baan
Uw trouwe Gids uw Jezus staan;
Uw ziel verheft zich boven't Zwerk,
Haar vreugde kent noch paal noch perk,
Nu zij zich ziet omringen,
Door al de Hemellingen. —

Uit naam Mijner Mede Broeders.
Jan Karel Jozephus van Spyk.

H. Voolwaard, fecit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Regenten) in eene hooge mate verwierf, waarvan hij, nog in later tijd, toen hij het Huis had verlaten, meer dan één bewijs ontving.

Toen VAN SPEIJK die jaren bereikt had, dat hij tot de keuze van een middel van bestaan voor zijn volgend leven moest overgaan, koos hij dat van kleedermaker. Welke redenen hem tot dit beroep hebben overgehaald, bleek ons niet; genoeg, zijne keuze bepaalde zich tot hetzelve, en dit zijn verlangen werd, volgens de loffelijke gewoonte in dit Huis, van de zijde van H. H. Regenten niet te keer gegaan of verhinderd, maar bevorderd en ten uitvoer gebragt.

VAN SPEIJK — in later dagen de roemrijke handhaver van de eer der Nederlandsche vlag — begaf zich, even als zijn onsterfelijke voorganger M. ADRZ. DE RUYTER voor een weekloon van *zes stuivers*, als jongen, in dienst van anderen (1); eerst (1815) bij den kleedermaker JOHAN PHILIP ANDRES; daarna bij dén Grutter HENDRIK DE RIDDER, en eindelijk, als leerling en werkman, bij den kleedermaker JOHAN VALENTIN GLEIM, bij welken laatsten hij tot in het begin van den jare 1820 verbleef.

Omtrent het gedrag, door onzen CAREL bij deze

(1) » *In die jonge jaaren was zijn eerste werk te Vlis-* » *singen in de lijnbaan der Heeren* LAMPSINS *te gaan, en hij* » *won daar zes stuivers 's weeks.*" BRANDT, *leven van* DE RUYTER, bl. 5.

Digitized by Google

dan eenmaal zijn afscheid bekwam en werd weggezonden. (1)

Wij zeiden zoo even, dat in hem de kiem tot een' voortreffelijk zeeman verborgen lag; en daarvan, immers van zijne neiging tot de zeedienst, ontdekten zich al vroeg de sporen.

Toen hij nog, als schoolknaap, in het Gesticht van den Heer HOVIJ onderwijs genoot, was het hem des avonds uit de school gekeerd, eene der geliefdste bezigheden, om den jongen VAN TONDEREN (2), bij wiens moeder de weduwe VAN SPEIJK met onzen CAREL inwoonde, deelgenoot te maken van de lessen, die hij, gedurende den afgeloopen' dag, over de Geschiedenis van het Vaderland had ontvangen. Niet slechts met een levendig genoegen verhaalde hij dan van de heldendaden des voorgeslachts, maar sprak tevens met vuur en ijver van zijn verlangen, om het doorluchtig voorbeeld van zoo vele beroemde Helden te volgen, en daartoe in de zeedienst te treden.

---

(1) Treffend is ook in dezen de overeenkomst van onzen VAN SPEIJK met den grooten DE RUYTER, van wien BRANDT (t. a. p.) zegt: » *Doch de lijnbaan kon het knechtken, dat een zeeman* » *moest worden, niet lang houden. Hij had geen behaagen* » *in dat leven, noch handwerk, en paste zoo weinig op, (in* » *zijne voorgaande kinderlijke uitspoorigheden voortgaande,)* » *dat men hem haast moede werd, en niet langer met hem te* » *doen wou hebben.*" Enz.

(2) A. VAN TONDEREN, thans Hoofd-Controleur en fungerend Inspecteur van het Kadaster in de Provincie *Drenthe*, te *Assen*.

Digitized by Google

Naderhand in het Weeshuis gekomen zijnde, bleef deze wensch in zijn binnenste voort leven. Hij gaf daarvan het bewijs, toen hij zich met zes andere weesbroeders schriftelijk tot de zeedienst aanbood. Zijne makkers werden aangenomen, doch onze knaap, uit hoofde van zijne kleine en tengere gestalte, tot zijne smart, terug gezonden.

Alzoo in zijn verlangen te leurgesteld, laat het zich ligtelijk begrijpen, dat hij zich nu minder dan ooit met lust en ijver kon toeleggen op het grondig leeren van dat beroep, waartoe hij, zonder kennis of doorzigt, was overgegaan, en hetwelk hoe langer hoe meer bleek, met zijnen aanleg, aard en geneigdheden te strijden.

Hij gaf echter den kamp niet op, en bestormde niet alleen zijnen broeder, maar tevens zijne grootmoeder, de weduwe VAN BRUGGE, met zijne aanzoeken, om hem ter vervulling zijner begeerte behulpzaam te zijn. Bij beiden ontving hij gehoor en krachtdadige ondersteuning.

Zoo bekwam hij al aanstonds van dezen zijnen broeder, op zijn aanzoek, eenige boeken over de *stuurmans-kunst*, en later, bij deszelfs verblijf in *Amsterdam*, mondeling onderwijs in die wetenschap.

Toen hij alzoo eenige voorbereidende kennis had opgedaan en bij zijn voornemen bleef volharden, werd, met voorkennis en toestemming van Heeren Regenten, bij den Minister voor de Marine aanzoek gedaan, om den jongen VAN SPEIJK in 's Konings zeedienst aan te nemen.

Digitized by Google

Het eerste verzoekschrift daartoe werd, in de maand Augustus des jaars 1817, ingezonden door zijnen broeder ADRIANUS JOHANNES VAN SPEIJK, toenmaals buitengewoon Adelborst, dienende op Z. M. Fregat *Kenau Hasselaar*, liggende ter reede van *Helvoetsluis*. Deze verzocht daarbij, dat zijn broeder als stuurmansleerling mogt worden aangesteld, en, zoo mogelijk, geplaatst op bovengemeld Fregat; ten einde onder het oog en opzigt van hem, zijnen ouderen broeder, te worden opgeleid en tot de dienst bekwaam gemaakt.

Dit verzoekschrift ging vergezeld van eene gunstige getuigenis van H. H. Regenten; en werd gevolgd door een ander van de grootmoeder.

Van deze aanzoeken werd wel bij het Ministerie aanteekening gehouden, doch er was destijds geene gelegenheid, den jongen VAN SPEIJK te plaatsen.

Het verlangen van dezen groeide intusschen van dag tot dag aan, en werd niet weinig aangevuurd door een bezoek, hetwelk hij, in den gewonen verloftijd, bij zijnen broeder, die inmiddels tot Adelborst der 1e klasse was bevorderd en destijds met zijn schip in *Tessel* lag, aflegde. Het beviel hem zoo bij uitstek wel aan boord, dat men moeite had, hem weder van het schip te krijgen. Hij keerde, na een afzijn van veertien dagen, en alzoo over den hem toegezegden verlof-tijd, naar *Amsterdam* terug, vervoegde zich aldaar aan de woning van zijne grootmoeder, verklaarde haar zijnen afkeer van het ambacht, waartoe hij zich had begeven, en tevens zijn stellig voornemen en onver-

Digitized by Google

anderlijk besluit, om de voetstappen zijns broeders te volgen en tot de zeedienst over te gaan. Schoorvoetende, en onder belofte van zijne grootmoeder, dat men nieuwe pogingen zoude aanwenden, om zijn verlangen te bevredigen, begaf hij zich naar het Weeshuis terug, alwaar hij, op aanzoek zijner grootmoeder, weder in liefde werd aangenomen.

Ten gevolge dezer aan hem gedane belofte werden, eerst in Januarij en daarna in Mei des jaars 1819, twee nieuwe verzoekschriften in gediend. De jonge VAN SPEIJK vertrok met het tweede in persoon naar *'s Gravenhage*. Zijne grootmoeder, eene vrouw, die eene beschaafde opvoeding genoten had en een gezond oordeel en vele menschenkennis bezat, had hem volledig onderrigt gegeven, hoe hij zich bij eene verschijning voor den Minister moest gedragen. Alzoo voorbereid, vertrok dan de jonge VAN SPEIJK naar *'s Gravenhage*, verzocht en verkreeg, op den 29en Mei van dat jaar gehoor bij den Minister; overhandigde aan denzelven het verzoekschrift, en wist daarbij zijne belangen mondeling zoo goed voor te dragen, dat hij de belofte ontving, dat zijn wensch zoo spoedig mogelijk zou worden vervuld (1).

(1) Ik heb deze bijzonderheid van zijne nabestaanden vernomen. Men voegde er dit nog bij: dat, toen men aan VAN SPEIJK, bij zijne komst aan het Ministerie, te kennen gaf, dat het te vreezen was, dat hij, uit hoofde van het groot getal personen, die zich op dien dag ter audientie bevonden, geen gehoor zoude kunnen bekomen, deze ten antwoord had gegeven: » heb de goedheid, aan den Heer » Minister te berigten, dat er een *weesjongen* van *Amster-*

Digitized by Google

Van speijk nu wederom door de hoop op een' gunstigen uitslag gestreeld, verwachtte schier elken dag het berigt zijner aanstelling. Toen dit echter, na verloop van eenige maanden, nog niet was ontvangen, en hij zich nu voor den geest bragt, dat hij, in het volgend jaar, tot de dienst te lande, voor welke hij geene de minste genegenheid had, zoude worden opgeroepen, haalde hij zijne grootmoeder over tot het inleveren van een nieuw verzoekschrift, hetwelk op 's Konings verjaardag (24 Augustus) werd ingeleverd.

Eindelijk verscheen de lang gewenschte dag, waarop aan het vurig en ongeduldig verlangen van den jongeling werd voldaan. De gelegenheid, waarbij hij zijne aanstelling verkreeg, was deze.

Ten gevolge van het traktaat, in de maand Augustus des jaars 1816, tusschen de Koningen der *Nederlanden* en van *Spanje* gesloten, ter handhaving en verzekering van de vrijheid der zeevaart en van den koophandel der beide Natiën tegen de Afrikaansche roofstaten, *Algiers*, *Tunis* en *Tripoli*, onthield zich, sinds een' geruimen tijd, eene afdeeling der Nederlandsche zeemagt in de Middellandsche zee. Dit smaldeel bestond uit het Linieschip *Willem den Eerste*, twee Fregatten, een Korvet

---

» *dam* is, die Zijne Excellentie verlangt te spreken." — Men bragt deze woorden getrouwelijk over — en de *weesjongen* verwierf dadelijk gehoor.

Het scheen mij toe, deze bijzonderheid te moeten mededeelen: men leert er den vrijmoedigen en tevens bescheiden knaap uit kennen.

Digitized by Google

en een Brik, onder het opperbevel van den Vice-Admiraal VAN BRAAM. — In het begin des jaars 1820 werd de *Wassenaar*, voerende 74 stukken kanon, en gekommandeerd door den Kapitein Luitenant ter zee L. L. SPENGLER, bestemd om Z. M. schip *Willem den Eerste* op deszelfs post in de Middellandsche zee af te lossen; terwijl de Schout bij Nacht Jkhr. H. A. RUYSCH door Z. M. benoemd werd ter vervanging van opgemelden Vice-Admiraal VAN BRAAM.

Deze bestemming gaf aan Z. E. den Minister voor de Marine gelegenheid tot het aanstellen van eenige bekwame en geschikte jongelingen tot stuurmansleerlingen in 's Konings zeedienst; onder dezen nu bevond zich ook onze achttienjarige JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK, die daartoe, bij besluit van den 3en Februarij deszelven jaars, werd benoemd.

Op den 21en derzelve maand trad hij in werkelijke dienst en begaf zich aan boord van den *Wassenaar*, niet enkel van het noodigste en onontbeerlijkste voorzien, maar op eene wijze uitgerust, die Regenten van het Huis, waarin hij was opgenomen, tot eer verstrekte.

De *Wassenaar*, den Schout bij Nacht RUYSCH aan boord hebbende, verliet op den 13en Mei van dat jaar de reede van *Tessel*.

Onze VAN SPEIJK was dan nu zijne nieuwe loopbaan ingetreden, geheel vervuld met de vleijendste en schoonste verwachtingen, doch welke, zoo als wij weldra zien zullen, aanvankelijk in geenen

Digitized by Google

deele naar zijne wenschen beantwoord werden.

Met uitzondering van eenen niet veel beteekenenden brand op het schip (2 Junij,) dien onze jeugdige zeeman, blijkens zijnen brief van 20 October aan zijnen ouden meester GLEIM, gevaarlijker inzag, dan hij inderdaad was, leverde deze togt niet veel van algemeen belang op.

Te *Gibraltar*, alwaar men den 7den Junij was aangekomen, werd het bevel over de vloot door den Schout bij Nacht RUYSCH overgenomen. Deze stad, op den 28en derzelve maand, verlaten hebbende, kruiste de *Wassenaar*, nevens de andere schepen, in de Middellandsche zee; verscheen den 6en Julij voor *Algiers;* overwinterde te *Port Mahon;* hervatte met het voorjaar (12 Maart 1821) den kruistogt; bezocht andermaal (8—11 Mei) *Algiers;* hield daardoor de roovers in bedwang, en beschermde alzoo krachtdadig den handel en de zeevaart. (1)

VAN SPEIJK heeft zich, volgens de getuigenis van zijne scheepsgezellen, gedurende deze reis zeer weinig doen opmerken. Klein en tenger van gestalte, zoodat men hem voor niet ouder dan 14 jaren of daaromstreeks aanzag; daarbij stil van ge-

(1) Journaal van het schip *Wassenaar*, mij op de minzaamste wijze ten gebruike verstrekt door den Heer J. H. FISSCHER, destijds Luitenant ter zee, 2e klasse, aan boord van den *Wassenaar*, thans Luitenant ter zee, 1e klasse, Adjudant van den Heer Schout bij Nacht H. W. LANTSHEER; — en voorts Brieven van VAN SPEIJK aan J. V. GLEIM van 20 October 1820, 28 Januarij en 31 Mei 1821.

Digitized by Google

drag, weinig spraakzaam, dikwerf afgetrokken, geene reden tot klagten, veel min tot strenge berisping gevende, maar ook in niets uitmuntende, en niet in de gelegenheid zijnde om de voortreffelijke gaven, die in hem besloten lagen, aan den dag te leggen, werd hij door niemand in het bijzonder gadegeslagen, maar, als het ware, over het hoofd gezien.

Voor zich zelven was VAN SPEIJK volstrekt niet tevreden. Het scheepsleven toch voldeed niet aan de hooge verwachtingen, die hij er van had opgevat. Zijn verlangen bepaalde zich ook niet tot het bevaren des oceaans, het bezoeken van vreemde landen, en om daardoor een middel van bestaan te vinden; zijne uitzigten strekten verder; de rang van officier zweefde hem dagelijks voor den geest; dien verlangde hij te bekleeden, doch ondervond nu, hoe ver hij nog van denzelven verwijderd was. (1) Zijne betrekking als stuurmansleerling konde dan ook eenen jongeling van zulk eene levendige verbleeding, van zulk een vurig verlangen naar beteren stand, in geenen deele behagen. Wij hebben althans meer dan een' onzer zee-officieren ontmoet, die opregtelijk betuigden, dat zij de dagen, die die zij als stuurmansleerling aan boord hadden doorgebragt, geenszins onder de aangenaamste huns levens telden. Geen wonder dus, dat VAN SPEIJK, die in alles voortvarend was, veel eerzucht bezat, doch

(1) Brieven van VAN SPEIJK; opgave van den Heer J. H. FISSCHER en anderen.

Digitized by Google

met geene aanmerkelijke gave van geduld was bedeeld, en die nu eerst begon in te zien, dat het hem uiterst moeijelijk zou vallen, om, daar hij reeds den ouderdom van ruim achttien jaren bereikt had, den rang van adelborst te bekomen; — geen wonder dus, zeggen wij, dat VAN SPEIJK eenigermate eenen afkeer van zijnen tegenwoordigen stand begon te ontwaren; — dat hij, zich de goede behandeling en toegenegenheid van zijnen voormaligen meester herinnerende, in eene verdrietige luim, het verlangen in zich voelde opgewekt, om, met verlating van zijne tegenwoordige betrekking, wederom in deszelfs dienst treden. Hij gaf dit dan ook in zijne brieven te kennen en verzocht verlof, om naar het Vaderland terug te mogen keeren en uit Z. M. zeedienst te worden ontslagen. Aan dit verlangen werd voldaan (1). Hij werd, op den 5en Julij 1821 overgeplaatst aan boord van het Fregat *Rhijn*, kapitein ter zee P. DE LANGE; stak weinige dagen daarna van *Port Mahon* in zee; werd door eenen storm beloopen, waardoor de fokkemast brak en het schip een lek bekwam; ankerde op 28 Julij ter reede van *Helvoetsluis* (2) en werd met den 30en derzelve maand uit de dienst ontslagen. (3)

Het bleek ons niet, dat, toen VAN SPEIJK in zijne

(1) Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine, van 13 Feb. 1821, no. 4.

(2) Brief aan J. V. GLEIM, 29 Julij 1821.

(3) Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine, van 30 Julij 1821, N°. 19.

Digitized by Google

geboortestad was teruggekeerd, hij er nog aan dacht, om tot zijn vorig ambacht terug te keeren. In tegendeel, hij raadpleegde wijsselijk met zijnen broeder, die zich destijds te *Amsterdam* bevond, mitsgaders met zijne grootmoeder en zijnen oudoom VAN TONDEREN, over zijne verdere bestemming. Hij omhelsde hun gevoelen, om zich tot de zeedienst te blijven bepalen, waartoe hij eenen nieuwen prikkel ontving door de aanstelling van zijnen broeder tot buitengewoon' Luitenant ter zee van de 2e klasse. Hij maakte zich dan ook, met vernieuwden lust en vlijt, verder in de stuurmanskunst bekwaam, ontving ten dien einde dagelijks lessen van zijnen broeder en liet zich, daar er voor als nog geen ander vooruitzigt aanwezig was, op den 19en November 1821, aannemen als *vierden stuurman* op Z. M. schip *Zeeland*, onder bevel van den Kapitein ter zee J. A. VAN DER STRATEN. (1)

In deze betrekking legde zich VAN SPEIJK, met de borst en met inspanning van alle zijne krachten, er op toe, om den kring zijner kundigheden uit te breiden en eene, zoo veel doenlijk volledige, kennis der stuurmanskunst te verkrijgen. Weldra bevond hij zich genoegzaam gevorderd en bekwaam, om zich aan een Examen als Adelborst te kunnen onderwer-

(1) *Engagement*, berustende bij het Ministerie voor de Marine. In hetzelve wordt zijn Signalement aldus opgegeven: *lengte* 1 el, 6 palm, 2 duim; *Haarkleur* bruin; *Oogen* bruin (schrijffout, moet zijn: *blaauw*); *Aangezigt* ovaal; *Neus* en *Mond* ordinair; *Kin* rond; *Postuur* knap; *Merkteekenen* geene.

Digitized by Google

pen; hij leverde ten dien einde, op raad zijner bloedverwanten, een nieuw verzoekschrift aan den Minister voor de Marine in, daarbij verzoekende, tot Adelborst te worden aangesteld « om" (zoo als hij zich daarbij uitdrukte,) « met der tijd, door « een goed gedrag en capaciteit, aan zijnen broe- « der, die thans, als Luitenant der 2e klasse bij het « Corps der Marine is dienende, te kunnen evena- « ren;" zich bereid verklarende, het daartoe gevorderd wordende examen af te leggen. Dit verzoekschrift ging vergezeld van een getuigschrift van den kapitein Luitenant ter zee C. SCHRÖDER, daarbij certificerende: « dat de Requestrant een zeer oppas- « send jongeling is, die zeer veel *zêle* voor den « dienst aan den dag legt, en van een onbesproken « gedrag is." (1)

Wel verre, dat het verzoek van VAN SPEIJK, uit hoofde van zijne jaren, die, zoo wij vermeenen, het daartoe bepaalde getal te boven gingen, werd van de hand gewezen, verlangde de Minister, bij wien ook van elders de gunstigste berigten ten aanzien van VAN SPEIJKS gedrag en bekwaamheden waren ingekomen, den requestrant in persoon voor zich te zien. De aanschrijving daartoe werd afgezonden (2). VAN SPEIJK vervoegde zich dien ten gevolge bij den Minister, en gaf in zijn onderhoud zoo vele proeven van

(1) Verzoekschrift van J. C. J. VAN SPEIJK, berustende bij het Ministerie voor de Marine.

(2) Besluit van Z. E. den Minister voor de Marine, van 20 Maart 1822, no. 31.

Digitized by Google

lust en geschiktheid tot de zeedienst, dat hij de verzekering ontving, van bij de eerste gelegenheid geplaatst te zullen worden. (1)

In de maand December daaraan volgende ontving hij zijne aanstelling als Adelborst van de 2e klasse, (2) in te gaan met den 1en Januarij des jaars 1823.

Nu zag hij aanvankelijk zijnen wensch voldaan, en vond hij zich op den weg geplaatst, die regtstreeks henen leidde naar den sinds lang beoogden rang en stand; nu legde hij zich dan ook met verhoogden moed er op toe, om zich dien rang waardig en alle die bekwaamheden eigen te maken, welke van een goed zee-officier gevorderd worden; nu leefde en werkte hij eenig en alleen voor zijnen nieuwen werkkring, en onwankelbaar stond thans bij hem het voornemen, onwrikbaar het besluit, lijf en ziel toe te wijden aan Koning en Vaderland.

Van het schip *Zeeland* werd onze Adelborst, op den 16en Mei 1823 (3) overgeplaatst op Z. M. Fregat *Dageraad*, onder bevel van den kapitein ter

(1) Opgave van den Heer A. VAN TONDEREN. Besluit van Z. E. den Minister voor de Marine, van 27 Maart 1822, no. 1.

(2) Koninklijk Besluit van 21 December 1822, no. 106 en Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine, van 28 December 1822, no. 32.

(3) Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine van 18 April 1823, no. 12.

Digitized by Google

zee W. A. VAN DER HART en bestemd naar *Oost-Indië*. Vooraf echter deed de *Dageraad* eenen togt naar *Gibraltar*, ten geleide en bescherming van eenige Nederlandsche koopvaardijschepen, tijdens den losgebarsten oorlog tussschen *Frankrijk* en *Spanje*. De *Dageraad*, stak op 13 Junij (1823) in zee, ankerde den 8en Julij voor *Gibraltar;* ging op den 27en derzelve maand van daar weder onder zeil en keerde, op den 19en Augustus, ter reede van *Tessel* terug.

Weinige maanden later werd de groote reis naar *Oost-Indië* aangevangen, en voor onzen VAN SPEIJK, die, op den 1en Januarij 1824, tot Adelborst der 1e klasse was bevorderd (1), weldra het tooneel geopend, waarop hij eene meer bedrijvende rol spelen, en sprekende proeven van kunde en ervarenheid, moed en beleid zoude aan den dag leggen.

Op den 16en Januarij 1824 ligtte de *Dageraad* de ankers, en kwam, na *St. George del Mina* en de *Kvap de Goede Hoop* te hebben aangedaan, op den 27en Julij, ter reede van *Batavia*.

Na een verblijf van veertien dagen voor de hoofdstad van *Java* (waar VAN SPEIJK, den 30en Julij, de eer genoot, bij den Generaal DE KOCK (2) ter maaltijd te worden ontvangen,) stak men weder in zee,

(1) Besluit van Z. M. van 22 December 1823, no. 42, en Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine van 29 December 1823, no. 8.

(2) Brief aan DE DIEU.

Digitized by Google

en liep, op den 24en Augustus, in de haven van *Sourabaija* binnen. Het schip, hetwelk zoo lek was, dat men gedurende de reis aanhoudend had moeten pompen, werd alhier, bij naauwkeurig onderzoek, zoo slecht bevonden, dat men zich verwonderde, dat met hetzelve de overtogt had kunnen worden volbragt, daar het den minsten storm niet zoude hebben kunnen wederstaan. De *Dageraad* werd dan ook voor de zeedienst afgekeurd en van dien oogenblik af tot wachtschip gebruikt. (1)

De manschap nu op de overige schepen van het Oost-Indische Eskader verdeeld zijnde, werd VAN SPEIJK, met nog eenige andere officieren, uit hoofde van het toenmalig gebrek aan *Koloniale* zee-officieren, op den 15en October, bij de *Koloniale Marine* gedetacheerd en kwam, op denzelfden dag, aan boord van Z. M. Brik *Orestes*, onder bevel van den Kapitein Luitenant C. HEIJE (2) en bestemd voor de ophanden zijnde *Celebische* expeditie. (3)

Breedvoerige berigten wegens dezen krijgstogt zijn ons ter hand gekomen. Wij ontvingen dezelve, gedeeltelijk op aanwijzing van hunne Excellentiën, den Baron G. A. G. P. VAN DER CAPELLEN, oud Gouverneur-Generaal van *Neêrlandsch Indië* en den

(1) Brief aan DE DIEU van 1 November 1824.

(2) Zie Aanteekeningen en Bijlagen III.

(3) Opgave van het Ministerie voor de Marine; en wijders *Journaal*, gehouden aan boord van Z. M. Brik *Orestes*, Kapt.-Luit. C. HEIJE, welk *Journaal* hier en daar door VAN SPEIJK is bijgehouden.

Digitized by Google

Schout bij Nacht Baron J. J. MELVILL VAN CARNBÉE, en gedeeltelijk van de Wel-Edel Gestrenge Heeren C. HEIJE, J. A. ZOUTMAN en H. A. VAN KARNEBEEK, allen verdienstelijke officieren in Z. M. zeedienst, die zich bij dezen togt grooten roem hebben verworven en deswege de vereerendste blijken van Koninklijke goedkeuring hebben ontvangen; terwijl wij het ons eene aangename taak rekenen, hun allen, bij dezen, openlijk, voor hunne belangrijke mededeelingen, onzen warmen en opregten dank aan te bieden. — Ook putteden wij het een en ander uit de brieven van VAN SPEIJK en uit de mondelinge opgave van den Matroos B. C. POST, zoo als wij ter zijner plaatse zullen opgeven. Van al, hetgeen ons alzoo is ter hand gekomen, zullen wij echter geen gebruik kunnen maken, maar van hetzelve slechts datgene vermelden, hetwelk geacht kan worden tot ons oogmerk dienstig en noodig te zijn. Dit zal zich alzoo alleen tot een kort krijgskundig verslag moeten bepalen; terwijl men omtrent de aanleidende oorzaken en de onvermijdbare noodzakelijkheid van dezen oorlog, — omtrent deszelfs roemrijk einde en gewenschte gevolgen, weldra eene meer volledige en naauwkeurige beschrijving van onzen verdienstelijken Landgenoot, den Hoogleeraar N. G. VAN KAMPEN, zal ontvangen. (1)

---

(1) Te weten in zijne keurige *Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa*, van welke nu onlangs het eerste Deel is in het licht verschenen.

Voorloopig echter verwijzen wij den lezer naar de *Bata-*

Digitized by Google

Alleen dit weinige ter inleidende opheldering.

Onze bezittingen op het eiland *Celebes* dagteekenen van het begin der zeventiende eeuw. (1) — De regten aldaar van de Inlandsche Vorsten verworven, werden bepaald bij het vredes-traktaat van 18 November 1667, bekend onder den naam van het *Bongaysch Contract*, bij hetwelk de voormalige O. I. Compagnie door de voornaamste vorsten des eilands als beschermheer werd erkend en gehuldigd, en alle andere *Europeanen* werden uitgesloten. Het koningrijk *Boni*, het voornaamste op dit eiland, werd meer dan eens (in de jaren 1667, 1737 en 1738 en van 1796—1798) door onze krachtdadige tusschenkomst, dikwerf ten koste van groote opofferingen, tegen deszelfs vijanden beschermd en van een' algeheelen ondergang gered (2). PALAKKA (3) en zijne opvol-

---

viasche Couranten van 5 Januarij, 13 en 25 Mei, 6 en 26 Julij en 9 Augustus 1825 en 3 Januarij 1826; *Staatsblad voor Nederlandsch Indië* voor 1824, No. 19a. en No. 31a.; voorts tot onze Vaderlandsche Geschiedschrijvers; VAN WIJKS *Aardrijkskundig Woordenboek*, Art. *Celebes*, enz. enz.

(1) Buiten eenige Zuidelijke Provinciën, bezitten wij aldaar de forten *Rotterdam*, *Amsterdam*, *Valkenburg* en *Goenongtale* of *Grontale*, het dorp *Vlaardingen*, verscheidene factorijen enz. (VAN WIJK.)

(2) *Bat. Courant* van den 5 Jan. 1825.

(3) AROE PALAKKA, een der *Bonische* Prinsen, die omstreeks den jare 1666 door den Koning van *Goäh* overheerd, naar *Batavia* vlugteden en de hulp der Nederlandsche Regering inriepen. De Admiraal SPEELMAN noodzaakte den over-

Digitized by Google

gers op den *Bonischen* troon betuigden dan ook: « dat, naast God, de Compagnie het volk van *Boni* « uit de slavernij heeft verlost, en dat zij deze wel- « daden nooit zullen vergeten, maar altijd dankbaar « zullen erkennen, zoo lang zon en maan aan den « hemel schijnen." — Het gevolg intusschen heeft doen zien, hoe weinig op deze belofte was staat te maken. De weldaden, door de Compagnie en het *Nederlandsche* Gouvernement, sinds anderhalve eeuw aan de *Celebische* Vorsten en volken bewezen, werden miskend en met ondank beantwoord. Sommige Vorsten onttrokken zich van tijd tot tijd aan de op hen liggende verpligtingen, verkorteden de wettige inkomsten des Gouvernements en veroorloofden zich allerlei inbreuken op deszelfs regten. Wel werden daartegen, inzonderheid sinds den jare 1779, door de opvolgende Gouverneurs van *Makasser* (1) onderscheidene vertoogen aan de Hooge Regering gedaan, doch de kort daarop gevolgde oorlog met *Engeland* en andere noodlottige omstandigheden maakten het voor ons ondoenlijk, daarin krachtdadig te voorzien. — Gedurende den tijd, dat onze bezittingen op *Celebes* in de magt der *Engelschen* waren, hadden deze aldaar met sommige Inlandsche Vorsten te strijden. Na de terugkeering (in 1816)

---

weldiger weldra den vrede te teekenen, ontrukte de *Boniërs* aan de slavernij en herstelde PALAKKA in zijn vorig gebied. Het was bij deze gelegenheid, dat het *Bongaysch Contract* gesloten werd.

(1) Hoofdplaats der Nederlandsche bezittingen op *Celebes*.

Digitized by Google

onder het oppergezag der *Nederlanden*, scheen de rust op het eiland hersteld; de betuigingen der Vorsten ademden niets dan vrede en vriendschap. Hartelijk en ongeveinsd waren die betuigingen bij de meeste *Celebische* overheden, maar valsch en verraderlijk van de zijde van den Koning van *Boni* en nog veel meer van de zijde der Koningin, welke denzelven, in 1823, in de regering opvolgde. Deze stookte in het geheim het vuur van opstand en afval aan, en bereidde zich met de meest mogelijke stilte ten oorlog. De Gouverneur-Generaal VAN DER CAPELLEN hiervan kennis bekomende, begaf zich, in het midden des jaars 1824, in persoon naar *Makasser*; onderhandelde aldaar met de Vorsten des lands en bragt eene nieuwe, gewenschte overeenkomst tot stand. Plotseling en zonder eenige voorafgaande verklaring vielen de *Boniers*, bijgestaan door den Vorst van *Tanette* en den Regent van *Lebakkang*, op eene verraderlijke wijze, gewapend in onze provinciën, en maakten weldra zulke belangrijke vorderingen, dat, zonder spoedige en krachtdadige tusschenkomst van ons Gouvernement, weldra alle onze bezittingen zouden zijn vermeesterd geworden.

Dit kort en naar waarheid zaamgesteld verhaal, maar nog veel meer eene naauwkeurige inzage der officiëele stukken en rapporten, doet ons zien, dat de tuchtiging van zulk een ondankbaar en verraderlijk volk, voor welks welzijn de Gouverneur-Generaal nog in hetzelfde oogenblik werkzaam was, volstrekt onvermijdbaar was geworden. Alle middelen ter bevrediging toch waren te vergeefs aange-

Digitized by Google

wend. De handhaving en herstelling van de eer en luister van het *Nederlandsch* Bestuur vorderde krachtdadige maatregelen, wilde men de trouw der gelijktijdig aangevallene en bedreigde bondgenooten niet met trouwloosheid vergelden, en te gelijk alle aanzien en gezag van het *Nederlandsch* Gouvernement vernietigd en deszelfs zetel in *Indiën* omvergeworpen zien.

Zoo werd dan eindelijk van onze zijde tot den oorlog besloten, en eene genoegzame land- en zeemagt ter beteugeling en tuchtiging des overmoedigen vijands uitgerust en afgezonden.

Wij zullen eerst de krijgsverrigtingen dezer expeditie, en wel voornamelijk die der scheepsmagt, als meer onmiddellijk tot ons doel en oogmerk behoorende, kortelijk verhalen, en daarna meer bijzonder het aandeel beschouwen, hetwelk onze VAN SPEIJK in deze expeditie heeft gehad.

Het beleid der onderneming werd toebetrouwd aan den toenmaligen Generaal-Majoor J. VAN GEEN (1); terwijl het kommando der Marine, welke daarbij meerendeels als in een secondair standpunt werd beschouwd, aan den Kapitein ter zee P. PIETERSEN werd opgedragen.

De zeemagt dezer expeditie, die door den loffelijken ijver van den toenmaligen Kommandant en Directeur van Z. M. Zeemagt in *Oost-Indië*, den reeds genoemden Schout- bij Nacht, Baron J. J.

(1) Thans Baron, Luitenant-Generaal en Opperbevelhebber van de eerste divisie van ons leger te velde.

Digitized by Google

MELVILL VAN CARNBÉE met zoo veel spoed was gereed gemaakt en uitgerust, bestond uit:

Z. M. Fregat *Javaan*, Kapitein ter Zee P. PIETERSEN.
« « Korvet *Komeet*, Kapitein-Luitenant ter Zee COURIER DIT DUBICART.
« « Brik *Orestes*, Kapitein-Luitenant ter Zee G. HEIJE.
« « id. *Nautilus*, Luitenant ter Zee, 1e. klasse F. H. DE GELDER.
« « id. *Dourga*, Luitenant ter Zee, 1e. klasse D. H. KOLFF.
« « id. *Siewa*, Luitenant ter Zee, 1e. klasse A. SONDERVAN.
« « Schoener *Daphne*, Luitenant ter Zee, 1e. klasse G. LOCKEMEIJER.
« « Korvet *Courier*, Luitenant ter Zee, 2e. klasse T. HOSMAN.
« « Kanonneerboot No. 1, Adelborst 1e. klasse G. VAN DER VLIES.
« « id. No. 14, Luitenant ter Zee 2e. klasse G. W. WILLIGERS.
« « id. No. 15, Kadet ter Zee R. B. J. VAN DER MEULEN.
« « Barkas No. 1. { Luitenant ter Zee 2e. klasse J. A. ZOUTMAN, Jz., Kommandant der Barkassen, Praauwen, Paduakans en Pantjallans, gezamentlijk uitmakende 80 Vaartuigen. Adelborst 1e. klasse L. VON FREITAG VON OVERSTRATEN.

Digitized by Google

Z. M. Barkas N°. 2. Luitenant ter Zee 2e. klasse J. P. OORTHUIS.

« « idem. « 3. Luitenant ter Zee 2e. klasse P. BRUINING.

« « idem. « 4. Luitenant ter Zee 2e. klasse A. D. KLUISKENS.

« « idem. « 5. Adelborst 1e. klasse A. D. OOYKAAS.

« « idem. « 6. Adelborst 1e. klasse J. HUDIG.

« « Sumanapsche Schoener *Jacob Aron*, Adelborst 1e. klasse J. C. J. VAN SPEIJK.

Drie Sumanapsche Brikken

Eene menigte Paduakans, Kopjakkers, Praauwen en Pantjallangs.

« « Transportschip *Louisa*, Gezagvoerder C. STRICKER.

« « « Brik *Louisa de Kock*, Gezagvoerder HOOPER.

« « « schip *Emilie*, Gezagvoerder C. J. NUMAN.

« « « « *Marquis of Hastings*, Gezagvoerder O. MACLAEN.

« « « « *Fattal Barrie*, Gezagvoerder J. BOURÉ.

« « « « *Rosalie*, Gezagvoerder BAPTIST.

« « « « *Generaal van Geen*, Gezagvoerder RIANO.

« « « « *Ladjue*, Gezagvoerder INGRAM.

De troepen werden, op den 27en Februarij 1825,

Digitized by Google

te *Makasser* ingescheept. Bij dezelve bevonden zich de koning van *Goäh* met 400 manschappen en de Panumbahan of Vorst van *Sumanap* met zijne dappere benden; terwijl twee inlandsche bevelhebbers met hunne manschappen, daags te voren, over land naar het bestemde punt, *Badjoa*, waren op marsch gegaan.

De vloot ging, op den 28en Februarij, van *Makasser* onder zeil. *Bonthain* werd den 1en Maart aangedaan, en al verder koers stellende naar de bogt van *Boni*, bevond de vloot zich op den 14en derzelve maand voor *Sinjey*. (1)

De Kommandant beval terstond eene verkenning met gewapende Barkassen, ten einde eene geschikte landingplaats op te doen.

Zoodra men deze gevonden had, en eene kompagnie infanterie, voorzien van twee handmortieren, zich gereed maakte voet aan wal te zetten, rigtte de vijand zijn vuur op de sloepen, waarin zich onze troepen bevonden. Dit verhinderde echter de ontscheping niet, welke, onder bedekking van het welonderhouden vuur der Barkassen, werd volbragt. Dadelijk werd de vijand met zulk een goed gevolg aangetast, dat hij zich genoodzaakt zag, de vlugt te nemen, de onzen meester latende van zijne versterkte bentings en negerijen, aan den oever der rivier gelegen.

Het begin der expeditie naar wensch geslaagd

(1) *Sinjey* eene rivier op *Celebes*, ook wel *Sinjai*, *Senjey* en *St. Jey* genaamd.

Digitized by Google

zijnde, zette een gedeelte der troepen zijnen marsch te land voort; terwijl het overige gedeelte met de vloot, op den 23en Maart, naar *Badjoa* vertrok, en aldaar op den 25en aankwam.

« *Badjoa*," (wij nemen hier de woorden van het officieel relaas over,) « eene negorij, als het ware « in het water gelegen, is ten noorden vereenigd « met de negorij *Bena*, en deze met de negorij « *Tipoloe;* ten zuiden, op omtrent één uur afstands, « ligt de negorij *Berobo*. Tusschen deze negorij « en *Badjoa*, aan den Zeekant, ligt eene benting « in een moerassig bosch; terwijl de onderscheide- « ne negorijen allen met eenen steenen wal van 6 « voet breed, oordeelkundig door batterijen aan el- « kander geschakeld, en met eene borstwering van « drie voet omringd zijn. Op deze linie lagen 50 « à 60 stukken geschut, waarvan het kaliber op « drie batterijen van 12 en 8 pond was."

De Kommandant besloot, ter besparing van volk, aan die zijde niet te landen of den aanval te doen; liet de kust naauwkeurig opnemen, en, ten noorden van *Badjoa* of buiten deszelfs noordelijke batterijen, eene betere landingplaats gevonden zijnde, werd het noodige tot den aanval beraamd, ten einde denzelven wel te doen slagen.

Hetgeen daartoe met betrekking tot de vloot behoorde, bestond voornamelijk in het navolgende.

Op praauwen en pantjallangs, die van beddingen voorzien waren, werden vier groote mortieren van zes en acht duim, benevens een aantal Congrevische vuurpijlen geplaatst. Elke Barkas moest ten

Digitized by Google

minste van 50 schoten voorzien zijn. De drie kanonneerbooten moesten hare positie nemen op den regtervleugel, tegen de vijandelijke bentings. Drie der barkassen werden gelast, tot het begin der attaque hare plaa's in het centrum te houden, en zich alsdan zoo digt onder de batterijen te begeven, dat zij dezelve, onder een langzaam ouderhouden vuur, met vrucht konden beschieten; terwijl de drie overige barkassen zich voor het landingspunt moesten begeven, en aldaar, onder den linkervleugel der vijandelijke batterijen, ankeren, ten einde de landing zoo veel mogelijk te bespoedigen. Des nachts te 12 ure, moesten al de praauwen en sloepen, tot de ontscheping benoodigd, bij de schepen gereed liggen, en tegen 4 of 5 ure in den morgenstond de vaartuigen met troepen zich aan het landingspunt bevinden. De meeste stilte moest bij dit alles ten stiptste worden in acht genomen, ten einde den aanslag, zoolang mogelijk, voor den vijand verborgen te houden.

Om denzelven te misleiden, werd de Luitenant ter zee 2e klasse, J. A. ZOUTMAN, JZ. gelast, de helft der onder zijn bevel staande praauwen en kleine vaartuigen naar den regtervleugel der vijandelijke benting te zenden, ten einde den vijand in den waan te brengen, dat aldaar de landing zoude worden bewerkstelligd. Tot dit zelfde doel moesten ook drie of vier sloepen, bemand met een veertigtal matrozen, allen van geweren voorzien, benevens eenige praauwen met tamboers en muzikanten, zich zoo digt mogelijk onder den wal, tegen over

Digitized by Google

de regterzijde der vijandelijke batterijen, begeven; aldaar, door het spelen van muzijk, het roeren van de trom en het afschieten der geweren, de vertooning van eene werkelijke landing maken; daarmede aanhouden, tot dat de dag aanbrak, en zich alsdan achter de kanonneerbooten in veiligheid komen stellen.

Alles dus voorbereid en de noodige orders daartoe, op den 26en Maart, aan de onderscheidene bevelhebbers gegeven zijnde, werd, in den vroegen ochtend van den volgenden dag, door het afsteken van eenen Congrevischen vuurpijl, het teeken tot den aanval gegeven. Elk bevond zich op zijnen post. Omstreeks vier ure begon zoowel het zwaar kanonvuur der barkassen en kanonneerbooten, als dat der musketten bij de valsche attaque op den regter vleugel.

De troepen, onder bedekking van het geschut der vloot, geland zijnde, geraakten dadelijk met den vijand handgemeen. De dapperheid der onzen behaalde eene volkomene overwinning. Reeds te 9 ure des morgens, was men meester van al de batterijen. De veroverde buit bestond, behalve een aantal vaartuigen, in 50 à 60 vuurmonden, waaronder fraaije metalen lila's, 3000 pond kruid, een paar honderd kogels en onderscheidene vlaggen, waarbij die van *Allah*, het Palladium der inlanders. De vijand liet ongeveer vier honderd dooden op het slagveld achter; het verlies van onze zijde was, in vergelijking, gering.

Nu trok de Generaal-Majoor VAN GEEN met de

Digitized by Google

landtroepen op naar *Boni*, de hoofdplaats van het Koningrijk van dien naam en de zetel der koninklijke familie. Deze stad, anderhalf uur gaans dieper landwaarts in gelegen zijnde, konden bijgevolg de schepen op dezen togt niet worden gebruikt. Men verwachtte aldaar, dewijl *Boni* omgeven was door eenen wal van zes voet hoog en zes voet dik, eenen hevigen tegenstand. Hierop voorbereid, ging het leger, in den vroegen morgen van den 30en Maart, op marsch. Te acht ure, tot voor *Boni* genaderd zijnde, vond men deze stad, welke zoo veel tegenweer had kunnen bieden, door den vijand verlaten, terwijl zich de Koningin en de Prinsen met de vlugt hadden gered. Zonder den minsten tegenstand werd *Boni* alzoo door onze troepen ingenomen en verbrand; twintig metalen kanonnen werden aldaar buit gemaakt.

Nu moest nog het versterkte *Soepa* (de verblijfplaats van den Koning van dien naam) worden vermeesterd. De Generaal-Majoor VAN GEEN bestemde daartoe ruim 1700 man, aan wier hoofd hij zich plaatste. De Zeemagt, die deze expeditie moest helpen ten uitvoer brengen, bestond uit de korvetten *Komeet* en *Koerier*, de brikken *Orestes* en *Siewa*, de kanonneerboot N°. 14, benevens vier transportschepen. De landing werd, onder bescherming der schepen, volvoerd. Na een' dapperen wederstand, werd *Soepa*, nog denzelfden dag (26 Junij), veroverd.

Met de inneming van *Boni* en *Soepa* liep de krijgstogt ten einde. Het rijk van *Boni* was be-

Digitized by Google

dwongen; het oogmerk volkomen bereikt, en de expeditie, door de wel overlegde maatregelen van den Generaal-Majoor VAN GEEN en den moed en dapperheid der Zee- en Landmagt, op eene luisterrijke wijze, volvoerd.

Hoe vele opofferingen deze onderneming ook moge hebben gekost, zij werd door de belangrijkste gevolgen ruimschoots bekroond. De magt van het verraderlijk *Boni* werd door de ondergane tuchtiging zoodanig gefnuikt, en die der onzen daarentegen zoozeer versterkt en bevestigd, dat, bij eenen nieuwen opstand, vrij wat minder kracht, dan toen, zou worden gevorderd, om denzelven te dempen. De eer en het aanzien des *Nederlandschen* Gouvernements waren hersteld; de middelen verkregen, om voor het vervolg den vrede te kunnen bewaren; een heilzame indruk bij vriend en vijand te weeg gebragt; en de trouw onzer bondgenooten sterker dan ooit bevestigd (1). Terwijl eindelijk deze oorlog voor ons bedreigd Vaderland een aantal waardige Mannen heeft opgeleverd, die, door het deelnemen in dezen togt, zoodanig eene ervaring hebben opgedaan, dat wij hen in deze oogenblikken, met hooge vreugde,

(1) Getuige hiervan het later op *Java* voorgevallene. De opstand toch van DIEPO NEGORO had niet slechts geen' den minsten nadeeligen invloed op de Vorsten en Volken van *Celebes*, maar integendeel gaven de Bondgenooten, die wij aldaar beschermd hadden, bewijzen van hunne getrouwheid en erkentenis voor de bewezene hulp, door ons met hulptroepen te ondersteunen bij de te onderbrenging van genoemden opstandeling.

Digitized by Google

aan het hoofd of in de gelederen van het leger op onze grenzen of op de schepen, die onze stroomen en rivieren bedekken, geplaatst zien; — mannen, voorwaar, aan wier trouw en moed, kunde en dapperheid, wij de verdediging onzer regtvaardige zaak tegen muitzucht en geweld, met onbeperkte gerustheid, kunnen toevertrouwen.

Gaan wij alsnu over tot het beschouwen van het aandeel, hetwelk onze VAN SPEIJK in deze expeditie heeft gehad. Wij vonden ons tot deze afzonderlijke behandeling genoodzaakt, vermits onze jonge held daarbij wel eene roemvolle, doch ondergeschikte rol heeft vervuld, die de invoeging van het door hem verrigte in een zoo kort overzigt dezer expeditie, als door ons geleverd is, zonder gedurige afbreking, niet wel toeliet.

Wij hebben hem verlaten, toen hij, op den 15en October 1824, te *Sourabaya*, aan boord van Z. M. brik *Orestes* was overgeplaatst. Wij moeten, om zijne verrigtingen te kunnen nagaan, tot dien tijd terugkeeren, en daarbij voornamelijk het, aan boord van gemelden bodem naauwkeurig gehouden, *Journaal* ten leidsman gebruiken.

Deze Brik, gemonteerd met 18 stukken kanon achtponders en bemand met 51 *Europeanen* en 39 Inlanders, werd gekommandeerd door den Kapitein-Luitenant ter zee C. HEIJE.

Digitized by Google

Reeds vóór de groote expeditie tegen *Celebes*, kruisten verscheidene van Z. M. schepen in de baai van *Boni* op *Celebes*. De *Orestes*, die daartoe insgelijks werd afgezonden, vertrok op den 7en November van *Sourabaya;* kwam achtervolgens ter reede van *Makasser*, *Bonthain* en *Boelocomba*, en verliet, op den 14en December, laatstgemelde plaats, ten einde in de baai van *Boni* te kruisen.

Deze baai is, aan de westzijde, langs de geheele kust met een overgroot aantal banken en klippen bezet, die, vooral bij hoog water, onzigtbaar zijn. Dit maakte de vaart in deze tot dusverre onbevaren baai, van welke geene goede zeekaart bestond, hoogstgevaarlijk. De Kapitein-Luitenant ter zee C. HEIJE liet, uit dien hoofde, gedurende dezen kruistogt, een gedeelte der baai, voor zoo verre zulks noodig en hem mogelijk was, opnemen; vervaardigde daarvan eene naauwkeurige beschrijving, en zond dezelve aan zijnen onmiddellijken chef, den Schout bij Nacht, Kommandant en Directeur van Z. M. Zeemagt in *Oost-Indië*, Baron MELVILL VAN CARNBÉE, waarop genoemde Kapitein-Luitenant de bijzondere tevredenheid voor het door hem verrigte van genoemden Kommandant, mitsgaders die van de Hooge Regering te *Batavia* heeft mogen ontvangen. Later ook werd er eene kaart van dat gedeelte der baai vervaardigd en mede aan welgemelden Kommandant opgezonden.

Op den 19en December werd het krijgstooneel voor onzen VAN SPEIJK geopend, en van hem de eerste proef van moed en beleid gevorderd.

Digitized by Google

Op den voormiddag van dien dag verscheen de *Orestes* voor *Tiero*. Deze Negerij werd door eene batterij gedekt, onder welke eenige gewapende vaartuigen lagen. De Heer C. HEIJE, kommandant der brik *Orestes* en van deze station, wilde zich van deze vaartuigen meester maken. Tot eenen voorloopigen aanval op dezelve koos hij onzen VAN SPEIJK, die, ofschoon slechts twee maanden onder zijn bevel hebbende gestaan en nog nimmer in het vuur geweest zijnde, echter reeds zoo vele blijken van kunde had gegeven, dat hij door dezen zijnen chef als dienstdoende Luitenant der 2e klasse werd gebruikt. Hij bekwam alzoo, terwijl hem de kadet D. DUESSEN werd toegevoegd, het bevel over eene gewapende barkas, met vijftien koppen bemand, alsmede over twee sloepen van de brik *Siewa* en van de schoener *Daphné*. Al zeer spoedig geraakten de barkas en de sloepen met de vijandelijke vaartuigen in gevecht, doch tegen de middag keerden de sloepen, dewijl zij te zwak waren om de wel versterkte bentings en praauwen te vermeesteren, naar boord terug; terwijl de barkas nog een' geruimen tijd hare standplaats behield.

Met het aankomen van den daarop volgenden dag, plaatsten zich de *Orestes*, de *Siewa* en de *Daphné*, benevens de barkas, dwars voor de batterij en de praauwen. Het vuur werd geopend en duurde tot op den middag, alswanneer de batterij tot zwijgen werd gebragt, en sommigen van het volk uit de praauwen over boord sprongen. De Kommandant C. HEIJE gaf hierop bevel, de praauwen

Digitized by Google

te enteren en alzoo te bemagtigen, het geschut en de wapens er uit te nemen, en die vaartuigen vervolgens te verbranden. De barkas en de sloepen werden hiertoe afgezonden. De Luitenant der 1e klasse van Z. M. Koloniale Marine J. ALEWIJN, Kommandant der brik *Siewa*, voorop in eene der sloepen staande, werd door een geweerschot doodelijk gewond en aan boord van de *Orestes* gebragt, alwaar hij weinige uren daarna overleed. Behalve dezen, bekwam men nog twee dooden en een tiental gekwetsten. De vijandelijke vaartuigen werden intusschen vermeesterd en verbrand, en het veroverd geschut aan boord van de *Orestes* gebragt. De barkas, door VAN SPEIJK gekommandeerd, bekwam tot buit een klein stuk kanon, eenige pieken, kritsen, scherpe patronen, kruithorens en eene kist met ammunitie.

De, door VAN SPEIJK in dezen betoonde moed en beleid verwierven hem de toestemming van zijnen chef, den overste HEIJE, om zich, daar de bepaalde dienstijd als Adelborst der 1e klasse door hem was vervuld, door eene, daartoe door Z. Ed. benoemde, kommissie van Zee-Officieren te doen examineren als Luitenant ter zee van de 2e klasse. Dit examen viel voor hem allergunstigst uit, en hij werd, dien ten gevolge, op den 3en Januarij des jaars 1825, tot dien rang bekwaam geoordeeld. (1)

---

(1) Het certificaat van dit, ten overstaan van gemelden Overste afgelegd, examen, waarvan de kopij, door VAN SPEIJK

De kruistogt in de baai van *Boni* werd inmiddels voortgezet. Op den 14en Januarij ontdekte men wederom verscheidene praauwen onder de vijandelijke kust. De barkas werd met twee sloepen op dezelve afgezonden. Eene der praauwen werd zoo hevig beschoten, dat de manschap van dezelve over boord sprong, van welke nog twee doodgeschoten werden, terwijl de overigen zich aan den wal wisten te redden. De praauw werd genomen; men vond in dezelve niets, dan eenige zakken sago.

Twee dagen daarna werd wederom op twee vijandelijke praauwen jagt gemaakt, van welke de eene zonk en de andere het op strand zette.

Bijna elken dag zag men vijandelijke praauwen onder den wal, met welke de barkas, door VAN SPEIJK gekommandeerd, schutgevaarte hield. Nu en dan ontsnapten deze vaartuigen, door de rivieren, die zich hier bevinden, op te varen, waar zij gewoonlijk voor vervolging waren gedekt.

Dit was, onder anderen, het geval geweest op den morgen van den 19en Januarij. Dan, VAN SPEIJK was naauwelijks hierop met zijne barkas weder naar zijnen Kommandant teruggekeerd, of men ontdekte op nieuw eene menigte praauwen onder den wal, benoorden *Senjey*. De barkas, vergezeld van vier sloepen, begaf zich dadelijk derwaarts. Er ontstond een hevig gevecht. De barkas alleen ver-

---

in persoon geschreven, bij den Heer HEIJE berust, was onderteekend door de Luitenants ter zee 1e klasse A. SONDERVAN en G. HEESMAN.

Digitized by Google.

schoot vijftig patronen en zeven kardoezen met schroot. Een vijandelijk vaartuig werd verbrand en twee andere werden veroverd.

Op den 24en werd, op de hoogte van het eiland *Boelongroewa*, wederom eene vijandelijke praauw genomen; desgelijks op den 11den Februarij, bij *Biera*. Zeven dagen later vervolgde VAN SPEIJK met de sloepen op nieuw, zoo ver hem doenlijk was, eenige praauwen, die, bezuiden den hoek van *Mero*, de rivier waren opgezeild. Het gelukte hem wel niet, dezelve te bereiken, doch hij bragt den vijand door zijn geschut aanmerkelijke schade toe. Gelukkiger slaagde men, op den 22en derzelve maand, als wanneer verscheidene vaartuigen werden genomen.

De troepen van den Generaal-Majoor VAN GEEN, op den 14den Maart, onder bedekking van het geschut der schepen, bij de rivier en Negerij *Senjey* geland zijnde, zoo als wij boven verhaald hebben, werd VAN SPEIJK met zijne barkas, op den 17en derzelve Maand, gesteld onder de orders van den Luitenant ter zee, 2e klasse, J. A. ZOUTMAN, JZ. (1) die met het kommando over de gewapende barkassen en inlandsche kleine gewapende en transportvaartuigen was belast.

Aan dezen Kommandant werd de verkenning der genoemde rivier opgedragen. Dien ten gevolge roeiden de barkassen tot aan de Negerij *Groot-Senjey*, welke, na korten tegenweer des vijands, door de

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen IV.

Digitized by Google

troepen, ondersteund door het vuur der barkassen, werd veroverd en verbrand. De barkassen roeiden nu hooger op, vernielden nog eenige huizen en vaartuigen en hielpen, door het vormen van eene soort van schipbrug, de troepen over de rivier, waarna zij, den volgenden dag, naar de schepen, vóór de rivier, terugkeerden.

Toen men vervolgens met de vloot van *Senjey* naar *Badjoa* wilde stevenen, en men, uit hoofde der ondiepten, op vele plaatsen den wal niet digt genoeg konde naderen, ten einde den vijand met goed gevolg te bestoken, werd de Kapitein-Luitenant HEIJE, als met dit vaarwater het best bekend zijnde, gelast, de andere schepen vóór te gaan; van afstand tot afstand vaartuigen en merken te plaatsen en alzoo dit vaarwater af te bakenen. Twee barkassen, de eene door den genoemden Luitenant der 2e klasse ZOUTMAN, en de andere door VAN SPEIJK gekommandeerd, waren den Kapitein-Luitenant HEIJE behulpzaam in deze opneming, welke, op den 22en en 23en Maart, gelukkig werd ten uitvoer gebragt.

VAN SPEIJK betoonde daarbij (volgens de getuigenis van den Heer ZOUTMAN,) den meest mogelijken ijver en inspanning.

Onder de maatregelen, door den Generaal-Majoor VAN GEEN bij de actie tegen *Badjoa* beraamd, was ook deze, dat de gewapende barkassen gedurende den nacht en met alle mogelijke stilte, zoo digt doenlijk, onder genoemde Negerij zouden nade-

Digitized by Google

ren, ten einde de positie van den vijand aldaar van nabij op te nemen, en, zonder eenigen aanval te doen, zijne bewegingen gade te slaan en zijne handelingen af te wachten.

Toen de barkassen alzoo, op den 25en Maart, met zons-opgang, de negerij *Badjoa* tot op een half kanonschot genaderd waren, zagen zij van derzelver sterkten onderscheidene vlaggen wapperen. Van eene aarden batterij, op welke eene *Hollandsche* vlag geplant was, werd een kanonschot op de barkassen gelost, hetwelk onmiddellijk uit de, aan den zeekant gelegene, steenen muren en verschansingen des vijands, gevolgd werd door het vuur van meer dan vijftig stukken, van onderscheiden kaliber. De barkassen, hierop in linie geankerd zijnde, beantwoordden het vuur des vijands op eene krachtige wijze; hielden zich gedurende drie uren op dezen post staande, en verlieten denzelven niet, voor dat zij, door het pijlsnel vallen van het water, genoodzaakt werden naar de schepen terug te keeren.

Op den dag der landing (27 Maart), bevond zich ieder, reeds vóór het aanbreken van den dageraad, op de hem aangewezene plaats. De barkassen en eenige inlandsche vaartuigen, van karonnades, mortieren en Congrevische vuurpijlen voorzien, schaarden zich in het centrum, digt onder de Negerij *Badjoa*; aan de zuidzijde posteerden zich twee kanonneerbooten benevens eenige inlandsche vaartuigen, mitsgaders de *Sumanapsche* Schoener *Jacob*

Digitized by Google

Aron, door VAN SPEIJK (1) gekommandeerd en met vier metalen stukken ligt geschut gemonteerd; aan de noordzijde werden twee barkassen tot dekking der landing geplaatst; terwijl de vijand bovendien aan de zuidzijde met eene valsche landing werd bedreigd.

De landingtroepen, die zich in praauwen en sloepen bevonden, gedurende de duisternis, het strand ten Noorden van *Badjoa* genaderd zijnde, werd de strijd, des morgens te vijf ure, aangevangen door een hevig vuur der onder den wal liggende groote schepen. Naauwelijks nog was de landing, onder bedekking der twee barkassen, volbragt, of de vijandelijke sterkten werden door de mariniers en soldaten in flank en rug stormenderhand aangevallen, en door de gewapende vaartuigen in front beschoten, terwijl door de laatsten te gelijk het vijandelijk strand werd schoon gehouden. Door deze, zoo wel overlegde en met zoo veel beleid, moed en dapperheid uitgevoerde, manoeuvre werd, met gering verlies van manschappen aan onze zijde, de vijand uit alle zijne sterkten verdreven, en binnen weinige uren was men in het bezit van de magtigste zeeplaats des vijands. VAN SPEIJK had zich, volgens getuigenis van den Heer ZOUTMAN, in dit gevecht zeer braaf gedragen.

---

(1) Op den 26en Maart namelijk was hij op dit vaartuig gedetacheerd, om, gedurende de actie tegen *Badjoa*, met hetzelve onder den wal te zeilen en te vuren. Op den 28en Maart legde hij het bevel over dit vaartuig neder en keerde aan boord van de *Orestes* terug.

Digitized by Google

Twee metalen stukjes kanon waren bij die gelegenheid aan zijn boord gesprongen.

Daar intusschen de vijand zijne rijkste bezittingen in vaartuigen geladen en langs de rivieren tot diep in het land opgevoerd had, werd de Heer ZOUTMAN gelast, die vaartuigen, met de barkassen en sloepen, na te zetten en op te sporen; dezelve, zoo doenlijk, prijs te maken of te vernielen en den vijand alle mogelijke afbreuk te doen.

Deze kleine vloot, en met dezelve de barkas onder bevel van VAN SPEIJK, stevende, op den 31en Maart, langs den wal de bogt dieper in. Des avonds eene uitwatering van de groote rivier *Tjinrana*, bij de groote Negerij *La Tondre* bereikt hebbende, vond men den ingang van dezelve door palissaden belemmerd. Spoedig werden dezelve, ondanks het vuur des vijands, vernield. De flotilje roeide verder op, en maakte zich, onder een' flaauwen tegenstand des vijands, meester van de oevers der rivier en de daar langs gebouwde huizen. Den volgenden dag, voer men deze uitwatering hooger op, tot in de rivier *Tjinrana* zelve. Alle nasporingen evenwel, ter ontdekking der *Badjoanezen*, geschiedden te vergeefs, naardien deze hunne vaartuigen te ver landwaarts ingevoerd hadden. De Negerij *Tjinrana*, eenige kleinere Kampons, inlandsche woningen en vaartuigen op de rivier, werden verbrand; waarna de flotilje, op den 6en April, op de reede van *Badjoa* terugkeerde.

VAN SPEIJK betoonde op dezen togt een' prijzenswaardigen moed, onvermoeiden ijver en alle moge

Digitized by Google

lijke geestdrift ter bereiking van het voorgestelde doel. Bij het vernielen der palissaden, aan de uitwatering van den *Tjinrana*, was hij, even als bij de landing, een der eersten. Veel dienst bewees hij ook door het boegseren van een inlandsch vaartuig, ter overneming en verpleging der zieken en gekwetsten medegevoerd. Zulk eene eervolle getuigenis ontving VAN SPEIJK van den Kommandant dezer expeditie, den Heer ZOUTMAN, die gelijken lof toezwaaide aan de Luitenants ter zee, 2e klasse, P. OORTHUYS, P. BRUINING en KLUYSKENS, aan den Adelborst der 1e klasse A. D. OOYKAAS en bijzonder aan de Adelborsten der 1e klasse J. HUDIG en. L. VON FRYTAG VON OVERSTRATEN. (1)

---

(1) B. C. POST, die als Matroos op Z. M. korvet *Courier*, dezen krijgstogt bijwoonde, zeide mij: » In de *Celebische* » expeditie hebben zich de Adelborst OOYKAAS (kommande- » rende de barkas N°. 5) en VAN SPEIJK bij uitstekenheid goed » en dapper gedragen. Zij waren wel de voornaamsten." — Het zal wel niet noodig zijn, te doen opmerken, dat POST alleen sprak en spreken konde van hetgeen hij zelf gezien en waargenomen had.

VAN SPEIJK gewaagt van deze expeditie in twee zijner brieven, van den 1en Mei en van den 1en Julij 1825, aan zijnen Neef DE DIEU. Dewijl deze brieven overigens niets van belang bevatten, zullen wij er alleen het navolgende uit overnemen: » alles is hier in oorlog. Ik heb nu reeds vier » attaques bijgewoond, en er zijn er nog zoo vele; nu is » de eerste naar *Soepa*, en dan naar *Borneo*. De oorlogen » zijn waarlijk niets, maar de veranderingen van climaat, » de moerassen en regens; daar moeten wij dan in marche- » ren, de bergen over, zoo als U uit Grootmoeders brief

Digitized by Google

Nadat VAN SPEIJK vervolgens nog een paar malen, (9 en 10 April), met de barkas naar den wal was gezonden, ter vervoering van troepen, ging hij, op den 11en April, met Z. M. brik *Orestes* van *Badjoa* onder zeil en kwam, den 19en derzelve maand, ter reede van *Makasser*. Aldaar de in de baai van *Boni* veroverde wapens afgegeven hebbende, verliet men deze plaats op den 20en Junij, ten einde de landing der troepen, die tegen *Soepa* bestemd waren, te dekken en te bevorderen. Ook die plaats werd, op den 26en Junij, veroverd, en hiermede de krijgstogt geëindigd zijnde, keerde de *Orestes*, op den 4en Julij, naar *Makasser* terug en kwam aldaar, drie dagen later, ten anker.

Op den 10en Julij, werd aan boord der schepen, bij eene dagorder van den Schout bij Nacht, Baron J. J. MELVILL VAN CARNBÉE, de bijzondere tevredenheid te kennen gegeven van den Heer Gouverneur-Generaal, wegens het uitmuntend gedrag van al de manschappen, welke de expeditie tegen *Boni* hadden bijgewoond, als die, door hunnen onvermoeiden ijver en onverzaagdheid, zoo krachtdadig hadden medegewerkt, om den kundigen en wakkeren Generaal-Majoor VAN GEEN eene volkomene overwinning te doen behalen; terwijl, op den 18en derzelve

---

» kunt zien, dat wij met 306 man en 6 officieren 8 dagen » achter elkander zijn bezig geweest; verscheiden onzer » manschappen gesneuveld; en die door Gods goedheid niet » zijn gesneuveld, worden, nu wij tot een weinig rust ko- » men, de een voor den ander begraven," enz.

Digitized by Google

maand, een luisterrijk militair-feest wegens de behaalde overwinningen te *Makasser* werd gevierd, aan welk feest de equipagiën der schepen, voor zoo ver derzelver tegenwoordigheid aan boord gemist kon worden, deel namen.

Hoe VAN SPEIJK zich in deze expeditie gedragen heeft, is ons reeds vroeger gebleken. Allergunstigst was dan ook de getuigenis van zijnen onmiddellijken Kommandant, den Heer C. HEIJE, wegens de, door hem, ten allen tijde, aan den dag gelegde, bereidwilligheid, moed en activiteit. Wij vonden deze getuigenis bevestigd door het officiëel rapport van den Kapitein ter zee P. PIETERSEN (1), waarin, bij de opsomming van die leden van het corps der Marine, welke zich, door betoonden ijver en activiteit, bijzonder hadden doen opmerken, van den Adelborst der 1e klasse, J. C. J. VAN SPEIJK, met zoo vele woorden gezegd wordt: « *Heeft, als kommandant van de gewapende schoener Jacob Aron, in het beschieten van de Bentings van Badjoa, alle bewijzen van beleid en moed gegeven.*" Dien ten gevolge werd ook VAN SPEIJK vermeld onder diegenen, waaromtrent de Hooge Indische Regering, bij besluit van 30 December 1825, bepaalde, dat bij dagorder loffelijke melding zou worden gemaakt; welke dagorder door den Heer Schout bij Nacht, Baron J. J. MELVILL VAN CARNBÉE, werd uitgevaardigd.

(1) Opperbevelhebber der Zeemagt bij de *Celebische* expeditie. Zie hiervoor bl. 28.

Digitized by Google

Na den afloop dezer expeditie, kruiste de *Orestes* nog eenen geruimen tijd langs de kusten van *Celebes*; deed eene reis naar *Java*, en kwam, op den 23en October, wederom ter reede van Makasser, alwaar, op den 30en November, het bevel over genoemd schip door den Kapitein-Luitenant C. HEIJE aan den Luitenant ter zee, 1e klasse, J. RAMBALDO, werd overgedragen.

Nog voor het einde dezes jaars, vinden wij onzen VAN SPEIJK weder te *Sourabaya*, alwaar hem, in het begin des jaars 1826, het bevel over Z. M. Kanonneerboot No. 16 (1) werd opgedragen, waarmede hij onderscheidene togten deed naar *Muntok*, *Pancal Pinang* en *Soengy Leat*, op de Zuid-Oostkust van het eiland *Banka* (2). De gemeenschap met de rijke tin-mijnen van dit eiland, die door de, in dezen omtrek zich ophoudende, roovers zeer werd belemmerd, vorderde voortdurend een waakzaam oog.

(1) Zoodanige kanonneerbooten voerden vóór op den steven een twaalfponder, schuins achteruit twee zesponders of ook wel twee twaalfponders karonnades; ter zijden vier of zes draaibassen en wijders het benoodigd aantal geweren, pistolen en sabels. Zij waren gewoonlijk bemand met 24 man, zoo *Europeanen*, als Inlanders, en werden gebruikt, om op de roovers-vaartuigen, die den koophandel menig nadeel toebragten, te kruisen. Hunne verschijning alleen was meesttijds genoegzaam, om de roovers te verdrijven.

Men nam, van *Batavia* afvarende, zijnen koers naar de eilanden gewoonlijk om de Noord en keerde om de Oost terug.

(2) De mededeeling van deze en vele der volgende bijzonderheden ben ik al mede verpligt aan de Heeren J. A. ZOUTMAN Jz., Luitenant ter zee, 1e klasse, en A. SLIJP, Luitenant ter zee, 2e klasse.

Digitized by Google

Van daar de gedurige afzending van gewapende schepen naar dezen hoek. Meermalen raakte men met deze roovers slaags, die dan ook gemeenlijk eene duchtige tuchtiging ondergingen, door welk, vrees en schrik inboezemend, middel, men hen tamelijk wist in bedwang te houden. (1)

In het begin der maand Julij van dit jaar, naar het eiland *Billeton* willende opwerken, ontving VAN SPEIJK van zijnen inlandschen stuurman, die lang op deze kusten gevaren had, de verzekering, dat men den hoek van *Pulo Lepos* zoude kunnen te boven zeilen. Op dezelwe zich werlatende, stevende hij voort, tot men eensklaps van de onmogelijkheid werd oventuigd. Dadelijk poogde hij te wenden, maar de boot weigerde. Men wierp achtervolgens twee ankers uit, doch beider touwen door den scherpen klipgrond stuk gevijld zijnde, geraakte het vaartuig op de klip vast. Het kanon werd gelost en het noodschot gelukkig gehoord door den Luitenant ter zee, 2e klasse, KLUYSKENS, die, insgelijks gedetacheerd bij Z. M. koloniale Marine en bevelvoerende over eene kanonneerboot, met VAN SPEIJK van *Banka* tot hiertoe opgezeild, doch dezen door de betere bezeildheid van zijn vaartuig vooruitgeraakt was en zijnen koers reeds naar de Noord-Oost kust van *Banka* had gerigt. Dadelijk op het

(1) Zie de aanspraak van Z. E. den Baron VAN DER CAPELLEN, bij het nederleggen van Zijne Hooge Waardigheid als Gouverneur-Generaal, gedaan op 1 Januarij 1826. (*Buitengew. Batav. Courant* van 3 Januarij 1826.)

Digitized by Google

eerste noodschot teruggekeerd en nabij VAN SPEIJK geankerd zijnde, vervoegde hij zich bij dezen aan boord. Hij vond hem, met de grootste kalmte en bedaardheid van geest, werkzaam, en al het mogelijke uitdenkende en beproevende, om het vaartuig weder vlot te krijgen; terwijl zijne grootste bekommering daarin bestond, dat dit ongeval hem welligt in zijne eer of goeden naam zoude kunnen krenken. — Met vereenigde kracht werden nieuwe en sterkere pogingen aangewend, welke van dat gevolg waren, dat wel de boot, met wassend water, op het diep werd gewerkt, doch niet, dan met verlies van roer, ankers en eenige bladen koper. In deze schade zooveel mogelijk voorzien zijnde, werd de boot van VAN SPEIJK door die van den Luitenant KLUYSKENS naar *Toebaly* op sleeptouw genomen en aldaar gerepareerd; terwijl VAN SPEIJK, door gevoel van eer gedreven, de kosten van deze reparatie uit eigene middelen betaalde.

In de maand Augustus, bragt hij eenige scheepsjongens aan boord van Z. M. schip *Triton* voor *Palembang* en keerde van daar naar zijnen post bij *Billeton* terug. Eenigen tijd later, in de West-Moesson, naar *Banka* willende zeilen, ter aanschaffing van behoeften, werd hij door ongunstig weder genoodzaakt naar *Java* af te houden en kwam op den 25en Januarij 1827 voor *Batavia* ten anker. (1)

Twee dagen daarna vertrok hij naar het eiland *Onrust* (2); keerde weldra naar *Batavia* terug en

(1) *Bataviasche Courant.*

(2) Ibid.

Digitized by Google

begaf zich vervolgens naar *Sourabaya*, alwaar hij, op den 28en Februarij, aankwam (1); als wanneer zijne kanonneerboot in zulk eenen slechten staat werd bevonden, dat dezelve werd afgekeurd en verkocht. VAN SPEIJK werd toen geplaatst op Z. M. fregat *Dageraad* (2), destijds, als wachtschip, liggende voor *Sourabaya*.

Lang evenwel konde VAN SPEIJK in de werkelooze rust, die hij hier genoot en welke geheel tegenstrijdig was met zijne levendige geaardheid, geen behagen scheppen. Zijne eerzucht spoorde hem onophoudelijk aan, rusteloos voorwaarts te streven, ter bereiking van zijn doel, om, door aanhoudenden ijver en werkzaamheid in 's konings dienst, zich eindelijk dien rang waardig te maken, waarop alleen zijne hoop en uitzigten gevestigd waren (3).

Zijn betoonde moed, beleid en trouw waren te zeer gebleken, dan dat men niet, zoo spoedig mogelijk, aan zijne aanzoeken tot weder in dienst stelling zou hebben gehoor gegeven.

Reeds in de maand Julij van dat jaar, vinden wij hem weder, als Kommandant van Z. M. roei-kanonneerboot N°. 14.

---

(1) *Bataviasche Courant.*

(2) Brief aan DE DIEU van 24 Mei 1827.

(3) Spoediger, dan hij vermoedde, werd aan zijn verlangen voldaan. Bij Besluit van Z. M. van den 15en Julij 1827, No. 84, werd hij bevorderd tot Buitengewoon Luitenant ter zee, 2e klasse, in te gaan met den 1en derzelve maand. Doch er verliepen eenige maanden, eer VAN SPEIJK van deze bevordering kennis bekwam.

Digitized by Google

Met dezelve stak hij, op den 10en derzelve maand, van *Sourabaya* in zee en deed wederom eenige togten (1).

In de volgende maand, werd aan hem het bevel over het station op de Zuid-Oost kust van *Banka*, (welk eiland hij, zoo als wij gezien hebben, reeds vroeger had bezocht,) opgedragen.

In de maand November daaraanvolgende, vervoegde zich aldaar bij hem de Luitenant ter zee, 2e klasse, A. SLIJP (2). Beiden waren nog kruisende op deze kust, toen, op den 30en December, het navolgend ontzettend geval plaats greep, hetwelk, zonder de hulp van VAN SPEIJK, den Heer SLIJP waarschijnlijk het leven zoude hebben gekost.

VAN SPEIJK lag, op den avond van dien dag, met zijne boot ten anker in de rivier *Pancal Pinang*. De Luitenant SLIJP, zich in zijne sloep begeven hebbende, wilde de rivier opvaren. Nog slechts een vijf minuten van de boot van VAN SPEIJK verwijderd zijnde, werd zijn linkerarm, die achteloos op het boord der sloep leunde, onverwachts door een' Kaaiman aangegrepen. Het verschrikkelijk monster zoude hem onmiddellijk met zich in de diepte hebben gesleurd, zoo niet de schepelingen hunnen Kommandant dadelijk bij de regterhand en de beide beenen hadden aangevat en vastgehouden. Het ondier hield den gegrepen arm met ontzettende

(1) *Bataviasche Couranten* van 10, 14 en 24 Julij 1827.

(2) Thans het bevel voerende over Z. M. roei-kanonneerboot No. 1, gestationeerd voor *Nijmegen*.

Digitized by Google

kracht in den bek geklemd, en de vereenigde pogingen der equipagie waren niet in staat derzelver meester te bevrijden. In dezen verschrikkelijken toestand, beval de Luitenant SLIJP zijne manschap, den arm af te hakken. Gelukkig evenwel werd hij niet verstaan, daar hij enkel inlanders in zijne sloep had, wier taal hij niet genoeg maglig was, om zich in dezelve verstaanbaar uit te drukken. Slechts weinige oogenblikken, en het roofdier zou zijne prooi ten afgrond gesleurd en verslonden hebben. Nog even bij tijds ontdekte VAN SPEIJK den nood van zijnen krijgsmakker. Het gereedmaken, bemannen en afvaren der sloep was het werk van één oogenblik. Met weinige slagen was VAN SPEIJK de sloep van den Luitenant SLIJP genaderd; het monster werd verjaagd, en op die wijze het leven gered van een' ervaren Zee-Officier, die, nevens zoo velen zijner wapenbroeders, op dit oogenblik, het bedreigde Vaderland tegen de aanvallen van oneindig vreeslijker gedrochten, tegen verraad en geweld, helsche list en duivelen boosheid helpt verdedigen.

Van zijnen post bij *Banka*, in 1828, terug geroepen, kruiste VAN SPEIJK, gedurende de tweede helft van dat jaar, (1) op de Noordkust van *Java*, waar hij de Scheepvaart en Koophandel beschermde en, zoo als van hem getuigd werd, « *de schrik der roovers was.*" (2).

---

(1) *Javasche Couranten* van 21 Augustus, 2 en 7 September, 13, 19 en 29 November en 9 December.

(2) Brief van den Luitenant ter zee, 2e. klasse, A. SLIJP, van 1 Junij 1831.

Digitized by Google

Op de onderscheidene togten, door VAN SPEIJK gedaan en door ons hiervoren opgegeven, is hem ongetwijfeld nog wel een en ander bejegend, hetwelk meldenswaardig zoude zijn geweest; dan, geene stellige berigten kwamen ons deswege ter hand. De waarheid van deze onderstelling kan men intusschen gereedelijk opmaken uit den brief, dien hij, op den 24en Mei 1827, ter reede van *Sourabaya*, aan zijnen Neef DE DIEU schreef. Hij zegt daarin onder anderen: « Sedert mijn' laatsten « in de maand Mei 1825, is mijne gezondheid bij « uitstek wel geweest, doch heb vreesselijk veel « uitgestaan door de inlandsche oorlogen, die tot « nog toe aanwezig zijn; daarbij tweemaal bijna « op den rand des afgronds, om door de Javanen « of muitelingen genomen te worden, daarna door « verlies mijner kleederen, en toen zonk een vaar- « tuig, hetwelk ik kommandeerde, onder mij weg, « zoodat mij niets anders overbleef dan mijn leven « en dat mijner manschappen." — Terwijl hij wat verder, over *Java* handelende, aldus schrijft: « Het is hier een aardig land. Men wordt lui, on- « verschillig, lusteloos, in een woord, een mensch « alhier is maar een half mensch (1). Wil UEd. « wel gelooven dat een mensch aan den wal, zoo- « dra hij moedeloos wordt, dadelijk zijn jenever

(1) Hij bevond zich, tijdens het schrijven van dezen brief, zoo als wij hiervoor gezien hebben, *buiten werkelijke dienst*, aan boord van *de Dageraad*.

Digitized by Google

« of brandewijn voor den dag haalt en drinkt tot « zoolang de slaap hem de oogen sluit. Is het in « den tijd van de *Cholera morbus*, dan is ieder « zijn wapentuig eene flesch brandewijn: zoodat « men dan velen met dit wapentuig op de straten « naar de eeuwigheid ziet gaan. Aan boord is het « oneindig beter: men heeft eene frissche lucht; « zoodra deze ziekte zich openbaart, zeilt men « naar eene andere plaats, en zoo ontkomt men « somtijds deze allervreesselijkste ziekte."

Mondelinge berigten (1) stellen mij in staat, wegens het levensgevaar, waarin zich VAN SPEIJK bevond, bij het zinken van het, onder zijn bevel staande, vaartuig (op welk ongeval in het zoo even aangevoerde uittreksel uit een' der brieven van VAN SPEIJK gedoeld wordt,) eenige nadere omstandigheden mede te deelen.

VAN SPEIJK zich, op zekeren tijd, alleen door eenige *Javanen* verzeld, aan boord bevindende, stiet zijn vaartuig aan den grond, en bekwam, door het losspringen van eene der planken in den bodem, zulk een aanmerkelijk lek, dat hetzelve, ondanks alle aangewende moeite, te gronde ging. Op het punt van in de golven te verzinken, daar hij, hetgeen ons zeer moet bevreemden, in het zwemmen niet zeer ervaren was, werd VAN SPEIJK door vier zijner schepelingen nog ter naauwernood

(1) Ik ben dezelve verschuldigd aan de H. H. DE DIEU, VAN TONDEREN, BONKHUIZEN en DE RILDER, en aan Mejufvrouw de Weduwe COCK.

Digitized by Google

gered en aan den wal gebragt. Hij mogt alzoo, schoon, met den hem aanvertrouwden bodem, schier al, wat hij bezat, verliezende, door de moedige trouw zijner inlanders, zijn leven behouden. Nimmer dan ook heeft VAN SPEIJK zijne redders vergeten. Bij elke gelegenheid roemde hij de dapperheid, moed en getrouwheid zoo van deze zwarten in het bijzonder, als van de *Javanen* in het algemeen, waarop men zich, volgens zijne getuigenis, wanneer men hen slechts goed behandelde, volkomen kon verlaten.

Eene nadere bevestiging van dit verhaal gaf ons VAN SPEIJKS voormalige weesbroeder, B. C. POST, er dit ten slotte bijvoegende: « VAN SPEIJK was bij « het *Javaansche* scheepsvolk, hetwelk onder zijne « orders stond, uitermate bemind; zij zouden hem, « als het ware, op hunne handen gedragen hebben." Van dit laatste nu was POST ooggetuige geweest, bij gelegenheid, dat hij, als matroos dienende op Z. M. korvet *Zwaluw* en met dezelve, in het voorjaar van 1827, van eenen kruistogt op de Westkust van *Java*, ter reede van *Sourabaya* teruggekeerd zijnde, aldaar onzen VAN SPEIJK mogt aantreffen. Deze, ofschoon toen reeds tot eenen hoogeren rang gestegen, was echter zijnen ouden makker geenszins vergeten en verheugde zich innig over deze onverwachte ontmoeting. Hij bragt dezen aan boord zijner kanonneerboot, deelde hem zijn vroeger wedervaren mede, onthaalde hem vriendschappelijk en toonde hem, bij die gelegen

Digitized by Google

heid, eene metalen éénponder draaibas, welke hij van den zoon van een' der inlandsche vorsten ten geschenke had ontvangen (1).

Vatten wij thans, eenige andere mondelinge overleveringen, welker echtheid ons niet genoegzaam gebleken is, met stilzwijgen voorbijgaande, den draad der geschiedenis wederom op.

VAN SPEIJK kwam, op den 26en December des jaars 1828, van zijnen laatsten kruistogt op de Noordkust van *Java*, voor *Sourabaya* terug. Zijne boot, uit hoofde van een bekomen lek onder water, gerepareerd moetende worden, wilde VAN SPEIJK het vaartuig vooraf ontledigen, doch liet zich daarvan terughouden door de verzekering van den Constructeur, dat zulks onnoodig was. Naauwelijks echter was men begonnen, de boot op zijde te halen, of dezelve sloeg om en geraakte vol water, met dat ongelukkig gevolg, dat niet slechts het equipement der boot, maar ook de goederen van

(1) Een ander geschenk bestond in eene, bij uitstek fraai ingelegde, pistool, welke VAN SPEIJK, nog na zijne terugkomst uit *Oost-Indië*, aan zijnen voormaligen leermeester GLEIM vertoonde.

Eene *klewang*, bij zekere gelegenheid door VAN SPEIJK buit gemaakt en aan zijnen vriend, den 2en Luitenant A. SLIJP, vereerd, wordt door dezen, nevens eene *Tabaks-doos*, als een heilig aandenken bewaard. — Brief van den 2en Luitenant A. SLIJP, van 1 Junij 1831.

Digitized by Google

VAN SPEIJK gedeeltelijk verloren gingen en gedeeltelijk door het water bedorven werden.

Toen, op het einde des jaars 1828, alle detachementen van Z. M. *Nederlandsche* bij de *Koloniale* Marine werden ingetrokken, werd ook VAN SPEIJK, op den 1en Januarij 1829, overgeplaatst op Z. M. korvet *Triton* (1), onder bevel van den Kapitein-Luitenant ter Zee F. C. ZWAANSHALS (2).

Deze bodem vertrok, op den 5en Maart daaraanvolgende, van *Batavia* naar *Sourabaya*. Na zoo aldaar, als te *Samarang*, een groot aantal passagiers, ter overvoering naar het Vaderland, te hebben ingenomen, kwam de *Triton*, op den 24en Maart, voor *Batavia* terug (3).

De te huis-reize werd op den 2en April aangevangen. VAN SPEIJK had het genoegen, den overtogt te doen in gezelschap van zijnen vriend, den Luitenant ter Zee, 2e Klasse, A. SLIJP, dien hij reeds in 1821, op de *Wassenaar* had leeren kennen en vervolgens, in 1823, te *Gibraltar*, in 1826, te

---

(1) De kanonneerboot No. 14, tot dus verre door VAN SPEIJK gekommandeerd, kwam thans onder bevel van den Kadet D. VAN DER DUESSEN, die, zoo als wij gezien hebben, de *Celebische* expeditie mede had bijgewoond. (*Javasche Courant* van 3 April 1829.)

(2) Zie Aanteekeningen en Bijlagen V.

(3) *Javasche Couranten* van 5, 15, 19 en 24 Maart 1829.

Digitized by Google

Muntok en *Palembang* en in 1827, bij het eiland *Banka* had aangetroffen.

Allerloffelijkst is de getuigenis, welke de Bevelhebber van de *Triton*, de Kapitein-Luitenant ter Zee ZWAANSHALS, mij heeft doen toekomen, zoo wegens het door VAN SPEIJK gehouden gedrag, bij de vertimmering van genoemden bodem, als ten aanzien der door hem, op de reize, bewezene diensten (1).

Na eene tamelijk voorspoedige reize, die overigens niets van belang opleverde, wierp de *Triton*,

---

(1) Van deze getuigenis later gebruik wenschende te maken, meenden wij echter de navolgende bijzonderheid onzen lezeren te moeten mededeelen. Gedurende den overtogt, was onze VAN SPEIJK, van tijd tot tijd, op zijne beurt, als wachthebbend Officier, gehouden, de lengte en breedte op te nemen. De *bestek-briefjes*, daarvan door hem vervaardigd, dragen niet slechts de kenmerken van naauwkeurigheid, maar zijn tevens, van het eerste tot het laatste, zeer net en keurig geschreven.

De waarlijk zeldzame heuschheid van den Heer ZWAANSHALS (dien ik, nevens eenige andere Zee-Officieren, sinds eenige maanden, onder mijne hooggeschatte vrienden mag tellen,) stelde mij in het bezit van eenige dezer *bestekbriefjes*, die ik als een dierbaar aandenken bewaar en dikwerf met een weemoedig genoegen beschouw. Vijf van dezelve hebben eene vereerende bestemming bekomen: zij zijn ten geschenke aangeboden aan het *Burger Weeshuis*, de *Kweekschool voor de Zeevaart*, het loffelijk Collegie *Zeemanshoop* en het verdienstelijk Genootschap *Doctrinâ et Amicitiâ* te *Amsterdam*, en aan het *Koninklijk Instituut voor de Marine* te *Medemblik*, en met welgevallen aangenomen.

Digitized by Google

op den 3en Augustus deszelven jaars, ter reede van *Texel* het anker.

Vol dankbare vreugde, betrad VAN SPEIJK, na een afzijn van ruim vijf en een half jaar, weder den dierbaren vaderlandschen bodem. Zijn eerst en vurigst verlangen was naar eenig berigt omtrent den welstand zijner nabestaanden. Op den dag van zijne aankomst nog, schreef hij daartoe aan zijnen neef DE DIEU en mogt op dien brief dadelijk een gewenscht antwoord ontvangen.

Gaf het berigt van het welzijn der zijnen onzen VAN SPEIJK reeds hooge vreugde, meer dan verdubbeld werd dezelve, toen hij, kort hierna, op *non-activiteit* gebragt (1) en, op den 20en Augustus, naar *Amsterdam* vertrokken zijnde, zijne betrekkingen aldaar in welstand mogt ontmoeten.

Schoon hij zich, te midden zijner geliefde bloedverwanten, (2) uitermate wel bevond, was hij echter spoedig het werkelooze leven weder moede. Niet slechts het bekrompen inkomen, hetwelk hij nu bekwam, maar tevens en wel voornamelijk dreef hem zijne ambitie aan, tot het uitzien naar en bij de hand nemen van middelen, om, zoo spoedig mogelijk, wederom in active dienst te worden geplaatst. Hij meende, daartoe het spoedigst te kun-

(1) Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine, van den 11en Augustus 1829, No. 23.

(2) Hij hield, gedurende zijne *non-activiteit*, zijn verblijf bij zijnen Neef en Nicht DE DIEU, die, gelijk vroeger voor zijnen broeder, thans ook voor hem, op zijn minzaam verzoek, hunne woning heuschelijk hadden opengesteld.

Digitized by Google

nen geraken, wanneer hij uit Z. M. *Nederlandsche* tot Z. M. *Koloniale* Marine overging. Dit bewoog hem dan ook, om aan den Luitenant der 2e Klasse bij de *Koloniale* Marine L. BOERS, die zich destijds met verlof in *Holland* bevond, eene ruiling van posten voor te slaan. De zwarigheden, daartegen bij het Departement der Marine opgekomen, verhinderden deze ruiling, « ten gevolge waarvan « onze Marine alzoo eenen Officier heeft behouden, « die deszelfs ouden roem heeft doen herleven, en « aan zijne wapenbroederen een voorbeeld gegeven « van moed en zelf-opoffering, welke zoo schaars « te vinden zijn, en waarvan de geschiedenis zoo « weinige voorbeelden oplevert" (1).

Beter gevolg had een, door hem, op den 18en Februarij 1830, aan het Departement der Marine ingezonden, schriftelijk verzoek, om, bij de op handen zijnde in dienststelling, in aanmerking te mogen komen.

Reeds in de volgende maand werd hij, met den eerstkomenden 1en April, geplaatst op Z. M. fregat AMSTEL, onder bevel van den Kolonel-Kapitein J. M. POLDERS (2), als wachtschip te *Helvoetsluis* liggende (3); en schier te gelijker tijd ontving hij zij-

---

(1) Brief van den Luitenant ter zee, 2e klasse, A. C. VAN BRAAM HOUCKGEEST, van 9 Junij 1831; en voorts Brief van VAN SPEIJK aan DE DIEU, van Julij 1830.

(2) Thans, met rang van Schout bij Nacht, Lid van het Hoog-Militair Geregtshof.

(3) Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine, van 10 Maart 1830, No. 48.

Digitized by Google

ne aanstelling tot gewoon Luitenant ter Zee der 2e Klasse (1).

Op den 29en Maart, verliet hij zijne geboorteplaats *Amsterdam*, om dezelve nimmer weder te aanschouwen. Hij vertrok naar *Helvoetsluis* over *'s Gravenhage*, ten einde zijne opwachting te maken bij Z. K. H. den Admiraal der vloot, Prins FREDERIK *der Nederlanden*. Doch hooren wij hem zelven, zoo als hij zijne reis en ontmoeting met Hoogstdenzelven beschrijft, in eenen brief van den 2en April aan de familie DE DIEU: « ..... Ten tien ure arri-
« veerde ik in den Haag, en des morgens van den
« 30 Maart had ik de eer Z. K. Hoogheid te spre-
« ken. Ik kan u niet genoeg verklaren, hoe min-
« zaam en beleefd ik werd ontvangen. Z. K. H.
« betuigde zijne grootste tevredenheid over de be-
« toonde ambitie, en bedankte mij wel voor mijne
« attentie, en gaf mij de stellige verzekering, van
« mij, naar mijn' wensch, spoedig naar zee te zul-
« len plaatsen.

« Arendsvleugelen deden mij den Haag verlaten;
« ik kwam ook zeer vergenoegd te *Rotterdam* aan,
« waar ik mij omtrent mijne goederen wilde ver-
« zekeren; die vond ik in de beste order bezorgd,
« alzoo die Zaturdag waren aangekomen en Zon-
« dag reeds per lands vaartuig naar boord vertrok-

(1) Koninklijk Besluit van 12 Maart 1830, No. 124, en Resolutie van Z. E. den Minister voor de Marine van 16 Maart 1830, No. 58.

Digitized by Google

« ken, alwaar ik die dan ook in de beste order « aan boord en in mijne Hut vond. Geene verde- « re gelegenheid meer kunnende vinden tot voort- « zetting der reis, bleef ik in Rotterdam vernach- « ten. Den 31 des morgens naar de Stoomboot « op den Briel willende gaan, ontmoette ik mijnen « Kommandant; met dezen maakte ik mij dadelijk « bekend, en had het genoegen, met ZijnEdele « eene zeer aangename reis te maken; niet min- « der was onze Kommandant tevreden over mijne « behoorlijke aanboordkomst, alzoo ik de geheele « festiviteit der overgave heb bijgewoond," enz. — In het overige gedeelte van dezen brief, alsook in dien, welken hij, drie dagen later, aan zijnen vriend, den Heer J. BONKHUIZEN, te *Amsterdam* schreef, hangt hij geen zeer bekoorlijk tafereel van *Helvoetsluis* op; men kan zien, dat die stad hem in geenen deele beviel.

Tijdens zijn verblijf aan boord van de *Amstel* was hij door een' zijner vrienden, den Heer J. WEEGENAAR, te *Amsterdam*, op deszelfs Zilveren Bruilofts-feest genoodigd. VAN SPEIJK moest daarvoor bedanken, dewijl men binnen weinige dagen Z. K. H. den Admiraal der Vloot aan boord te wachten was. Hij deed dit in zulke luimige bewoordingen, dat ik een gedeelte van dien brief, die op den 17en Mei gedagteekend en mij door gemelden Heer geschonken is, alhier wil overnemen: « Uwe zeer vriendelijke invitatie," schrijft hij, « is « mij in den blakendsten welstand geworden. On- « uitsprekelijk genoegen zoude het mij ook zijn

Digitized by Google

« hiervan te mogen profiteren; echter de dienst lijdt « zulks niet, alzoo wij reeds 8 dagen aanzegging « hebben, dat Z. K. H. de Admiraal der Vloot ons « zal komen inspecteren, alsook alle andere sche- « pen, en hiervoor zijn wij dagelijks gelaarsd en « gespoord Hem wachtende. Hoe lastig zulks voor « ons is, zal U ligtelijk kunnen beseffen, en vooral « daar *ik* nu om dit geval van zulk een aangenaam « feest moet verstoken zijn. Het idée, van in zulk « een tenu te moeten staan kijken, en zoo Hij al « komt te worden gevraagd: *Wie is Mijnheer?* « *Mijnheer lang gevaren? bevalt Mijnheer het hier* « *aan boord?* enz., of dien dag te zitten onder een « aantal gulle openhartige vrienden, die onder het « gejuich van: *Hip, Hip, Hoera!* ieder toast hunne « glazen ledigen; kijk, dit onderscheid is groot; doch, « goede vrienden, wat zal ik doen of zeggen? het is « mijn metier en niet anders. Mogt echter het geluk « nog komen dat Zijne Hoogheid voor donderdag hier » geweest is, dan zal de groote kamer van U last lij- « den" enz.; en wat verder: « Ik zit thans nog even « landziekig in dit fort als bij het aankomen; het « verandert maar niet; heil zij de goede harmonie « onder ons hier aan boord — — regen en waaijen « en koude is hier de orde van den dag; 't firmament « schijnt geheel tegen ons in; mijn geroep is naar « zee, doch de ooren van onzen Admiraal zijn 24 « uren van mij, zoodat mijn geschreeuw of landzie- « kige uitroep Hem niet zal hinderen.

« Terwijl ik dezen schrijf komt mijne nieuwe « broek en stijve laarzen, die ik aan moet hebben

Digitized by Google

« als Z. K. H. komt. Waarlijk, Ulieden verkijkt « zoo menig een dubbeltje, dat zoo niet de pijne- « waard is, als om mij te zien met dit tenu. Ver- « beeldt U, nu moet ik buigen, bukken dit kan ik « niet, loopen gaat tamelijk, doch geene groote « stappen. — — ik lach mij zelven uit met zulke « spille beenen; ik heb kousen gemaakt met kui- « ten, en nog: o wee! enfin, 't is mijne schuld « niet" enz.

De komst van Z. K. Hoogheid den Admiraal, vergezeld van Z. E. den Heer Vice-Admiraal, Directeur-Generaal der Marine C. J. WOLTERBEEK, had echter geene plaats voor in de maand Julij daaraanvolgende. VAN SPEIJK verhaalt dit in zijnen brief van den .... Julij aan zijnen Neef en Nicht DE DIEU aldus: « met mij gaat het thans nog even « goed; ik zit dagelijks aan boord onder de nog « even goede kameraden, terwijl Helvoetsluis nog « het zelfde ellendige en vervelend nest blijft, zoo « als ik U reeds had geschreven. Waarschijnlijk « zal UEd. wel uit de Couranten vernomen heb- « ben, dat de Prins bij ons aan boord is geweest. « Z. H. heeft alles hier nagezien, alsmede ons « schip. Wij allen waren in groote montering met « spanbroek en laarzen," enz. En wat verder:

« Bij de inspectie sprak de Prins mij aan, en « vroeg mij, of ik die Officier was, die met den « Luitenant van de Koloniale Marine had willen rui- « len? (1) Mijn antwoord Ja zijnde, zeide de Schout « bij Nacht, dat ik het maar gedaan had, om van

(1) Vergelijk deswege boven Bladz. 63.

Digitized by Google

« het buitengewoon Luitenants baantje af te ko-
« men, en tevens om maar weer te varen; waar-
« op de Prins mij wederom vroeg, of ik nu niet
« beter tevreden was? en beloofde mij stellig,
« van op het eerste schip, dat nu weder naar zee
« zoude gaan, mij te zullen plaatsen. De Schout
« bij Nacht WOLTERBEEK, die mij nog zeer genegen
« schijnt te zijn, was mede zeer goed over mij te-
« vreden, doch kon niet mankeren, den Prins te
« zeggen, dat ik verschrikkelijk ongeduldig was,
« blijkens mijne brieven. Bij hun vertrek zeide mij
« de Schout bij Nacht, van mij spoedig te zullen
« plaatsen, doch niet naar Oost-Indiën; en daar
« naar alle waarschijnlijkheid binnen kort drie
« Korvetten naar zee gaan, denk ik wel naar de
« West te vertrekken; het is mij om het even,
« als ik maar naar zee ga, want op zulk een
« Wachtschip begint het mij schrikkelijk te verve-
« len, het is zoo koekoek éénzang," enz.

De bestemming van VAN SPEIJK was echter niet naar Oost of West. Het Vaderland vorderde weldra binnen deszelfs grenzen zijne dienst.

De opstand en afval der, zoo zeer beweldadigde, doch hoogst ondankbare bewoners der Zuidelijke Gewesten van *Nederland*, in de laatste dagen der maand Augustus begonnen en spoedig tot stand gebragt, stelden hem eerlang in de gelegenheid, om nieuwe proeven van moed, beleid en trouw te geven.

Wij zullen van dezen opstand, of van des-

Digitized by Google

zelfs oorzaken en gevolgen, als geheel buiten ons bestek en nog te versch in het geheugen liggende, geen verhaal behoeven te leveren; terwijl wij alzoo enkel van die gebeurtenissen gewagen zullen, waarin VAN SPEIJK een bedrijvend aandeel heeft gehad. Gaan wij daartoe onmiddellijk over.

Na het verlaten van *Brussel*, op den 27en September des vorigen jaars, trokken onze troepen, al vechtende, terug. De grootste terugtogt geschiedde bij *Waelhem* en *Boom*, en werd van onze zijde, zoo veel mogelijk, beschermd.

VAN SPEIJK, die, op den 5en September, het bevel had overgenomen over Z. M. kanonneerboot N°. 2 (1), kwam met dezelve, op den 26en September, van *Helvoetsluis* vóór *Antwerpen* ten anker. Op den 1en October, ontving hij, benevens den Luitenant ter zee, 1e klasse, J. SCHRÖDER, kommanderende Z. M. kanonneerboot N°. 4, op order van Z. K. H. den Admiraal der Vloot en Kolonel-Generaal der Armée, bevel « om post te gaan vat« ten op de *Rupel* bij *Boom*, het veer aldaar ga« de te slaan, en vooral naauwkeurig toe te « zien, dat geene gewapende manschappen, welke « niet tot 's Konings troepen behoorden, overgin« gen" (2).

---

(1) Tot in Julij bevorens met de quarantaine-dienst belast, onder kommando van den Luitenant ter zee, 2e klasse, A. SLIJP.

(2) Missive van den Schout bij Nacht, kommanderende de 2e Divisie dér 1e Afdeeling van de Linie van defensie

Digitized by Google

Aan deze order werd nog denzelfden avond te elf uren met den voorvloed voldaan; de beide kanonneerbooten verlieten de reede van *Antwerpen*, posteerden zich bij het veer tusschen *Boom* en het daartegenover liggend dorp *Willebroek*, en hielden aldaar hun verblijf tot op den 4en derzelve maand.

Bij hunne aankomst aldaar waren de bewoners dier beide dorpen stil en rustig; de onafgebrokene doortogt der troepen en de tegenwoordigheid der twee gewapende vaartuigen, hielden hen in bedwang; geen *Belg* had de stoutheid, eenigen oproerkreet aan te heffen of de vaan des opstands te planten.

Doch naauwelijks waren de laatste troepen over het veer getrokken, of de, tot dus verre heimelijk smeulende, vonk van oproer begon te ontglimmen en dreigde weldra openlijk uit te barsten.

De kermis te *Willebroek*, die op Zondag den 4en October inviel, gaf daartoe aanleiding. De bewoners, door den drank verhit en aan het hollen geraakt, schoolden te zamen en liepen, als dolzinnigen, bij troepen langs den weg, onder het verdoovend geschreeuw van: *Vivat de Potter! Vivat Brussel! Dood aan de Hollanders!* Het gepeupel ging weldra verder, vervoegde zich bij de kanonneerbooten, braakte de verregaandste en smadelijkste scheldwoorden tegen de schepelingen uit, wierp hen met steenen en begroette hen van den dijk met eenige geweerschoten.

---

op de *Schelde*, Jhr. J. E. LEWE VAN ADUARD, aan Z. E. den Heer Directeur-Generaal voor de Marine, in dato 5 Junij 1831, No. 412.

Digitized by Google

Gelukkig waren een paar kanonschoten van onze zijde genoegzaam, om het gespuis met overijling van den dijk, op welken het zich verzameld had, te doen stuiven.

Gelukkig zeggen wij, en niet ten onregte. Hadden toch de *Belgen* zich destijds als dappere krijgslieden gedragen en alzoo onverschrokken volgehouden en doorgetast, zoo waren de beide vaartuigen reddeloos verloren geweest. Door den afloop van het water toch waren zij aan den grond geraakt, zoodat men noch wenden, noch behoorlijk gebruik van het geschut maken konde, en alzoo tot het afslaan van den aanval zich alleen van het handgeweer zoude hebben kunnen bedienen. In dien hoogstgevaarlijken toestand zouden er slechts weinige geoefende schutters noodig geweest zijn, om de manschap der beide booten, te zamen het getal van zestig niet te boven gaande, den een na den ander, ter neder te schieten.

Grootelijks echter zoude men zich bedriegen, zoo men waande, dat onze schepelingen in dezen hagchelijken toestand, die hun allen ten volle bekend was, den moed verloren, of eenig denkbeeld gekoesterd hadden, om, bij eenen dadelijken aanval van den overmagtigen vijand, op iedere voorwaarde, des noods met achterlating der vaartuigen, het leven te redden. Neen, schoon door drie slapelooze dagen en nachten afgetobd, hadden echter de dappere zeelieden den moed behouden. Met het leven ook de hun toevertrouwde bodems aan 's vijands handen te ontrukken, was hun onwan-

Digitized by Google

kelbaar besluit; alle maatregelen werden daartoe genomen; ieder bevond zich op den hem aangewezen post, en de gereedschappen lagen bij de hand, om, wanneer alle middelen tot behoud vergeefs waren aangewend, de vaartuigen te doen zinken (1) en vervolgens het leven te redden, of, zoo ook dit niet mogelijk ware, den vijand moedig onder de oogen te zien, en, zoo men tegen deszelfs overmagt niets meer vermogt, alsdan tot den laatsten man toe, den heldendood te sterven van echte Nederlandsche zeelieden.

Hoogst welkom was hun alzoo de order, die

(1) Het is mij uit aanteekeningen gebleken, dat men te dien einde gaten in den bodem der booten geboord en met kurken stoppen gevuld had, welke men, was de nood dáár, er uit kon trekken, als wanneer het indringende water de vaartuigen binnen weinige oogenblikken te gronde zoude hebben doen gaan.

De Luitenant ter zee, 1e klasse, en Ridder J. A. B. WISELIUS bevond zich, benevens den Luitenant ter zee, 2e klasse, C. F. VAN BRUGGHEN, gelijktijdig in dezelfde omstandigheid. De eerste kommandeerde de kanonneerboot N°. 9 en de tweede de kanonneerboot N°. 3. Zij lagen te *Dendermonde;* geraakten mede bij laag water aan den grond, en ook door hen waren gelijke voorzieningen en middelen beraamd en in het werk gesteld.

Bij eene latere gebeurtenis is zoodanig een voornemen door onze getrouwe zeelieden werkelijk ten uitvoer gebragt. Toen, in den namiddag van den 6en Augustus l.l., twee onzer kanonneerbooten, onder bevel van de Luitenants ter zee, 1e en 2e klasse, BOURICIUS en VAN MALDEGHEM, op de hoogte van het *Hazegras* buiten *Sluis*, door meer dan 600 *Belgen* met geweer- en kanon-vuur werden aangevallen, verdedigden de onzen zich eenen geruimen tijd met leeuwenmoed en

Digitized by Google

zij, op aanschrijving van Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal, op den 4en October, ontvingen, « om dien post te verlaten, zich te begeven « naar den mond van de *Rupel*, en aldaar op « nieuw post te vatten, om de vaart op de *Schelde* « gade te slaan." (1)

Met hoog water ligteden de booten hare ankers. De *Belgen*, dit bespeurende, hieven een woest geschreeuw aan, wierpen met steenen en zonden de vaartuigen eenige geweerschoten achterna. Nadat de onzen dit met een paar kanonschoten beantwoord hadden, liet men hen met rust. De booten stevenden toen tot bij *Rupelmonde*, vatteden aldaar post en werden, nog denzelfden dag, versterkt door de hiervoren gemelde booten N°. 9 en 3, onder de orders van de genoemde Luitenants WISELIUS en VAN BRUGGHEN.

Op den 21en October, hadden onze troepen te *Waelhem* nog eenen hevigen aanval der *Belgen* te

---

groot verlies van volk. De boot van eerstgemelden daarenboven door den wind op het drooge geraakt zijnde en verscheidene grondschoten bekomen hebbende, was niet langer te verdedigen. De moedige Bevelhebber wilde echter den hem toevertrouwden bodem niet in 's vijands handen doen vervallen. Het vaartuig werd door de manschap vernield, welke alstoen op het andere overging, en zich aldaar met vernieuwden moed verdedigde, tot dat zij, eene versterking van een honderdtal militairen en *Walchersche* schutters bekomen hebbende, den vijand afsloeg en op de vlugt dreef.

(1) Missive van den Schout bij Nacht LEWE VAN ADUARD, hier voren aangehaald.

Digitized by Google

wederstaan. Bij deze gelegenheid werd eene oproervlag, die door den vijand bij de brug was geplant, door een' onzer dapperen, BUJINK genaamd, een goed zwemmer, weggehaald (1).

Deze post werd vervolgens verlaten, en, nadat, nog denzelfden dag, *Dendermonde* door de Koninklijke troepen was ontruimd, ontvingen de kanonneerbooten N°. 9, 4 en 2 (2), twee dagen later, bevel, om de rivier verder af te komen, en boven de Citadel van *Antwerpen*, en wel even boven de werf, waar de koopvaardijschepen op stapel stonden, post te vatten. Op den 26en October werden deze drie kanonneerbooten verder teruggetrokken tot tusschen de Citadel en het *Vlaamsche Hoofd*, met order om de rivier schoon te houden en daartoe met de boegstukken te werken (3).

De stad *Antwerpen*, tot dusverre in toom gehouden, zoo door hare militaire bezetting en de, in de *Schelde* liggende, oorlogsvaartuigen, als wel inzonderheid door de dreigende nabuurschap der Citadel en haren wakkeren Bevelhebber, den Luite-

(1) *Staats-Courant* van 23 October 1830.

(2) De kanonneerboot N°. 3 was reeds op den 9en October naar *Lillo* gezeild.

(3) Missive van den Schout bij Nacht LEWE VAN ADUARD; — en verder: Brieven van VAN SPEIJK aan zijne vriendin P. H. M. WIGGERS en aan de Heeren J. DE DIEU, P. H. FREMERSTURP en J. BONKHUIZEN, allen te *Amsterdam*, in datis 6 October, 5 en 27 November 1830, en 2 Januarij 1831; mitsgaders Missive van den Ridder WISELIUS, Luitenant ter zee, 1e klasse.

Digitized by Google

nant-Generaal Baron CHASSÉ, werd weldra insgelijks het tooneel van oproerig geweld, schandelijk verraad en laaghartigen moord (1).

Op den 26en October, werd de Hollandsche bezetting van alle zijden door de muiters aangevallen. Bloedig was de strijd zoo aan de poorten, als in de straten der stad en duurde tot laat in den nacht voort. Onze troepen wisten zich echter, met onbezwekene dapperheid, in hunne stellingen te handhaven.

In den morgen van den 27en October, van bui-

(1) Men verwachte hier al weder geenszins een wijdloopig, veelmin volledig, verhaal der, in de laatste dagen der maand October des vorigen jaars, in of vóór *Antwerpen* plaats gehad hebbende, gebeurtenissen. Alleen voor zoo verre die gebeurtenissen dienen kunnen ter opheldering van het aandeel, hetwelk onze VAN SPEIJK heeft gehad in de verdediging des Vaderlands en de handhaving van deszelfs eer en regten, meenden wij van dezelve gewag te moeten maken.

Wij verwijzen overigens onze lezers naar het, door ons onder de Aanteekeningen en Bijlagen VI medegedeelde, *Rapport van den Kolonel-Directeur der fortificatiën* VAN DER WIJCK, *aan Z. K. H. Prins* FREDERIK *der Nederlanden, van den* 30en *Oct.* 1830.

Wij hebben voorts het hier volgende meerendeels getrokken uit voorschreven rapport, uit het rapport van den Kapitein ter Zee, thans Schout bij Nacht Jhr. J. E. LEWE VAN ADUARD, op den 29 Oct. 1830 afgezonden aan Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine, uit eene Missive van den Ridder en Luitenant ter Zee, 1e klasse, WISELIUS, uit de Brieven van VAN SPEIJK aan zijne vrienden DE DIEU, LAATS, WIPF, FREMERSTURP, B. W. WIGGERS en BONKHUIZEN, en eindelijk uit de mondelinge mededeelingen van den Adelborst der 1e klasse, W. A. DE GELDER.

Digitized by Google

ten door de benden van KESSELS en NIELLON, en van binnen door de verraderlijke ingezetenen, ook die met de onzen ter wacht waren, in het front en den rug aangevallen, konden onze getrouwe krijgers zich, ondanks den dappersten tegenweer, niet langer in de aangenomene positiën aan de poorten staande houden en werden door den overmagtigen vijand op alle punten teruggedrongen.

Van derzelver nood onderrigt, besloot de Luitenant-Generaal CHASSÉ, het voorstel aan te nemen, hetwelk Hem schier te gelijker tijd door eenige der aanzienlijkste *Antwerpenaren* werd aangeboden. Dien ten gevolge gaf de Generaal last, op alle punten de vijandelijkheden te staken, en beval de troepen, zich naar het Stapel- en Constructie-Magazijn te begeven; terwijl, door het uitsteken der witte vlag van een der bastions der citadel, de gezamenlijke inwoners van *Antwerpen* van den gesloten wapenstilstand onderrigt werden.

De aanvoerders der muitelingen, waaronder zich NIELLON en KESSELS bevonden, weigerden de getroffene overeenkomst te erkennen; terwijl, omstreeks ten 1 ure in den namiddag, de Belgische Opperbevelhebber MELLINET de stoutheid had, op eenen trotschen toon, de overgave van de Citadel en van de Vloot te eischen, en te gelijker tijd den wapenstilstand, bij de vroegere overeenkomst voor eenen onbepaalden tijd gesloten, te bepalen tot 4 uren in den namiddag van denzelfden dag. De *Hollandsche* Bevelhebber beantwoordde deze schaamtelooze opeisching met de mannelijke en plegtige

Digitized by Google

betuiging, de hem toebetrouwde vesting tot het alleruiterste te zullen verdedigen, en zijne eer, zelfs ten koste van zijn leven, onbesmet te zullen bewaren. (1)

Reeds ten half twee ure begonnen de muiters, schoon de getroffene overeenkomst van onze zijde in den volsten zin werd nagekomen, weder op onze troepen te vuren, die, ingevolge den daartoe bekomen last, in het Stapel- en Constructie-magazijn waren teruggetrokken. Nog verbood onze Opperbevelhebber, zijner afkomst gedachtig, woord en verdrag heilig houdende, alle vijandelijkheid van onze zijde en liet ook van genoemd magazijn de witte vlag uitsteken.

---

(1) Wie het jeugdig vuur, den onwankelbaren moed, de heilige trouw van den grooten CHASSÉ naar waarde wenscht te schatten, hoore den plegtigen eed, weinig dagen te voren, door den grijsaard uitgesproken: » Plegtig zweer ik » U (zoo was zijne moedige taal op den 19den October, tot eenige leden der Provinciale Staten, en van de regering der stad *Antwerpen*) bij de Godheid, die ik aanbid en op » mijne eer, welke nimmer gefaald heeft, dat, wanneer er » vijandelijkheden tegen Z. M. Troepen, het Eskader, of » de Citadel gepleegd worden, ik de stad zal beschieten » zoodanig, dat men, over drie eeuwen, nog van CHASSÉ zal » spreken, en zoo men immer met geweld de Citadel ver- » meesterde, dan laat ik mij met vriend en vijand in de » lucht springen." (A. SIMONS, *over 't Kasteel van Antwerpen*, bl. 87—89.)

Boven onzen lof verheven, vinde de grijze held in de liefde van zijnen Vorst, in de dankbare hulde zijner landgenooten, in de eerbiedige bewondering des nageslachts, maar bovenal in den zegen des Allerhoogsten, het loon zijner glansrijke deugden!

Digitized by Google

Maar ook dit, bij de ruwste en onbeschaafdste volken geëerbiedigd, vredeteeken, werd door de laaghartige moordenaars geschonden. Van tijd tot tijd vermeerderde hun vuur, tot dat zij eindelijk den hoofdingang van het magazijn met een veldstuk openschoten, aldaar veel volks vermoordden, en onze overige manschappen, hierdoor in verwarring gebragt, noodzaakten, zich binnen het kasteel in veiligheid te stellen.

Met verdubbelde woede hernieuwden thans de bandieten hunnen verraderlijken aanval op het, vóór de stad liggende, eskader (1) en wel inzonderheid op de, nabij den wal geposteerde, kanonneerbooten.

Het digtst onder hun bereik liggende vaartuig was de kanonneerboot N°. 2, onder bevel van den onsterfelijken VAN SPEIJK. (2)

---

(1) Het smaldeel op de *Schelde* vóór *Anrwerpen* was, op den 27en October 1830, zamengesteld uit de navolgende schepen:

Z. M. fregat *Euridice*, Kapitein ter zee Jhr. J. E. LEWE VAN ADUARD, Kommandant van het Eskader.
» korvet *Komeet*, Kapit.-Lt. ter zee J. C. KOOPMAN.
» id. *Proserpina*, Kapit.-Lt. ter zee H. W. VAN MAREN.
» brik *Gier*, Luit. ter zee 1e kl. J. A. ZOUTMAN, JZ.
» gaffelkanonneerboot No. 9, Luit. ter zee 1e kl. X. A. SCHUIT.
» id. » 4, Luit. ter zee 1e kl. J. SCHRÖDER.
» id. » 6, Luit. ter zee 2e kl. J. W. VAN MAREN.
» id. » 2, Luit. ter zee 2e kl. J. C. J. VAN SPEIJK.

(2) Op den 26en October was hij, gelijk wij vroeger zagen, nevens twee andere booten (No. 9 en 4) tusschen de Citadel en het *Vlaamsche Hoofd* geplaatst, om de rivier schoon te houden.

Digitized by Google

Reeds uren achtereen aan het vijandelijk vuur blootgesteld, hetwelk, ofschoon de parlementaire vlag van het Stadhuis en de kade wapperde, van oogenblik tot oogenblik in hevigheid toenam, werd het dezen ten laatste ondoenlijk, *zonder 's Konings vlag te verdedigen*, in de aangenomene positie te blijven liggen. Hiervan aan den Kommandant van het eskader kennis gegeven hebbende, ontving hij van denzelven bevel, achter de groote schepen te verhalen en het vuur des vijands enkel met *klein* geweer te beantwoorden. Dezelfde order werd aan de, nevens VAN SPEIJK liggende, kanonneerbooten No. 9 en 4 gegeven.

Aan dit bevel willende voldoen, ligtede VAN SPEIJK de ankers en poogde, uit hoofde van den korten afstand, met klein zeil op de hem aangewezene ligplaats te komen.

Hiermede bezig zijnde, zond hem de vijand eene hagelbui van kogels toe uit klein en grof geschut. *Ra, gaffel, stagfok* en *bezaanschoot* werden, schier in denzelfden oogenblik, naar beneden geschoten; terwijl de *zwaardlooper* en een later uitgebragt *werpanker* al mede verloren gingen. Van tuig en zeilen beroofd, dreef de boot alzoo regt op den *Antwerpschen* wal aan. Door een' digten kogelregen begroet, zag VAN SPEIJK vier zijner schepelingen voor zijne voeten nederstorten. Nog weinige oogenblikken of vaartuig en manschappen waren reddeloos verloren geweest.

Zelfbehoud maakte alzoo noodweer ten pligt. Daar knalde een geweerschot van boot No. 9, en

Digitized by Google

schier te gelijker tijd sprak het donderend: *vuur!* van den stoutmoedigen VAN SPEIJK het vonnis uit over de meineedige stad. (1)

Het geduld was ten einde. De ure der vergelding had geslagen. Daar rolde het: *tot hiertoe en niet verder!* van de boorden der *Schelde* de vuige verraders te gemoet en reeds bliksemde het wraakzwaard in de hand der straffende geregtigheid.

De, door onzen held op de schelmsche koppen der barbaren gerigte, dertigponder, opende, omstreeks ten half vier ure, het ontzettend strafgerigt. Schier te gelijker tijd, brandde het geheele eskader zijne batterijen los. De kade alzoo spoedig schoon geveegd zijnde, gelukte het al de kanonneerbooten, met behulp van sloepen, achter de groote schepen te verhalen. (2)

Het gevecht werd inmiddels krachtdadig voortgezet; terwijl de Citadel, welke, weinige minuten na de vloot, aan hetzelve had deel genomen, de stad onafgebroken met bommen en brandkogels bleef teisteren.

Des avonds, ten half acht ure, besloot de Gene-

---

(1) » Alstoen kon ik het niet langer uithouden'' (dus spreekt VAN SPEIJK in een' zijner hiervoor aangehaalde brieven,) » maar opende tegen alle order mijn kanonvuur, » zijnde 3 dertigponders, 2 zesponders, en 2 draaibassen, » alle geladen met schroot, hetwelk zulk een effect deed, » dat zij mij onder dien smeerlappigen wal vandaan lieten » gaan,'' enz.

(2) VAN SPEIJK ankerde des avonds, te 6 uren, op de, hem dwars vóór het Entrepôt aangewezene, plaats.

Digitized by Google

raal CHASSÉ, bewogen door de smeekbeden der streng gestrafte *Antwerpenaren*, het bombardement te staken, en een' nieuwen wapenstilstand tot den volgenden morgen, te acht uren, aan te gaan.

Naauwelijks echter had de vloot, op het, daartoe van de Citadel gegeven, sein, omstreeks 9 uren, haar wel onderhouden vuur doen zwijgen, — naauwelijks wapperde van wederzijde de witte vlag, of de wapenstilstand was ook reeds weder door de muiters verbroken.

Haar verraderlijk vuur beukte op nieuw de fel geteisterde schepen; verscheidene onzer moedige verdedigers werden gewond of gedood. Reeds vroeger had de verdienstelijke MAAS (1) den laatsten adem uitgeblazen. Door zeven wonden getroffen viel de dappere KLINKHAMER (2) aan de zijde van zijnen bevelhebber (3) neder.

Schrikkelijk was de wraak onzer getergde Zeeleeuwen. De *Komeet* hernieuwde den strijd en werd onmiddellijk door het vuur der overige schepen en dat der kanonneerbooten ondersteund; terwijl ook weldra de vuurmonden der Citadel ten tweeden male dood en verderf over het hemeltergend muiterenrot uitbraakten.

---

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen VII.

(2) Zie Aanteekeningen en Bijlagen VIII.

(3) Den Kapitein Luitenant ter Zee J. C. KOOPMAN. Zie Aanteekeningen en Bijlagen IX.

Digitized by Google

« Tot 11 uren (1) duurde het gevecht, dus 8 uur « achter elkander, uit 143 vuurmonden buiten de « Citadel, en nog zouden wij niet geëindigd zijn, « zoo zij niet van den wal riepen, baden en smeek- « ten om maar te eindigen; echter ieder regtgeaard « Hollander was te veel verbitterd, om den hoon, « onzen braven en dierbaren Koning aangedaan, « en daarom werd hun geroep, langen tijd niet « gehoord; ik had in dien tijd met alles en alles « 700 schoten gedaan, zoodat ik u niet behoef te « zeggen, hoe afgemat wij waren. — Bij het ein- « digen van het vuren bevond ik verscheidene bra- « ve Hollanders zwaar gewond, dan nog met het « geroep van wraak bliezen zij den laatsten adem « uit.

« 't Spijt mij van de arme kerels, onder anderen « POEL; met dezen overleg ik, om goed te pointe- » ren; ik doe het zelf; hij wil vuur geven; onder « dat valt hij in mijne armen, en zegt: *Mijnheer!* « *ik ga dood;* daarna de marinier KOENE, deze « kommandeerde een zesponder; ook treft het lot « LE CROSSE, BERENDS en EIKELENBOOM (2). Waar-

---

(1) De lezer vergunne ons, met de woorden van den edelen VAN SPEIJK, ons verhaal voort te zetten.

Wij veroorloofden ons bovendien, ten einde alle noodelooze herhalingen te vermijden, de menigvuldige uittreksels uit zijne meermalen aangehaalde brieven, tot één geheel te verzamelen.

(2) VAN SPEIJK bekwam bij het bombardement geene dooden, doch zes gekwetsten, te weten de genoemde: J. W. POEL,

Digitized by Google

« lijk, ik kan u verzekeren, dat bij dit alles mijne « bedaardheid verging, en ik mij met die goede « aan boord hebbende equipagie toelegde, om op « raak te spelen. — Ik stel prijs op zulk eene « equipagie; ik heb hun moed en hunne gehoor- « zaamheid in zulke omstandigheden gezien. God « gave, dat ieder weldenkend Hollander zulks deed « en gedaan had, waarlijk het had zoo ver niet ge- « komen.

« Schooner, heerlijker gezigt als den nacht van « den 27en is niet te teekenen. De maan scheen hel- « der; wij vuurden; *Antwerpen* en het Entrepôt « stond in heldere vlam. *Verrukkelijk was het « gezigt, hoe onze Hollandsche vlag wapperde, en « ieder zijnen voorvaderlijken roem trachtte te her- « winnen.* Honderd Gulden is het mij waard er « bij te zijn geweest. Jammer maar der gesneu- « velden en verminkten (1), waaronder twee mij- « ner beste kameraden waren (2); *dan onze geest « is geheel voor onzen Koning, en aller bloed veil « tot handhaving onzer vlag.*" enz.

Gelukkig de Vorst, die zóó bemind en door zul-

---

kwartiermeester, C. EIKELENBOOM (op den 5en Februarij 1831 omgekomen,) L. LA CROIX, (niet LE CROSSE,) en J. BARENDS, matrozen der 2e klasse, J. COENE, marinier der 3de klasse, en bovendien de Matroos der 2e klasse, T. DE MAAT.

(1) Men telde, na het einde van den strijd, op de vloot 7 dooden en 36 gekwetsten.

(2) VAN SPEIJK schijnt hier te doelen op het droevig verlies der verdienstelijke Luitenants MAAS en KLINKHAMER.

Digitized by Google

ke helden verdedigd wordt; gezegend de grond, die zulke helden kweekt! Maar ook heil het land en den Koning, die den moed en de trouw dier helden op regten prijs weten te schatten en naar waarde te beloonen!

Zoo was, de in den krijg vergrijsde, CHASSÉ de tolk der algemeene hulde en dankbaarheid van *Oud-Nederland* jegens de fiere zonen der TROMPEN en DE RUYTERS, toen Hij, op den 2den November 1830, de navolgende dagorder uitvaardigde:

« *Dagorder aan Z. M. smaldeel op*
« *de* Schelde *voor* Antwerpen.

« ZEEHELDEN!

« De dag van den 27en October laatstleden heeft « mij bewijzen opgeleverd, dat het heldenbloed « van uwe voorvaderen in ruime mate in uwe ade- « ren stroomt. Uw gedrag is voorbeeldig ge- « weest; Gij hebt gevochten met leeuwenmoed en « de Antwerpenaars overtuigd, dat gij lijf en leven « voor zijne Majesteit veil hebt, en zijne regten tot « het uiterste wilt verdedigen.

« Ik ben ten hoogste voldaan over uw gedrag en « Zijne Majesteit zal hiervan geenszins onkundig blij- « ven. Ik reken in het vervolg op uwe standvas- « tigheid en moed, en durf u reeds voorloopig, « indien elk zijn' pligt betracht, van de overwin- « ning verzekeren.

Digitized by Google

« Hoofdkwartier *Antwerpen*, op de Citadel,
« den 2en November 1830.

« *De Luitenant-Generaal*,
« *kommanderende de Citadel*
« *van* Antwerpen *en het* 4e
« *groot Militair kommando*,

« *Baron* CHASSÉ." (1)

Zoo gloeide het hart van den besten der Koningen van levendige erkentenis jegens de moedige schepelingen, aan wier onkreukbare getrouwheid en onverschrokken' heldenzin, vereenigd met den sterken arm van CHASSÉ en zijne dapperen, HIJ de verdediging Zijner regten en de tuchtiging Zijner vijanden verschuldigd was. Vorstelijke gunstbewijzen vielen een aantal onzer helden ten deel; terwijl het randschrift van het vereerend ridderkruis: *voor moed, beleid en trouw*, door 's Konings hand aan menig hunner en ook aan onzen VAN SPEIJK geschonken, op hunne fiere borst te lezen gaf, wat in het heldenhart bezegeld stond. (2)

---

(1) Kort na het bombardement vereerde de Generaal CHASSÉ ook de kanonneerboot N.o 2 met een bezoek, en dankte in hartelijke bewoordingen de equipagie voor de, op den 27en October, betoonde onverschrokkenheid en trouw. Brief van J. C. EBERTS (zie Aanteekeningen en Bijlagen X) aan zijne moeder, van den 12en November 1830.

(2) Bij besluit van Z. M. van den 16en November 1830, werd VAN SPEIJK benoemd tot *Ridder der Militaire Willems Orde, van de* 4de *klasse*.

Digitized by Google

Aldus eindigde de dag van den 27en October, die, na den afval der *Belgen*, de eerste schoone bladzijde in onze geschiedenis uitmaakt.

Bloedrood was de zon boven ons opgegaan, maar begroet en verwelkomd door het gejoel en geschater der zegepralende boosheid; bloedrood ging zij over ons onder, maar verzeld en gezegend door de juichtoonen der gewrokene onschuld.

Verraad en moord waarden rond tusschen de legerscharen van *Hollands* verdedigers, verdoofden hunnen moed, vernielden hunne kracht, verlamden hunnen arm en baanden den doemwaardigen vijand den weg naar *Oud-Nederlands* gezegend grondgebied. Alle de verraderlijke aanslagen der *Belgen* waren tot hiertoe gelukt; ongestraft en onbeteugeld hadden zij bot gevierd aan hunne onverzadelijke roofzucht en bloeddorst. De dag was dáár, die de schitterendste zegepraal van het lafhartigste volk aanschouwen, den roem zijner wapenen vereeuwigen zoude. Nog vóór de zon ter kimme daalde, zou de geduchte Citadel (zóó hoog steeg de waan der ellendige sluipmoordenaars!) hare poorten openen voor hunne onverwinnelijke benden; de, om zijne trouw en moed door hen gevloekte, CHASSÉ den trotschen nek onder hunnen bloedbijl krommen en de driekleurige oproervlag van *Hollands oorlogskielen* wapperen!

Dáár deed de donder van 's Lands Vloot *Hollands* Leeuw ontwaken, dáár hieuw het slagzwaard van CHASSÉ de boeijen vanéén, waaraan de wachter van *Oud-Hollands* tuin gekluisterd lag .... en de Hijdra

Digitized by Google

van het Zuiden stortte stuiptrekkend neder — de eer van het diep verguisde Vaderland was gered!

De rusteloos vijandige houding der *Belgen*, — de, met zoo veel ophef en grootspraak uitgebazuinde, strijdlust hunner gewapende benden, — hunne, dagelijks herhaalde, schennis van den, na het bombardement gesloten', wapenstilstand, — de middelen van aanval, welke zij, insgelijks strijdig met de getroffen overeenkomst, aanhoudend vermenigvuldigden: dit alles maakte eene voortdurende en verdubbelde waakzaamheid van onze zijde volstrekt noodzakelijk.

De wakkere Generaal CHASSÉ verzuimde dan ook niets, wat ter handhaving en verdediging der hem toevertrouwde punten dienstig konde zijn.

Daartoe behoorde dan ook het aanhoudende gadeslaan en bezetten der reede van *Antwerpen*, door een genoegzaam aantal gewapende vaartuigen, ten einde den steeds woelenden vijand voor elken verraderlijken aanval, dien hij zich mogt verstouten, te straffen, en, des noods, het tooneel van den 27^{en} October, doch op eene nog geduchter wijze, te hernieuwen.

Zoo hielden dan niet slechts de kanonneerbooten, maar ook de groote schepen hunne posten bezet, tot dat de aannaderende winter, met zijne stormen en ijsgangen, het, voor de laatsten althans, raadzaam maakten, in tijds eene veilige haven te zoeken; zoo als dan ook uit dien hoofde het fregat *Euridice* en de korvet *Proserpine* de divisie verlieten.

Digitized by Google

De korvet *Komeet* echter haren post nog blijvende behouden, ging het bevel over het eskader op den Kapitein-Luitenant KOOPMAN over, die het stoomschip *Suriname*, onder bevel van den Luitenant ter zee, 1e klasse, S. R. VAN FRANCK, ter hulpe, bij onverhoopt ongeval, bij zich bekwam. Doch, op den 26en December, werden ook de korvet *Komeet* en de brik *Gier* door de zware ijsgangen genoodzaakt, naar *Vlissingen* de wijk te nemen; terwijl inmiddels een grooter aantal kanonneerbooten, onder den Kapitein-Luitenant KOOPMAN, vóór *Antwerpen* bleef.

Het aanhoudend stormachtig weder en het drijfijs in de rivier dwongen meermalen onze flotille meer veilige en vooraf bepaalde ligplaatsen bij de Citadel en aan het *Vlaamsche Hoofd* in te nemen; terwijl zij, zoodra het gevaar geweken was, naar hare posten op de *Schelde* wederkeerde.

In den vroegen morgen van den 5en Februarij 1831, de rivier zonder drijf-ijs zijnde, gaf de Kommandant aan de, bij de Citadel en het *Vlaamsche Hoofd* geankerd liggende, kanonneerbooten bevel, hare vorige ligplaatsen te hernemen. (1)

---

(1) De flotille bestond alstoen uit de navolgende vaartuigen:

Z. M. kanonneerboot N°. 2. Luitenant ter zee, 2e kl. J. C. J. VAN SPEIJK.
» » » » 3. Luitenant ter zee, 2e kl. R. P. VAN OUWENALLER.
» » » » 4. Luitenant ter zee, 1e kl. J. SCHRÖDER.

Digitized by Google

Dus begaf zich dan ook, des voormiddags, omstreeks negen uren, de kanonneerboot N°. 2, door VAN SPEIJK gekommandeerd, onder zeil.

Hij kwam in eenen goeden staat tot nabij *Austruweel*, doch werd aldaar door eene harde noordwestelijke stormvlaag overvallen, die het vaartuig deed afdrijven en met geweld naar lagerwal voortzweepte.

Wel werden daartegen de doelmatigste middelen in het werk gesteld, doch allen vruchteloos. Noch het reven of inhalen der zeilen, noch het herhaald uitwerpen van ankers, — niets was in staat, de boot, welke met wind en stroom te worstelen had, te doen wenden en door den wind te krijgen. Zij werd eindelijk met geweld, even beneden de Bassin, aan de noordzijde van het fort *St. Laurent*,

---

Z. M. kanonneerboot N°.			6.	Luitenant ter zee, 2e kl. J. BLOK, aan boord hebbende den Kapitein-Luitenant-Kommandant J. C. KOOPMAN.
»	»	»	» 8.	Luitenant ter zee, 1e kl. G. H. MEESMAN.
»	»	»	» 9.	Luitenant ter zee, 1e kl. X. A. SCHUIT.
»	»	»	» 10.	Luitenant ter zee, 2e kl. J. T. VON RÖMER.
»	»	»	» 11.	Luitenant ter zee, 2e kl. H. WIPF.
»	»	»	» 24.	Luitenant ter zee, 1e kl. W. T. BAARS.

Terwijl, op den avond van dien dag, het stoomschip *Suriname* vóór *Antwerpen* terugkeerde.

Digitized by Google

met den achtersteven tegen den Antwerpschen wal geslagen.

Dadelijk snelde eene menigte arbeiders, welke te dier plaatse aan de batterijen werkte, naar de gestrande boot. Het gepeupel vertoonde zich op het fort en den wal, spoedig gevolgd door een aantal gewapende manschappen, zoo van de vrijkorpsen, als van de reguliere troepen.

Het razend en roofziek gemeen begon nu zijn verlangen te openbaren, om zich van het vaartuig meester te maken.

Intusschen beproefden de schepelingen nog eene laatste poging ter redding. De sloep werd gereed gemaakt, om een werp-anker uit te brengen, ten einde daardoor, zoo mogelijk, de boot van den wal en weder vlot te krijgen.

Naauwelijks was men daarmede begonnen, of een aantal gewapende *Belgen*, voorgegaan door hunnen Kapitein GRÉGOIRE, sprong op de boot; verbood en belettede niet slechts den schepelingen, het werp-anker uit te brengen, maar tevens eenig ander middel in het werk te stellen, om het vaartuig van den wal te brengen. Inmiddels laadden sommigen der, bij het vaartuig zich bevindende, muiters hunne geweren; terwijl gelijktijdig eene menigte volks, waarvan een goed deel van de werf met sloepen genaderd was, met zulk eene verwoede drift, de boot enterde en beklom, dat vele hunner in het water nederstorteden.

Op deze wijze werd, binnen weinige oogenblikken, dit, door noodweer op de kust geworpen,

Digitized by Google

vaartuig, ondanks den bestaanden wapenstilstand, overmeesterd, en zoo werden aan de manschap alle middelen, niet slechts ter ontkoming, maar ook ter verdediging ontnomen.

« *Strijkt de vlag!*" was de dolzinnige kreet van het op den wal staande gemeen; en naauwelijks was die kreet geslaakt, of de, zich aan boord bevindende, *Belgen* sloegen de schendzieke handen aan de vlag, dat heiligdom van elken regtschapen krijgsman. VAN SPEIJK poogde wel, maar kon dit niet beletten. Wel verre van door den vijandelijken Officier te worden geholpen, en tegen het gewapend en ongewapend gepeupel te worden beschermd, werd de vlag naar beneden getrokken en afgerukt; terwijl men te gelijker tijd de overgave van het volk eischte. (1)

(1) Volgens de *Haarlemsche Courant* zoude in de *Antwerpsche bladen* vermeld staan, *dat bij het vast raken der boot een honderdtal gewapende manschappen der havenwacht derwaarts is gesneld*, en dat GRÉGOIRE den Kommandant gelastte, zijne vlag te strijken en hem te volgen.

De Belgische *Courrier* van den 19en Februarij zegt, dat, indien der Hollandsche vlag eene beleediging ware aangedaan door GRÉGOIRE of zijne kameraden, de Kapitein VAN SPEIJK, door zijne 31 matrozen bijgestaan, in staat was geweest, de daders, die alsdan den wapenstilstand hadden geschonden, volgens het oorlogsregt te straffen.

Ons antwoord is gereed. Indien de boot in de magt der schepelingen ware geweest, zoo dat men dezelve naar welgevallen had kunnen sturen en wenden, en de stukken laten spelen, dan voorzeker kon en zoude zulks het geval zijn geweest; dit had VAN SPEIJK op den 27en October getoond. Maar dan ook zouden de verraderlijke lafaards gee-

Digitized by Google

Nu was alle hoop op redding voor schip en volk verloren, alle tegenweer onmogelijk gemaakt; de heilige Vaderlandsche Vlag geschonden en verguisd; de roem der Hollandsche Marine, de onbezoedelde eer van *Nederland*, door eene oproerige en bandelooze rooversborde, op eene laaghartige wijze, gehoond en vertrapt. Het kruid in brand te steken, en alzoo aan de roofgierige klaauwen des vijands de prooi, waarvan deze zich reeds meester waande, te ontrukken, was thans het eenige redmiddel, dat onzen onverschrokken held overbleef.

Even te voren, terwijl men nog bezig was te beproeven, om de boot van den wal te werken, had

---

ne Hollandsche kanonneerboot (door velen hunner niet oneigenaardig met den naam van *vuurduivel* bestempeld), veelmin die van den Held van den 27en October, hebben durven aanranden. Doch een gestrand, onbewegelijk op den wal vastgeklemd en daardoor onweerbaar gemaakt vaartuig, welks manschap, uit hoofde van den bestaanden wapenstilstand, hulp en bijstand van hen moest verwachten, te beklimmen, alle middelen tot redding en verdediging te benemen, en alsdan de vlag naar beneden te scheuren, het weerlooze schip voor goeden buit en de verraderlijk overvallen manschap krijgsgevangen te verklaren, is eene daad, den Belgischen heldenroem volkomen waardig.

Hoe, vragen wij, konde VAN SPEIJK *drie detachementen* gewapende militairen (wier tegenwoordigheid zoo wel, als de positie der boot, het grof geschut buiten werking stelde) van het vaartuig verdrijven, of de onoverzienbare menigte, die hetzelve omsingelde of bestormde, afweren? Men had, ja, zich kunnen doodvechten; maar de eer der Hollandsche Marine te handhaven, schip en volk uit de handen van zulk eene overmagt te redden, ware onmogelijk geweest.

Digitized by Google

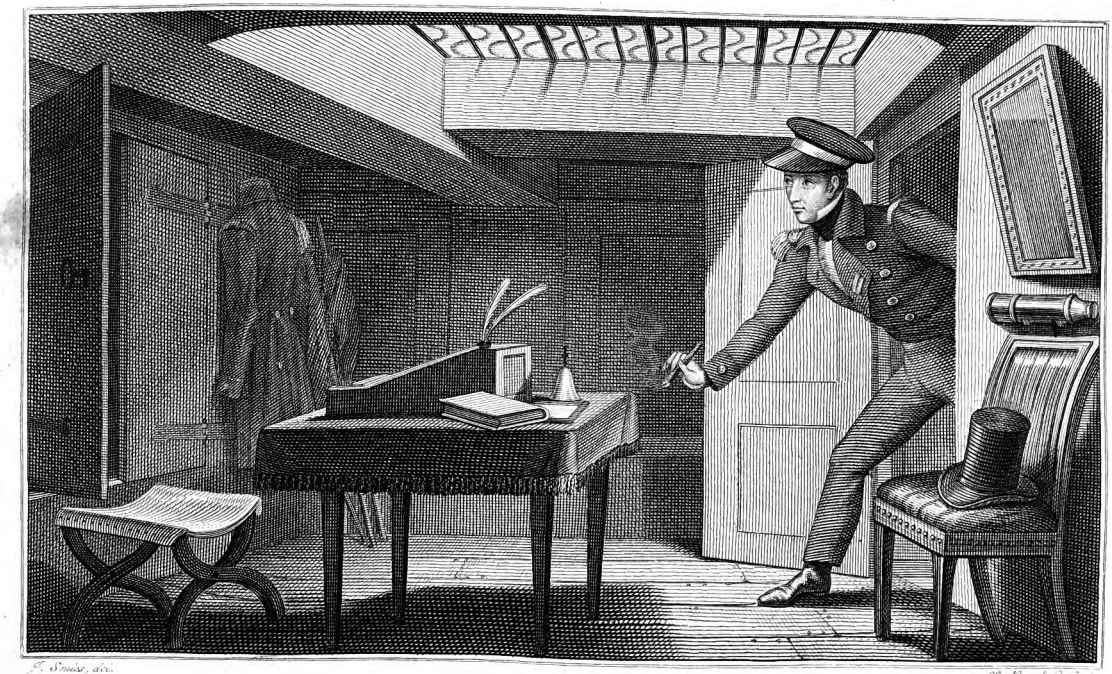

Met dien Sigaar begaf zich VAN SPEIJK . . . . naar beneden in de kajuit. bl. 93.

Digitized by Google

Digitized by Google

VAN SPEIJK zich door den scheepsjongen WIJLER (1) eenige sigaren doen geven en eenen derzelve in brand gestoken, waarin hij door den Loods VAN DE VELDE gevolgd werd. Met dien sigaar begaf zich VAN SPEIJK, in den oogenblik der opeisching niet in drift, maar *bedaard* (zoo als genoemde Loods naderhand, te *Vlissingen*, verklaard heeft,) naar beneden in de kajuit.

Van daar werd hij door den vijandelijken Officier terstond terug geroepen. VAN SPEIJK, zich nu dadelijk op den kajuits-trap begeven hebbende, wisselde aldaar eenige woorden met dien Officier, die hem toen waarschijnlijk zijne papieren afvorderde; immers het door VAN SPEIJK gegeven antwoord konde niet wel op iets anders slaan. *Wacht een oogenblik*, (dus luidde hetzelve) *dan zal ik mijne papieren gaan halen en ze u laten zien.*

En nu begaf zich VAN SPEIJK weder omlaag, met den nog brandenden sigaar in de hand.

Naauwelijks kreeg de scheepsjongen WIJLER, die zich, in dien oogenblik, juist in de kajuit bevond, VAN SPEIJK in het oog, of hij scheen op het gelaat van den held deszelfs ontzettend besluit te lezen, en sidderend rolde de vraag van zijne lippen: *Kommandant! gaat gij vuur in 't kruid steken? — Maak dat je weg komt!* (2) was het kort, doch veelbeteekenend

---

(1) Zoo teekent hij zich.

(2) » Dit zijn welligt de laatste woorden geweest, welke » aan de lippen diens jeugdigen maar onsterfelijken helds » ontvloeiden, doch die de grootheid van zijn karakter en het » edelmoedige zoozeer kenmerken. Immers in zoodanige » oogenblikken ziet men den mensch in deszelfs ware ge- » daante.'' Brief van den Ridder en Luitenant ter Zee, 2e klasse, VAN BRAAM HOUCKGEEST, van 9 Junij 1831.

Digitized by Google

antwoord. (1) — Meer behoefde de jongen niet, om naar het dek terug te snellen, en zijne ontmoeting, met een enkel woord, aan den bootsman mede te deelen, die er, op zijne beurt, den Loods, op den voorsteven staande, van verwittigde, terwijl WIJLER over boord sprong, naar wal zwom en alzoo zijn leven redde.

Weinige oogenblikken nog, en het grootsche heldenstuk was volvoerd, het bloedig offer gebragt! VAN SPEIJK, die de verraderlijke overweldiging van den hem aanvertrouwden bodem had aanschouwd, die de onbesmette Vaderlandsche Vlag door laaghartige muiters had zien ter nederrukken en bezoedelen, — VAN SPEIJK, die gezworen had, dien bodem niet, dan ten koste van zijn leven, aan *Belgen* te zullen overgeven en met die Vlag te zegepralen of te vergaan, — VAN SPEIJK ontstak het alvernielend kruid — de boot sprong met een' donderenden slag te barsten — en de eer der Vlag was gewroken! (2)

---

(1) Volgens sommige opgaven, zoude VAN SPEIJK nog twee andere matrozen gewaarschuwd hebben.

(2) Wij verwijzen den lezer, met betrekking tot het alhier door ons geleverd verhaal, tot de Aanteekeningen en Bijlagen XI—XXIII; hebbende wij tevens daarbij gebruik gemaakt van de, mondeling aan ons medegedeelde, informatiën van den Adelborst der 1e klasse W. A. DE GELDER.

Digitized by Google

Wie is in staat, het gevoel te schetsen, hetwelk de Officieren en Manschappen der Vloot bezielde, in de eerste oogenblikken na het heldhaftig sneuvelen van hunnen edelen wapenbroeder?

Diepe verontwaardiging, brandende dorst naar wraak en ziedende woede ontvlamden den boezem onzer schepelingen. Geen wonder, dat zij gloeiden van begeerte, om de lafhartige overweldigers, op eene geduchte wijze, te straffen. En waarlijk, er werd (zoo als een der Officieren van de Vloot, in een bijzonder berigt, getuigt,) in den eersten oogenblik, niet minder, dan de algeheele invloed eener gestrenge krijgstucht vereischt, om de Nederlandsche zeelieden te beletten, de schending van het regt der volken en den dood van den grooten VAN SPEIJK en de zijnen op de verraders bloedig te wreken.

De muiterstad scheen dan ook ernstig daarvoor beducht te zijn; in denzelfden stond althans werd van alle zijden, zoo uit de huizen, op de kade, als op de plek, waar het ongeval had plaats gehad, de witte vlag uitgestoken. (*)

(1) Konden de *Belgen* het bewustzijn van het, door hunne benden volvoerde, gruwelstuk duidelijker aan den dag leggen — kan men sprekender schuldbekentenis verlangen?

Digitized by Google

Dan, de wapenbroeders van VAN SPEIJK gedroegen zich zijner waardig. De stem der pligt deed alras den storm van woede en wraakzucht zwijgen. Geene witte vlag behoefde den Hollandschen krijgsman aan den bestaanden wapenstilstand te herinneren, die, schoon keer op keer door de trouwlooze *Belgen* lafhartig geschonden, ook thans door onze dapperen geëerbiedigd werd.

De dood van VAN SPEIJK werd door *Neêrlands* zeehelden *niet* gewroken, en daarvoor loont hen de dank van Vorst en Vaderland, de eerbied van geheel *Europa;* en de erkentelijke nazaat zal, met de glorie van VAN SPEIJK, de zielskracht zijner wapenbroederen gedenken!

Weldra vervulden zachtere aandoeningen het hart onzer schepelingen, hetwelk zich ten volle ontlastte door het openlijk toebrengen eener dankbare en welverdiende hulde aan den gesneuvelden held.

Den volgenden dag, liet de Kommandant KOOPMAN « op de gansche flotille de vlaggen en wimpels ter halver stok waaijen; een half uur vóór zonsondergang betuigde dezelve, bij het houden der parade, in eene gepaste aanspraak, zijne tevredenheid aan het geheele eskader, en liet zulks bevestigen door het driemaal op- en nederhalen der vlaggen, onder het, insgelijks driewerf herhaald, gejuich: *Leve de Koning!*" — In die teekenen van uiterlijken rouw namen zelfs de schepen van onzijdige Mogendheden, die in de bassin lagen, deel, en leverden daardoor een bewijs

Digitized by Google

op van den eerbied, waarvan zij voor dit zeldzaam voorbeeld van zelfopoffering doordrongen waren. (1)

Niet min vereerend voor de nagedachtenis van onzen held was de navolgende *Dag-Order*, welke, op den 7en Februarij, door den waardigen Generaal CHASSÉ aan Z. M. Zee- en Landmagt, ter reede en in de Citadel van *Antwerpen* en op de onderhoorige forten, werd uitgevaardigd.

« D A G-O R D E R.

« *Krijgsbroeders!*

« De dag van den 5den heeft ons wederom een « treffend bewijs opgeleverd, wat ware Hel- « denmoed en onbevlekte trouw aan Koning en « Vaderland vermag; daar wij integendeel eene « nieuwe proef van laagheid en wreedheid, welke « men slechts bij de onbeschaafdste volkeren ver- « wachten kan, van onze vijanden ondervonden « hebben.

« De kanonneerboot N°. 2, gekommandeerd door « den braven Luitenant ter Zee J. C. J. VAN SPEIJK, « door den storm bij het bassin te *Antwerpen* te- « gen de kade gedreven zijnde, werd deze boot « dadelijk *door het graauw bestormd*, hetwelk op « het dek gesprongen zijnde, *de Nederlandsche* « *vlag* naar beneden rukte, terwijl anderen, op « den wal staande, onder het laden hunner ge- « weren, schreeuwden, de Brabandsche vlag daar-

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXIV.

Digitized by Google

« voor in de plaats te hijschen. De Luitenant VAN
« SPEIJK zich overmand ziende, nam het *heldhaftig*
« *besluit*, het vuur in het kruid te steken, waar-
« door hij met vriend en vijand in de lucht sprong.

« Hoezeer het verlies van dezen dapperen Officier
« met zijne braven te bejammeren is, geeft deze
« heldendaad echter aan *Europa* een bewijs, dat men
« den alouden roem van Neêrlands vlag met nadruk
« weet te handhaven, terwijl onze vijanden zich
« verzekerd kunnen houden, dat, indien zij zich
« durven vermeten, een der oorlogs-vaartuigen of
« het citadel aan te randen, hun hetzelfde lot te
« wachten staat; — dat almede het geval zoude zijn
« geweest met Z. M. korvet *de Komeet*, welke den
« 20en December j.l. tegen de kaai bezet was, wan-
« neer door den braven Kapitein-Luitenant ter zee
« KOOPMAN reeds alles tot zoodanigen stap voorbe-
« reid was, toen die bodem gelukkig wederom op
« ruim water werd gebragt, en waarvan aan den
« vijandelijken bevelhebber op eene officiële wijze
« kennis is gegeven.

« De luisterrijke dood van den onvergetelijken
« Luitenant VAN SPEIJK geeft hem eene plaats in de
« geschiedenis naast CLAASSENS en HERMAN DE RUYTER,
« en de late nakomelingschap zal zijn aandenken
« met erkentenis zegenen.

« Welaan dan, mijne krijgsbroeders! nemen wij
« het vast voornemen, *een voornemen*, *dat eed en*
« *pligt vervult*, dat onze vijanden *nimmer* dan op
« puinhoopen en op onze lijken, over ons triumfe-

Digitized by Google

« ren zullen ; en laat altoos onze laatste uitroep zijn:
« *Leve de Koning!*

« *De Luitenant-Generaal kommande-*
« *rende het Citadel van* Antwerpen,
« Baron CHASSÉ."

Ook het Leger vereenigde zich hiermede. Ten gevolge der *Dag-orders* van den Generaal VAN GEEN en den Generaal-Majoor WILDEMAN (1), werd door hetzelve de rouw voor drie dagen aangenomen.

Hiermede echter was men geenszins voldaan; men wenschte ook, zoo mogelijk, het stoffelijk overschot van den onvergetelijken Held, indien het nog bestond en te vinden ware, te bezitten, ten einde hetzelve, op eene plegtige en eervolle wijze, aan eene waardige rustplaats, ter aarde te bestellen.

Te dien einde werd door Z. E. den Heer Directeur Generaal voor de Marine, op den 9en Februarij, den Kommandant der Flotille vóór *Antwerpen* aangeschreven, pogingen in het werk te stellen, om iets van het ligchaam van den Luitenant VAN SPEIJK te vinden.

Reeds vóór de ontvangst dezer aanschrijving was de wakkere Hollandsche Vlootvoogd, uit zich zelven, aan de bereiking van dit doel werkzaam geweest.

Het *Journal d'Anvers* namelijk, in deszelfs nommer van den 9en Februarij, aankondigende, dat

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXV en XXVI.

Digitized by Google

een gedeelte van het lijk van VAN SPEIJK *was gevonden*, was naauwelijks den Kommandant KOOPMAN in handen gekomen, of deze, « overtuigd, « welk belang de geheele Noord-Nederlandsche be- « volking in die onschatbare overblijfselen zoude « stellen, en aangespoord door eigen gevoel van « bewondering en eerbied voor den afgestorvene," (1) schreef, nog denzelfden dag, aan den Generaal VAN DER SMISSEN, denzelven om de uitlevering dezer overblijfselen verzoekende (2).

Het was echter dezen Belgischen krijgsman, — wiens goede wil, zoo het schijnt, niet mag worden betwijfeld, als die reeds meermalen blijken had gegeven van zijne bereidvaardigheid, om aan billijke vorderingen te beantwoorden, (3) — niet mogelijk, aan dit verlangen te voldoen, vermits hij daarin door den Belgischen Opper-Bevelhebber NIJPELS verhinderd werd. (4)

Hoe onaangenaam het ook den getrouwen KOOPMAN mogt zijn, « in briefwisseling te treden met « iemand, dien hij, als verzaker der vanen, waar- « aan hij eenmaal trouw had gezworen, veraf-

---

(1) A. SIMONS, *'t kasteel van Antwerpen*, bl. 108.

(2) Aanteekeningen en Bijlagen XXVII.

(3) Het is bekend, dat de Generaal VAN DER SMISSEN, kort daarna, bij de Belgen in ongenade verviel; dat hij, tot behoud van vrijheid en leven, naar *Aken* vlugtede, en vervolgens, bij vonnis van den Belgischen krijgsraad, voor altoos werd gebannen.

(4) A. SIMONS t. a. p. bl. 109.

Digitized by Google

« schuwde, zag hij toch de noodzakelijkheid, « om dat gevoel te overwinnen, maar al te wel « in." (1) Het belang der zaak haalde hem alzoo over, ook aan dien Generaal zijnen wensch te kennen te geven. (2) NIJPELS echter verwaardigde zich niet den mannelijken brief van onzen Scheepsbevelhebber (van den 10en Febr.) te beantwoorden, volgens een van goeder hand bekomen berigt, niet voornemens zijnde, aan de gedane vordering te voldoen.

Schoon in de, tot hiertoe aangewende, pogingen teleurgesteld, (3) gaf echter de onvermoeide Kommandant nog geenszins alle hoop verloren, om in zijn oogmerk te zullen slagen. Het was hem bekend, dat zich onder de leden van de Kamer van Koophandel te *Antwerpen* onderscheidene weldenkende lieden bevonden, door wier invloed en medewerking hij welligt zijn doel zoude kunnen bereiken. Bij eenen brief van den 13en Februarij, (1) openbaarde hij alzoo zijn verlangen aan den Voorzitter der Kamer.

---

(1) A. SIMONS, t. a. p. bl. 110.

(2) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXVIII.

(3) Een voorloopig berigt van dezelve vinden wij in den brief van KOOPMAN aan Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine, van den 13en Februarij, opgenomen onder de Aanteekeningen en Bijlagen, XXIX.

(4) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXX.

Digitized by Google

Gingen dan ook de pogingen der, door die Kamer benoemde, Commissie, in den beginne met groote moeijelijkheden gepaard, onze Scheepsvoogd zag zich evenwel in zijne verwachting niet bedrogen. Terwijl genoemde Commissie zich herhaalde malen bij den Generaal NIJPELS vervoegde, ten einde deszelfs toestemming tot het afgeven der bewuste overblijsels te verkrijgen, ontweek deze haar, zoolang hem zulks immer mogelijk was. Eindelijk, uit hoofde van den herhaalden aandrang der Commissie, zijne rol niet langer kunnende volhouden, gaf hij verlof, het overschot van VAN SPEIJK aan den Hollandschen Bevelhebber *in stilte* over te leveren. (1)

De Generaal VAN DER SMISSEN — en dit strekt op nieuw ten bewijze van zijne goede gezindheid in dezen — had het gevonden lijkdeel, ten einde hetzelve voor bederf te bewaren, in een vaatje, gevuld met geestrijk vocht, gesloten en in het Hospitaal te *Antwerpen* doen overbrengen. (2)

Het was op den 15en Februarij, (3) des namiddags te drie uren dat dit vaatje, door een kistje omsloten, en het « geheiligd gedenkstuk van waar-

(1) A. SIMONS t. a. p. 112, 113.

(2) A. SIMONS t. a. p,

(3) De Heer SIMONS zegt (bl. 113) den 16en; doch, volgens den Brief van den Kommandant KOOPMAN, van den 16en Februarij, (zie Bijlage XXXI) had de uitlevering, *een' dag vroeger* (15 Februarij) plaats, hetgeen wij bevestigd zien door het Proces-Verbaal, op den 15en Februarij, in de Citadel opgemaakt en op Bladz. 103 door ons medegedeeld.

Digitized by Google

« achtige Hollandsche trouw en standvastigheid tot « in den dood" in zich bevattende, door den Antwerpschen scheepsmakelaar MASSILLY, vergezeld door een' van deszelfs bedienden, aan den Kommandant KOOPMAN werd ter hand gesteld. « Niet zonder aan« doening," zegt de gevoelige Krijgsman, (1) « zag « ik dan ten laatste mijne pogingen bekroond, en « al, wat der aarde van den jongen Held over« bleef, wiens edel bestaan alle gemoederen met « diepen eerbied voor zijn verheven karakter ver« vulde, aldus in mijn bezit."

Hij begaf zich onverwijld, vergezeld van den Luitenant ter Zee, der 2e klasse, J. BLOK, met het kistje naar de Citadel, alwaar hetzelve werd geopend, in tegenwoordigheid van de Chirurgijn-Majoors D. CROISSANT en RODI, den Kolonel Militairen Intendant der 1e klasse, Ridder der Militaire Willems-Orde, 4e klasse, VAN DEN BERG, den 1en Luitenant, kommanderende het detachement Artillerie Transport-trein, LAMBRECHTS, den 1en Luitenant KROESE, den 2en Luitenant van het algemeen depôt WORMS en den reeds genoemden Luitenant ter Zee, 2e klasse, J. BLOK.

Van deze opening werd eerst het navolgend voorloopig Proces-Verbaal opgemaakt:

« De Ondergeteekende Officieren van Gezondheid « der eerste klasse in de Citadel bij *Antwerpen*, « verklaren, dat in het vaatje, gemerkt met het

(1) A. SIMONS t. a. p.

Digitized by Google

« hier onderstaande cachet, zich bevindt een gedeel-
« telijk overblijfsel van het lijk van den Heere Lui-
« tenant ter zee J. C. J. VAN SPEIJK, Kommandant
« van de kanonneerboot N°. 2, die op den 5 Fe-
« bruarij 1831, door noodweder aan den wal van
« *Antwerpen* gedreven, verkoos, in plaats van in
« de handen der vijanden te vallen, of de *Nederland-*
« *sche vlag te strijken*, door den brand in het
« kruid te steken, zich met vriend en vijand in de
« lucht te laten springen. Aan de mede in een
« mandje hierbij gevoegde kleedingstukken werden
« de overblijfselen van het lijk van den Heer Lui-
« tenant ter zee J. C. J. VAN SPEIJK herkend door
« zijnen vriend, den Heer Luitenant ter zee BLOK.

« Wij zouden deze overblijfselen wel dadelijk
« door inbalseming voor ontbinding hebben zoeken
« te bewaren, hiertoe echter ontbraken ons de mid-
« delen, derhalve hebben wij ons moeten bepalen
« tot de inkuiping derzelve in geestrijk vocht.

« *Kasteel bij* Antwerpen, 15 *Februarij* 1831.

(*Get.*) « D. CROISSANT, *Chir. Maj.*

« RODI, *Chir. Maj.*"

L. S.

Dit Proces-Verbaal werd weldra opgevolgd door eene meer uitvoerige Verklaring, (1) welke wij,

(1) De kennisgeving van deze handelingen aan den Directeur-Generaal voor de Marine, door den Kommandant KOOPMAN, in dato 20 Februarij, is te vinden onder de Aanteekeningen en Bijlagen XXXII.

Digitized by Google

uit hoofde van de, daarin voorkomende, bijzonderheden, op welke wij zoo aanstonds zullen terugkomen, insgelijks alhier mededeelen.

« VERKLARING,

« Wij Ondergeteekenden, Officieren van verschil-
« lende wapens, dienende onder het opperbevel
« van den Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ,

« VERKLAREN:

« dat op den 15 Februarij 1831 de Luitenant ter
« zee Adjudant BLOK, op last van zijn' Komman-
« dant, in het Hospitaal van de Citadel heeft ge-
« bragt een kistje, dat met vele moeite, door tus-
« schenkomst van de kamer van Koophandel der
« vijandelijke stad, in handen van den Kommandant
« was gesteld.

« Hetzelve in onze tegenwoordigheid geopend
« zijnde, zoo bevonden wij de inhoud te zijn, ver-
« scheidene flarden van uniform stukken, en onder
« dezelve een gedeelte met den stomp van een' reg-
« ter arm en borst, de arm nog omkleed met
« hemd, wollen borst- en uniform-rok; het uiterlijke
« droeg duidelijke kenteekenen van niet vervalscht
« te zijn; de afgeslagene stomp kwam volkomen
« met de afgerukte roksmouw en onderkleederen
« overeen; de uniform is door onderscheidene zee-
« officieren herkend, zoodat de echtheid van het
« gevondene geene de minste verdenking overlaat; —
« om welke redenen wij ook met overeenstemming

Digitized by Google

« van ons geweten verklaring afgeven, dat het de
« overblijfselen van den *onsterfelijken* VAN SPEIJK
« geweest zijn, welke daarna in een verzegeld
« vaatje met spiritus voor de verzending zijn gereed
« gemaakt.

« *Citadel van* Antwerpen, 26 *Februarij* 1831.
« *De dirigerende Chirurgijn Majoor.*
(*Get.*) « D. CROISSANT.
(*Get.*) « RODI, *Chir. Majoor.*
(*Get.*) « KROESEN, 1e. *Luit.*

« De Kolonel Militaire-In-
« tendant der 1e klasse, Rid-
« der van de Militaire Wil-
« lems Orde, 4e klasse,

(*Get.*) « VAN DEN BERG.

« De 1e Luitenant, kom-
« manderende het detache-
« ment artillerie transport-
« trein,

(*Get.*) « LAMBRECHTS.

(*Get.*) « E. P. R. WORMS,
2 *Luit. Alg. depôt.*

« *De Luitenant ter zee, kommanderende*
« *Z. M. Kanonneerboot* No. 6.

(*Get.*) « JAN BLOK."

Reeds den volgenden dag (16 Februarij) werd aan den voormelden Luitenant BLOK door den Kom-

Digitized by Google

mandant KOOPMAN de vereerende taak opgedragen, om de geheiligde overblijfselen van zijnen vereeuwigden krijgsmakker naar *Amsterdam* over te brengen. (1) Hij vertrok daartoe, met de postschuit, naar *Rotterdam*, en van daar, met een binnenjagt, over *'s Gravenhage*, naar *Amsterdam*, alwaar hij in den vroegen morgen van den 21en Februarij aankwam, en het hem toevertrouwde kistje aan den Heer Directeur en Kommandeur der Marine in het Hoofd-Departement van de *Zuider-Zee* overhandigde, die hetzelve op het Groot Magazijn aan 's Rijks Werf deed plaatsen.

In den namiddag van denzelfden dag, werd aldaar het vaatje geopend en het daarin besloten lijkdeel behoorlijk geschouwd door den Hoogleeraar G. VROLIK, als President der Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt in *Noord-Holland* en den Chirurgijn van 's Rijks Werf R. R. NAUTA, blijkens navolgend

« PROCES-VERBAAL

« *Van eene lijkschouwing aan 's Rijks Werf*
« *der Marine te* Amsterdam.. (2)

« De Ondergeteekenden, op verzoek van den
« Hoog-Edelen Gestrengen Heer Directeur en Kom-

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXXIII.

(2) Wij vonden ons gedrongen dit Proces-Verbaal alhier over te nemen, als zullende zoo dadelijk op hetzelve moeten terugkomen.

Digitized by Google

« mandant der Marine in het Hoofd Departement « van de *Zuiderzee*, zich op den 21en Februarij « des jaars 1831, des namiddags ten half vier « uren, naar 's Rijks Werf der Marine te *Amster-* « *dam* begeven hebbende, werd aan hun in eene « der vertrekken voorgesteld een zwart langwerpig « vierkant toegenageld kistje, waarin, na het los- « maken der spijkers, bevonden werd een vaatje « bevat te zijn, op een' der bodems voorzien van « een particulier zegel in rood lak; in dit vaatje « werd gezegd te zijn opgesloten een gedeelte van « het lijk des dapperen Luitenants J. C. J. VAN « SPEIJK, omgekomen voor *Antwerpen*, bij het in « de lucht springen van Z. M. kanonneerboot N°. 2.

« Het vaatje, in tegenwoordigheid van welgemel- « den Heer Directeur, den Heer Burgermeester der « stad *Amsterdam*, eenige Officieren en beambten « der Marine, zijnde geopend, bevond men daarin « bevat te zijn het regter bovendeel van een jong « mannen lijk, geheel gedekt en omgeven door een « geestrijk vocht.

» Dat Ligchaams-deel nu ter nadere beschouwing « uit dit vocht zijnde opgenomen en blootgesteld « voor het gezigt, bleek te bestaan uit een klein « deel van de linker- en uit de regter borst-helft, « waaraan de regter-boven-arm en een gedeelte « van den bovenhals verbonden gebleven waren.

« Deze deelen meer bijzonder nagaande, vond « men met den hals nog een gedeelte van de grond- « vlakte des schedels verbonden, hoewel geheel in « stukken verbrijzeld; van het aangezigt alleen de

Digitized by Google

» de kin; van het achterhoofd alleen het nek-deel
« nog met ongeschonden haar aanwezig.

« Onder de kin liet zich het strottenhoofd achter
« de huid ontdekken, ter regterzijde van dit strot-
« tenhoofd de gedeeltelijke kropslagader, als ware
« zij dwars doorgesneden.

« Al het overige van den voorkant van den hals
« ontbrak ten eenen male.

« Aan den nek waren de vijf bovenste hals-wer-
« velen onverlet gebleven; maar van de twee on-
« derste, in verband met de twee bovenste rug-wer-
« velen, zijn de bogen afgeslagen, als waren zij
« door een scherp snijdend werktuig in éénen slag
« afgekapt. Deze vier wervel-stukken nogtans, hoe-
« zeer onderling vereenigd gebleven, zijn uit hunnen
« zamenhang met de overigen weggerukt en ver
« voorwaarts opgedreven, slechts enkele vezelen
« hielden hen aan de zachte deelen verbonden.

« De onderste rugwervelen worden alle gemist.

« In de ruimte van de borst-kas zijn geheel geen
« ingewanden behouden, maar, als ware deze
« binnenzijde geheel door kruid verschroeid, lieten
« zich onder eene hier en daar gescheurde zwarte
« oppervlakte slechts eenige verbrijzelde ribben
« ontdekken.

« Aan de rugzijde is niet zoo veel huid gebleven,
« als aan de voorzijde van de borst; in die huid
« vond men vele gebrande stippen, als kenmerken
« van de werking des kruids.

« Het regter schouder-blad was bijkans geheel
« weggerukt, zoo dat alleen de schouder-top met

Digitized by Google

« het daaraan verbonden sleutelbeens-deel, nevens « de gewrichts-holte voor het hoofd des opperarm- « beens aanwezig waren; het linker schouderblad « ontbrak geheel.

« De onderarm van het opperarmbeen in de « buiging zijnde afgescheurd, zag men hier de ge- « wrichtsknobbels van het opperarmbeen geheel « bloot liggen.

« In de nabijheid van dit gewricht lagen de hoof- « den van de groote en kleine ellepijp ver uiteen- « gedreven; derzelver onderstukken zijn met het « overige van den voorarm en hand weggeslagen.

« De huid zelve had overal op de borstvlakte, « aan den opperarm en in de okselholte, waar zij « onverlet gebleven was, de gewone doodkleur. « Zij vertoont op ieder der weinig verheven borst- « schijven een' kleinen naauwlijks uitstekenden « tepel; de regter oksel was met blond haar be- « wassen; de linker oksel ontbrak met al, wat « men aan die zijde des ligchaams pleegt te vinden.

« Op het midden van de borstvlakte vond men « onder de huid het verbrijzelde borstbeen, en het « regter sleutelbeens-deel nog zamenhangende met « zijn gewricht; het middelstuk van dit been tus- « schen borst en schouderblad was weggeslagen.

« Er schijnt alzoo geen twijfel te kunnen bestaan, « of het voorwerp is aan de linkerzijde eenig- « zins achterwaarts door de hevige losbarsting ge- « troffen; die, met hare vernieling voortgaande, in « eene schuinsche strekking naar de regter voorzij- « de is overgeslagen, in haar geweld mede voeren-

Digitized by Google

« de alles, wat zij als in stukken verdeeld en uit
« den zamenhang van het geheel had losgescheurd.

« Het bovenstaande genoegzaam achtende ter toe-
« lichting van den staat, waarin het voormelde lijk-
« deel door hen bevonden is, hebben zij hetzelve
« met zorg terug gebragt in het vaatje, waarin het
« was aangevoerd, en door het op nieuw met een
« geestrijk vocht te overdekken, het noodige ver-
« rigt, om hetzelve tegen bederf te doen bewaard
« blijven.

« Het vaatje is vervolgens onder hun oog digt
« gekuipt en teruggebragt onder de bewaring en
« hoede van den Heer Directeur en Kommandant
« der Marine in het Departement van de *Zuider-*
« *zee*.

« Aldus opgemaakt den een en twintigsten Fe-
« bruarij des jaars achttien honderd een en dertig.

(*Get.*) « G. VROLIK,

« *President der Provinciale Com-*
« *missie van Geneeskundig On-*
« *derzoek en Toevoorzigt te* Am-
« sterdam.

« De Chirurgijn van
« 's Rijks Werf der Ma-
« rine te *Amsterdam*.

(*Get.*) « R. R. NAUTA,

« Dat de omschreven lijkschouwing in zijne te-

Digitized by Google

« genwoordigheid ten dage en plaatse gemeld heeft « plaats gehad, bevestigt door zijne handteekening

« *De Schout bij Nacht, Directeur « en Kommandant der Marine in « het Hoofd-Departement van de « Zuiderzee,*

(*Get.*) « LANTSHEER.

« In kennisse van mij:

« *De Secretaris bij de Directie der « Marine in het Hoofd-Departe- « ment voornoemd:*

(*Get.*) « A. J. V. EYBERGEN.

« Voor kopie conform:

« *De Secretaris-Generaal bij het « Departement van Marine,*

(*Get.*) « QUARLES VAN UFFORD."

Weinige dagen later, en wel op den 26en Februarij, werd aan gemelden Hoogleeraar door den Heer Directeur en Kommandant voornoemd het verlangen des Konings te kennen gegeven, « dat de « overblijfselen van het ligchaam van den Luitenant « ter zee VAN SPEIJK zouden worden ingebalsemd en « daarna, in eene looden kist gesloten, voorloopig « in de Oosterkerk te *Amsterdam* bijgezet, zonder « dat daarbij eenige de minste omstandigheid plaats « had, anders dan volstrekt noodzakelijk ware, als

Digitized by Google

« zullende dienaangaande alles moeten gereserveerd « blijven tot dat door Zijne Majesteit omtrent de « plegtige begrafenis nadere bepalingen zouden « zijn gemaakt;" met uitnoodiging aan Zijn Hoog-Geleerde, om, met betrekking tot deze inbalseming, den voorschreven Heer NAUTA met zijne voorlichting behulpzaam te zijn.

Ten gevolge van dit aanzoek, werd, op den 9en Maart, door de Heeren VROLIK en NAUTA een aanvang gemaakt met de aanwending der noodige voorbereidselen tot de bedoelde inbalseming, welke voorbereiding voorts van tijd tot tijd werd voortgezet.

Inmiddels had Z. M. de Koning, bij gelegenheid van Hoogstdeszelfs verblijf in *Amsterdam*, den wensch te kennen gegeven, om de overblijfselen van den Luitenant VAN SPEIJK in oogenschouw te nemen. Zijne Majesteit verscheen te dien einde, vergezeld van Z. K. H. den Prins van *Oranje* en een aanzienlijk gevolg, op den 12en April, op 's Rijks Werf; beschouwde aldaar, met de meeste belangstelling, het stoffelijk overblijfsel van den jeugdigen Held, en liet zich door den Hoogleeraar VROLIK omtrent alle bijzonderheden, die de schrikkelijke verwoesting veroorzaakt hadden, onderrigten.

De eigenlijke inbalseming zelve (waarbij, uit hoofde van de ziekte van den Heer NAUTA, de hulp van den Heelmeester J. J. F. LA CAVE werd ingeroepen,) volbragt zijnde, werd, op den 10en Junij, aan voormelden Heer Directeur en Kommandant ter kennisse gebragt, dat de bedoelde overblijfselen thans in zoodanig een' staat van bederveloosheid ge-

Digitized by Google

bragt waren, die dezelve geschikt maakte, om in eene looden kist gesloten en voorloopig in de Oosterkerk te worden bijgezet (1).

Dien ten gevolge werden dan ook die overblijfselen gelegd in een looden kistje, hetwelk van boven met een glas gedekt, vervolgens in een tweede, houten kistje besloten en alzoo, op den 24en Junij daaraanvolgende, in stilte en zonder eenig Ceremoniëel alhier ter stede, tot nadere beschikking, in de Oosterkerk werd overgebragt en bijgezet; terwijl het, mede overgezonden, gedeelte van den rok aan voorschreven Magazijn is verbleven.

Wij meenen, onzen lezers geene ondienst te doen, met alhier de gronden op te geven, waarop ons geloof aan de echtheid en eenzelvigheid (*identiteit*) van dit lijkdeel berust.

Wij beginnen daartoe, met op te merken, dat hetzelve juist *dddr* is gevonden, waar men, indien er nog iets van den held was overgebleven, dat overblijfsel moest aantreffen, te weten *in de kajuit van de kanonneerboot.*

Volgens de eenstemmige berigten toch, bevond zich VAN SPELJK, op het oogenblik der uitbarsting, *alléén*

---

(1) Het *Verslag*, deze inbalzeming betreffende, door den Hoogleeraar VROLIK aan de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt gedaan, en ons door zijn Hoog-Geleerde goedgunstig ter plaatsing afgestaan, (waarvoor wij hier onzen opregten dank betuigen,) vindt de lezer onder de Aanteekeningen en Bijlagen XXXIV.

Digitized by Google

in dezelve. Uit den stand en de houding, waarin hij zich, in dit ontzettend oogenblik, schijnt te hebben gesteld (en waarover wij, bij de inzage van het schouwrapport nader zullen handelen,) blijkt het, dat hij zich vóór of in de onmiddellijke nabijheid van de kruidkamer had geplaatst. Al wat nu *op* het dek was, werd, bij en door de uitbarsting, in de lucht geworpen; doch hij, die zich *onder* hetzelve bevond, kon, bij geene mogelijkheid, boven hetzelve uitgedreven worden (1). Op eene gelijke hoogte met de grondstof, die de ontploffing veroorzaakte, geplaatst, moet hij, naar onze meening, in eene regtstandige houding, terug zijn geslagen, en, zoo hij al door den slag eenigermate in de hoogte ware opgevoerd, dan zoude hij toch door het verdek teruggeworpen zijn, waar *tegen* hij wel verpletterd, doch waar *boven* hij niet gevoerd kon worden. — Dat lijkdeel alzoo, hetwelk *in* de kajuit gevonden werd, kon van niemand anders zijn; dan van hem, die zich op het oogenblik van de ontploffing, in dezelve had bevonden, en alzoo van onzen VAN SPEIJK.

En dit wordt nader bevestigd, wanneer wij uit de, ons ter hand gekomen, stukken nagaan, waarin het aldaar ontdekte lijkdeel bestaat, en in welken staat men hetzelve gevonden heeft.

---

(1) Dit was insgelijks het gevoelen van den Heer Schout bij Nacht LANTSHEER, uitgedrukt in deszelfs missive aan den Directeur-Generaal voor de Marine, van den 22 Februarij.

Digitized by Google

Het lijkdeel bestaat uit een klein gedeelte van de linker- en uit de regter-borst-helft, waaraan de regter bovenarm en een deel van den bovenhals verbonden waren gebleven.

Toen het lijkdeel van de Belgische autoriteiten werd overgenomen, was hetzelve en wel bepaaldelijk de regter arm nog omkleed met hemd, wollen borstrok en uniform (welke laatstgemelde, met uitzondering, van de, daarin door de uitbarsting veroorzaakte, scheuren en verzengingen, bijna geheel was bewaard gebleven); terwijl — en dit is van het hoogste aanbelang — de afgeknotte stomp van den arm met de weggescheurde roksmouw en onderkleederen volkomen overeenkwam.

De uniform en verdere kleedingstukken, waaronder een zwarte das en een gekleurde wollen halsdoek (boufante), werden niet alleen, reeds op het eerste gezigt, door onze Officieren herkend, als door hunnen krijgsmakker VAN SPELIJK te zijn gedragen, maar men ontdekte bovendien aan dezelve zoodanige kenteekenen, welke zulks onwedersprekelijk bewezen.

Zoo werd op de uniform (zijnde de kleine-montering-rok,) nog gevonden *het lintje der Decoratie van de Militaire Willems Orde* (1) hetwelk terstond door een' der Officieren werd herkend voor dat,

---

(1) Toen VAN SPELIJK, in den ochtend van den 5en Februarij, omstreeks negen uren, van het Vlaamsch Hoofd vertrok, had hij de Decoratie niet op de borst, en was slechts van een lintje voorzien.

Digitized by Google

hetwelk hij zelve den Luitenant VAN SPEIJK, weinig dagen vóór deszelfs dood, gegeven had (1).

Nog vond men bij de montering een *klein stukje hout*, waaraan zich *sporen van bloed* en *eenige blonde haren* vertoonden (2).

Eenige dagen na de uitlevering van het lijkdeel zelve, ontving de Kommandant KOOPMAN van den Generaal VAN DER SMISSEN het *Kruis der Militaire Willems Orde*, hetwelk almede was opgevischt geworden.

Er bestond dan ook bij de Officieren der Marine, door welke die overblijfselen werden beschouwd, zoo als zij zelve verzekerden, geen de minste twijfel omtrent derzelver echtheid, van welke zij zich integendeel ten volle overtuigd hielden, zoo als ook de Kommandant KOOPMAN, in zijnen brief, van den 20ºn Februarij, aan den Directeur-Generaal voor de Marine (3), verklaarde.

De volkomene overtuiging, het stoffelijk overblijfsel van hunnen onvergetelijken wapenbroeder en de, door hem gedragene, kleedingstukken voor oogen

---

(1) Een der koordjes, waarmede dit lintje was vastgehecht, is nog zigtbaar op dat gedeelte van den rok, hetwelk op 's Rijks Werf, te *Amsterdam*, bewaard wordt.

(2) Indien het mij geoorloofd zij, eene gissing voor te dragen, dan betuig ik, niet vreemd te zijn van het denkbeeld, dat dit stukje hout een der spaanders is van den balk of het beschot, waartegen het hoofd van VAN SPEIJK is aangeslagen en verbrijzeld.

(3) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXXII.

Digitized by Google

te hebben, deed dan ook weldra bij onze Officieren den wensch ontstaan, om, elk voor zich, een klein gedeelte van die kleeding ter gedachtenis te bekomen.

Aan dezen wensch werd terstond voldaan. De Kommandant KOOPMAN behield voor zich het *lintje der Decoratie*; terwijl het hiervoren gemelde *stukje hout*, op hoog verzoek, aan Hare Keizerlijke en Koninklijke Hoogheid de *Prinses van Oranje* werd vereerd.

Jammer maar, dat men, bij de versnippering en uitdeeling van een gedeelte der kleedingstukken, een weinig met overhaasting te werk ging.

Nadat men namelijk den regterarm van de roksmouw had ontdaan, ten einde het lijkdeel zelve, ter verzending, in een vaatje, met geestrijk vocht gevuld, te besluiten, werd een gedeelte der uniform ter uitdeeling bestemd. Daartoe nu bezigde men, in de haast, de *regter* roksmouw, welke den arm had omgeven; terwijl het *linker* gedeelte van den rok gespaard, en, nevens het kistje met het lijkdeel, naar *Amsterdam* werd overgezonden.

Toen men nu ter laatstgemelde plaats het kistje had geopend, ten einde tot de schouwing over te gaan, en alsnu een gedeelte van den regter bovenarm aan het lijkdeel verbonden zag, terwijl men aan de uniform juist dat gedeelte miste, veroorzaakte zulks voor een oogenblik bedenking, vermits er alsnu geene vergelijking van den afgeknotten arm met de roksmouw konde plaats hebben.

Spoedig evenwel helderde de Luitenant BLOK,

Digitized by Google

die zich toen nog te *Amsterdam* bevond en bij de versnippering en uitdeeling van het regter gedeelte des roks was tegenwoordig geweest, de zaak op door de mededeeling der plaats gehad hebbende verzinning, zoo als wij dezelve zoo even hebben verhaald (1); en daarmede was alle bedenking opgeheven.

Op den eigen dag der aankomst (21en Februarij), werd alsnu het stoffelijk overblijfsel, zoo als wij reeds vroeger hebben vermeld, door de Heeren VROLIK en NAUTA behoorlijk geschouwd. De inhoud van het daarvan opgemaakt en door ons hiervoren medegedeeld Proces-Verbaal bevestigt almede de echtheid van het gevonden lijkdeel.

Wij vinden die bevestiging op het einde van genoemd Proces-Verbaal, het resultaat der gedane onderzoekingen bevattende, in deze bewoordingen opgeteekend:

« Er schijnt alzoo geen twijfel te kunnen be-
« staan *of het voorwerp is aan de linkerzijde eenig-*
« *zins achterwaarts door de hevige losbarsting ge-*
« *troffen, die, met hare vernieling voortgaande, in*
« *eene schuinsche strekking naar de regter voorzij-*
« *de is overgeslagen, in haar geweld medevoeren-*
« *de alles, wat zij als in stukken verdeeld en uit*
« *den zamenhang van het geheel had losgescheurd.*"

(1) Missive van den Heer Directeur en Kommandant der Marine in het Departement van de Zuiderzee aan den Heere Directeur-Generaal voor de Marine, in dato 22 Februarij 1831, N°. 293.

Digitized by Google

Wij vermeenen in deze beschrijving den *stand* en de *houding* te zien opgegeven, waarin zich VAN SPEIJK, in den beslissenden, laatsten oogenblik zijns levens, had geplaatst, en die, naar ons oordeel, juist de meest geschikte en natuurlijkste zijn, welke door hem konden worden aangenomen.

Met een, eenigzins afgewend en naar de regterzijde gekeerd, gelaat, zich vóór of in de geopende kruidkamer gesteld hebbende, stak hij, met de linkerhand, het kruid in de brand. Daardoor trof de volle kracht der uitbarsting de linker-achterzijde van zijn ligchaam, en werd aan die zijde alles vermorzeld of naar de regter-voorzijde gedrongen; terwijl het zich bovendien hieruit gemakkelijk laat begrijpen, dat het ligchaam door den slag niet naar boven, maar genoegzaam regtstandig is weg- en teruggeslagen, ten gevolge waarvan dat gedeelte van hetzelve, hetwelk, hoe klein en misvormd dan ook, in deszelfs geheel mogt zijn gebleven, in of bij de kajuit moest gevonden worden.

Wanneer men nu de, door ons opgegevene, gronden, met een onpartijdig oog beschouwd, dan gelooven wij niet, dat er eenige redelijke twijfel kan bestaan omtrent de echtheid en eenzelvigheid (*identiteit*) van het, bij *Antwerpen* gevonden en, met de grootste zorgvuldigheid, naar *Amsterdam* overgebragte, lijkdeel, hetwelk, (zoo als wij nader zullen zien,) ten gevolge van het besluit van onzen geëerbiedigden Koning, en overeenkomstig het algemeen verlangen der Natie, eerlang, op eene plegtige wijze zal worden ter aarde besteld; terwijl een

Digitized by Google

waardig gedenkteeken op het graf van den Held den roem zijns naams tot de late nakomelingschap zal overbrengen.

Wenden wij thans den blik van het stoffelijk overschot van den onsterfelijken VAN SPEIJK naar een bevalliger schouwspel en slaan wij het oog op het, door hem verheerlijkte, *Nederland*, dat met zijn' edelen Vorst wedijvert om den prijs der dankbaarheid.

Toen, op den 27en October 1830, de grijze CHASSÉ, ondersteund door de onversaagde bevolkers van 's Lands Vloot, den euvelmoed der muiters paal en perk gezet en redding had gebragt aan het bedreigde Vaderland, hoe luid weêrgalmde toen de lof onzer helden in het hart en op de lippen van *Neêrlands* burgerscharen! Hoe ruimschoots wist toen onze dierbare Vorst de trouw zijner dienaren te beloonen! Reeds vroeger zagen wij (bladz: 80), hoe onze WILLEM *de Regtvaardige* den onverschrokken moed van den vereeuwigden VAN SPEIJK (die, op dien altoos gedenkwaardigen dag, het wagen dorst, ter redding van vaartuig en manschap, zijn geschut op het verraderlijk *Antwerpen* los te branden, en daardoor de

Digitized by Google

eerste hand legde aan de herstelling van *Neêrlands* krijgseer, ja! misschien aan het behoud des Vaderlands,) op regten prijs wist te schatten, en hoe het ridderkruis, van 's Vorsten hand geschonken, het zigtbaar teeken was der warme erkentelijkheid van *'s Lands Vader* jegens den stoutmoedigen Amsterdamschen Wees.

En nu had VAN SPEIJK zijn jeugdig, hoopvol leven vrijwillig opgeofferd voor Vorst en Vaderland! Hoe vurig moest dan thans niet beider bewondering, hoe gloeijend hunne hulde, hoe eindeloos hunne dankbaarheid zijn!

Reeds bij de eerste mare zijner grootsche helden daad hield blijde verrukking, aller harten opgetogen. Rijken en armen, aanzienlijken en geringen, allen, in één woord, wier ziel gloeide voor de heilige zaak van orde en wet, regt en vrijheid, staarden, met weemoedige vreugde, dat schoon, maar zeldzaam voorbeeld van moed en trouw aan Koning en Vaderland tot in den dood, bewonderend aan. Eene heilige geestdrift ontstak, als door eene electrieke vonk, aller borst en leverde het bekoorlijk tafereel, waarin wij *Vorst* en *Volk*, als het ware, zien wedijveren, wie van hen het *eerst* en op de *waardigste* wijze, het offer der erkentelijkheid aan de nagedachtenis van den vereeuwigden held zal brengen,

Dien wedstrijd af te malen, wagen wij niet. Doch, waar daden spreken, leggen wij, veilig, onze pen neder. Eene eenvoudige opgave der pogingen van Koning en Landzaten, ter vertolking

Digitized by Google

hunner dankbaarheid jegens den roemrijk gesneuvelden krijgsman, moge van de waarheid van het door ons ter nedergestelde getuigen.

Hulde aan de nagedachtenis van den edelen VAN SPEIJK en vereeuwiging zijner heldendaad, aan de eene — en verzorging van de hulpbehoevende nageblevene betrekkingen der gesneuvelden, en schadeloosstelling der behouden gebleven schepelingen, wegens de, door hen, bij de uitbarsting, ondergane verliezen, aan de andere zijde — zietdaar de twee hoofdpunten, welke te dezen in aanmerking kwamen en die wij, ordeshalve, zoo veel mogelijk ieder afzonderlijk zullen behandelen, ten einde onzen lezers geen bloot dagregister van voorstellen, berigten en besluiten te leveren.

Ter bereiking van dit tweeledig oogmerk strekte reeds dadelijk het Kabinetsschrijven, uit naam van Z. M. den Koning aan Zijne Excellentie den Directeur-Generaal voor de Marine, van den 9en Februarij 1831, waarbij werd te kennen gegeven Hoogstdeszelfs verlangen, om te worden ingelicht nopens de geschiktste wijze, op welke *de herinnering der heldendaad van den Luitenant* VAN SPEIJK *zoude kunnen bewaard blijven*; mitsgaders, hoedanig Hoogstdezelve *Zijne belangstelling aan de naastbestaanden der gesneuvelden zoude kunnen doen blijken* (1).

(1) Aanteekeningen en Bijlagen XXXV.

Digitized by Google

I. Meer bijzonder bepaalde zich de aandacht, ten aanzien van het eerste, tot de drie navolgende zaken:

1°. het bouwen of voortdurend bestemmen van een oorlogsvaartuig, hetwelk den naam VAN SPEIJK zoude voeren;

2°. het plegtig begraven van het stoffelijk overschot van den Held, indien hetzelve, geheel of gedeeltelijk, mogt worden gevonden; en

3°. het oprigten van een Gedenkteeken ter nagedachtenis van VAN SPEIJK, hetzij op deszelfs graf, hetzij op eene andere, daartoe geschikte, plaats.

1°. Aan het eerste werd reeds spoedig voldaan, door de voordragt van Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal, Prins FREDERIK *der Nederlanden*, aan Z. M. den Koning, in dato 11 Februarij, inhoudende: « om reeds nu, als een blijvend gedenk-« teeken te willen bepalen, *dat voortaan*, *bij de* « *Nederlandsche Marine*, *altijd een der schepen of* « *vaartuigen van oorlog den naam zal voeren van* « VAN SPEIJK, en dat mitsdien de, tegenwoordig te « *Amsterdam* in aanbouw zijnde, korvet *Argo* zal « worden herdoopt, en voortaan den naam van VAN « SPEIJK zal voeren." Welke voordragt, door Z. M.

Digitized by Google

aangenomen en goedgekeurd zijnde, nog ten zelven dage, in een besluit werd veranderd (1).

Voorstellen van gelijken aard, waren inmiddels, te gelijker tijd, bij het Collegie *Zeemans-hoop*, te *Amsterdam*, ingekomen. Hetzelve ontving, namelijk, drie brieven, den eersten uit *Arnhem*, van den 9en Februarij, van eenen ongenoemde; den tweeden uit *Haarlem*, van den 10en Februarij, van den Heer P. F. BOHN, beide voordragende, het bouwen van een *Oorlogschip*, — en den laatsten van Jhr. H. N. VAN SLINGELANDT, mede van 10 Februarij, daarbij voorslaande het bouwen eener *Kanonneerboot;* daartoe, voor zich, eene som van 1000 Gulden aanbiedende; terwijl in een, weinige dagen later in het licht verschenen, werkje van den Heer LIPMAN, Advocaat te *Amsterdam* (2), een gelijksoortig voorstel werd gedaan, met aanbod eener som van 100 Gulden, tot eene bijdrage, ter uitvoering van hetzelve.

Overeenkomstig het, zoo even aangehaalde, besluit van Z. M. den Koning, werd, ingevolge Aanschrijving van Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine aan den Heer Directeur en Kommandant der Marine in het Hoofd-Departement van de Zuiderzee, in dato 28 Februarij, L^a. B. N°. 92, (3) reeds dadelijk de, te *Amsterdam* in aanbouw zijn-

---

(1) Zie Aanteekeningen en Bijlagen XXXVI.

(2) *Gedenkstuk van den heldendood van* JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.

(3) Aanteekeningen en Bijlagen XXXVII.

Digitized by Google

de, korvet *Argo* herdoopt, en aan dezelve de naam *Van Speijk* gegeven.

2°. Met betrekking tot het plegtig begraven van het stoffelijk overblijfsel van den Luitenant VAN SPEIJK hebben wij reeds hiervoor (Bladz. 99), met een enkel woord, gewag gemaakt van eene, hetzelve betreffende, Aanschrijving van Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine aan den Kolonel-Kommandant KOOPMAN, van den 10en Februarij. Die Aanschrijving strekte, blijkens een, door welgemelden Heer Directeur-Generaal aan Z. M. ingediend, Rapport, van denzelven dag (1) ten einde « al het mogelijke aan te wenden, *om iets van het « ligchaam van den bedoelden Luitenant terug te « vinden*, ten einde hetzelve, alsdan, in eene kist « met lood ter *plegtige begrafenis* te doen dienen."

Bij Kabinetsschrijven van den dertienden derzelve maand (2) werd meergemelde Heer Directeur-Generaal voor de Marine door Z. M. gemaagtigd, tot het beramen van de noodige schikkingen ter *plegtige begravenis te Amsterdam* van het stoffelijk overschot.

Een gedeelte van het lijk inmiddels gevonden en naar *Amsterdam* overgebragt zijnde, werd aan de Departementen van Binnenlandsche Zaken en voor de Marine, bij besluit van Z. M. van den 26en Februarij N° 79, te kennen gegeven, dat Z. M. zoude te gemoet zien « de voordragt der schikkingen,

(1) Aanteekeningen en Bijlagen XXXVIII.
(2) Aanteekeningen en Bijlagen XXXIX.

Digitized by Google

« welke, naar aanleiding van Onzen last, onder « dagteekening van den 13 dezer N°. 1, aan die « Departementen te kennen gegeven, zullen ver- « eischt worden tot de plegtige begrafenis van het « stoffelijk overblijfsel van den Luitenant ter zee « J. C. J. VAN SPEIJK te *Amsterdam*, en de plaatsing « van een Gedenkzuil op zijn graf."

Terwijl dit rapport en het daarop te nemen besluit alsnu worden te gemoet gezien, is, zoo als wij hiervoor (bl. 114) vermeld hebben, het gevonden lijkdeel inmiddels door inbalseming voor bederf behoed, en voorloopig in de Oosterkerk te *Amsterdam* bijgezet.

3°. Meer valt er te berigten wegens de ontwerpen en besluiten tot het oprigten van een of meer Gedenkteekenen ter eere van den onvergetelijken Held.

De aandacht van het Gouvernement bepaalde zich aanvankelijk tot het doen plaatsen van een zoodanig Gedenkteeken *op deszelfs graf*. Dit denkbeeld was reeds vervat in het Rapport van Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine, van den 10en Februarij, en in het Kabinetsschrijven van den 13en daaraan volgende, beiden hiervoren vermeld; terwijl hetzelve, op den 26en derzelve maand, in een besluit van Z. M. werd veranderd, zoo als wij al mede gezien hebben.

De inzameling van penningen en het leggen van inteekenlijsten, ter bekostiging van een Gedenkteeken, welke inmiddels werden aangekondigd en be-

Digitized by Google

werkstelligd, gaven aan dit plan eene andere wijziging en eene meerdere uitgestrektheid, en legden, van de zijde des volks, het verlangen aan den dag, om, behalve een *stedelijk*, ook een *nationaal* gedenkteeken ter eere van den gesneuvelden Held, alleen uit de gelden, door de Natie bijeengebragt, te doen oprigten; terwijl de regeling der werkzaamheden, met betrekking tot het *eerste*, door de regering der stad *Amsterdam*, aan eene commissie werd opgedragen, en het Collegie *Zeemans-Hoop* zich met die ten aanzien van het *laatste* belastte.

Zoodra het Gouvernement van dit verlangen kennis bekwam, had hetzelve de edelmoedigheid, dadelijk aan hetzelve te voldoen. Op het daartoe, van wege het Departement van Binnenlandsche Zaken ingeleverd, Rapport (1), waarmede zich het Departement voor de Marine vereenigde, werd, van wege Z. M. den Koning, door het eerstgemelde Departement aan de Heeren Gouverneurs der onderscheidene Provinciën te kennen gegeven, dat Z. M., met veel genoegen het berigt ontvangen hebbende van de geestdrift, welke de roemrijke daad van den Luitenant VAN SPEIJK bij alle Noord-Nederlanders had verwekt, en van de pogingen, welke alom, met het beste gevolg, werden in het werk gesteld, om gelden bijeen te brengen tot het oprigten van een Monument, ter eere van dien Zeeheld, afgezien had van Hoogstdeszelfs voor-

(1) Aanteekeningen en Bijlagen XL.

Digitized by Google

nemen, uitgedrukt bij Besluit van den 11en Februarij, om zoodanig Monument *van Gouvernementswege* te doen daarstellen, en zulks ten einde de oprigting eene waarlijke *Nationale onderneming* zoude blijven, welke alzoo tot roem der Natie zoude strekken.

Het Collegie *Zeemans-Hoop* viel nu op het denkbeeld « *om uit de Nationale Bijdragen, ter eere en nagedachtenis van* J. C. J. VAN SPEIJK *te Egmond aan zee, een gedenkstuk te bouwen, dat, tevens tot eenen vuurtoren ingerigt, den naam voeren zal van Jan van Speijks Toren.* Hetzelve gaf hiervan kennis aan den Heer Directeur-Generaal voor de Marine, bij eene Missive, van den 18en Februarij (1). Een zoodanige Toren nu zoude (2) « ter-« wijl hij vrienden en vijanden voor schipbreuk « tracht te behoeden, vrienden en vijanden herin-« neren, dat zij zich aan een strand bevinden, « waar het ongeluk eene veilige schuilplaats, en « vijandelijke overmoed eene wisse bestraffing « vindt."

Dit denkbeeld 's Konings goedkeuring ten volle wegdragende, werd alsnu met het leggen van inteekenlijsten en het inzamelen van gelden, ter goedmaking der kosten, ijverig voortgegaan; terwijl voorts de Heeren Gouverneurs der Provincien van

(1) Aanteekeningen en Bijlagen XLI.

(2) *De Noordstar* No. 13, van 9 Maart 1831.

Digitized by Google

Gouvernementswege werden uitgenoodigd, die inschrijvingen en inzamelingen in de steden en plaatsen naar vermogen te doen bevorderen.

Niet slechts de ingezetenen van het Oude *Nederland* namen in deze inschrijvingen deel, of offerden tot het bedoelde einde, ondanks den druk der tijdsomstandigheden, met onbekrompen hand, hunne gaven; ook de bewoners van andere Landen en Staten toonden, op dezelfde wijze, hunne belangstelling in den zich zoo roemrijk opgeofferd hebbenden *Hollander*, ter vereeuwiging van wiens nagedachtenis ook zij het hunne wilden bijdragen. « Want" (zegt de *Dusseldorper Courant*, bij deszelfs aanmoediging tot het bijeenzamelen van gelden tot het voorschreven oogmerk strekkende) « VAN SPEIJK « is niet uitsluitend de held der Hollanders, neen! « zijne oud Romeinsche daad geeft hem eene plaats « in de wereldgeschiedenis, naast de edelste Hel- « den van den ouden en nieuwen tijd. In onze « dagen, waarin trouw jegens Koning en Vader- « land dikwerf spitsvondig van elkander gescheiden « wordt, verschijnt VAN SPEIJK als een heerlijk voor- « beeld, hoe de vereenigde liefde voor beiden de « edelste zelfstandigheid ontwikkelt en tot de on- « sterfelijkheid geleiden kan. Zoo als wij onze « kinderen van deze daad zullen verhalen, zoo « laat ons ook daartoe medewerken, dat in een « blijvend gedenkteeken dit voorbeeld voortleve; « en aldus geschiedt hiermede de uitnoodiging, bij- « dragen te schenken, om dezelve den landgenoo-

Digitized by Google

« ten van den zich kloekmoedig opgeofferd heb-
« bende VAN SPEIJK toe te zenden, met verzoek,
« dezelve van ons, *Pruissen*, aan te nemen, in
« wier harten de heldendaad, gelijk ook het daar-
« in gelegen voorbeeld, den aan zijnen Koning en
« het Vaderland afgelegden eed, getrouw en vlek-
« keloos te bewaren, de ruimste weêrklank vond."

Onder de giften van dezen aard verdienen, onzes inziens, bijzondere vermelding die:

Van den Graaf L. S. G. VAN HEIDEN, te *Petersburg*, *Nederlander* van geboorte, doch thans Vice-Admiraal in Russische dienst, ten bedrage van *f* 100: —

Van den Overste en Bevelhebber der vesting *Spandau* VON PFUEL.

Van den Nederlandschen Consul te *Havre de Grace*, den Heer PEETERS, eene somma van *f* 620: — waartoe alle de vreemde Consuls, mitsgaders een aantal kooplieden aldaar, en zelfs de Engelsche Schout bij Nacht HONYMAN, hebben bijgedragen.

Van de door de redactie der *Pruissische Staatszeitung* opgezamelde en, in Mei 1831, naar *Amsterdam* overgemaakte, som van *f* 486. 37.

Van den Heer VON MOTZ, Opper-Hofmeester van wijlen Hare Koninklijke Hoogheid de Groot Hertogin DOUARIERE van SAXEN-WEIMAR, door hem en

Digitized by Google

eenige anderen bijeengebragt, ten bedrage van *f* 117. 30.

Van de, door de Commissie te *Paramaribo* ingezamelde, gelden, wier bedrag nog niet bekend is.

De Leden, uitmakende de Commissie voor het *Stedelijk Gedenkteeken*, bestonden uit de Heeren:

Mr. F. VAN DE POLL, *Burgemeester.*

ANANIAS WILLINK, *Wethouder.*

JAN PENNIS, } Regenten van het Burger-Weeshuis.
JOAN STIJGER, }

CORNELIS APOSTOOL, *President van de vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut.*

JACOB DE VOS, WILLEMSZ., *Secretaris derzelfde Klasse.*

HENDRIK DOEFF, } Leden van het Collegie
PIETER FREDRIK WEGENER, } Zeemans-hoop.

Eene harer eerste werkzaamheden bestond in eene uitnoodiging aan alle Noord-Nederlandsche Kunstenaars, tot het inzenden van *Ontwerpen* of *Teekeningen* voor een Stedelijk Gedenkteeken, met uitlooving van eene premie van *een honderd Nederlandsche Guldens* voor het best gekeurde stuk.

Verschillende ontwerpen werden, ten gevolge dezer uitnoodiging, ingezonden, waaronder vele niet zonder verdiensten, doch te kostbaar of min-

Digitized by Google

der doelmatig om in aanmerking te kunnen komen. Drie der ingekomene stukken stemden zoo zeer, naar het oordeel der Commissie, met het voorgestelde oogmerk overeen, dat de keuze zich tot deze bepaalde. Zij waren van gelijksoortigen vorm en slechts in kleinigheden en versieringen verschillende, onder dezelfde spreuk, door denzelfden inzender, den Heer SIGAULT, aangeboden.

Aan dezen voortreffelijken Steen- en Beeldhouwer werd dan ook de vervaardiging van dit Gedenkteeken, onder voorbehouding van de noodige daarin te maken veranderingen, opgedragen.

Dit gedenkteeken zal, naar wij vernomen hebben, bestaan uit eene soort van *Cippus* van wit marmer, met versieringen van wit *Statuarie* marmer en eene gepaste *inscriptie*, uitkomende tegen een' grond van blaauw marmer, het geheel behoorlijk *geëncadreerd*, en met een ijzeren hek omsloten. Het zal geplaatst worden in de Nieuwe Kerk, tegen den muur, ter regterzijde van het orgel, tegenover het Monument van den Luitenant Admiraal VAN KINSBERGEN, waartoe door Heeren Kerkmeesteren niet alleen vergunning is gegeven, maar tevens drie bij elkander liggende graven zijn afgestaan.

Een ander Gedenkteeken werd inmiddels werkelijk opgerigt, en wel in het *Burger-Weeshuis* te *Amsterdam*. Het besluit daartoe was door Heeren Regenten in derzelver vergadering van den 9en Februarij, en alzoo dadelijk op het ontvangen van het

Digitized by Google

berigt wegens het heldenfeit van hunnen voormaligen kweekeling, genomen.

Men bepaalde zich tot het doen plaatsen van eenen steen, voorzien van een toepasselijk opschrift, welks vervaardiging aan den reeds genoemden Steen- en Beeldhouwer SIGAULT, onder opzigt van den Stads Architect DE GREEF, werd opgedragen.

Zoodra deze Gedenksteen gereed was, werd dezelve geplaatst en op eene plegtige wijze ingewijd.

Wij vermeenen niet beter te kunnen doen, dan het navolgend verslag dier plegtigheid, zoo als hetzelve in onze Stads-Courant gevonden wordt, alhier over te nemen:

« *Amsterdam*, den 20en October. Heden morgen « heeft in het *Burger-Weeshuis* dezer stad de tref- « fende plegtigheid plaats gehad der inwijding van « het *Gedenkteeken*, aldaar door Regenten van het « Gesticht aan den vereeuwigden *Ridder* VAN SPEIJK « opgerigt, en onder het bestuur van den Stads « Architect DE GREEF, door den Beeldhouwer SIGAULT « daargesteld.

« De open plaats van het Gesticht, doch thans « overdekt en met vlaggedoek versierd, was de « eenvoudige doch waarlijk smaakvolle gehoorzaal, « waar de plegtigheid door Heeren Regenten van « het Huis gehouden werd, in tegenwoordigheid « der Gewestelijke en Stedelijke Autoriteiten, Com- « missiën uit onderscheidene Collegiën van Bestuur, « talrijke aanzienlijke Genoodigden en vooral van

Digitized by Google

« de belangwekkende Weezen in het Gesticht.

« De Hoogleeraar Mr. C. A. DEN TEX, medebe-
« stuurder van het Godshuis, opende, nadat eene
« fraaije harmonie door het corps muzijk onzer
« Stedelijke Schutterij aangeheven, het binnenko-
« men der hooge Autoriteiten en van het collegie
« van Regenten had begeleid, de plegtigheid met
« eene doeltreffende inleiding tot zijne verder te
« houden redevoering, waarna door een aantal
« daartoe bestemde Weezen een niet minder doel-
« matig gezang, ondersteund door het korps mu-
« zijk, werd aangeheven.

« De spreker hierop het woord hernemende, en
« in aller harten het levendigst gevoel van weemoe-
« dige bewondering over het kloek bestaan des helds
« hernieuwende, deed bovenal gevoelen hoe, ter-
« wijl het meer openbaar vereeuwigen en huldigen
« van dit bestaan aan land en stad behoorde, Re-
« genten van dit Gesticht zich echter gedrongen
« hadden gevoeld, hetzelve, tot opwekking van
« deugdgevoel, duurzaam, ook aan hunne toekoms-
« tige voedsterlingen, voor oogen te stellen.

« Nu werd het Gedenkteeken ontdekt; aan den
« ingang der plaats gesteld, vertoont hetzelve
« eenen loozen grafkelder, aan den afgestorven
« held gewijd, de wanden en de vloer der daartoe
« met een ijzeren hek afgeschoten plaats zijn met
« schoon eenvoudig marmer gedekt en tegen een
« der wanden prijkt een blaauw marmeren steen,
« op het keurigst uitgewerkt en waarop men het
« volgende opschrift leest:

Digitized by Google

AAN

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEYK,

2den LUITENANT TER ZEE,
RIDDER VAN DE MILITAIRE-WILLEMSORDE 4de KLASSE,
GEBOREN TE AMSTERDAM DEN 31sten JANUARY 1802;
IN DIT GESTICHT OPGENOMEN
DEN 5den FEBRUARY 1813;
EN UIT HET ZELVE IN 'S LANDS-ZEEDIENST GETREDEN
DEN 21sten FEBRUARY 1820.

ALS BEVELHEBBER
OP 'S LANDS KANONNEERBOOT N°. 2 VOOR ANTWERPEN,
DOOR DE OPROERIGE BELGEN AANGEVALLEN STAK HIJ,
TOT REDDING VAN DE EER DER HOLLANDSCHE VLAG,
DEN BRAND IN HET BUSKRUID
EN STIERF DEN HELDENDOOD,
DEN 5den FEBRUARY 1831.

Door Regenten Opgerigt.

Chles. Sigault en Zoon fecet.

J. de Greef direxit.

Digitized by Google

« De inwijding hiermede thans volbragt zijnde,
« noodigde de Spreker de daartoe bestemde Wee-
« zen andermaal uit, tot het zingen van eenen na-
« zang, welke dan ook door dezelve, met onder-
« steuning van de schoone muzijk der Schutterij,
« ten uitvoer werd gebragt; en voorts zijne rede-
« voering met eenige hoogstbelangwekkende aan-
« merkingen omtrent het Gesticht zelf voleindende,
« werd de geheele plegtigheid, door het aanheffen
« van het geliefkoosd *Volkslied*, door de Weezen
« en het corps muzijk besloten.

« Uiterst doelmatig was de geheele leiding dezer
« plegtigheid en sterk scheen de indruk, dien zij
« op alle aanwezigen heeft gemaakt."

II. Ondertusschen werden, onder alle deze beraadslagingen over de op te rigten Gedenkteekenen ter eere van den roem der Nederlandsche Marine J. C. J. VAN SPEIJK, de hulpbehoevende betrekkingen der gesneuvelde schepelingen niet uit het oog verloren. Trouwens, dit was ook niet te verwachten van eene dankbare en milddadige Natie als de onze, die nimmer opgehouden heeft, zich het lot der ongelukkigen aan te trekken en hetzelve naar vermogen te verzachten.

De aandacht van het Gouvernement was reeds dadelijk op dit belangrijk punt gevallen. Het Kabinetsschrijven van den 9en Februarij, door ons hier voren aangehaald, bevatte niet slechts het verlangen van onzen beminden en weldadigen Koning, om

Digitized by Google

het gevoelen van het Ministerie voor de Marine te vernemen, nopens de meest doelmatige wijze, op welke de hoogst edelmoedige zelfopoffering van den Luitenant ter zee, der tweede klasse, J. C. J. VAN SPEIJK, door de zorg der Regering, van de duurzame herinnering der nakomelingschap konde verzekerd worden, maar tevens « omtrent den voet, « waarop Zijne Majesteit bovendien Hoogstdeszelfs bij- « zondere belangstelling zoude kunnen doen blijken « aan de naastbestaanden van den voornoemden Of- « ficier en van de deks-officieren en manschappen, « welke, even als hij, het slagtoffer geworden zijn « van deze schitterende daad van Vaderlandsliefde « en van waren heldenmoed, alles in verhouding tot « den stand en de middelen dier naastbestaanden."

Vóór wij tot de vermelding der gevolgen van dit Kabinetsschrijven overgaan, zullen wij eerst opgeven, hetgeen te dezen door het Collegie *Zeemanshoop*, als zich met deze taak belast hebbende, is verrigt geworden.

Bestuurderen van voormeld Collegie gaven, bij eene aankondiging van den 20en Februarij, te kennen, dat men aldaar voort zoude gaan met het inzamelen van giften en het aannemen van inschrijvingen, niet slechts voor het Nationaal Gedenkteeken, maar ook « tot het geheel « of gedeeltelijk verzorgen of onderstand toebrengen « aan de betrekkingen der met den Held omgeko- « mene of verminkt geraakte Equipage, voor zoo- « verre zij door deze ramp hulpbehoevend gewor-

Digitized by Google

« den is;" terwijl men vervolgens « tot het inwin-
« nen van berigten der hulpbehoevenden, het hou-
« den van toezigt over dezelven en het beheeren
« en uitkeeren der daartoe bij het Collegie ingeko-
« mene bijdragen," eene bijzondere Commissie uit
het gezelschap benoemde, bestaande uit de Heeren:
D. KRAIJER, C. J. WILLET, Mr. W. J. C. VAN HASSELT
en F. P. MATZEN; en later de belanghebbenden zelve
uitnoodigde, om zich « met opgave hunner betrek-
« kingen en omstandigheden, schriftelijk aan te
« melden bij een der opgemelde leden van gezeg-
« de Commissie."

De ingezamelde gelden werden nu ten voorschre-
ven einde besteed, en de Commissie berigtte, bij
hare aankondiging van den 29en Junij, daaraan
volgende, dat reeds van *veertien* gesneuvelden de
betrekkingen zich hadden aangemeld en onderstand
genoten.

Commissarissen van het *Vaderlandsch Fonds ter
aanmoediging van 's Lands Zeedienst* en dat *ter
aanmoediging en ondersteuning van de gewapende
dienst in de Nederlanden*, het eerste ten jare
1781, en het tweede in 1816, te *Amsterdam* op-
gerigt, en beide tot het bedoeld liefdadig oogmerk
bijzonder ingesteld, hadden mede, reeds in de
maand April 1831, voorloopig besloten, uit de bei-
de vermelde fondsen de noodige bijdragen ter on-
dersteuning van de gekwetsten en hulpbehoevende
betrekkingen der gesneuvelde manschappen van de
Kanonneerboot N°. 2 te leveren. Er werd, te dien
einde, eene overeenkomst getroffen met het Colle-

Digitized by Google

gie *Zeemans-hoop* en een tarief gemaakt, in te gaan met 1 Januarij 1832, ten gevolge waarvan de uitdeelingen, van dat tijdstip af, zullen geschieden *op naam der drie vermelde fondsen.*

Wij keeren thans terug tot het hiervorengemeld Kabinetsschrijven van den 9en Februarij 1831.

Op de daartoe, namens Zijne Koninklijke Hoogheid den Admiraal en Kolonel Generaal, door het Departement van Marine gedane voordragt, werden, bij besluit van Zijne Majesteit, van den 23en November 1831, N°. 72 (1), ten behoeve van CHARLES JACOB SIGAULT, een door ziels- en ligchaamsgebreken allezins ongelukkig jongeling, als een der naaste in leven zijnde aanverwanten van den Luitenant VAN SPEIJK, eene toelage van *f* 300: — 's jaars, ter zijner verzorging en onderhoud verleend; voorts aan de hulpbehoevende aanverwanten der gesneuvelden pensioenen toegekend, en aan de behouden gebleven schepelingen, voor derzelver, bij het springen der Kanonneerboot N°. 2 verloren geraakte kleederen, geldelijke schadevergoeding, benevens eene toelage van het bedrag van twee maanden van derzelver soldijen, geschonken; terwijl tevens aan den matroos der 2de klasse J. C. PIEPER, wiens linkerbeen, ten gevolge der, bij de uitbarsting van gemelde boot bekomen, wond, te *Antwerpen* was afgezet, en die inmiddels op 's Rijks werf te *Vlis-*

(1) Aanteek. en Bijl. XLII.

Digitized by Google

singen, op een daggeld van *f* 1: — in een', voor hem geschikten, post was geplaatst, een gagement werd verleend, « in te gaan met den dag, op wel-« ken zijn emplooi op een van 's Rijks werven zal « komen op te houden;" en wijders aan den matroos der 3de klasse L. LA CROIX, die, bij gelegenheid van het bombardement van *Antwerpen* was gekwetst geraakt en in het Hospitaal te *Bergen op Zoom* was gebragt, vergoeding werd gedaan voor zijne plunje, welke op meergemelde boot was achtergebleven.

De bij dat besluit toegekende pensioenen werden aldus berekend:

Voor de weduwe van een' dek- of onder-officier, tegen *f* 4: — per week, of *f* 208: — 's jaars.

Voor de ouders van ongehuwden, de helft of *f* 2: — per week, of *f* 104: — 's jaars.

Voor de weduwe van eenen matroos, tegen *f* 3: — per week, of *f* 156: — 's jaars

Voor de ouders van eenen ongehuwden, de helft of *f* 1. 50. per week, of *f* 78: — 's jaars.

En daarenboven voor de kinderen der overledene schepelingen:

de 3 eerste, ieder	*f* 20: —	's jaars.
de 2e drie, ieder	« 15: —	
meerdere, ieder	« 10: —	

Ten gevolge hiervan werden (behalve het jaargeld ten behoeve van den vermelden jongeling en de opgegeven schavergoedingen) pensioenen toegekend aan de weduwen van *twee* en aan de ouders van *veertien* der gesneuvelden, en voorts aan den

Digitized by Google

broeder en zuster van eenen der omgekomenen eene gratificatie in eens, ten bedrage van *f* 78: —

Na alzoo vermeld te hebben, hoe, van verschillende zijden, in den nood van de achtergeblevene betrekkingen der manschap van de kanonneerboot N°. 2, zooveel mogelijk, is voorzien, vinden wij ons verpligt, nog van eenige andere bewijzen van belangstelling in den roem van VAN SPEIJK, ten slotte kortelijk te gewagen.

Het Koninklijk Instituut voor de Marine te *Medemblik* vierde de nagedachtenis van den held door een plegtig feest, op den 9en Maart 1831.

« Reeds des morgens vroeg was de vlag van het « Instituut in rouw geheschen. Te half elf kwamen « alle militaire en burgerlijke ambtenaren en beamb- « ten van het Instituut bijeen; allen, ook de adel- « borsten, hadden rouwstrikken om den arm. De « adelborsten, in verschillende afdeelingen gesplitst, « openden den optogt, aangevoerd door den Offi- « cier van de artillerie en voorafgegaan van een ge- « past treurmuzijk, uitgevoerd door eenige adel- « borsten als liefhebbers, en door de muzikanten « van het Instituut, onder de leiding van den Ka- « pelmeester, voorts volgden de militaire en bur- « gerlijke ambtenaren en verdere beambten van het « Instituut, overeenkomstig hunne rangen. Plegtstatig « ging de togt naar de Hervormde Kerk, te midden « van welke de Nederlandsche vlag, met rouwstrik- « ken versierd, was opgehangen, en alwaar alles, « door de zorgen van den militairen Commandant

Digitized by Google

« van het Instituut in behoorlijke orde gebragt was.

« De leden van het stedelijk bestuur, en verdere « genoodigden van beiderlei kunne, hadden inmid- « dels in de kerk plaats genomen, zoo wel als zij, « aan wie, tot vermijding van wanorde of gedrang, « toegangkaarten waren uitgereikt. De kerk was opge- « vuld met menschen; des niettegenstaande heerschte « er de volmaakste orde en eene gepaste stilte.

« Onder het spelen van Krijgsmuzijk kwam de « optogt de kerk binnen, waarna het orgel inviel, « totdat de Hoogleeraar LAUTS het preekgestoelte be- « klom en de redevoering voordroeg. Na den re- « denaar liet zich het orgel weder hooren, tot dat « de Lector BEELOO het preekgestoelte beklommen « had, en een' lierzang opzeide. Daarmede de « plegtigheid afgeloopen zijnde, ging de optogt, « onder het spelen van kerkmuzijk, in dezelfde « orde weder naar het Instituut. Bij het verlaten « der kerk werd aan allen gelegenheid gegeven « tot het doen eener gift ten behoeve der nageble- « venen van hen, die bij het springen der Kanon- « neerboot zijn omgekomen.

« Zoodanig eindigde eene plegtigheid, die bij velen « te *Medemblik* nog lange zal gedacht worden." (1)

Op den avond van denzelfden dag werd te *Amsterdam*, in het gebouw: *Tecum Habita*, door het Collegie: *Vriendschap en Toonkunst*, onder directie van den bekwamen liefhebber en Orchestmeester G. H. BROEKHUYZEN, uitgevoerd eene *Cantate, ter nagedachtenis van* VAN SPEIJK, waartoe de woorden

(1) Zie het voorberigt voor het deswege uitgegeven verhaal.

Digitized by Google

door den Heer S. RONDEAU JR. vervaardigd waren op muzijk van den Heer J. G. BERTELMAN. Een aantal genoodigden woonde, met hartelijke belangstelling, deze feestviering bij.

Meer luisterrijk was het concert, hetwelk op den 10en April daaraanvolgende door de Maatschappij: *Felix Meritis*, te *Amsterdam*, werd gegeven. Z. M. de Koning, Z. K. Hoogheid de Prins van *Oranje*, Hoogstdeszelfs Gemalin en de Prinses der *Nederlanden* vereerden hetzelve met Hunne hooge tegenwoordigheid. Behalve andere muzijkstukken, werd dien avond, op eene voortreffelijke wijze, uitgevoerd een, door den Hoogleeraar Mr. J. KINKER vervaardigd en door den Heer B. VAN BREE op muzijk gebragt *Declamatorium*, getiteld: *de heldendood van* VAN SPEIJK.

Aan dien heldendood werd ook in de Hollandsche en Fransche Schouwburgen, zoo te *Amsterdam* als elders, eene welverdiende hulde gebragt. Wie, bij die gelegenheid, den Schouwburg heeft bezocht, moge getuigen van de hartelijke dankbaarheid en heilige geestdrift van het volk van *Nederland*.

Aan niets mangelde het voorzeker minder, dan aan *Gedichten*, *Redevoeringen* en andere *Geschriften* ter eere van den onsterfelijken Held, die zijn leven zoo volvaardig voor de heilige zaak had opgeofferd. — Niet allen, die de lier of pen opvatteden, toonden daartoe de noodige bekwaam- en bevoegdheid te bezitten: sommige voortbrengsels waren zelfs den grooten *Amsterdammer* en de luisterrijke gebeurtenis onwaardig. Doch bij genoegzaam allen was de bron, waaruit die voortbrengselen

Digitized by Google

ontsproten, zuiver. Bewondering en eerbied vervulden aller boezem, die zich door mededeeling aan anderen moest ontlasten. Het zij dan zoo, en wij willen dit niet loochenen, dat slechts weinigen het door hen gekozen onderwerp naar waarde behandelden; het is echter even min te ontkennen, dat in meer dan een voortbrengsel de sporen te ontdekken waren van eene ontluikende genie, die, wanneer zij niet onderdrukt of overspannen, maar verstandig geleid en beoefend wordt, eenmaal het rijk der kunsten en wetenschappen tot luister zal verstrekken. (1)

Ook de *Schilderkunst* leende haar penseel ter vereeuwiging van den onvergetelijken Held.

Reeds in de maand Februarij besloot Z. K. Hoogheid de Admiraal en Kolonel-Generaal, tot het het doen vervaardigen van twee schilderstukken, voorstellende de Kanonneerboot N°. 2, vóór het gebeurde op den 5en Februarij, 1831, en bij het in de lucht springen van dezelve. Z. K. H. droeg deze vereerende taak op aan den Kunstschilder P. J. SCHOTEL en bestemde deze stukken tot een geschenk voor het Koninklijk Instituut voor de Marine te *Medemblik*. (2)

Het Bestuur van het Genootschap: *Doctrina et*

(1) Wegens die gelegenheidsstukken in bijzonderheden te treden, is ons ondoenlijk. Allen verwierven meerderen of minderen lof. Bijzonder doeltreffend en hartelijk welkom, zoo in het algemeen als inzonderheid aan onze krijgslieden, was menig een *Volkslied*, op eene bekende wijze vervaardigd of later in muzijk gebragt.

(2) Aanteek. en Bijl. XLIII.

Digitized by Google

Amicitia te *Amsterdam* had naauwelijks het berigt van het gebeurde ontvangen, of hetzelve besloot dadelijk tot eene vrijwillige inschrijving, tot het oprigten van een Gedenkteeken. Men oordeelde wel, die inschrijving alleen onder de Leden des Genootschaps te moeten doen plaats hebben, doch besloot, ten einde de deelneming algemeen te maken, elke inschrijving op eene vastgestelde som te bepalen.

Toen echter, kort daarop, Commissiën werden daargesteld, ter inzameling van penningen, tot het oprigten, zoo wel van een Nationaal, als van een Stedelijk Gedenkteeken, en deze Commissiën afzonderlijk werkzaam waren, besloot het Bestuur van laatstgemeld Genootschap, daartoe door de Leden gemagtigd, de ingeschreven gelden te besteden tot het bekomen van een of ander Gedenkstuk van den onsterfelijken handhaver van *Hollands* roem.

Zij slaagde gelukkig in dit oogmerk. Berigt bekomen hebbende, dat de Kunstschilder L. MORITZ, in de maand Maart of April des jaars 1830, eene schets van den Luitenant VAN SPEIJK had vervaardigd en nu onlangs afgewerkt, trad zij met dezen Kunstschilder in onderhandeling, en het gelukte haar deze schilderij, door inkoop, in eigendom te bekomen. Zij stelde dit schilderstuk, gedurende de maand October deszelven jaars, ten toon, en sedert versiert hetzelve, benevens het eigenhandig geschrift van den braven VAN SPEIJK, waarvan wij hiervoren (1) gewaagden, een harer vertrekken.

Het is naar deze schilderij, dat wij, na bekomen

(1) Bl. 61 in de *noot*.

Digitized by Google

toestemming van het Bestuur van genoemd Genootschap (waarvoor wij bij dezen onzen openlijken dank betuigen), het afbeeldsel van den Held, in koper gebragt, aan onze lezers mededeelen.

De Ridder J. W. PIENEMAN, aan wiens kunstpenseel men de afbeelding der veldslagen van *Quatrebras* en *Waterloo* te danken heeft, vormde al spoedig het ontwerp, om de stoutmoedige heldendaad door een *Historisch Tafereel* te vereeuwigen. Hij begaf zich in persoon naar de *Schelde*, ten einde, na bekomene inlichting, medewerking van anderen en eigene waarneming, aan zijn kunstwerk, hetwelk door hem ten geschenke aan het Collegie *Zeemans-hoop*, te *Amsterdam*, is bestemd, de meest mogelijke geschiedkundige juistheid te geven.

Een schilderstuk van den Kunstschilder J. SCHOEMAKER DOIJER werd, op den 24en Mei en gedurende eenige volgende weken, met toestemming van Heeren Regenten van het Burger-Weeshuis te *Amsterdam*, aldaar voor het publiek ten toon gesteld, tegen betaling van eene kleine gift ten behoeve van dat Huis.

Deze voortreffelijke schilderij stelt het oogenblik voor, waarin VAN SPEIJK het verschrikkelijk heldenfeit volvoert. Men ziet hem, met de eene knie ter aarde gebogen en oog en regterhand ten hemel heffende, den brandenden sigaar in de geopende kruidkamer werpen. Dit schilderstuk, met toepasselijk bijwerk gestoffeerd, werd met een aandoenlijk genoegen beschouwd, en droeg de algemeene goedkeuring weg. Hetzelve is sedert het eigendom van het Weeshuis geworden.

Digitized by Google

Eene andere schilderij, door den kunstschilder D. DUBOIS, te *'s Hertogenbosch*, vervaardigd, hetzelfde onderwerp voorstellende, vertoont ons VAN SPEIJK, den blik naar boven gevestigd houdende, met de regterhand eene pistool in het kruid afschietende, en in de linkerhand eene andere, afgetrokkene pistool houdende. Op zijne borst prijkt de Militaire Willemsorde. De schilder heeft voorts in de kajuit gebragt een', in een' blaauwen kiel gekleeden, Belg, die, met eene sabel in de opgeheven vuist, op VAN SPEIJK wil aandringen, doch, het voornemen van dezen bespeurende, ontsteld terugdeinst en, als verstijfd, aan den grond staat vastgenageld. Achter dezen *Belg*, en aan den voet van den trap, die naar het dek geleidt, vertoont zich een ander persoon, op wiens gelaat de angst geteekend staat.

Dit schilderstuk, hetwelk, zoo door de overeenstemming van het lokale en de gelijkenis in het gelaat van den Held, maar vooral door de voortreffelijke uitvoering, de bewondering van allen, die hetzelve beschouwden, heeft weggedragen, is door den vervaardiger aan Z. M. den Koning in persoon aangeboden en door Hoogstdenzelven met welgevallen aangenomen en in de audientie-zaal van het Koninklijk Paleis te *'s Gravenhage* geplaatst, met uitnoodiging aan den Schilder, om een pendant van hetzelve te vervaardigen, de keuze van het onderwerp, uit de geschiedenis dezer dagen ontleend, aan Z. Ed. overlatende. (1)

---

(1) Een meer omstandig berigt wegens dit schilderstuk

Digitized by Google

Eindelijk werd een schilderstuk, voorstellende het springen der Kanonneerboot N°. 2 (zoo men meent door den Kunstschilder VAN BREE bewerkt,) gedurende eenigen tijd, in het lokaal: *Tecum Habita*, te *Amsterdam*, aan het publiek ter beschouwing gegeven.

Boven en behalve deze kunstvoorbrengselen, verscheen er eene groote menigte (meestal *lithographische*) platen in het licht. Het gelaat van VAN SPEIJK en het gebeurde op den 5en Februarij werden op onderscheidene wijzen voorgesteld.

Ten aanzien van het eerste merken wij aan, dat (zoo als dit dikwerf het geval is met portretten) de oordeelvellingen over de meerdere of mindere gelijkheid zeer verschillend waren. Dit was inzonderheid het geval tusschen hen, die VAN SPEIJK alleen in vroegere jaren en hen, die hem slechts in de laatste maanden of dagen zijns levens gezien hadden. Er bestond, behalve de hiervoren vermelde schets van den Heer MORITZ, geene oorspronkelijke afbeelding van VAN SPEIJK. Hij had, zoo als ons verzekerd is, niets karakteristieks in zijn gelaat en scheen uit dien hoofde moeijelijk te treffen te zijn; van daar, dat de door den een opgegeven veranderingen in zijn gelaat door den ander werden afgekeurd. Geen wonder alzoo, dat er te dezen geene eenstemmige uitspraak plaats had.

---

wordt in het *Provinciaal Dagblad van Noord-Braband* en in de *Staats-Courant* van den 4en Julij 1831 gevonden.

Digitized by Google

Onder de afbeeldingen van het gebeurde op den 5en Februarij, verdienden vooral opmerking twee, door de geoefende hand van den Heer P. LE COMTE (1) geteekende, later gelithographeerde platen, de eene verbeeldende het stranden der boot, en de andere het in de lucht springen van dezelve; — en niet minder eene andere *lithographische* plaat, door een' inwoner van *Antwerpen* bewerkt, op welke de ligging der boot, in den oogenblik der stranding, meer juist is voorgesteld.

De kunst van stempelsnijden, na den dood der HOLTZHEY's, in *Nederland* bijna geheel tot verval geraakt, doch, na de herstelling van ons Vaderland, wederom eenigermate opgebeurd, wendde almede hare pogingen aan, om de gedachtenis van den onverschrokken jeugdigen Held tot de nakomelingschap over te brengen.

De Heer VAN DER KELLEN, te *Utrecht*, aan wien men, onder anderen, reeds eenen Gedenkpenning op het huwelijk van H. K. H. Prinses MARIANNE te danken had, leverde alsnu eenen anderen op den heldendood van VAN SPEIJK, van welken wij de beschrijving alhier laten volgen.

Op de voorzijde ziet men het treurende *Nederland*, in de gedaante eener Maagd, met eenen

(1) Ridder van de Militaire Willemsorde, 4e klasse, vroeger officier bij de Nederlandsche Marine; thans Kommandeur van de Kweekschool voor de Zeevaart te *Amsterdam*.

Digitized by Google

rouwsluijer over het hoofd, gebukt over de, in den Griekschen stijl geteekende, Graftombe van VAN SPEIJK, waarop men in basrelief de springende kanonneerboot ziet afgebeeld; terwijl het wapenschild van *Nederland* tegen de Graftombe rust. De Maagd houdt in hare linkerhand eene omgekeerde en uitgebluschte fakkel, terwijl zij met de regter een' lauwerkrans op de Tombe plaatst. Het omschrift luidt: *De onsterfelijkheid is zijn deel.*

De keerzijde heeft een' sierlijk bewerkten Cipressenkrans, met het opschrift: *Jan Carel Josephus van Speijk, Handhaver der Hollandsche Vlag.* 5 *Februarij* MDCCCXXXI.

Aan dezen Kunstenaar is vervolgens, van Gouvernementswege, opgedragen het vervaardigen van eenen anderen Gedenkpenning op dezelfde gebeurtenis, onder toezigt eener, daartoe benoemde, Commissie uit het Koninklijk-Nederlandsche Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten.

Digitized by Google

Zoo hebben wij dan de Levensgeschiedenis van den ontsterfelijken JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK voor onze Landgenooten te boek gesteld. Wij hebben met hen zijne jeugd en jongelingsjaren doorloopen; hem op zijne reistogten verzeld; zijn beleid en moed in onderscheidene gevechten, zoo bij de gewigtige krijgsverrigtingen in *Oost-Indië*, als op de *Schelde*, beschouwd, en hem eindelijk zijne trouw aan Koning en Vaderland en zijne plegtige verzekering: *Liever een* CLAASSENS *dan een* DAINE! zien bevestigen met de edelste zelfopoffering, waarvan de Jaarboeken des Vaderlands gewagen. (1) Wij hebben vervolgens een tafereel opgehangen van den diepen eerbied en bewondering, welke deze grootsche daad niet slechts in de harten van *Neerlands* ingezetenen, maar ook in dat van onzen grooten en goeden Koning, heeft doen geboren worden; en voorts vermeld, op welk eene waardige wijze men getracht heeft de nagedachtenis van den held te vereeren en tot het nageslacht over te brengen.

Wij zouden dus geacht kunnen worden onze taak te hebben volbragt, ware het niet, dat wij de

(1) Die Jaarboeken zijn vervuld met tallooze voorbeelden vau edelmoedige *zelfopoffering*. Overtuigd van de onmogelijkheid, die allen te gedenken, hebben wij enkel de voornaamste derzelve of met een enkel woord, of meer uitvoerig gehuldigd in de XLIVe Bijlage.

Digitized by Google

noodzakelijkheid gevoelden, om, vóór wij de pen nederleggen, eenen blik te slaan in het gemoed van den held der geschiedenis, ten einde de beginselen en drijfveren zijner daden in het algemeen en van zijne zelfopoffering in het bijzonder op te sporen, na te gaan en in het licht te stellen en daardoor tijdgenoot en nakomeling te vervullen met warme liefde jegens en hartelijke vereering van den grooten *Nederlander*.

Hierbij echter gevoelen wij ten volle ons onvermogen, om den mensch in zijne gansche beminnelijkheid, den held in zijne hooge waardigheid af te malen.

Landgenooten! de deugd van den edelen jongeling doe u de feilen van den schrijver vergeten; de grootheid zijner ziel bedekke de zwakheid mijner taal!

Reeds als kind, genoot VAN SPEIJK de liefde van allen, die met hem in betrekking stonden. (1) Door zijne vrolijke geaardheid en gulle dienstvaardigheid bij zijne makkers en weesbroeders bemind, wist hij zich ook, door schranderheid en ijver, oplettendheid en gehoorzaamheid, de harten zijner leermeesters te gewinnen; terwijl zijne ernstige ingetogenheid en bescheidenheid, met strikte eerlijkheid en godsdienstigheid gepaard, hem niet slechts verzekerden van de achting van alle

(1) Vergelijk hiervoor Bladz. 4—8.

Digitized by Google

zijne betrekkingen, maar ook de goedkeuring en hartelijke toegenegenheid der Wees-Vaderen deden verwerven.

Van die toegenegenheid mogt VAN SPEIJK, nog in latere dagen, de treffendste blijken ontvangen.

Toen hij namelijk, op zekeren tijd, als Adelborst, in de vergadering van H. H. Regenten, in het Burger-Weeshuis te *Amsterdam* verscheen, (1) werd hij door deze met bijzondere hartelijkheid begroet. Na hem aan zijne voormalige weesbroeders te hebben voorgesteld, als een voorbeeld, hoe men zich, in elken stand, door vlijt, bekwaamheid en een braaf gedrag, den weg tot eer en aanzien kan banen, openbaarden Regenten den geliefden jongeling hunnen wensch, om hem, ter hunner gedachtenis, een of ander geschenk, naar zijne keuze, te mogen vereeren. Met dankbare vreugde werd deze wensch door VAN SPEIJK aangenomen. Over de keuze met zijnen vaderlijken vriend GLEIM (2) geraadpleegd hebbende, bepaalde zich

---

(1) De dankbare jongeling verzuimde nimmer, zoodra hij van boord naar *Amsterdam* was teruggekeerd, deze zijne weldoeners te bezoeken.

(2) Wij aarzelen niet, dezen eernaam toe te kennen aan den man, die zoo veel bijdroeg tot de zedelijke vorming van onzen held en hem vaak, in de moeijelijkste omstandigheden des levens, een gids en raadsman was.

Het navolgende strekke hiervan tot eene proeve.

Als leerjongen, in den winkel van GLEIM verkeerende, had zich VAN SPEIJK een paar malen door de handwerksgezellen aldaar laten overhalen, van hunnen sterken drank eens mede te

Digitized by Google

dezelve tot eene *scheepskist.* Weinige dagen daarna ontving VAN SPEIJK het verlangde, en bovendien eene keurig gewerkte, mahony-houten cassette.

Wie vereert niet met ons de hartelijkheid der Wees-Verzorgers jegens hunnen voormaligen kweekeling, en de kiesche wijze waarop zij hem hunne goedkeuring en toegenegenheid wisten te betoonen! Maar wie vereert niet tevens den jongeling, wiens gedrag zulk eene onderscheiding waardig was, en die, bij de aanschouwing van dit nieuw en verrassend gunstbewijs, slechts tranen had tot tolken zijner dankbaarheid!

Hoe wist hij die liefde zijner Weldoeners te waarderen! Hoe dikwerf gewaagde hij, met roerende erkentenis, van de groote, op hem rustende, verpligting voor de uitmuntende opvoeding en het

---

proeven. De onervaren knaap waagde zich op dezen gevaarlijken weg, zonder den afgrond te zien, welke zich voor zijne voeten opende. Doch het naauwlettend oog des Meesters bespeurde weldra het gevaar, waarin zich VAN SPEIJK bevond. Streng was daarom de straf, die hij dezen oplegde, doch liefderijk tevens waren zijne vermaningen. GLEIM schilderde den knaap de verderfelijke gevolgen van dit zoo verleidend gebruik van sterke dranken met zulke levendige kleuren af en wist het nog onbedorven hart van zijnen jeugdigen kweekeling zoodanig te treffen, dat deze, met hartelijke opregtheid zijne onbezonnenheid belijdende, de heilige gelofte aflegde, voortaan, met Gods hulp, zijn pad ook te dezen aanzien zuiver te zullen bewandelen, gelijk hij dit ook getrouw heeft gedaan; getuigen hier allen, die hem, in latere dagen, gekend hebben, — getuigen vooral Zijne Chefs en krijgsmakkers, allen vol van den lof zijner matigheid en ingetogenheid.

Digitized by Google

voortreffelijk onderwijs, hem in het Weeshuis te beurt gevallen! Met welk een vuur herinnerde hij zich vaak de minzaamheid en toegevendheid, waarmede hij dáár, door zijne Leermeesters en Verzorgers, bejegend werd, — de bijzondere zorgen, dáár, zoo ruimschoots, als onverpligt, aan hem besteed, — de weldaden en zegeningen, dáár en elders genoten!

Met een getroffen hart, doorloopen wij nogmaals zijne, voor ons liggende, brieven. Hoe ongekunsteld en treffend, hoe eenvoudig en roerend is niet de taal, waarin hij zijne dankbare ziel uitstort! Iedere bladzijde ademt levendige erkentelijkheid en warme liefde jegens den eenen of anderen zijner weldoeners.

Heilig en boven alles dierbaar was hem alzoo de nagedachtenis zijner, te vroeg ontslapene (1), Ouders. — « God, hoop ik, zegene ulieden," (is zijne taal, in eenen brief aan zijnen Neef en Nicht DE DIEU, van den 12en Januarij 1823,) « in uwe « dierbare betrekking, Hij verlenge uwe dagen tot « eenen gezegenden ouderdom, Hij beware u alléén « tot nut van uwe lieve Kinderen, opdat zij niet « even ongelukkig worden als hun Neef, — *van « Vader en Moeder beroofd, de ongelukkigste der « kinderen op de Aarde.* Want, beste Nicht, nu « op mijne jaren wordt het gemis der dierbare « panden eerst beseft, en O! het is zoo groot. *Dan*"

(1) Zie hiervoor Bladz. 1 en 3.

Digitized by Google

(voegt de godvruchtige Zeeman er ten slotte bij,) « *het is Gods wil, en hierin moet ik berusten.*" Zoo wenschte hij zijner jeugdige Nicht CAROLINA DE DIEU, op haar geboortefeest, als Gods besten en grootsten zegen, toe « dat zij nog lang in het be« zit moge blijven harer dierbare ouders, welke hij « zoo vroegtijdig verloren had." (1) Op gelijke wijze schreef hij, weinige weken vóór zijn verscheiden, aan zijnen vriend C. DE RIDDER: (2) « Blijf nog « eene reeks van jaren in het bezit uwer geliefde « ouders, zijt haar tot steun; doe alles, wat in uw « vermogen is, tot medewerking hunner vreugd. « Geloof mij, het zijn de dierbaarste panden op « aarde. Stel u in mijne plaats; hoe gelukkig « zoude ik niet wezen, deze te bezitten, en waar« lijk verscheidene zijn er, die hun geluk in dit « bezit niet beseffen." — « Zijt maar tevreden," (dus luidt zijne treffende vermaning aan zijne vriendin PETRONELLA MARIA HENDRIKA WIGGERS, in eenen brief, van den 12en November 1830,) « blijf de « steun uwer goede, brave Moeder; geloof mij, « gij zult er nut in vinden, en uwe lieve Moeder « troost verschaffen, die het waarlijk zoo hoog noo« dig heeft, bij het afzijn van haren dierbaren Echt« genoot..... (3) Geen troost van kinderen te beko« men, o! het is zoo hard! Dus.... doe uw best.....

(1) Brief aan DE DIEU, van den 6en November 1830.

(2) Brief van den 2en Januarij 1831.

(3) Als Chirurgijn-Majoor op 's Lands Vloot dienende.

Digitized by Google

« Komen somtijds onaangename dingen voor, wel-
« ke ouderdom medebrengt, gedenk dan aan het
« vijfde gebod: *Eert uw Vader en Moeder, opdat*
« *uwe dagen verlengd worden.* Troost zal het u
« verschaffen bij latere tijden, en God geve, dat
« wij gelukkig leven."

Zoo goed kende hij, die naauwelijks zijne Ouders had gekend, de dure verpligting eens kinds jegens zijne eerste en grootste weldoeners!

En wat VAN SPEIJK voor zijne Ouderen zoude zijn geweest, indien het der Voorzienigheid had mogen behagen, hen langer in het leven te sparen, toont ons zijn voorbeeldig gedrag en zijne vurige liefde jegens zijne Grootmoeder.

Reeds vroeger leerden wij de onvermoeide zorg kennen, waarmede deze voortreffelijke vrouw het tijdelijk welzijn van VAN SPEIJK behartigde. (1) Maar nog oneindig meer was hij aan haar verschuldigd. Zijne zedelijke vorming en godsdienstige zin waren de vruchten van hare lessen en vermaningen. Zij was het, die, reeds vroeg, den jeugdigen knaap zijne heilige pligten voor oogen hield, en in zijn onbesmet gemoed de zaden van eer en deugd deed ontkiemen, die later, in het weldadig gesticht der Vaderen zorgvuldig aangekweekt en gekoesterd, zulk eenen rijken oogst opleverden.

Geen wonder dan ook, dat hij, die de geringste weldaad op zoo hoogen prijs stelde en elke vriend-

(1) Zie hiervóór Bladz. 11—14 en Bladz. 19.

Digitized by Google

schapsbetooning, hoe weinig beteekenend ook, dankbaar erkende, (1) deze zijne grootste weldoenster met onverdoofbare liefde beminde.

Die liefde spreekt uit alle zijne brieven aan zijne Nicht DE DIEU. « Nogmaals," (zegt hij in eenen brief, van 12 Januarij 1823) « lieve Nicht! bid ik « u, neem mijne geliefde Grootmoeder onder uwe « bescherming, beschouw haar als het overblijfsel « der ongelukkige familie." En elders: (2) « Nog- « maals dank ik u voor den steun, die gij mijne « geliefde grootmoeder zijt; nogmaals beveel ik « haar en mij in ulieder voortdurende vriendschap." Zóó droeg hij zijn kostbaarst pand op aan de zorg van haar, die, naast hetzelve, hem het dierbaarste was op aarde! Zóó waakte hij overal en altijd voor het welzijn der geliefde oude vrouw! Zóó wist hij

---

(1) Zoo lezen wij in zijnen brief aan de familie DE DIEU, van den 15en November 1830: » Ik ben verlangend UEd. » allen te zien, alsmede LOUIS en CAROLINA" (Zie *Geslachtlijst* van VAN SPEIJK)..... » Met vreugde zie ik uit UEd. brief hun- » ne herinnering aan Neef SPEIJK, dit bevalt mij, ook heb » ik niet opgehouden aan hen te denken, kus hen harte- » lijk voor mij en zeg aan LOUIS, *dat ik dagelijks uit zijn* » *cigarenpijpje rook, dus van vergeten komt niets in.*" — En in eenen brief aan zijnen vriend J. BONKHUIZEN schreef hij, op den 5en April 1830: » Mijn hoofd is nog.... overstelpt » van de gulle genotene vriendschap. Menig pijpje van de » aan mij geschonke Tabak heb ik onder de herinnering » uitgerookt, — de smaak daarvan staat gelijk aan het ge- » not der genotene vriendschap, die ik immer wensch te » behouden."

(2) Brief aan DE DIEU, van 1 Mei 1825.

Digitized by Google

liefde met wederliefde te vergelden! Zoo was haar geluk zijne schoonste hoop, zijne vurigste bede, — en, toen hij de grievende tijding van haar verscheiden vernam, was het vertroostend geloof aan de zalige standsverwisseling en het eindeloos geluk der dierbare afgestorvene de eenigste balsem zijner smart (1).

Doch, schoon VAN SPEIJK zijne Grootmoeder met zijne geheele ziel beminde, daarom vergat hij toch zijne overige bloedverwanten niet; ook zij hadden rijkelijk deel aan zijn hart. Vandaar de welwillende bereidvaardigheid, waarmede hij hun overal ten dienste stond, — de vóórkomende inschikkelijkheid, waarmede hij hen bejegende, — de opgeruimde vrolijkheid en schertsende blijgeestigheid, die hem bezielden, zoo dikwerf hij eenige uren in den kring zijner geliefden mogt doorbrengen; vandaar zijn reikhalzend verlangen naar berigten van en omtrent zijne betrekkingen, (2) — zijne harte-

(1) Brief aan DE DIEU, van 6 Augustus 1829.

(2) In eenen brief, op den 1en Junij 1824, van de *Kaap de Goede Hoop* aan de familie DE DIEU toegezonden, schreef hij: » Wanneer wij vertrekken weet ik niet.... maar met » het eerste schip dat UEdelen weet, verwacht ik van u » eenige letteren te *Batavia*, hoe meer hoe liever dat be» grijpt gij." — » De Hoop (dus laat hij zich hooren in eenen anderen brief, aan genoemde familie gerigt en geschreven ter reede van *Sourabaija*, op den 24en Mei 1827) » dat » ik per ommegaanden een' brief van u, waarde Neef en » Nicht, mag ontvangen, doet mij in dit akelig land ver-

Digitized by Google

lijke belangstelling in alle hunne aangelegenheden, — zijne vurige verzuchtingen voor hun geluk; vandaar eindelijk zijne levendige wenschen en rustelooze pogingen, om zich hunner waardig te maken, om hunne achting en liefde te verdienen.

Tallooze bewijzen van dit laatste zouden wij kunnen bijbrengen zoo uit den levenswandel, als uit de brieven van den voortreffelijken jongeling. Dan, wij vonden ons, om niet te wijdloopig te worden, verpligt, uit dezelve eene keuze te doen, welke zich bepaalt tot het navolgend, roerend tafereel uit het hart van den beminnelijken VAN SPEIJK. (1)

» genoegd zijn." — » Ach! doet mij het plaizier," (is de vleijende bede, waarmede hij, in denzelfden brief, nogmaals zijn verlangen te kennen geeft,) » van spoedig te » schrijven, ik verlang er met smart na, *al was het ook een » brief van vier vellen vol, ik zou denzelven met plaizier » vier dagen achtereen lezen.*"

(1) Het zij ons bovendien vergund, ook het navolgend gedeelte van een' zijner brieven (aan DE DIEU, van 31 October 1823), hetwelk ons te gelijk zijne warme broederliefde kennen leert, mede te deelen: » Deze is mijn welmeenende wensch, » dat ons aller Vader uw Leidsman zij en blijve.... dat » U benevens al de familie, die mij en mijn' ongelukkigen » broeder kennen, eenmaal het plaizier zult hebben, van » ons ook eenmaal zoo gelukkig te zien, dat U al te maal « kunt zeggen, *dat zijn onze Neven, die door eigen Capaci- » teit zoo ver gekomen zijn.* God geef hiertoe zijnen zegen, » en doe ons alles vergeten wat ons en ulieden verdriet » heeft aangedaan. Nu, waarde Nicht! mijn gemoed is » vol, als ik alles herdenk, want dan kom ik op de ge- » dachte, mijn' eenigsten Broeder te moeten verliezen, hij » is toch voor mij de eenigste troost."

Digitized by Google

Door ligtgeraaktheid vervoerd, had de twintigjarige jongeling, zonder laatst vaarwel, de zijnen verlaten en was naar boord teruggekeerd. Kort na zijn vertrek ontvangt hij van eene zijner meest geliefde bloedverwanten eenen hartelijken brief, waarin deze hem zijne dwaling liefderijk onder het oog brengt en kennis geeft van het daardoor tegen hem gerezen misnoegen zijner familie.

Daar staat hij, met de vervulling zijner hartelijkste wenschen, met de bekrooning van zijn vurigst verlangen (1) in de eene- en met den noodlottigen brief in de andere hand. De geheel onverwachte bevrediging zijner eerzucht kan de smart niet verdooven, waarmede de bewustheid van het misnoegen zijner dierbaarste betrekkingen hem de borst doorwoelt. Dat misnoegen weegt den gevoeligen jongeling zwaar op het hart. Hij kan niet rusten voor dat het geweken en hunne toegenegenheid herwonnen is.

Door verschillende aandoeningen geschokt en geslingerd, vat hij de pen op en legt voor zijne geliefde bloedverwanten zijn geheele hart open (2). Die brief is een getrouwe spiegel zijner schoone ziel. — Hij schetst daarin het vol genot, de levendige vreugde, die hem, bij de eindelijke bereiking van zijn doel, bezielt, maar tevens hoe het smartelijk gevoel van het misnoegen zijner bloedver-

---

(1) Slechts weinige dagen vroeger had hij zijne aanstelling bekomen tot Adelborst der 2e klasse. Zie hiervoor Bladz. 21.

(2) Brief aan DE DIEU, van den 12en Januarij 1823.

Digitized by Google

wanten verdiend te hebben, hem die vreugde vergalt, dat genot ontrooft. Met edele openhartigheid bekent hij zijne dwaling; met hartelijke warmte bidt hij zijne geliefden, het gebeurde te vergeven en te vergeten, en, met plegtigen ernst de belofte afleggende, het koste wat het wil, de verlorene toegenegenheid te zullen herwinnen, eindigt hij met 's Hemels beste zegeningen over hen allen af te smeeken.

Zietdaar het beeld van eenen edelen mensch, die wel struikelen, maar nimmer geheel vallen kan!

Waar is hij, die nog kan twijfelen, of VAN SPEIJK zijne belofte gestand gedaan en *de liefde en achting der zijnen herwonnen hebbe*? — De dankbare vereering van gansch *Nederland*, de bewondering der geheele wereld moge daarvan getuigen!

Voor wij echter overgaan tot de beschouwing zijner onvolprezene zelfopoffering, welke die vereering en bewondering deed geboren worden, wenschten wij nog eenige oogenblikken stil te staan bij de nadere ontwikkeling van het karakter van onzen held.

Wij kennen hem reeds in zijne warme liefde en hartelijke dankbaarheid jegens zijne bloedverwanten en weldoeners. Hooger zal onze eerbied voor den edelen jongeling rijzen, wanneer wij hem in de overige betrekkingen des levens beschouwen.

Karig bedeeld met geluksgoederen, maar rijk naar den inwendigen mensch, vereenigde VAN SPEIJK met een goed en gevoelig hart een helderdenkend

Digitized by Google

verstand, een gezond oordeel en een gelukkig geheugen. Aan een levendig gevoel voor regt en billijkheid paarde hij, reeds als kind, eene onverdoofbare liefde voor het groote en goede. Geen wonder dan ook, dat de leerzame knaap zijne vlijt en arbeidzaamheid met de rijkste vruchten bekroond zag, en meer en meer de lieveling werd van allen, die hem kenden.

Met bijzondere inspanning legde zich VAN SPEIJK, reeds in den morgen zijns levens, toe op de kennis der Vaderlandsche Geschiedenis. Dáár toch vond hij voedsel voor zijnen, naar grootheid dorstenden, geest. Dáár zwol hem de borst, zoo vaak hij las van de noeste vlijt en den onbezweken heldenmoed des voorgeslachts, die uit de poelen en moerassen, welke eens ons erf bedekten, het schoon en gezegend *Nederland* te voorschijn riepen, en de woede van den bruisenden oceaan met dijken en dammen beteugelden. Warm sloeg hem dáár het hart, bij de herinnering aan de grootheid van het kleine *Nederland* dat, met het oog op God, strijdende voor haardsteê en altaren, na eenen krijg van volle tachtig jaren, den trotschen dwingeland, in wiens gebied de zon nooit onderging, tot eenen, voor hem nadeeligen, vrede wist te noodzaken. Dáár zag hij *Europa's* magtigste Vorsten sidderen voor *Hollands* heldenvolk, dat, in den jongsten nood, den dierbaren geboortegrond liever wilde prijs geven aan de vernielende golven, dan aan den euvelmoed van overmagtige vijanden. Dáár zag hij Hollandsche trouw en Hollandsche deugd door den vijand

Digitized by Google

benijd, door vrienden en bondgenooten geroemd en gezegend. Innige ontroering greep hem aan, waar hij las, hoe onze groote Vaderen willig goed en bloed ten beste gaven en blijmoedig het leven lieten voor het lieve Vaderland. Vrolijk juichten zijne lippen, zoo vaak hij *Hollands* vlag zag begroet en gehuldigd aan alle stranden en oorden der aarde. Hoog en hooger steeg zijne verrukking, als hij den lof onzer helden van noord- tot zuiderpool hoorde weêrgalmen, en de koninginne der zeeën, van kroon en schepter beroofd, gekluisterd zag aan de zegekar onzer TROMPEN en DE RUYTERS.

Zoo ontkiemde welhaast bij den jeugdigen VAN SPEIJK eene vurige en onuitdoofbare zucht naar grootheid en eer. Den roem des voorgeslachts te doen herleven, en aan het Vaderland zijnen DE RUYTER weder te geven, was de geliefkoosde wensch van zijn hart, het schoon en verheven doel, waarmede hij het tooneel des bedrijvigen levens optrad.

Onbeschrijfelijk was dus zijne vreugde, toen hem zijne aanstelling tot Adelborst de baan der eere ontsloot. Met een rustig zelfvertrouwen trad hij nu de vrolijk lagchende toekomst tegen. Onvermoeid in de behartiging zijner dienstpligten, trotseerde hij met de grootste koelbloedigheid de dreigendste gevaren en ontwikkelde in de hitte van den strijd eenen vasten, onverwrikbaren moed. « Vechten toch," getuigde hij, bij zekere gelegenheid, van zich zelven (1), « is

(1) Volgens aanteekening van den Heer J. DE DIEU, van welke wij almede een dankbaar gebruik hebben gemaakt.

Digitized by Google

« niets, *indien het voor de goede zaak geschiedt.*
« Geloof mij, dat mijn moed, bij het aangaan of
« volhouden van het gevecht, nimmer zou kunnen
« wankelen. Komt men te vallen, welnu, eenmaal
« moet men toch sterven: wat vroeger of later,
« doet niets ter zaak. Valt ons daarentegen de
« overwinning ten deel, dan heeft men eer en be-
« vordering te wachten, het eenigste doelwit van
« een braaf soldaat. — Gaarne wil ik den Koning
« twee jaren om *niet* dienen, wanneer Hij mij met
« het *kruis* begiftigd. Dan heb ik den voet in den
« stijgbeugel om den hoogsten trap van eer te berei-
« ken."

Reeds bij de Celebische expeditie meende VAN SPEIJK tot Ridder te zijn voorgedragen (1). Dan in deze hoop zag hij zich te leur gesteld (2), daar hij toenmaals, gelijk wij vroeger zagen (3), tot diegenen behoorde, van welke de Hooge Regering van *Neêrlands Indië* loffelijke melding maakte.

Tot welk eenen hoogen trap nu zijne blijdschap steeg, toen hij wegens zijn' voorbeeldigen moed en ongekrenkte trouw, op den 27en October 1830, het

(1) » Het geluk is mij tot nog toe zeer gunstig geweest; » ik heb een goed tractement en daarbij ben ik aan Z. M. » voorgedragen, om Ridder te worden. Zoo dit mij nu ook » gelukt, is CAREL er geheel boven op." Brief aan DE DIEU, van 1 Julij 1825.

(2) Dat intusschen deze hoop niet geheel ongegrond was, zoude men welligt kunnen opmaken uit eene vergelijking van Artikel 2 van het *Reglement van Administratie en Discipline voor de Militaire Willems-orde*, en het door ons te boek gestelde op bl. 40, 42 en 47.

(3) Bladz. 49.

Digitized by Google

Ridderlint uit 's Vorsten hand ontving, laat zich geredelijk begrijpen. Zijne vrienden en bloedverwanten deelgenooten te maken van die blijdschap, was behoefte voor zijn hart (1). « In vliegende « haast" (dus lezen wij in eenen brief van VAN SPEIJK aan DE DIEU, van 9 November 1830) « meld ik « UEd., dat ik nog zeer gezond ben, en den 8en « dezer tot Ridder der Militaire Willems-Orde, 4e « klasse, ben benoemd. Hoe aangenaam mij dit « is, kan ik u niet melden, alzoo ik langen tijd « getamboureerd had, een kruis op mijne borst te « hebben, en nu wel voor mijn' geliefden Koning « zulks te mogen dragen is dubbel aangenaam." — « Ik lig thans" (dus schreef hij aan denzelfden, op den 15en November daaraanvolgende) « tot inspectering « der op- en afkomende vaartuigen; dus wel drok- « te, maar met volle ambitie, en vooral nu, daar « ik, voor diensten aan mijn eigen Vaderland, de « belooning van mijn' braven Koning op de borst « draag." — « Wat zal uwe lieve vrouw blij zijn," (zoo luidt zijne taal tot zijnen vriend WIGGERS, in een' brief van den 11en derzelve maand) « dat ik « Ridder ben geworden; nu, goede vriend, ik ben « ook regt blijde, en dit zoo onverwachts! God « geve, dat ik nu heelhuids van alles afkom; doch

(1) Schier alle zijne brieven, na dien tijd geschreven, getuigen van de innige tevredenheid en grenzenlooze vreugde, welke hem die Vorstelijke belooning verschafte. Kortheidshalve vinden wij ons verpligt, slechts enkele proeven van dezelve bij te brengen.

Digitized by Google

« ik hoop niet te mogen vertrekken, voor en aleer « alles geëindigd is. Thans hoop ik op meer; een « slecht soldaat, die niet denkt Generaal te wor- « den; niet alleen dit, maar de regtvaardige zaak « van onzen dierbaren Koning noopt mij daartoe."

En waarlijk, hoezeer de zucht naar eer en bevordering onzen VAN SPEIJK tot groote daden moge hebben aangespoord, oneindig sterker prikkel daartoe was zijne voorbeeldige liefde voor Koning en Vaderland.

Opgeroepen tot de verdediging van den heiligen geboortegrond, ging hij, « vol vertrouwen op den Al- « goede en de regtvaardige zaak van zijnen Vorst" (1), den verraderlijken vijand onverschrokken te gemoet. « Zegevieren of sterven was zijn hartelijke wensch; » zijn geest was geheel voor den Koning en zijn bloed « veil voor de handhaving onzer vlag. Zijnentwege « had hij niets te verliezen, en daarom hoopte hij « steeds tot voordeel van zijnen goeden en dierbaren « Koning te verstrekken." (2). Hoogstgevaarlijk was de post, hem en sommigen zijner Wapenbroeders toevertrouwd (3). Met jeugdigen moed wist zich

(1) Brief aan P. M. H. WIGGERS, van 12 November 1830.

(2) Brieven aan DE DIEU, van den 5en en 15en November en den 11en December 1830.

(3) Zie Bladz. 69—72, 78 enz. De bescheidene nederigheid van die waardige mannen verbiedt ons, hunnen moed en trouw hier openlijk den welverdienden lof te brengen. Dan, wat zoude ook onze lof beteekenen bij de streelende zelfvoldoening, die zij in hun binnenste omdragen!

Digitized by Google

VAN SPEIJK op denzelven te handhaven; terwijl hij, gehoorzaam aan de bekomene instructiën, met mannelijke standvastigheid, de vuigste smaadredenen van den lafhartigen vijand straffeloos aanhoorde. Dan, zoo vaak deze met schenzieke lippen de eer van *Neêrlands* Vorst dorst aanranden en het waagde den besten der Koningen te lasteren en te vloeken, dan gloeide de ziel van VAN SPEIJK van innige verontwaardiging, dan glinsterde zijn oog van edelen toorn, en slechts de strengheid der hem opgelegde bevelen (1), of de liefde tot zijne manschappen, wier leven hij niet *roekeloos* in de waagschaal wilde stellen (2), was in staat, hem te doen afzien van de tuchtiging der ondankbare muitelingen.

Zoo stond hij ook, op den 27en October 1830, uren achtereen, het hevigst vuur des vijands door. Eindelijk echter kon hij zijne diepgaande spijt niet langer verkroppen en 's Konings vlag straffeloos en ongewroken zien schenden en bespotten. Een nieuw bevel gebood hem, ook dien hoon geduldig

---

(1) Vergelijk bladz. 79.

(2) Uit vele voorbeelden strekke het navolgende tot eene proeve:.... » Alstoen werden wij opgeroepen naar *Rupel-* » *monde;* hier lagen wij veiliger (dan bij *Boom*), maar (met) » groote drokte, nacht en dag met de wapens in de hand, » onder het gejoel van een aantal smeerlappen van kerels, » welke onzen goeden, braven en dierbaren Vorst uit- » scholden, (en) die (daardoor) onze gemoederen zooda- » nig verbitterden, dat wij misschien tegen alle orders » zouden gehandeld hebben, indien niet onze ligging tus- » schen twee snel afloopende rivieren den aftogt onmogelijk » had gemaakt." Brief aan DE DIEU, van den 5en November 1830.

Digitized by Google

te verdragen en zich op eene meer verwijderde ligplaats in veiligheid te stellen. Daar wierp een hagelbui van kogels vier zijner schepelingen ter neder, en deed zijne zwalpende boot een wis verderf tegensnellen. Nog weinige polsslagen, en de bodem, hem door Koning en Vaderland toevertrouwd, — de schepelingen, aan wien hij met zijne geheele ziel verbonden was, — de vlag, waarvoor hij gezworen had te sterven, — zouden de prooi zijn van bloeddorstige verraders. Reeds rekenden zijne Krijgsmakkers den dapperen VAN SPEIJK verloren; reeds strekte de onzinnige hoop de roofzuchtige handen uit naar den onverwachten, maar gewenschten buit, — toen eensklaps *Amstels* voedsterzoon, bij het klimmen van den nood, met nieuwe geestkracht bezield en in stouten moed ontvonkt, het flikkerend wraakzwaard uit de scheede rukte, en tot redding van eer en vlag, tot behoud van vaartuig en manschap, zijn vernielend geschut op de meineedige oproerlingen deed losbranden (1). De mein-

(1) Dat VAN SPEIJK, schoon buiten order, maar echter door eed en pligt gedreven, het *eerste kanonschot* op *Antwerpen* heeft gelost, en daardoor de middellijke *oorzaak* is geweest van het bombardement dier stad, vinden wij niet slechts opgeteekend in zijne brieven aan de Heeren DE DIEU en WIGGERS (beiden van den 5en November), aan de familie FREMERSTURP (van 27 November 1830), aan den Heer LAATS (van 1 Januarij 1831) en aan den Heer BONKHUIZEN (van den 2en Januarij 1831), maar werd ons tevens nader bevestigd door de mondelinge getuigenissen van den Adelborst der 1e klasse W. A. DE GELDER en die van eenige onzer Zee-Officieren, tot het station op de *Schelde* behoorende. Men vergelijke voorts de *Noordstar* van woensdag, 9 Februarij 1831 en A. SIMONS, *het Kasteel van Antwerpen*, bladz. 92.

Digitized by Google

eedige muiterstad beefde op hare grondvesten bij den donder zijner kartouwen; maar gewroken was *Hollands* vlag, het felgeteisterd vaartuig behouden, de veege manschap gered, en vrolijk verrees van uit den zwarten sulferdamp de morgen eener hoopvolle toekomst voor het miskende en vertrapte *Nederland!*

Zal het noodig zijn, Landgenooten! U de zegenrijke gevolgen op te sommen, welke uit de tuchtiging van *Antwerpen* voor ons zijn voortgesproten? Zullen wij u nog moeten herinneren, hoe wij aan dat glorierijk wapenfeit de vernedering onzer vijanden, den hernieuwden eerbied en het ontzag onzer naburen en bondgenooten, den herboren moed en verjongde kracht onzer verdedigers, de opwekking van onze hoop en vertrouwen, ja! het behoud des Vaderlands verschuldigd zijn?

Oud-Nederland heeft het grootsch bestaan zijner zonen met vurigen dank betaald en den grijzen CHASSÉ met versche lauweren gekroond. Nog weêrgalmt de lof onzer helden van den troon van den Vorst tot in de nederige hut van den schamelen daglooner. Nog klinkt het lied, aan hunne trouw geheiligd, van de lippen der geredde landzaten, en weldra zal *Amstels* stedemaagd de geurige offers harer erkentelijke hulde doen ontbranden op het graf van VAN SPEIJK, den redder des Vaderlands.

Redder des Vaderlands! ja! dat is de naam van den armen wees, die eens in het weldadig gesticht der Vaderen zijne toevlugt en schuilplaats vond en, door weinigen gekend, in den meewaardigen tooi en het nederig gewaad van een' vergeten

Digitized by Google

weesburger, onopgemerkt zijn levenspad bewandelde! *Redder des Vaderlands*, dat is de naam van den onsterfelijken voedsterzoon van *Amsterdam*, wiens forschgespierde hand de schandboei verbrak, waaraan *Hollands* leeuw gekluisterd lag, — wiens vaste moed, aan de boorden der *Schelde*, voor *Neêrlands* dapperen den weg ter overwinning baande, — wiens heilige trouw den roem des voorgeslachts, de grootheid der Vaderen deed wederkeeren in het geschokt en geteisterd *Nederland!*

Zoo, weldadige Amstelstad! zoo heeft VAN SPEIJK uwe zorg beloond en den dank betaald aan uwe zegenende liefde! Het goede zaad, door u gestrooid, heeft, onder Gods zegen, rijke vruchten gedragen.

De liefde van allen, met wie hij zich door de Voorzienigheid in betrekking zag gesteld, waardig te zijn, — zegen en geluk rondom zich te verspreiden, — ziet daar een ander heerlijk doel, dat zich VAN SPEIJK had voorgesteld en met rusteloozen ijver najaagde. Minzaam en zacht, welwillend en toegevend jegens zijne minderen, was het zijne geliefkoosde taak, hun ten nutte te zijn. Met vaderlijke zorg was hij op hun welzijn bedacht (1), met vu-

(1) Slechts twee dagen vóór zijnen dood, gaf hij hiervan het navolgend sprekend bewijs.

Op donderdag den 3en Februarij, ten één ure in den namiddag, deed VAN SPEIJK zijnen Adelborst DE GELDER (die, volgens order van den Kommandant KOOPMAN,

Digitized by Google

rige erkentelijkheid beloonde hij hunnen moed en trouw, en gretig nam hij iedere gelegenheid te baat, om uit te weiden in hunnen lof. « Ik stel « prijs op zulk eene Equipagie" (schrijft hij in een' zijner brieven (1)) « ik heb gezien hunnen moed en « hunne gehoorzaamheid in zulk eene omstandig- « heid; waarom ik met vol vertrouwen de op han- « den zijnde affaire te gemoet zie, en niet twijfel, « of het zal aan ons niet liggen. God gave (dat) « ieder weldenkend Hollander zulks deed en ge- « daan had, waarlijk het was zoover niet geko- « men." — « Wat is het toch een groot genoegen" (zegt hij elders (2)) « om de goede geest der inwo- « ners van *Amsterdam* en *Rotterdam* . . . te verne- « men en te ondervinden. In den beginne vloei-

brieven voor het Gouvernement, met eene sloep, bemand met matrozen van de kanonneerboot N°. 10, naar het fort *Bath* zoude overbrengen,) uitgeleide tot op het dek zijner boot. Het was dien dag koud en guur. Reeds was DE GELDER afgedaald in de sloep, toen VAN SPEIJK, zijnen adelborst enkel in de gewone uniform gekleed ziende, dezen toeriep: » jongen! dat zal je te koud zijn: daar, neem » mijn mantel meê." Met welgevallen ving DE GELDER den hem door zijnen kommandant toegeworpen manteljas op. Het was het laatste vriendschapsblijk, dat hij hier op aarde van VAN SPEIJK zoude ontvangen! De sloep stak af en was weldra buiten het gezigt. DE GELDER heeft zijnen bevelhebber niet weder gezien, maar dierbaar blijft hem de herinnering aan het laatst vaarwel, hetwelk deze hem toeriep, en dat nog getuige was van de liefderijke zorg van zijnen, nu verheerlijkten, vriend.

(1) Aan WIGGERS, van 5 November 1830.

(2) Aan FREMERSTURF, van 1 Januarij 1831.

Digitized by Google

« den de presenten naar onze soldaten, thans is de « Marine aan de beurt: ons volk heeft wijn, tabak « en handschoenen . . . bekomen . . . De moed en « de goede geest is ook daardoor onder de matro- « zen voorbeeldig, en (ik) houde mij overtuigd, dat, « hoezeer er nu enkel booten liggen, een hardnek- « kig gevecht zoude plaats hebben." (1) En einde- lijk: « Niets" (dus lezen wij in zijnen brief aan DE DIEU, van den 19en December 1830) « Niets zal « mij aangenamer zijn, dan met die familie (2) in « kennis te geraken, alzoo de zoon, of wel mijn « adelborst een zeer respectabel en conversabel « mensch is, waarmede ik in de grootste harmonie « leef, 't welk op zulk een klein vaartuig, als dit, « hoog te waarderen is. 't Spijt, mij maar, dat ik

---

(1) In eenen brief aan C. DE RIDDER, van 2 Januarij 1831, van de geschenken zijner landgenooten aan de matrozen sprekende, voegt hij er bij: » dan het moet hun hartelijk » gegund werden, daar ik de overtuiging heb, (dat) zij hun » leven voor (het) Vaderland veil hebben." Ook in zijnen brief aan LAATS, van 1 Januarij 1831, gewaagt VAN SPEIJK van de giften zoo van *Amsterdam* en *Rotterdam* als elders, aan zijne » *goedvertrouwde jantjes*" toegezonden. Hoe veel vertrouwen VAN SPEIJK in zijn scheepsvolk stelde blijkt uit zijnen brief aan DE DIEU, van 1 Januarij 1831: » UEds goede raad, » beste Nicht! wordt en zal immer door mij opgevolgd wor- » den: *sterven of winnen!* Mijne brave matrozen steun » ik op." En niet minder uit voormelden brief aan LAATS: » De matrozen .... zullen (onzen) goeden en braven Koning » immer getrouw zijn. De ondervinding heeft het (doen) zien, » en (ik) hoop, het nog nader te ondervinden, ten dienste » en bevrijding van mijn dierbaar Vaderland."

(2) De familie DE GELDER.

Digitized by Google

« op mijne gedane voordragt hem niet tot Ridder « zie bevorderen, even als ik, want waarlijk in « mijne positie was hij onbetaalbaar en rijk met « moed: dan hij en ik blijven hopen op meerdere « lauweren....; gebeurt er iets tot bevordering der « andere Kadets (dan) zal ik mij dadelijk aan Prins « FREDERIK adresseren."

Met gelijken lof gewaagt VAN SPEIJK, zoo dikwerf hij melding maakt van het bombardement van *Antwerpen*, van zijne mede-officieren en de overige bevolkers van 's Lands vloot. « *De Marine*" (dus spreekt hij in zijne brieven) » heeft niets onge- « wroken gelaten, maar met een edel hart en vol « vuur alles gedaan, wat ieder regtgeaard Hollan- « der voor Koning en Vaderland zou kunnen « doen (1).... Verrukkelijk was het gezigt, hoe « onze Hollandsche vlag wapperde en *ieder* zijnen « voorvaderlijken roem trachtte te herwinnen.... « *Onze* geest is geheel voor onzen Koning en *al-* « *ler* bloed veil tot handhaving onzer vlag. *Ons* « *aller* wensch is hartelijk, zegevieren of sterven. « Mijnentwege ik heb niets te verliezen en bemin « mijnen dierbaren Koning, zoo dat ik niet in ge- « breke blijf het volk zulks in te prenten (2). —

(1) Aan FREMERSTURF, van den 27en November 1830.

(2) Aan DE DIEU, van den 5en November 1830. » De geest » van het volk op de hier liggende schepen" (dus lezen wij in eenen brief aan denzelfden, van den 15en derzelve maand,) » is geheel voor hunnen goeden Koning. *Ieder* roept wraak, » waarom ik dan ook, vol vertrouwen, het sein daartoe te » gemoet zie, en met mijn 25 man en 5 zware stukken » onze eer en ouden voorvaderlijken roem zal handhaven."

Digitized by Google

« Vertrouw stellig, dat *ieder*, welke in de Marine « is, alles veil heeft voor onzen dierbaren Ko- « ning." (1).

Met zulk eene warmte huldigde VAN SPEIJK de vaderlandsliefde en den heldenmoed zijner krijgsmakkers. Dan, zoo vaak hij zich gedrongen zag, van zich zelven te gewagen, getuigde de bescheidene nederigheid zijner taal den adeldom van zijn echt Hollandsch hart. Schoon vervuld van eene hooggestemde eerzucht en een levendig gevoel van eigenwaarde, was echter zelfs de minste zweem van hoogmoed vreemd aan het gemoed van VAN SPEIJK. (2) Zijn stout bestaan had den weg ter overwinning voor *Neêrlands* wapenen ontsloten en het Belgisch vloekgedrogt den zege ontwrongen; en toch beleed hij, met nederige opregtheid, niets meer dan, *met Gods hulp zijn best gedaan* (3) en naar de inspraak van pligt en geweten gehandeld te hebben (4). Het zalig bewustzijn, medegewerkt

---

(1) Aan DE DIEU, van den 19en December 1830.

(2) Hoe minzaam, hartelijk en nederig zich VAN SPEIJK jegens zijne voormalige weesbroeders gedroeg, is ons uit verschillende berigten ten duidelijkste gebleken. Menigvuldige bewijzen zouden wij in dezen kunnen aanvoeren, vreesden wij niet in kleinigheden te vervallen. Wij vergenoegen ons dus, met onze lezers te verwijzen naar het door ons ter nedergestelde op bladz. 58.

(3) Brief aan WIGGERS, van den 5en November 1830.

(4) Zoo schreef hij, onder anderen, op den 27en November 1830, aan de familie FREMERSTURP: » Den 8en November

Digitized by Google

te hebben tot de redding des Vaderlands, en zijne trouwe verknochtheid aan den Vorst met daden te hebben kunnen aan den dag leggen, was belooning genoeg voor zijn hart, en met vurige dankzegging erkende hij, aan de reddende hand der Voorzienigheid het behoud van zijn leven verschuldigd te zijn (1). Zietdaar het kenmerk van den waren held, den echt Christelijken krijgsman!

En dat was VAN SPEIJK in de volle beteekenis des woords (2). Getuigt het, gij allen, die den

---

» werd ik met het kruis versierd, hetwelk mij zoo *onverwacht* op de leden viel, dat ik schier dacht te droomen, » daar wij allen wel wisten *onze pligt gedaan te hebben*, » was deze verrassing.... te groot."

(1) Brief aan FREMERSTURP van den 27en November 1830. Zoo zegt hij ook in eenen brief aan P. M. H. WIGGERS, van 6 October 1830: » De goede God zorgde voor ons."

(2) Wie nog aarzelen mogt, dezen eernaam toe te kennen aan *Amstels* verheerlijkten kweekeling, hoore de taal zijner schoone, enkel liefde ademende ziel. » De ongelukkige inwoners van Antwerpen" (dus luidt dezelve, in eenen brief aan DE DIEU, van den 11en December 1830) » welke niets vuriger wenschten, dan onder onzen geliefden » Koning te blijven, vlugten, verlaten alles en komen dood » arm in een of ander plaatsje aan. God beware ons dierbaar Vaderland maar voor de rampen, die deze menschen (geleden) hebben en nog zullen moeten lijden! Mij, » (zulks) kan ik UEd. gulhartig bekennen, doet zulk een » geval leed." — En in eenen brief aan FREMERSTURP, van 17 Januarij 1831: » Ook ontwaar ik uit ... uwe (lettere) tot mijn innig leedwezen de weinige hoop op den » vrede. Goede God! waar moet dit heen? Ik vertrouw » echter met u op den Algoede en onze regtvaardige » zaak."

M

Digitized by Google

edelen jongeling hebt gekend en u met regt beroemt en verheft, door banden des bloeds of der vriendschap aan hem verbonden te zijn geweest, getuigt het, hoe dierbaar hij u was om de eenvoudigheid zijner zeden, om zijn zacht en godsdienstig (1) hart, om zijne stille deugd en warme menschenliefde! Getuigt het, hoe gij hem hebt lief gehad om zijne hartelijke opregtheid en voorkomende dienstvaardigheid, om zijne nederigheid

---

(1) Vele berigten kwamen ons ter hand, niet slechts wegens den lust en ijver, waarmede VAN SPEIJK, als wedsbroeder, het onderwijs in de Godsdienst ontving, maar ook omtrent zijne hooge belangstelling in de Godsdienst zelve. Onder anderen strekt daarvan, althans in ons oog, ten proeve, dat VAN SPEIJK, bezitter zijnde geworden van eene kleine, in een lijstje omvatte, prent, de beeldtenis van den Zaligmaker, (zoo als dezelve zich vertoont op den bekenden *doek van Veronica*) voorstellende, verzeld van een eenvoudig, doch zinrijk, bijschrift, op hetzelve zeer veel prijs stelde. Gedurende zijn verblijf in het Weeshuis bewaarde hij deze prent in het hem toegeschikt kastje op de plaats van het Huis, en later, als stuurmansleerling naar zee vertrekkende, stelde hij zijn geliefkoosd eigendom aan zijnen vriend en leermeester GLEIM ter hand, met verzoek, hetzelve zorgvuldig te bewaren, tot dat hij hetzelve zoude terug vorderen en eene waardige plaats kunnen aanwijzen.

En dat de Godsdienstige stemming, waartoe de eerste zaden reeds vroeg in het hart van VAN SPEIJK waren gestrooid, ook bij het ruw en woelig krijgs- en zeemansleven het sieraad zijner deugden gebleven is, deswege zagen wij ons zoo door den toon zijner brieven, als door de getuigenis van zijne naaste betrekkingen, van zijne vertrouwde vrienden en bovenal van zijne krijgsbroeders, ook zelfs den minsten twijfel ontnomen.

Digitized by Google

in woord en wandel, om zijnen mannelijken ernst en onwrikbare standvastigheid! En gij, zijne wapenbroeders! die hem op zijne togten hebt verzeld en aan het gloeijend oosterstrand, of aan de zoomen van *Rupel* en *Schelde*, den Wees van *Amsterdam* in den vollen glans zijner grootheid hebt mogen aanschouwen, gij zijt getuigen geweest van zijnen rusteloozen dienstijver en uitstekende bekwaamheid, van zijne liefderijke toegevendheid en vaderlijke zorg jegens allen, wier welzijn hem was toebetrouwd. Gij hebt zijne strenge gehoorzaamheid aan orde en krijgstucht gekend, zijne kalme bedaardheid en tegenwoordigheid van geest in nood en gevaren (1), en, zoo vaak hij streed voor den roem der Marine, de eer van *Hollands* vlag of de verdediging van haardstede en altaren, zijn koen beleid en voorbeeldigen moed bewonderd. Gij hebt hem vereerd en bemind om zijne zedelijkheid en ingetogenheid, om zijne gehechtheid en trouw aan Koning en Vaderland, om zijne liefde tot alles wat edel is en goed en groot. Op dan, ter bedevaart naar het heldengraf, waar weldra het luttel overschot van uwen ontslapen' vriend zal nederdalen in den koelen schoot der aarde! Dáár, in den aan God gewijden tempel, rijze uw loflied, aan zijne grootheid gewijd, met blijden klank ten hemel! Dáár

(1) Men herinnere zich het koen en beraden gedrag van VAN SPEIJK, bij het verzeilen zijner kanonneerboot (Bladz. 51), in zijne gevaarlijke positiën voor *Boom* en *Rupelmonde*, op den zegenrijken 27en October, en in het bang en beslissend morgenuur van den vereeuwigden 5en Februarij.

Digitized by Google

worde uwe geloftе hernieuwd, hem gelijk te worden, die in leven en in sterven de schrik was onzer vijanden en de weldoener des Vaderlands! Dáár zij uw eed herhaald, hem na te streven in zijne deugd en trouw, in zijne menschenliefde en heldenmoed, en met de vlag, door zijnen offerdood geheiligd, te zegepralen of te vallen!

Dan, eenmaal zal de kille hand des doods ook u aan het treurend *Nederland* ontrukken, en de naam van VAN SPEIJK wegsterven op uwe verstijvende lippen. Weinige jaren nog, en wij allen zullen niet meer zijn. Nieuwe geslachten zullen optreden en onze plaats op aarde vervangen. Dan zal het stil zijn bij het graf van VAN SPEIJK; geen vriend hem zalig spreken. Maar het dankbaar nageslacht zal zijne stille rustplaats naderen en daar de Jaarboeken van onze dagen opslaan, om uit dezelve loof en bloemen te vergaderen en daarmede zijne urn te omkransen. Voor elke bloem, door onze hand der vernietiging ontrukt en opgelegd in den voorraadschuur der geschiedenis, zal onzer kinderen kroost ons dank weten en ons zegenen voor iedere poging, aangewend ter verheerlijking van *Amstels* grooten voedsterling. Welaan dan, dat de hartelijke, eenvoudige taal van den ronden Hollandschen zeeman ook aan de nakomelingschap den lof verkondige van VAN SPEIJK!

Die taal zal u welluidend in de ooren klinken, vrienden en bloedverwanten van den roemrijk gesneuvelden! en bij het smartelijk gevoel, hoe veel gij in hem verloren hebt, balsem zijn voor uw bloedend hart. Maar ook u, bewoners van *Oud-*

Digitized by Google

Nederland ! die met ons getuigen zijt geweest der herstelling van den zeeroem des Vaderlands, ook u zal iedere bijdrage tot vereering van den held, die het sieraad was van onze Marine, welgevallig zijn.

Wij zullen alzoo de getuigenissen der krijgsbroeders van VAN SPEIJK met derzelver eigene woorden onzen lezers mededeelen. Die getuigenissen toch zijn zoo eenstemmig, zoo rond en duidelijk, zij spreken zoo zeer tot het verstand en hart, en bewijzen zoo volkomen de waarheid van het door ons te boek gestelde, dat wij ons niet aan het het gevaar willen blootstellen, om ze door onze tusschenredenen te verzwakken. (1)

« Gaarne, vriend! voldoe ik (2) aan uw verzoek, « om u de mij bekende inlichtingen aangaande den « edelen VAN SPEIJK mede te deelen. Na te *Soura-* « *baya*, aan boord van de *Dageraad*, kennis met « hem gemaakt te hebben, heb ik hem eerst weder « ontmoet in April 1825, in de bogt van *Boni*, bij « de expeditie tegen de Koningin en Rijksgrooten « van dat Rijk. . . . . Zoo als u bekend is, zijn « er voor die historie Ridder-Orders uitgereikt; bij

(1) Reeds vroeger hebben wij dikwerf melding moeten maken van loffelijke getuigenissen onzer Zee-Officieren VAN SPEIJK betreffende. Dezelve alhier te herhalen, zal onnoodig zijn; terwijl wij die, welke betrekking hebben tot het gebeurde op 5 Februarij, nader zullen aanvoeren.

(2) Dus spreekt een onzer waardige Zee-Officieren, in eenen vertrouwelijken brief, kort na het gebeurde op 5 Februarij 1831, aan een' zijner vrienden toegezonden.

Digitized by Google

« deze gelukkigen was hij niet, hoewel ik vermeen,
« dat ook *zijn* naam in de Dag-orders van den Ge-
« neraal en Chef, en daarna van den Gouverneur-
« Generaal loffelijk vermeld stond. (1) Dit weet ik
« zeker, dat hij door zijne ijverige bereidwilligheid
« bij den Heer ZOUTMAN (zijnen dadelijken Chef (2))
« hoog aanlag en de achting van ons allen weg-
« droeg; terwijl ik u moet bekennen, dat hij zich
« van mij en meer anderen onderscheidde, door
« bedaardheid en ingetogenheid, zijnde hij altijd
« *een man van orde* (3), en wij *jonge lui*, in den
« zin van het woord; welke laatste goede hoeda-
« nigheid ik destijds (een jaar of 18 oud zijnde)
« wel eens uit een verkeerd oogpunt beschouwd
« heb: om welke reden hij dan ook de intiemste
« van mijne makkers niet was, en niet zoo veel als
« andere in mijne journalen voorkomt. Na de (bo-
« vengemelde) expeditie en de daarop volgende van
« *Soupa* . . . . heb ik hem . . . . in 't Vaderland
« alleen in zijnen burgerlijken (omgang) ontmoet,
« en altijd in hem denzelfden geposeerden en op-
« geruimden jongen mensch gevonden.

« Meer weet ik u niet van den brave mede te
« deelen. Ja, vriend! de daden leeren de men-
« schen kennen, maar de menschen moeten in de
« gelegenheid zijn; had ik destijds in hem den roem

(1) Vergelijk hiervóór, bladz. 49 enz.

(2) Vergelijk hiervóór, bladz. 42 enz.

(3) VAN SPEIJK was toen een jongeling van *drie en twintig* jaren.

Digitized by Google

« van onze natie en dien van ons Corps in 't bij-
« zonder voorzien, zeker had ik hem nader gade
« geslagen en zoude alsdan *nu* stellig meer tot zij-
« nen lof kunnen zeggen," enz. (1)

« VAN SPEIJK (2) heeft bij mij gediend van den
« 1en Januarij 1829, tot en met den 20en Augustus
« daaraanvolgende, aan boord van Z. M. Korvet
« *Triton*, en heeft met dezelve de terugreis naar
« het Vaderland gedaan. Toen hij bij mij geplaatst
« werd, lag ik te *Sourabaya*, ten einde mijne ont-
« takelde korvet in gereedheid te brengen voor den
« terugtogt. Het uitnemen en weder inzetten van
« den grooten mast, alsmede andere belangrijke
« reparatiën, gaven mij handen vol werk. (3)
« Bij die gelegenheid nu is mij de brave VAN SPEIJK
« in het oog gevallen, door zijnen ijver en activi-
« teit in de dienst.

« In zee was hij een goed Officier. Nimmer heb
« ik hem verlegen gezien. Als wachthebbend Of-
« ficier was hij onbetaalbaar. (4) Ontvangene or-
« ders (hetzij VAN SPEIJK dezelve van mij, of van

(1) Niet slechts dit uittreksel, maar ook de geheele brief doet het hart van den openhartigen *Hollander* eer aan. Wij hadden geene vrijheid den naam van den bescheidenen en edelaardigen schrijver te mogen noemen, doch zijne lofspraak op VAN SPEIJK mogten wij niet terughouden.

(2) Brief van den Kapitein-Luitenant ter Zee 1. C. ZWAANSHALS, van 1831.

(3) Zie *Bijvoegsels*, bladz. 189—191.

(4) Men vergelijke hiervóór, bl. 61.

Digitized by Google

« den Eersten Officier, of zelfs van hen, met wie « hij in *gelijken* rang stond, bekwam) volbragt hij, « zonder eenige aanmerking te maken, met den « uitersten spoed en levendigste geestdrift. Eene « schoone eigenschap voorzeker voor eenen Officier, « en, schoon pligt, niet aan alle krijgslieden ei- « gen!

« Jegens zijne meerderen betoonde VAN SPEIJK eene « gehoorzame onderdanigheid, zonder evenwel krui- « pend te zijn. Minzaam jegens zijne wapenbroe- « ders en minderen, won hij aller genegenheid door « zijn goed, onveranderlijk en standvastig karakter. (1) « Ook met de passagiers . . . . stond hij op den « besten voet. In één woord, hij was de vriend « van allen, die hem leerden kennen, en bezat « mijne hoogachting en vertrouwen in eene hooge « mate."

« VAN SPEIJK was goed en zacht van karakter, « braaf en dapper, zoo dat hij zich bij alle zijne « Mede-Officieren bemind maakte (2)."

« Hij was zulk een beste jongen. Sinds lang ken- « de ik hem, en wij waren hartelijke vrienden. « Mijne achting voor hem was nog vergroot, se- « dert hij met mij voor de *Rupel* gelegen heeft,

---

(1) Hoezeer VAN SPEIJK de liefde zijner schepelingen wist te winnen, is meermalen door ons aangetoond. Eene sprekende proeve daarvan vinden wij hiervóór, op bladz. 57 en 58.

(2) Brief van den Luitenant ter Zee, 2e Klasse, A. SLIJP, van 1 Junij 1831.

Digitized by Google

« waar ik zijne waarde als soldaat en zeeman regt
« heb leeren kennen; en bij het bombardement
« (van *Antwerpen*) heeft hij zich ook nog zoo voor-
« treffelijk gekweten." (1)

« Met een bedaard overleg volvoerde hij ten al-
« len tijde de aan hem gegevene bevelen." (2)

« De Kommandant der zeemagt vóór deze stad be-
« treurt in dezen kundigen jongeling een wakker
« en braaf Officier, die de schoonste hoop, van
« eenmaal zijn Vaderland gewigtige diensten te be-
« wijzen, niet heeft te leur gesteld.

« En wij, zijne Mede-Officieren, betreuren in hem
« *een' onzer beste kameraden*, wiens gevoelens steeds
« tot sieraad zouden hebben gestrekt van het wapen,
« dat hij door deze glorierijke daad (zijne zelfopoffe-
« ring) op nieuw heeft veredeld, en het voorbeeld ge-
« geven hoedanig een Hollandsch Zee-Officier tot het
« uiterste de *eer zijner vlag moet* handhaven." (3)

---

(1) Brief van den Ridder en Luitenant ter Zee, 1e Klasse, J. A. B. WISKLIUS, van den 8en Februarij 1831.

(2) Brief van den Ridder en Kapitein-Luitenant ter Zee J. C. KOOPMAN, van 3 Maart 1831.

(3) *Een der Zee-Officieren van het Station voor Antwerpen.* (*Noordstar*, N°. 7, van 9 Februarij 1831.)

Na het officiëel verhaal van het gebeurde met de kanonneerboot N°. 2, en den heldendood van VAN SPEIJK, voorkomende in de *Nederlandsche Staats-Courant*, van 9 Februarij 1831, lezen wij aldaar: » De Marine betreurt hierdoor voor » de derdemaal (MAAS, KLINKHAMER en VAN SPEIJK) het verlies

Digitized by Google

« De hoogachting, die ik den roemvollen VAN « SPEIJK, sedert ik de eer had hem te leeren ken- « nen, toedroeg — het genoegen, van, op den 27en « October, andermaal met hem vóór *Antwerpen* de « vijanden van ons dierbaar Vaderland te bestrij- « den, was oorzaak, dat ik Z. Ed. Gestrenge, tij- « dens zijne benoeming tot Ridder der Militaire « Willems-Orde, 4e Klasse, een door mij gedragen « kruis van deze Orde vereerde, waarop hij, even « als op mijne vriendschap, prijs stelde.....

« VAN SPEIJK had een goed, mannelijk en gedeci- « deerd voorkomen; was een dapper, werkzaam « en ijvervol Zee-Officier. Godsdienst en deugdzame « gevoelens versierden zijn braaf, rondborstig en « aangenaam karakter. Zijne geestdrift voor zijn' « Koning en Vaderland was onbegrensd. Min- « zaamheid jegens zijne meerderen en minderen, « gepaard aan gepasten ernst, en de beradenheid « van eene mannelijke ziel; veeltijds schertsend zon- « der immer te beleedigen, maakten hem algemeen « bemind. Oploopend, wanneer hij onregtvaardige « behandeling zag, en onvermoeid, om den veron- « gelijkte voldoening te verschaffen; zeer veel ge- « paste vrijmoedigheid in het voordragen zijner « denkwijze, en altijd kiesch en omzigtig in zijne « redenen: zóó heb ik VAN SPEIJK gekend, hem in « zijn leven geacht, en blijft de herinnering

---

» van een braaf jong Officier, welke niet alleen door mili- » tairen moed, maar ook door personeel braafkarakter, de » hoogste achting van een' ieder waardig is."

Digitized by Google

« diens edelen jongelings steeds een der gelukkigste « en waardigste beelden voor mijnen geest (1)."

Hebt dank, krijgsbroeders en vrienden van *Amstels* grootsten burger! hebt dank voor dit woord uit en tot het hart!. Hebt dank voor dit offer uwer erkentelijkheid, — voor deze hartelijk eenvoudige hulde, zijner nagedachtenis gewijd, — voor dezen ongekunstelden, roerenden lof zijner deugden! — Hebt dank voor alle de bewijzen van welwillende toegenegenheid, voor ieder blijk van achting en vriendschap, voor iedere bloem, waarmede gij zijn eenzaam levenspad hebt getooid en versierd! Uw vriend heeft zijne pelgrimsreize volbragt en rust van zijnen arbeid. Hij, die eens het sieraad van uw wapen, uw roem en lust, en het toonbeeld was der voorvaderlijke deugden, hij is u voorgegaan naar de gewesten der onsterfelijkheid.

Met een bloedend hart oogen wij hem na, beurtelings geschokt door wellust en smart, door edel zelfgevoel en diepgaanden weedom. Bij het besef van zijn gemis, ontrolt een traan aan onze oogen, en huiverend schrikken wij terug, zoo vaak onze verbeelding ons zijnen vreesselijken dood vertegenwoordigt. Maar bij de gedachte aan zijne grootheid en roem verheft zich onze borst; namelooze vreugde doortintelt onze aderen, eerbied en bewondering, dankbaarheid en liefde vervullen onze ziel,

(1) Brieven van den Ridder en Luitenant ter Zee, 1e klasse, J. A. ZOUTMAN JZ., van 28 Februarij en 25 Mei 1831.

Digitized by Google

bij de herinnering zijner grootsche zelfopoffering.

Die zelfopoffering u voor te stellen, in hare drijfveren, in haar schoon en verheven doel en hare zegenrijke gevolgen, zietdaar, Landgenooten! de gewigtige taak, die ons thans verbeidt.

« Indien (1) het leven van groote mannen ons « altijd eene regtmatige belangstelling inboezemt, « met verhoogde deelneming slaan wij hen gade, « in die beslissende oogenblikken, waarin zij ge- « drongen worden, om de schranderheid hunner « inzigten, de verhevenheid hunner beginselen, of « den adel hunner gevoelens op eene in het oog « loopende wijze voor de wereld ten toon te spreiden . . . . Nooit (evenwel) hoort men onbillijker « oordeelvellingen uit den mond der menigte, dan « wanneer zij het vonnis strijkt over de handelwij- « ze van uitstekende mannen in merkwaardige omstan- « digheden hunnes levens. Elk acht zich bevoegd, om « zich tot regter over hunne daden te stellen, en, ter- « wijl men vergeet, dat zij op een veel *hooger* stand-

(1) Deze schoone taal van een' onzer beroemdste Redenaren (van wiens woorden wij ook elders een bescheiden gebruik hebben gemaakt) met eenige wijzigingen, ter inleiding tot onze beschouwing van den heldendood van VAN SPEIJK wenschende te gebruiken, werd ons de vergunning daartoe door denzelven op eene heusche en verpligtende wijze verleend.

Digitized by Google

« punt zijn geplaatst, dan waarop de gewone
« mensch zich bevindt, bepaalt men de waarde of
« onwaarde hunner handelingen, naar den maatstaf
« zijner eigene bekrompenheid. De wijze en be-
« scheidene daarentegen wantrouwt zijn eigen oor-
« deel . . . . Met omzigtigheid tracht hij de be-
« weegredenen en bedoelingen van die daden na te
« vorschen, en ziet doorgaans zijne moeite heerlijk
« beloond. Over hetgene hem eerst donker en on-
« verklaarbaar toescheen, gaat allengs een helder
« licht voor hem op; hij ontdekt bewonderens-
« waardige wijsheid, waar de volkshoop zwakke
« toegeeflijkheid, heilige liefde, waar de blinde
« menigte niets dan eigenbaat en lage roemzucht
« meent te zien, en te hooger klimt zijn eerbied
« voor den zedelijken Held, wiens grootheid, door
« alle nevelen heen, hem met schitterenden glans
« in de oogen straalt."

Zulk een beslissend oogenblik toefde VAN SPEIJK in den morgen van den 5en Februarij 1831. Vrolijk en welgemoed was hij met zijne kanonneerboot van het *Vlaamsche Hoofd* onder zeil gegaan naar den aangewezen post bij *Austruweel*. Reeds had hij zijne ankerplaats bereikt, toen eene hevige stormvlaag, uit het Noordwesten, zijne dobberende boot terug zweepte en, ondanks alle pogingen tot stuiting van hare vaart, op den Antwerpschen wal deed stranden. In spijt van den bestaanden wapenstilstand enterde eene menigte zoo gewapende, als ongewapende *Belgen* het vastgeklemd en weêrloos vaartuig, verklaarde het-

Digitized by Google

zelve voor goeden prijs en rukte, in haren euvelmoed, de Nederlandsche vlag naar omlaag. Kalm en bedaard aanschouwt VAN SPEIJK deze gruwelijke schending van het regt der volken, en daalt af in de kajuit. Eensklaps barst de boot, met dreunend gekraak, in de lucht, dood en verderf om zich verspreidende. De golven der *Schelde* verzwelgen het zinkend wrak en met hetzelve de verbrijzelde ledematen van vrienden en vijanden.

Dit is de korte en eenvoudige geschiedenis van den beslissenden oogenblik, die den onverwonnen held de keuze bragt tusschen een leven, dat slechts de prijs konde zijn van meineed en ongehoorzaamheid aan pligt en eenen eerlijken dood. VAN SPEIJK heeft beslist, en aan de eer en het welzijn des Vaderlands het leven VRIJWILLIG ten offer gebragt.

Stellig en boven alle bedenking verheven zijn hiervan de bewijzen. Zij zijn gebouwd:

1°. op zijne mondelinge en schriftelijke betuigingen en verzekeringen;

2°. op de getuigenissen zijner medeofficieren (1); en

3°. op de, door hem vooraf genomene, voorbereidende maatregelen.

1. Wij aarzelen geenszins ook, van de eerste

(1) Wij achten het onnoodig hier de getuigenissen der geredde schepelingen, in derzelver *Verklaringen* vervat, te herhalen, of in het breede te gewagen van de mondelinge bevestiging van dezelve, ons door den Adelhorst uit GELDER gegeven.

Digitized by Google

soort van bewijs gebruik te maken, ofschoon het welligt niet aan voorbeelden zou ontbreken van gelijke betuigingen, die in den beslissenden oogenblik onvervuld zijn gebleven. Zelfs dan nog, wanneer de stellige verzekeringen van VAN SPEIJK niet van elders bevestigd werden, zouden wij meenen, dezelve als voldingend te mogen aannemen, daar hij zijn woord met den dood gestand gedaan, zijnen eed met zijn bloed heeft bezegeld.

Reeds van den eersten oogenblik af, dat aan zijne zorg een oorlogsvaartuig werd toevertrouwd, was het zijn onwrikbaar besluit, voor geenen vijand te bukken, voor geen geweld de vlag te strijken.

Hij werd eenmaal in *Oost-Indië* (zoo verhaalde hij aan zijne vrienden, na zijne terugkomst in het Vaderland) zoo hevig door de zeeroovers besprongen, dat hij bevreesd werd, voor de overmagt te zullen moeten zwichten. « Doch" (voegde hij er bij) « zij zouden mij niet in handen gekre-
« gen hebben, want, *zoo lang er nog kruid aan*
« *boord is, behoeft geen Zee-Officier zijn schip*
« *over te geven.*"

Tot zijne Javaansche schepelingen, met wie hij overigens op eenen zeer goeden voet stond en bij wie hij zeer bemind was, had hij meer dan eens gezegd: « *dat hij*, ingeval zij immer de stoutmoe-
« digheid hadden, zich tegen de door hem te ge-
« ven orders te verzetten, en trachten mogten hem
« te overmeesteren, *het kruid in brand zoude ste-*
« *ken en allen in de lucht laten vliegen.*"

Digitized by Google

Van zijne schriftelijke betuigingen en verzekeringen zullen wij alleen de navolgende uittreksels uit drie zijner brieven aan zijnen Neef DE DIEU aanvoeren.

In dien van 5 November 1830 schrijft hij: « Ver« trouw van mij (dat ik), daar ik nu dit komman« dement heb, (in) alles zal medewerken tot verde« diging, en *dat ik den bodem niet zal verlaten*, « *voor en aleer ik onder denzelven begraven lig.*"

In dien van 11 December, van zijnen hagchelijken toestand op de *Schelde* vóór *Antwerpen* gewagende, gaat hij dus voort: « Nu zoude UEd. kun« nen zeggen: wel, ga dan naar het fort. Ja wel! « zoodra de alarmtrom slaat, worden de bruggen « opgehaald, en geen vriend of vijand laat de Ge« neraal (CHASSÉ) in, zoodat wij daar buiten zijn, « en groot gevaar loopen van Brabanders te zullen « moeten worden, *zoo niet ons stellig idée was*, » *van eerder de boot in de lucht te laten springen*, « *dan mij aan zulk canaillepak over te geven.*" — « Echter kan het mogelijk zijn, dat ik te verre « vooruit loop. God geve het voor het geheele « land; maar waarlijk, beste Nicht, donkere wol« ken omzweven mij, en te meer, daar ik hier « dagelijks alle precautiën zie gebruiken, om ons « te vernielen. Batterijen worden opgeworpen, « niet gering; geregelde troepen marcheren hierin, « en de ongelukkige inwoners van Antwerpen, « welke niets vuriger wenschten, dan onder onzen « geliefden Koning te blijven, vlugten, verlaten « alles, en komen dood arm in een of ander plaats-

Digitized by Google

« je aan. God beware ons dierbaar Vaderland maar « voor die rampen, die deze menschen hebben (ge- « leden) en nog zullen moeten lijden — mij, dit kan « ik UEd. gulhartig bekennen, doet zulk een geval « leed, en (ik) stel mij dus alles voor oogen in die « benarde omstandigheden. *Mijn persoon is niets « aan te verliezen; ik ben alléén en denk daarom, « steeds hopende, tot voordeel van mijnen goeden « Koning en brave Landgenooten te strekken.*"

En eindelijk in dien van den 19en der laatstgemelde maand: « Om een *tweede* CHASSÉ te wor- « den, (daar) behoort veel toe. (Dan) vertrouw « stellig, dat ieder, die in de Marine is, alles « veil heeft voor onzen dierbaren Koning. Maar, « waar is de gelegenheid daartoe (hoe zal *ik* mij- « ne liefde voor Vaderland en Koning door daden « kunnen aan den dag leggen) liggende nabij « een' klomp ijs, 't welk reeds te voorschijn komt? « Hoe dan? Weg dan, behaalde bravoure, en « slechts de Landsoldaat is (dan) in (de) gelegen- « heid, zich te kunnen onderscheiden. God gave « maar, (dat er) geen ijs in het water kwam, dan « zoude ik nog moed behouden; maar vast en aan « den grond (zittende, den vijand te bestrijden en « te overwinnen) kijk, dat is een toer en voor « ons zeer onvoordeelig. Intusschen moet ik UEd. « zeggen (zoo ik hoop mij te willen gelooven (1),)

(1) Vaak had men hem glimlagchend aangehoord (en hoe velen zouden dit niet gedaan hebben!) wanneer hij, in den vertrouwelijken kring zijner bloedverwanten, van zijn held-

Digitized by Google

« *dat eerder de boot met kruid en mij in de lucht* « *gaat, dan immer een infame Brabander te wor-* « *den of het vaartuig over te geven.* LIEVER WORD « IK EEN KLAASSENS DAN EEN DAINE, *echter de onder-* « *vinding doet leeren.*" En zij heeft geleerd!

2. Maar ook zijne mede-officieren kenden zijn vast en onveranderlijk besluit, om met de vlag te vallen of te zegevieren, en hielden zich overtuigd, dat VAN SPEIJK, was de nood daar, niet aarzelen zoude, hetzelve ten uitvoer te brengen.

« 's Middags te vijf uren" (dus schreef de Ridder en Luitenant ter zee, 1e klasse, WISELIUS in October 1830) « kwamen wij ten anker voor de « Rupel, waar ik nog twee kanonneerbooten « vond, gekommandeerd door twee mijner beste « vrienden" (SCHRÖDER en VAN SPEIJK) « *jongens als* « *vlaggen* (1), *die ook liever met het roode haan-* « *tje kennis zouden maken, dan ooit strijken.*" Zoo schreef, reeds op dien tijd, gemelde Luitenant WISELIUS, die, na het verhaal van den heldendood van VAN SPEIJK (voorkomende in eenen brief van den 8en Februarij 1831) zich dus hooren laat:

---

haftig en onwankelbaar voornemen gewaagde, om eer afstand te doen van het leven, dan voor de overmagt te bukken.

(1) *Jongens als* VLAGGEN! Kent men eenen meer eervollen naam, eene hoogere lofspraak voor *Hollandsche* zeelieden!

Digitized by Google

« Zijn verlies gaat mij geweldig ter harte. Even-
« wel, ik kan niet anders zeggen, dan: *hij heeft*
« *zijn woord gestand gedaan.*"

In eenen brief van den Luitenant ter zee, 2e klasse, en Ridder VAN BRAAM HOUCKGEEST, van den 9en Junij 1831, lezen wij het navolgende: « Op
« den avond vóór zijnen dood, zich met een zijner
« kameraden in gesprek bevindende over de schan-
« delijke handelwijze der Belgen, welke hij op den
« 27en October des afgeloopen jaars, zoo zeer had
« kunnen beoordeelen, — zeide VAN SPEIJK: « *In-*
« *dien ik immer het ongeluk heb in hunne handen*
« *te vallen, levendig krijgen ze mij niet.* En hij
« heeft woord gehouden."

Eindelijk schreef mij de Ridder en Luitenant ter zee, 1e klasse, ZOUTMAN, op den 25en Mei 1831:
« Dikwijls bezocht VAN SPEIJK mij aan boord van
« Z. M. Advies-Brik *Gier*, en onderhielden wij ons
« meesttijds over onze O. I. expeditie, en betuigde
« hij mij zijn genoegen weder te zamen in het
« gevecht voor Antwerpen te hebben mogen dee-
« len, en dat de *Gier* hem zoo spoedig met zijn
« kanonvuur gevolgd was. — Steeds met geestdrift
« betuigende, dat zijn grootste verlangen was, den
« verraderlijken Belg ten spoedigste weder te mo-
« gen bevechten, en zoo het immer mogt gebeu-
« ren, *stellig besloten te hebben, zich eerder in*
« *de lucht te doen springen, dan voor overmagt te*
« *bukken.* Zijn woord was hem heilig, met zijn
« bloed heeft hij het bezegeld; zijn roemvolle dood
« is het zuivere kenmerk van zijne edele ziel, die

Digitized by Google

« door vele goede hoedanigheiden zich bij zijn le-
« ven deed kennen."

Geen wonder dan ook, dat de krijgsbroeders van VAN SPEIJK, die, in den morgen van den 5cn Februarij, getuigen waren van den reddeloozen toestand zijner gestrande boot, met volle zekerheid van hem, « wiens woord steeds heilig was," verwachteden, dat hij zich, in den jongsten nood, door eigen kruid uit de handen zijner vijanden zou weten te verlossen. Om evenwel, zoo mogelijk, zijn leven te redden, stelden zij, schoon vruchteloos, alle middelen in het werk. « Wind en stroom maakte alle toenadering « ten eenemale onmogelijk," en vóór nog de sloep, waarmede de Kommandant KOOPMAN den verraderlijk aangeranden bodem ter hulpe snelde, denzelven bereikt had, « was reeds VAN SPEIJK, door eigen kloek-« moedige hand, boven alle menschelijke hulp ver-« heven." (1) *Hij heeft zijn woord gehouden!* was de eenparige kreet, die, in den oogenblik der uitbarsting zelve, onzen verdedigers aan hart en lippen ontvloeide.

Dat vast geloof onzer Zee-Officieren, dat VAN SPEIJK *vrijwillig* den heldendood was gestorven, was niet enkel gegrond op de eeden en de trouw van den gesneuvelden held, maar ook op eigene gemoedelijke en volkomene overtuiging, dat ieder hunner, in zijne plaats, als hij gehandeld zoude hebben.

---

(1) *Bijlage* XII, Bladz. 54 en 55.

Digitized by Google

Al de Officieren der vloot toch hadden eenparig besloten, om in geen geval te bukken, en, in den uitersten nood liever hunne toevlugt te nemen tot het alvernielend kruid, dan Hollands *vlekkelooze vlag voor het geweld te strijken.* (1)

Menigvuldig zijn de bewijzen, die wij tot staving hiervan zouden kunnen aanvoeren. Wij meenden echter te kunnen volstaan, met de opteekening van het navolgend voorval.

Op den 20en December 1830 dreef Z. M. korvet *Komeet*, gekommandeerd door den Kapitein-Luitenant ter Zee en Ridder J. C. KOOPMAN, door hevige stormvlagen van hare ankers geslagen, bijna tegen den Antwerpschen wal. Door houding en gebaren

---

(1) In vele opzigten zou men op onze Marine kunnen toepassen het navolgend merkwaardig gezegde van HOOFT, waar hij (Bl. 219) gewaagt van de verachting des doods onzer voorvaderen in den strijd tegen den Spaanschen dwingeland: » Men zal ligtelijk niets vreemder vinden, dan dat » het luiden van eerlijken doene, buiten persing van uiter» sten nood, aldus lustte met hun hoofd te spelen, voorna» melijk daar de *Neêrlanders*, inzonderheid de Noordelijk» ste, zachtgangers in den aard zijn, gewoon hunne zaken » met dubbelde zorg te beleggen. Maar, hoewel dit volk » zich anders uitermate veel laat verghen, staat te weeten, » dat aan zijn geduld, eindelijk te berste getreden met het » roeren der vrijheit, geen houden meer oft heelen is: « zulx het, nocht oovermacht, noch eenigherleij hachlijk» heidt aanziende, door vlam en door spietsen streeft, en » de gebooghe moedt, ontslippende ten laatsten den dwin» ger, hem met des te wakkerder slagh voor de scheenen » springt," enz.

Digitized by Google

gaf het gemeen, met vlammende oogen den schoonen buit aanstarende, zijnen wensch te kennen, om zich van dien oorlogsbodem meester te maken. De verzekering echter van den Hollandschen Scheepsvoogd, dat hij het onwrikbaar voornemen opgevat en reeds alles in gereedheid gebragt had, om, zoodra de muiters zich durfden verstouten onder den wimpel en aan boord te komen, de lont in het kruid te werpen, hield de roofzieke bende terug.

Door buitengewone inspanning van krachten en gepaste maatregelen gelukte het den Bevelhebber, de korvet van den wal af en in zekerheid te brengen.

Toen naderhand de vijandelijke Generaal wilde beweren, dat *hij* het gemeen had teruggehouden en men *hem* derhalve het behoud der korvet had dank te weten, zond hem de Kommandant KOOPMAN een waardig antwoord, hetwelk, in de duidelijkste bewoordingen, eene schriftelijke bevestiging behelsde van zijne dikwerf herhaalde verzekering, dat de Nederlandsche Marine « *besloten*, STELLIG *besloten* « *had*, *elk vaartuig*, *dat in 's vijands handen mogt* « *vallen*, *zonder verwijl in de lucht te laten vlie-* « *gen* (1)."

En toen nu « onze VAN SPEIJK de waarheid dezer

---

(1) Men vindt dit voorval vermeld in de *Ophelderingen* enz. (Bijlage XII), in de *Dag-order* van den Generaal CHASSÉ van den 7en Februarij 1831 (hiervoor Bl. 97), in de *Antwerpsche Dagbladen* van het begin van Februarij, enz.

Digitized by Google

« betuiging met lijf en leven had bevestigd," zond de Kommandant KOOPMAN *aan den Generaal der Artillerie, Militairen Kommandant der Provincie Antwerpen*, den navolgenden brief, dien wij, als het volledig bewijs van het door ons te boek gestelde, alhier laten volgen:

« *Vlaamsch-Hoofd*, 6 Februarij 1831.

« *Generaal!*

« Het zal mij aangenaam zijn, dat de vervoer-
« bare manschappen der Kanonneerboot N°. 2,
« welke op gisteren den heldendood ontkomen
« zijn, zoo spoedig mogelijk aan mij worden uit-
« geleverd, ten einde dezelve door onzen eigenen
« geneeskundigen dienst tedoen bewaken.

« Het noodlottig voorval van gisteren heeft Uw
« Hoog Edel Gestrenge doen zien, *dat een Hol-*
« *landsch Zee-Officier onwrikbaar is in het verde-*
« *digen zijner vlag*; die te willen nederhalen, het
« moge u niet bekend zijn, maar is in het oog
« der Zeevarende Mogendheden de *grootste* beleedi-
« ging, die men eenen bevelhebber kan aandoen.

« In eenen mijner vorigen heb ik UwHoogEdel-
« Gestrenge te kennen gegeven, wat er met de
« Korvet *Komeet* zoude gebeurd zijn; het was u
« als Militairen Kommandant dus bekend.

« De *gevolgen* liggen niet op *mijne*, maar op *hunne*
« verantwoording, die zich hebben durven verstou-
« ten gewapenderhand een' voet op eenen oorlogs-
« bodem te zetten, waarvan de Hollandsche vlag

Digitized by Google

« vlekkeloos heeft gewapperd, en die *tot het uiterste zal verdedigd worden.*

« *Alle mijne officieren zijn met dezelfde gevoelens bezield.* Zij *beklagen* geenszins hunnen braven, onvergetelijken kameraad; *maar wenschen met hetzelfde vuur voor het Vaderland en hunne eer te sneven.*

« De Kapitein-Luitenant-Kommandant
(*Get.*) « KOOPMAN."

3. Er blijft ons nu enkel over, te spreken van de voorbereidende maatregelen, door VAN SPEIJK genomen, ter volvoering van zijn besluit.

Eenige dagen vóór den 5en Februarij zag de Adelborst DE GELDER den sleutel in de deur der kruidkamer steken. Hierover ten hoogste verbaasd, daar die sleutel altijd zorgvuldig wordt weggesloten, gaf hij VAN SPEIJK deswege zijne bevreemding te kennen en vroeg, of dezelve niet op de gewone plaats moest worden weggelegd. *Neen*, (was het rustig antwoord) *de sleutel moet* IN *de deur blijven, om te allen tijde gereed te zijn: wij weten niet, wat er gebeuren kan.*

« Zoo ver ik" (dus schreef mij de Ridder en Luitenant ter Zee, 2e klasse, VAN BRAAM HOUCKGEEST, op den 9en Junij 1831) « VAN SPEIJK vóór *Antwerpen* meer van nabij heb leeren kennen, had zijn gedrag alle de kenmerken van dien edelen en bedaarden moed, welke er tot zulk eene grootsche daad vereischt wordt, als waarmede hij zijn

Digitized by Google

« jeugdig leven eindigde. *Steeds had hij den sleu-*
« *tel in de deur zijner kruidkamer*, en hoewel
« sommige zijner kameraden hem zulks soms wel
« eens als onvoorzigtig deden opmerken, was zijn
« antwoord: *Ja*, *maar men kan niet weten*, *wat*
« *er gebeurt;* — even als had hij een voorgevoel,
« dat eenmaal datgene zoude voorvallen, waarvan
« de 5e Februarij getuige was."

« *Indien zij beginnen, zullen wij ons best*
« *doen*," sprak VAN SPEIJK, toen, in den morgen van dien dag, bij het afdrijven zijner boot, de roofzieke *Belgen* zich op den wal en het fort vertoonden, en in denzelfden oogenblik stak hij een' der sigaren aan, hem door WIJLER gebragt. Thans was hij derhalve verzekerd, in den jongsten nood, het middel ter redding uit de magt der vijanden in handen te hebben. Slechts één oogenblik tijds behoefde hij, om de deur der kruidkamer open te rukken, en den brandenden sigaar in het ligt ontvlambaar kruid te werpen.

De storm houdt aan; het vaartuig blijft weigeren te wenden en zit weldra op den Antwerpschen wal aan den grond. De vijand beklimt de boot, iedere poging tot vlotmaking van dezelve belettende, allen tegenweer onmogelijk makende. De vlag zinkt neder op het dek. De ure der beslissing heeft geslagen. « Berg u!" roept VAN SPEIJK zijnen oppasser toe, die zich met hem in de kajuit bevindt, en — nadert het kruidverlrek.

Bulderend giert de huilende storm door het want; schuimend klotsen de woedende baren tegen de

Digitized by Google

vastgeklemde kiel; maar *Oud-Hollands* Vlag golft niet langer op den loeijenden adem der losgebroken winden, en het vaartuig, aan *Amstels* voedsterzoon toebetrouwd, is de buit van het laaghartigst volk der aarde. Daar rolt een schorre donder langs de boorden der *Schelde* en de vuurroode sulferdamp, die oprijst uit de zinkende boot, verkondigt aan vrienden en vijanden (1) *de zelfopoffering van* VAN SPEIJK.

Wij hebben u de gronden aangetoond, Landgenooten! waarop deze onze uitspraak rust, en daarbij tevens reeds eenigermate de *beginselen* en *drijfveren*, het *doel* en de *gevolgen* van die schoone en te gelijk ontzettende daad aangewezen. Tot eene meer opzettelijke beschouwing hiervan gaan wij thans over.

De zelfopoffering van VAN SPEIJK was geenszins het gevolg van oogenblikkelijke *geestdrift* of plotselinge *woede* (2). Wij hebben hem in al de omstan-

(1) *Journal d'Anvers*, du 6 Février 1831: » ....le Capitaine .... à mis lui même le feu à la soute aux poudres.'' Zoo lezen wij ook in hetzelfde blad, van den 8en Februarij 1831: .... » Il ne s'agit point ici de lui (VAN SPEIJK) » contester la gloire d'un dévouement sublime et digne d'être » apprécié par toutes les âmes généreuses.''

Wij achten het echter beneden ons, te gewagen van den lof, door de *Belgen* aan VAN SPEIJK toegekend, of hunne lasteringen en beleedigingen te wederleggen. De meineedige verraders zijn zulk eene eer onwaardig.

(2) » Dat kunnen alle zijne Medeofficieren getuigen, (dus lezen wij in de *Ophelderingen* enz., Bijlage XII bladz. 53)

Digitized by Google

digheden zijns levens beschouwd en hem overal en altijd bewonderd om zijnen rustigen moed en kalme bezadigdheid. Meester over zijne hartstogten en driften, verloor hij nimmer zijne kalmte en tegenwoordigheid van geest. Met koel overleg beraamde hij zijne plannen en wist dezelve met mannelijke standvastigheid ten uitvoer te brengen.

Ook in zijne laatste levensuren bleef hij zich zelven gelijk. Toen de storm zijn vaartuig naar lager wal voortzweepte, *stelde hij de beste en geschiktste middelen in het werk* (1) om de stranding te voorkomen. Zijn geoefende blik doorzag niettemin de grootheid des gevaars. Met de verraderlijke handelwijze der *Belgen* bekend en overtuigd wat lot hem te wachten stond, wanneer hij in hunne handen mogt vallen (2), bereidde hij zich met de grootste koelbloedigheid tot de volvoering van zijn, reeds jaren te voren beraamd en na lang en rijp beraad

---

» met wien hij meermalen zich had voorgenomen, wanneer » zij eenmaal in dergelijke omstandigheden in 's vijands han» den mogten vallen, deze noch hen, noch het hun toever» trouwde vaartuig zoude behouden."

(1) Rapport van den Kommandant KOOPMAN enz. Bijlage XI bl. 46.

(2) Men wane echter niet, dat VAN SPEIJK uit vrees voor zijn eigen ik, voor verguizing, mishandeling of gevangenis, tot de *volvoering* van zijn besluit werd bewogen. Hij, die *alles* veil had voor het Vaderland en bereid was, voor hetzelve het leven te geven, zou blijmoedig den diepsten smaad, het folterendst lijden zijn tegengetreden, zoo hij daarmede *de geschondene eer van* Nederland *had kunnen herstellen.*

Digitized by Google

bepaald, besluit. Naauwelijks hiermede gereed, liep de boot op den wal en was binnen weinige minuten de prooi des verraads. *Kalm* en *bedaard* verliet VAN SPEIJK het dek. Nog eene kleine wijl en ... het heldenfeit was volbragt.

Maar heeft dan ijdel *roembejag* of lage *wraakzucht* VAN SPEIJK doen besluiten, om zich door het moordend kruid aan 's vijands handen te ontrukken (1)? Hoe! zoude hij, die hierin zijne eere stelde, om door edele en loffelijke daden, de vriendschap van God en menschen waardig te zijn, — die, met dit welgeplaatst gevoel van eer eene beminnelijke eenvoudigheid en Christelijke nederigheid paarde, — wiens rusteloos streven het was, door deugd en pligtsbetrachting de goedkeuring des Alwetenden en van het nimmer sluimerend geweten te erlangen, — zoude hij uit *roemzucht* eene daad

(1) Men verwondere zich geenszins over deze, door ons voorgestelde, vraag. Menig eene zelfopoffering, waarvan de Jaarboeken des Vaderlands gewagen, is welligt het gevolg geweest van deze of dergelijke drijfveren. Indien het althans waarheid ware (hetgeen dezer dagen van zoo verschillende zijden is vermeld), dat de zelfopoffering van VAN SPEIJK een *tegenhanger* is van die van CLAASSENS, met eerbied zouden wij den *onverwonnen held* gedenken, maar volgens de wetten van menschelijkheid en zedekunde, zouden wij *den mensch* moeten beklagen, en vervuld van innig mededoogen, bij zijn graf deze bede slaken: *Heere, wees zijner ziele genadig!*

Maar wie de zelfopoffering van VAN SPEIJK voor Koning en Vaderland strijdig waant met de voorschriften des Christendoms, wissche de Vaderlandsliefde uit de rei der Christelijke deugden.

Digitized by Google

hebben volvoerd, die hem aan wereld en menschenlof ontrukken en overvoeren moest naar den regterstoel van den heiligen God?

Zoude hij, die van zijne kindschheid af alle zijne medemenschen zoo innig en vurig beminde, — wiens hart bloedde bij den jammer zijner *vijanden*, — die dagelijks de herstelling van den goddelijken vrede afsmeekte in zijne gebeden, — wiens zacht en liefderijk, naauwgezet en godsdienstig hart nimmer door eenigen trek van woestheid werd ontsierd, — ZOU VAN SPEIJK, in den oogenblik, waarin hij gereed stond voor CHRISTUS te verschijnen, aan den *onchristelijksten* aller hartstogten, aan lage *wraakzucht* gehoor hebben kunnen geven?

Neen, Landgenooten! ook de bange ure van zijnen dood was getuige van den hoogen adel zijner ziel. Zijn laatste woord, zijne jongste daad was liefde (1). Edel, zuiver en onbaatzuchtig waren de drijfveren en het doel zijner zelfopoffering. Geene wanhoop of hartstogt, geen roembejag of wraakzucht doorwoelde zijne borst bij de volvoering van zijn stout besluit. Hij zocht den dood niet, maar het leven, dat hem nog zoo veel goeds te brengen

---

(1) Die liefde, waarvan eens een wijze der ouden (*) zeide: » Dierbaar zijn ons onze ouders, dierbaar onze kinde» ren, naastbestaanden en vrienden; maar het Vaderland » vereenigt de liefde tot die allen in zich. Welk » braaf mensch zoude aarzelen voor het Vaderland te sne» ven, zoo hij daardoor hetzelve ten nutte konde zijn?"

(*) CICERO, *over de Pligten*, Eerste Boek, Hoofdstuk 17.

Digitized by Google

had, zoo schoon eene toekomst beloofde. Maar die toekomst met al hare vreugde, dat leven, met al zijn genot, heeft hij ten offer gebragt aan zijne heiligste pligten. Met het oog op God en den hemel in het hart, viel hij voor onze regtvaardige zaak (1), *het leven stellende voor zijne broederen.*

Hoe! (vraagt men welligt) is het dan niet de eerste pligt van eenen scheepsbevelhebber voor het behoud van vaartuig en manschap te zorgen? Had niet VAN SPEIJK door te zwichten voor de overmagt beiden kunnen en moeten redden? Of naderde niet reeds onze Vlootvoogd tot zijn ontzet en zoude een hernieuwd bombardement, of zelfs de bloote bedreiging daarvan, den vijand tot de teruggave der boot en de uitlevering der manschap genoodzaakt hebben?

Ziet hier ons antwoord (2). VAN SPEIJK had zich *kunnen* overgeven, maar niet dan ten koste van den onbevlekten naam der Marine en de eer des Vaderlands, niet dan met verbreking van eed en pligt. Zijne wapenbroeders (wij erkennen het) zouden de in vrijheid stelling van bodem en schepelingen geëischt en CHASSÉ zou welligt dien eisch met bedrei-

(1) Ook in de *Times* (Bijlage XXI Bl. 74) wordt zijne zelfopoffering genoemd *een edel voorbeeld van heldhaftige verkleefdheid aan nationale eer*, voortgesproten uit *verhevene gevoelens van nationale dankbaarheid en trots.*

(2) Wij vonden deze vragen voor een groot gedeelte geopperd en beantwoord in de *Noordstar* van Vrijdag, den 25en Februarij 1831, maar meenden desniettemin ook hier eenige regelen aan derzelver oplossing te moeten wijden.

Digitized by Google

gingen ondersteund hebben. Maar de vijand, die in koelen bloede goddelijke en menschelijke wetten met voeten vertreden had, zoude dien eisch en magtelooze bedreiging met hoonenden spot hebben beantwoord. En wat ware daarvan het gevolg geweest? Een hernieuwd bombardement? Wij gelooven dit niet. Of meent men, dat CHASSÉ, wien de ijzeren wil der Groote Mogendheden belet schijnt te hebben, de *Belgen*, door eene herhaalde tuchtiging der Scheldestad, te dwingen tot de uitlevering van ettelijke honderden, verraderlijk gevangen gehouden, krijgslieden of tot de ontruiming van het bij verrassing ons ontweldigd *Venlo*, — dat CHASSÉ dien ontzettenden maatregel had mogen en kunnen aanwenden tot redding van eene vrijwillig prijs gegevene kanonneerboot, een dertigtal matrozen en eenen Luitenant, die door lafhartige verbreking van zijn woord zich epaulet en ridderlint had onwaardig gemaakt? Maar zoude bovendien het eerste schot, van citadel of vloot op de stad gelost, niet het sein geweest zijn tot den moord der gevangen schepelingen (1), en zou dan de volvoering der bedreiging van CHASSÉ minder bloed hebben gekost, dan

---

(1) *Slaat hem dood, het is een Hollander!* was de kreet, waarmede het Antwerpsch gemeen den naauwelijks geredden POOLMAN ontving (Zie Bijlage XVII. Bl. 64.). Wat zoude dus wel het lot geweest zijn der gevangene zeelieden, wanneer *om hunnentwil* de stad ware in brand geschoten! Zou de Heer ELLERMAN ook dan de magt bezeten hebben, om hen te beschermen en te redden?

Digitized by Google

de uitbarsting der boot? En, zoo wij onderstellen, dat de *Belgen*, hetzij op den eisch onzer bevelhebbers, hetzij gedwongen door de hernieuwing des bombardements, hunne prooi hadden laten varen en de gevangenen op vrije voeten gesteld, was dan daardoor de hoon uitgewischt, onzer vlag aangedaan, of onze marine in hare eer hersteld, *Nederland* gewroken en VAN SPEIJK van meineed vrij te spreken?

Neen, voorwaar! de vernedering des Vaderlands kon slechts in het bloed van VAN SPEIJK worden afgewasschen en de onsterfelijke held heeft *tot in den dood* « met de meeste naauwkeurigheid zijne *plig-* « *ten volbragt* en alleen *in de hoogste noodzakelijk-* « *heid* (toen hij zag dat geene andere redding hem « van zijne laaghartige vijanden *kon* verlossen,) « kunnen overgaan tot de volvoering van zijn grootsch « besluit, als het *eenige* redmiddel om de aan hem « toebetrouwde kanonneerboot *met eere* uit 's vijands « handen te redden. Dat waarborgen ons zijn al- « toos bedaard gedrag, de menigvuldige (door hem) « met beleid uitgevoerde bevelen, zijne (ons) beken- « de onverschrokkenheid" (1) en de geschiedenis van den jongsten stond zijns levens.

Daar staat de bloeddorstige rooversbende gereed het door noodweêr gestrande vaartuig te bespringen en verslindt met vlammende oogen den schoonen en onverwachten buit. « *Terug! zoo uw leven u lief*

(1) Rapport enz. van den Kommandant KOOPMAN. (Bijlage XI Bladz. 47 en 48.)

Digitized by Google

« *is*", dus luidt het welkom, door de moedige zeelieden haar toegeroepen. Een dof gemompel is het antwoord der *Belgen*. « *Terug!*" klinkt het nogmaals uit den mond van VAN SPEIJK, die, met mannelijken ernst hun de gevolgen voorspellende, welke de betreding der boot zal na zich slepen, op plegtigen toon den eed herhaalt, dat zijne hand voor het zegepralend geweld de poorten des grafs zal ontsluiten. Vergeefs! Hollandsche trouw en Hollandschen moed naar de inspraak van hunne eigene slaafsche ziel beoordeelende, verstouten zich de laaghartigen, *gewapend* eenen Hollandschen oorlogsbodem te betreden. Onvatbaar voor menschelijke grootheid, maar volleerd in geweld en verraad, spotten zij met den eed van den jeugdigen scheepsbevelhebber. Na iedere poging tot vlotmaking der boot belet, elk middel tot verdediging onmogelijk gemaakt te hebben (1), verklaren zij, in spijt van wapenstilstand en verdrag en met schending van het regt der volken, de boot voor goeden prijs en eischen van VAN SPEIJK de uitlevering zijner papieren. « *Ik zal ze gaan halen*," is zijn antwoord, terwijl hij *kalm* en *bedaard* aftreedt in de kajuit.

Hoe! is dan *Amstels* voedsterzoon zijne roeping als krijgsman vergeten? Zal hij, *wiens woord altijd heilig was*, en die nog voor weinige seconden den duren eed gezworen heeft, de eer van *Hollands* vlag tot zijnen laatsten ademtogt te zullen verdedigen of met zijn bloed te-wreken, —

(1) Zie de noot op Bladz. 91 en 92.

Digitized by Google

zal VAN SPEIJK het vaartuig, hem door Koning en Vaderland toebetrouwd, overgeven aan eene onwettige magt, en de roemrijke vlag der vaderen, nog voor weinige maanden ook door hem met versche lauweren gekroond, prijs geven aan de schennende hand van meineedige muitelingen?

Neen, Gode zij dank! nog is niet alle trouw van de aarde geweken, nog is de eed voor het Hollandsch hart geen spel geworden! VAN SPEIJK daalt af in de kajuit, niet om te zwichten voor het geweld, maar om den vijand te straffen voor het gepleegd verraad. De onbezoedelde eer van *Hollands* vlag te handhaven, der wereld te getuigen van *Neêrlands* trouw aan God en het Vaderland, en den troon van den besten der Koningen te bevestigen door zijn bloed, dat is het doel, welks volvoering hij tegentreedt, — het bevel, door pligt en geweten hem voorgeschreven. En toch het valt hem hard, aan dat bevel te moeten gehoorzamen. Het hart bloedt hem bij de aanschouwing van zoo vele dierbare menschenlevens, die hij met zich naar de eeuwigheid voeren, van zoo vele mannen en vaders, die hij aan hunne treurende echtgenooten en hulpbehoevend kroost ontrukken moet. Hoe zal hij zijne trouwe schepelingen, die met hem bloed en leven veil hebben voor Vorst en Vaderland (1), en daarom zoo dierbaar zijn geworden aan zijn hart, van het dreigend gevaar onderrigten

(1) Zie boven, Bladz. 173—175 en de *Informatiën* enz. in Bijlage XVIII Bl. 68.

Digitized by Google

en aan den afgrond ontrukken, die zich opent aan hunne voeten? Moet niet de minste wenk, het geringste teeken, *thans* door den loerenden vijand opgemerkt en verstaan, zijn voornemen doen mislukken? Die gedachte schokt zijne ziel. De ure is daar, dat hij zijnen eed moet gestand doen. De volbrenging van dien eed kan slechts zijn ligchaam sloopen; meineed zal hem eenen angel in den boezem werpen, die nimmer verstompt, een' worm, die nimmer sterft, een vuur, dat nimmer zal worden uitgebluscht. Ja! zijn besluit staat vast: het leven te brengen aan het Vaderland. Moedig en beraden stapt hij af in het zwijgend graf. « *Berg* « *u!*" is het kort, maar veelbeteekenend, bevel, dat hij zijnen oppasser toeroept, het laatste woord misschien, dat aan zijne veege lippen ontvloeide, maar dat tot aan het einde der dagen zal getuigen van den reinen adel zijner liefde (1).

---

(1) Het blijft ons een onverklaarbaar raadsel, waarom de schepelingen van VAN SPEIJK, bij het opeischen der boot of het nederhalen der vlag, geene de minste poging hebben gedaan tot redding van hun leven. Alleen WIJLER sprong over boord op het uitdrukkelijk bevel zijns meesters, in den beslissenden oogenblik zelven gegeven. Maar ook de overige manschap wist, wat lot haar te wachten stond, daar niet slechts VAN SPEIJK meermalen haar zijn onwrikbaar voornemen had kenbaar gemaakt, om, *zoodra hij de Hollandsche Vlag zag nederhalen*, *het schip in de lucht te doen vliegen* (mondeling getuigenis van den Adelborst DE GELDER en verklaringen der geredde schepelingen, in de Bijlagen opgenomen; vergelijk de *Times* in Bijlage XXI. Bl. 75), maar zij zelve insgelijks

Digitized by Google

Daar staat hij, de wees van *Amsterdam*, voor het geopend kruidvertrek, in den vollen glans zijner grootheid. De linkerhand is gereed, het doodend werktuig in het vernielend kruid te werpen; de regter rust op het hart, dat hijgt en zwoegt in den gewigtigen stond, die beslissen zal voor de eeuwigheid. Eensklaps joelt en schatert het boven zijn hoofd, en de lucht weêrgalmt van den luiden jubel der triomferende boosheid, bij het nederrukken van *Hollands* vlekkelooze vlag. VAN SPEIJK slaat de oogen op en aanschouwt dien nooit gehoorden gruwel. Nog ééne zucht voor Koning en Vaderland, nog ééne bede tot den alomtegenwoordigen, regtvaardigen God en . . . . hij drukt den gloeijenden vuurvonk op het moordend kruid en de donder van den losbarstenden vulkaan verkondigt aan het verbaasd heelal de zegepraal van

---

aan de muiters de noodlottige gevolgen eener aanranding van de boot voorspeld had.

Aan den tijd om zich te redden heeft het onze matrozen althans niet ontbroken, daar de boot toch eerst gesprongen is, nadat WIJLER den zeilmaker had onderrigt van het voornemen van VAN SPEIJK, zich vervolgens over boord had gestort, naar den wal gezwommen en in een huis op de kade was in veiligheid gebragt.

Wat derhalve de oorzaak moge zijn geweest van het verwijl der schepelingen op de boot, VAN SPEIJK is in allen gevalle onschuldig aan hunnen dood, daar hij, zoo door zijne vroegere verzekeringen en waarschuwingen en dadelijk bevel aan WIJLER, als wel inzonderheid door de vertraging in de uitvoering van zijn besluit, van zijne zijde al het mogelijke tot hunne redding heeft in het werk gesteld.

Digitized by Google

Christen heldenmoed op helsche snoodheid en hemeltergend verraad!

Ja, gij hebt uw woord gestand gedaan, verheerlijkte Stadgenoot! Met uw bloed hebt gij uwen eed bezegeld en *Hollands* vlag rein gewasschen van alle smet. Die vlag, — het merkteeken van ons volksbestaan, het palladium van onze vrijheid en onafhankelijkheid, de getuige van der vaderen roem en deugden, maar onteerd door het laaghartigst volk der aarde, door muiters in het stof getreden en verscheurd, — hebt gij met nieuwen, onverdoofbaren luister gekroond en omgeven. De heilige zaak van *Nederland*, de zaak van orde en wet, van vrijheid en regt, van zedelijkheid en godsvrucht, *met* die vlag gevallen, is door uwe zelfopoffering beschermd, gered en gewroken. Weldra zal de kiel, met uwen naam gedoopt, den roem van *Hollands* naam, Hollandschen moed en Hollandsche trouwe, door uwen offerdood aan het heelal verkondigd, doen huldigen tot aan het einde der aarde. Die kiel, met *Hollands* vlag getooid, zal, gelijk gij, de schrik zijn onzer vijanden en het bolwerk onzer onafhankelijkheid. En ginds, waar, bij het nederig *Egmond*, de schuimende baren der woelende zee breken op het zandig duin, daar zal de vuurbaak verrijzen, die uwen naam zal overbrengen tot bij het verste nageslacht. De vijand zal sidderen bij hare aanschouwing, en, van killen schrik bevangen, een oord ontvlieden, dat zulke helden teelt. Maar zegenend zal de beangste schepeling, bij het

Digitized by Google

loeijen van den storm, hare lichtende stralen begroeten, die hem voorlichten op zijnen gevaarvollen togt en het spoor zullen wijzen naar ons herbergzaam strand. Zoo hebt ook gij voor ons het spoor ter redding gebaand, en door uwen dood eenen morgen van welvaart en zegen, grootheid en roem doen aanlichten voor het dierbaar Vaderland. Dien dood zullen wij met innige ontroering en huiverenden eerbied gedenken, zoo vaak wij, in het weldadig gesticht der vaderen, waar gij in stillen vrede den lentetijd uws levens hebt doorleefd, het geheiligd gedeelte van uw vermorzeld ligchaam aanschouwen. (1) Met tranen van warmen,

---

(1) Het Burger-Weeshuis dezer stad bezit een gedeelte van het ligchaam van VAN SPEIJK, aan hetzelve ten geschenke aangeboden door den Edel-Achtbaren Heer Mr. F. VAN DE POLL, Staatsraad en Burgemeester dezer stad. Hetzelve bevindt zich, besloten in een fleschje met *liquor*, in eene doos, welke dit opschrift draagt:

» Gedenkwaardig gedeelte van JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK,
» gewezen kweekeling van dit Godshuis, geboren 31 Janu-
» arij 1802, gedoopt 14 Februarij 1802, in dit huis ingeno-
» nomen 5 Februarij 1813 en op den 21en Februarij 1820
» als Stuurmans-Leerling uit hetzelve vertrokken, blijkens
» k. Bk. 1810 F°. 37, Luitenant ter zee, 2e klasse, Ridder
» van de Militaire Willems-orde, Kommandant van Z. M.
» kanonneerboot N°. 2, gestationeerd vóór *Antwerpen*. Op
» den 5 Februarij 1831 aldaar, na door hem zelven het
» vuur in het kruid gestoken te zijn, den heldendood ge-
» storven; zijnde dit gedeelte afkomstig van een *grooter*,
» *maar ook eenige*, van deszelfs ligchaam, weinige dagen
» na zijne roemrijke zelfopoffering voor Vorst en Vaderland
» gevonden; aan dit huis toegezonden door den E. A. Heer

Digitized by Google

vurigen dank zullen wij uwen lijksteen besproeijen, zoo dikwerf wij den tempel, aan den God onzer vaderen gewijd, betreden, waar men uw luttel overschot zal ter ruste bestellen in het helden graf, u ter eere opgerigt door het erkentelijk *Nederland*. Het huis des gebeds, waar eens de assche van den grooten DE RUYTER aan den moederschoot der aarde werd toevertrouwd, zal ook uwe urn omvatten. Dáár heeft u de liefderijke zorg uwer ouderen aan CHRISTUS kerk verbonden (1). Dáár hebt gij eens met ons uwe smeekbeden opgezonden tot den Algoede, en met stamelende kinderstem den naam des Allerhoogste verheerlijkt in psalmen en lofgezangen. Dáár werd voor u het woord des levens gepredikt. Dáár hebt gij met kinderlijken zin het bevel des Heilands gehoord en weggelegd in uw harte: « *Dit is mijn gebod, dat gij elkander lief hebt,* « *gelijk ik u heb lief gehad. Grooter liefde heeft* « *niemand, dan deze, dat iemand zijn leven stel-* « *le voor zijne vrienden* (2)." Aan dat gebod getrouw, zijt gij gesneuveld in de volbrenging uwer heiligste pligten, uw jeugdig, hoopvol leven ten

---

» Burgemeester, in den tijd mede-Regent van dit Godshuis, » blijkens het verdere en breeder vermelde bij Notulen, d. » d. 9 Februarij 1831 en eenige volgende en bij vele onder » de archiven van dit Godshuis aanwezige stukken, waar- » aan betrekkelijk deze wordt gerefereerd."

(1) VAN SPEIJK werd, op den 14en Februarij 1802, in de Nieuwe Kerk te *Amsterdam* gedoopt door den Wel-Eerwaarden Heer C. FORTUYN.

(2) Joann. XV. 12 en 13, naar de vertaling van VAN DER PALM.

Digitized by Google

offer brengende aan het Vaderland. Vrede zij uwer assche; zacht zij uwe rust in het stille grafgewelf! God, die de liefde zelve is en dengenen *veel zal vergeven*, *die veel heeft lief gehad*, schenke u een zalig ontwaken aan gene zijde des grafs!

En nu nog een woord tot u, burgers van *Oud-Nederland!* Gevoelt gij het wel, hoe duur gij zijt verpligt aan den Wees van *Amsterdam*, die voor ons den dood kloekmoedig tegentrad en door dien dood duizenden het leven spaarde en voor de toekomst misschien het lot des Vaderlands besliste? Wat zullen wij hem vergelden voor zulk eene liefde en zoo veel trouw? Hoe zullen wij hem onzen dank betalen voor den zegen, dien hij ons heeft achtergelaten, voor het rijk en onwaardeerbaar erfgoed, door hem ons toebedeeld? Van speijk is niet meer; maar verhoogd is de moed, geheiligd de trouw onzer verdedigers; verstomd is de lasterzieke tong onzer vijanden, hun overmoed gefnuikt, hun verraad gestraft, en geene schendende hand zal zich weder uitstrekken naar het grondgebied, waar de schim van *Amstels* verheerlijkten voedsterzoon rondwaart om de graven des voorgeslachts. Van speijk is gevallen en met hem de schoonste parel uit de gloriekroon van *Nederland;* maar herwonnen is de eerbied van *Europa* (1), herboren het

(1) Getuige daarvan het navolgend uittreksel uit eenen brief, in Februarij 1831, in eene stad aan den Boven *Rijn* geschreven: » De daad van van speijk, vóór *Antwerpen*,

Digitized by Google

ontzag der gansche aarde (1), herrezen de luister van *Hollands* heldeneeuw. VAN SPEIJK is aangeland aan de plaats zijner bestemming en rust van zijnen arbeid; maar de volvoering der taak, door zijne hand aangevangen, is het heerlijk legaat, zijnen wapenbroeders ten deel gevallen. Op hen, hoe klein onze zeemagt ook wezen moge, blijft, als in de dagen van ouds, onze hoop, ons vertrouwen gevestigd, want ook zij zullen, aan eed en pligt getrouw, alles prijs geven voor het Vaderland, en, is de nood dáár, gelijk VAN SPEIJK, nog in den dood den vijand *Hollands* heldenmoed verkondigen.

» heeft de *Duitschers* niet weinig ten voordeele der *Hollan-* » *ders* geëlectriseerd. Overal wordt 's mans hoog verdiende » lof aangeheven. Hij heeft welligt meer goeds te weeg ge- » bragt, dan menig veldheer door het winnen van een' » slag; hij heeft aan de reeds zoo hoog gestemde openbare » opinie ten voordeele van *Holland*, uit hoofde van deszelfs » vaste en moedige houding, nieuw voedsel gegeven. Al » wat in deze streken tegen de *Hollanders* was, is omge- » wenteld, en men wordt het meer en meer daarin eens, » dat bij de *Belgen* geene intellectuele beginselen aanwezig » zijn, die hen bekwaam maken, om zich zelven te re- » geren."

(1) » VAN SPEIJK (dus lezen wij in de *Times*, Bijlage XXI » Bl. 75) heeft aan het zeewezen eenen grooten naam bijge- » zet en voldoende bewezen, dat, wanneer *Holland* ange- » vallen mogt worden, deszelfs vijanden zouden ondervinden, » dat de nagedachtenis en voorbeelden van HEEMSKERK, van » PIET HEIN, van TROMP en DE RUYTER eenen diepen en heili- » gen indruk bij dat volk hebben achtergelaten."

Digitized by Google

« Ja! (1) het voorbeeld is gegeven en gretig aange-
« nomen van den Officier tot den minsten schepe-
« ling; een ieder benijdt het lot van VAN SPEIJK en
« wenscht niets vuriger, dan zijne kameraden te
« wreken (2)." — « Was elks gemoed reeds vol
« vuur (3), om het zijne aan 's lands verdediging
« toe te brengen, thans zal die geestdrift, zoo het
« mogelijk is, verdubbelen, en wij allen zullen lijf
« en leven veil hebben voor het bewaren onzer

---

(1) Een der Officieren van Z. M. Scheepsmagt vóór *Antwerpen*, op 5 Februarij 1831.

(2) De luisterrijke *vijfde* Augustus des vorigen Jaars, waarop wij hier het halve Eeuwfeest van den *Slag bij Doggersbank* en het halve Jaarfeest der Zelfopoffering van VAN SPEIJK met stille vreugde vierden, was reeds getuige van de edele wraak onzer zeehelden. » De Kolonel KOOPMAN'' (dus schreef ons deswege een onzer vrienden, tot Z. M. flotille op de *Schelde* behoorende, op den 6en November 1831,) » heeft in » eene groote Hollandsche vlag den naam van VAN SPEIJK op » het wit met groote zwarte letters doen schilderen. Die » vlag is, den 5en Augustus 1831, bij de expeditie naar » *Rupelmonde* aan boord der *Suriname* geheschen, doch » eerst bij het lossen van het *eerste* kanonschot op den » vijand, bij *Burcht;* des avonds ging dezelve weder neder » en is na dien tijd niet meer geheschen; dezelve blijft voor » *zoodanige* gelegenheden bewaard. — Op andere schepen » (dus vervolgt de Schrijver) heeft zulks nog niet plaats ge- » had, doch op verscheidene booten is de naam van VAN » SPEIJK, omgeven door het symbool der eeuwigheid, binnen » boord, achter op bij het roer geschilderd.'' Wee den vijand, die het wagen durft, die vlag te schenden, die bodems aan te randen!

(3) Ophelderingen enz. Bijlage XII Bl. 56.

Digitized by Google

« reglen." — *Raakt er niet aan, het is eene* HOLLANDSCHE *boot!* was de bange kreet, die den verraderlijken *Belg* aan de bevende lippen ontvlood, toen, kort na den offerdood van *Amstels* grootsten burger, een ander Hollandsch oorlogsvaartuig langs de kaai van *Antwerpen* schuurde. Die kreet was de schoonste lofspraak voor onze Marine en de onwraakbare getuigenis, dat de zelfopoffering van VAN SPEIJK de overwinning heeft gehecht aan onze wapenen (1) en dat de Vlag, door hem gewroken, zal wapperen tot aan het einde der dagen. Zoo werd « de glorierijke dood van VAN SPEIJK (2), ge« zegend door *Holland*, voor de Marine van eene « onwaardeerbare waarde; (zoo werd) de diepe « wond, die zijn sterven haar toebragt, door de « onsterfelijke eer, die hetzelve aan *Neêrlands* Vlag « hecht, eene zegenrijke weldaad, die, ten prikkel « strekkende voor ieder regtgeëaard *Nederlander*, « de Marine, ongeduldiger dan ooit, naar het lang « verlangd oogenblik doet vlammen, om te toonen,

(1) Zonde het nog noodig zijn, onze lezers te herinneren het elders (hiervoor bl. 72 en 73 en in de Bijlagen, Bl. 172 en 173) door ons te boek gestelde? Zou het volk van *Nederland* helden, als BOURICIUS en VAN MALDEGHEM, die de hun toebetrouwde vaartuigen met leeuwenmoed tegen eenen overmagtigen vijand wisten te verdedigen, — of den glansrijken veldtogt kunnen vergeten, die den naam van *Hollands* legeren burgerscharen met dien van WILLEM *van Oranje* heeft opgeteekend in de gedenkrollen der onsterfelijkheid?

(2) Brief van den Ridder en Luitenant ter zee, 1e klasse, J. A. ZOUTMAN JZ. van den 28en Februarij 1831.

Digitized by Google

« hoe dierbaar haar Vorst en Vaderland zijn, en « hoe vurig zij haakt, den edelen VAN SPEIJK te « wreken, na te volgen en zijner waardig te zijn; « dit is aller leus."

Ja! ZIJNER WAARDIG TE ZIJN! dat zij ook *onze* leuze, landgenooten van den vereeuwigden Held! dat zij het offer onzer hulde en erkentelijkheid! Hij is ons voorgegaan en wij willen hem volgen op de baan der eere. Vrij buldere de staatsorkaan, wij kennen geene vreeze. VAN SPEIJK is de naam, die ter overwinning leidt! Uit zijn graf is de morgen verrezen, die getuigen zal van *Neérlands* roem. Standvastige volharding en rustig zelfvertrouwen, geestkracht en moed, trouw en eendragt zijn herboren, om nimmer te vergaan, en het Hollandsch hart gevoelt eene grootheid, die allen nood trotseert, alle gevaren veracht en zegepraalt op tijd en lot. De gansche bevolking staat gereed om, als één eenig man, zich te scharen om den troon van den Vorst en zijn dierbaar hoofd te beschermen tegen geweld en verraad. Geene aardsche magt zal het thans meer gelukken, ons te doen krommen onder het juk der slavernij, want het bloed van VAN SPEIJK is het zaad van onze vrijheid en onafhankelijkheid; vrolijk wappert nog *Hollands* vlekkelooze vlag op den adem der winden, en *met die Vlag* (God hoore onzen eed!) *zullen wij zegevieren, of vallen, als VAN SPEIJK!*

Digitized by Google

AANTEEKENINGEN

EN

BIJLAGEN.

A

Digitized by Google

Digitized by Google

I. *Bl.* 2.

Het Burger-Weeshuis, vroeger enkel *het Weeshuis* genoemd, is het oudste, te *Amsterdam* opgerigte, gesticht, ter verzorging van ouderlooze kinderen. Hetzelve is zijnen oorsprong verschuldigd aan de liefdadigheid eener rijke en godvruchtige vrouw, HAASJE, dochter van CLAAS *in het Paradijs*, of, volgens de gewoonte van dien tijd, HAASJE CLAASDOCHTER *in het Paradijs*, welke, eenige huisjes bezittende in den omtrek van de Kapelle der Heilige Stede (thans de Nieuwezijds Kapel) in de Kalverstraat, dezelve bestemde tot een toevlugtsoord voor zeven of acht Burger-Weeskinderen dezer stad.

In het jaar 1580 werd deze stichting, tot dusverre in het gebouw *de Keizerskroon* gevestigd, overgebragt in het nabijgelegene *St. Luciën-klooster*, hetwelk, sinds dien tijd, door ruime bijdragen en liefdegiften uitgebreid, tot dien stand gebragt is, waarin hetzelve zich thans bevindt.

Belangrijk en menigvuldig zijn de lotwisselingen, welke het Weeshuis heeft ondergaan, doch het is hier de plaats niet, dezelve te vermelden. Wie lust gevoelt, zich met dezelve bekend te maken, verwijzen wij naar de keurige en voortreffelijke, door rijkheid van zaken en bondigheid van taal zich aanbevelende, redevoering van den Heer Staatsraad en door *Amstels* ingezetenen hooggeschatten Burge-

Digitized by Google

meester dezer stad, Mr. FREDERIK VAN DE POLL, in zijne betrekking, als Regent van het Burger-Weeshuis uitgesproken, bij de plegtige en door de tegenwoordigheid van Z. M. onzen geliefden Koning en Z. K. H. den Prins der *Nederlanden* opgeluisterde, feestviering van het driehonderdjarig bestaan van genoemd weldadig gesticht. (1)

Wij kunnen ons echter het genoegen niet ontzeggen, onze lezers bekend te maken met eenige beroemde mannen, door het Weeshuis opgeleverd.

LUCAS POOL, beroemd Schilder, gehuwd met de niet min beroemde Schilderes RACHEL RUYSCH.

De gebroeders ROMBOUTS, waarvan de jongste zich in het kunstplaat-drukken zoo beroemd heeft gemaakt, dat eerst Koning LODEWIJK, en daarna NAPOLEON zelve hem vrijdom van krijgsdienst schonk; — terwijl de oudste, A. ROMBOUTS, opgeleid door de trouwe zorg der uitmuntende mannen: J. DE BOSCH, J. H. VAN SWINDEN, D. J. VAN LENNEP, J. WILLMET en anderen, thans het Rectoraat der Latijnsche Scholen te *Arnhem* met lof bekleedt.

Buiten onzen JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK, zijn ons vier Weesbroeders bekend, die zich, door hun moedig en onverschrokken gedrag, het eerekruis der Militaire Willemsorde verworven hebben, te weten: GERRIT HENDRIK WEEMEIJER (wegens zijn aandeel in het bombardement van *Algiers*); P. VAN LINSCHOTEN NOLET, Luitenant bij de 17e Afdeeling; J. J. BOELHOUWER, Kapitein bij de Koloniale Troe-

(1) *Verslag der Feestviering bij het driehonderdjarig bestaan van het Burger Weeshuis der stad Amsterdam. Gedrukt ter Stads-Drukkerij* 1820.

Digitized by Google

pen, en MEINDERT NANSZING, 2e Luitenant bij de 10e Afdeeling. Een vijfde Weesbroeder, HENDRIK RADIUS, bevindt zich, als Luitenant, bij de 14e Afdeeling (1).

II. *Bl. 4.*

ADRIANUS JOHANNES VAN SPEIJK kwam, na het overlijden zijner moeder, op de militaire kweekschool in *'s Gravenhage*. Hij schijnt daar zeer kort te zijn verbleven; deed vervolgens twee reizen op een koopvaardijschip van den Kapitein vos naar *Cadix*, en werd vervolgens op een Lands vaartuig medegenomen door den Chirurgijn-Majoor GOSMAN. (2).

Zijne genegenheid voor de zeedienst zich nu gevestigd hebbende, werd hij, op 15 Julij 1815, tot stuurmansleerling, op 21 April 1817, tot buitengewoon Adelborst, met 1 Januarij 1818 tot Adelborst der 2e klasse, op 19 September deszelven jaars

(1) Op den 1sten December 1831 was het totaal der *Amsterdamsche* Burgerweezen 361; te weten:

Kinderen in het Huis	126	Jongens,	114	Meisjes.
» ten platten lande besteed	19	»	8	»
» Ter koopvaardij varende	4	»		»
» Bij de Marine dienende .	2	»		»
» In 's Rijks dienst . .	17	»		»
» Bij de Min	1	»	1	»
» R. C. weezen	28	»	40	»
» In de kweekschool voor de Zeevaart	1	»		»
	198	»	163	»
	163			
Totaal van Burger-weezen .	361.			

(2) Opgave van de Heeren J. P. en A. VAN TONDEREN.

Digitized by Google

tot Adelborst der 1e klasse, op 3 Augustus 1821, tot buitengewoon Luitenant ter zee der 2e klasse, en op 19 December van dat jaar tot effectief Luitenant ter zee der 2e klasse aangesteld. (1).

Hij deed onderscheidene togten, van welke echter geene bijzonderheden ter onzer kennisse zijn gebragt. Uit eenen brief van VAN SPEIJK aan den Heer DE DIEU bleek ons alleen, dat hij, in de maand Augustus 1817, op Z. M. fregat *Kenau Hasselaar*, ter reede van *Helvoetsluis* liggende, diende, en zich, in de maand Julij 1819, te *Curaçao* bevond.

In het laatst van 1820 of in het begin van 1821, werd hij te *Curaçao* door eene zware ziekte aangetast, die hem op den oever des doods bragt; men gaf hem een verlof van twee jaren, ten einde in het Vaderland zijne gezondheid te kunnen herkrijgen; hij kwam, in de maand October, te *Amsterdam* en nam aldaar zijnen intrek bij zijnen Neef en Nicht LAATS.

Zijne gezondheid herstelde langzaam en mogelijk zoude hij dezelve geheel herkregen hebben, indien niet een ontzettend toeval dezelve een' hevigen schok had toegebragt, waartegen zijne geringe krachten niet bestand waren.

Op den 21sten April 1822, zich, met vijf zijner vrienden, in eene zeilschuit op de *Legmeer*, nabij *Amsterdam*, bevindende, deed, omstreeks half twee ure des namiddags, eene onverwachte windvlaag het vaartuig omslaan; allen geraakten in het water

(1) Opgave van het Ministerie voor de Marine.

Digitized by Google

en vijf hunner verloren in hetzelve hun leven; alleen VAN SPEIJK gelukte het, zich aan de omgekantelde schuit vast te houden en zich vervolgens op deszelfs kiel in veiligheid te stellen. Ongeveer vier uren bragt hij op dezelve in den verschrikkelijksten doodsangst door, toen hij eindelijk ontdekt en behouden aan land werd gebragt.

Onder de, bij dit ongeval omgekomene, personen bevonden zich drie broeders, DIRK LODEWIJK, JACOBUS en PIETER BENNEWITZ, oudste zonen van een geacht ingezeten van *Amsterdam*, en voorts ADRIANUS BRUMMELKAMP, de zoon eener weduwe aldaar. (1)

Zoodra dit onheil bij de nabestaanden van VAN SPEIJK te *Amsterdam* was bekend geworden, werd deze, inmiddels naar *Amstelveen* vervoerd zijnde, door zijnen Oud-oom VAN TONDEREN en zijne Neven DE DIEU en LAATS, met een rijtuig van daar afgehaald en naar de woning van den laatstgenoemden gebragt, alwaar hij met alle zorg werd verpleegd en opgepast.

VAN SPEIJK kwijnde van dien oogenblik af. De bekomene schrik, de hevige aandoening op het zien verdrinken zijner vrienden, wie hij, bij geene mogelijkheid, eenige hulp kon toebrengen (2); de doorgestane ongemakken, gedurende vier angstvolle uren, met doornatte kleederen, op eene omgewentelde schuit doorgebragt, en de vrees voor eigen lijfsbehoud bij het lang verwijl van hulp;

(1) *Amsterdamsche Couranten* van 30 April en 2 Mei 1822.

(2) Een van hen, die, voor een oogenblik, digt bij de schuit kwam, trachtede hij, hoewel vruchteloos, nog te redden.

Digitized by Google

dit een en ander had zijn zwak gestel geheel ondermijnd. Zijne herstelling was slechts schijnbaar; hij vleide zich echter met de volkomene herkrijging zijner gezondheid, zoodra hij zich weder op zee en in zijnen gewonen werkkring bevond. Door die hoop gestreeld, begaf hij zich, in het voorjaar van 1823, weder naar *Curaçao* (1), doch overleed aldaar op den 7en September deszelven jaars. (2)

III. *Bl. 23.*

Cornelis heije. Van de menigvuldige en merkwaardige lotgevallen van dezen verdienstelijken Zee-Officier zullen wij enkel het navolgende opteekenen.

Van *Dordrecht* geboortig, trad hij, in den jare 1794, als Kadet in dienst bij de voormalige Oost-Indische Compagnie; ging, in November 1795, als Adelborst, over in dienst van het land en werd in dezen rang geplaatst aan boord van het linieschip *Hercules*, gekommandeerd door den Kapitein ter Zee G. J. van rijsoort. Op dezen bodem was hij, als Luitenant Titulair, tegenwoordig bij en deelgenoot van den bloedigen zeeslag, op den 11en October 1797, door den Vice-Admiraal J. W. de winter, op de hoogte van *Kamperduin*, aan de *Engelschen* geleverd.

(1) Opgave van de Heeren van tonderen, de dieu en laats.
(2) Opgave van het Ministerie voor de Marine.

Digitized by Google

Na, in den jare 1798, tot Luitenant der 2e Klasse te zijn bevorderd, deed hij, in 1802, eene reize naar *Oost-Indië*, met het schip van linie *Admiraal Kortenaar*, onder bevel van den Kapitein ter zee J. B. ZEEGERS. Hij deed vervolgens van daar eene reis naar *St. Mauritius* en de *Kaap de Goede Hoop*, en volbragt daarna verschillende togten in de *Indiën*.

Inmiddels, in den jare 1804, tot Luitenant ter zee der 1e klasse, en, in 1808, tot Opper-Luitenant (1) benoemd, keerde hij, in het jaar 1810, aan boord van een koopvaardijschip, naar *Nederland* terug. Op de terugreize had men het ongeluk, in de Bogt van *Frankrijk* het Engelsch blokkade-eskader in den mond te loopen. De Heer HEIJE werd, na van alles beroofd te zijn, in Engelsche krijgsgevangenschap gehouden. In het volgende jaar echter keerde hij uit dezelve naar het Vaderland terug.

Na de gelukkige herstelling van *Nederland*, in den jare 1814, deed de Heer HEIJE andermaal eene reize naar *Oost-Indië*, als Luitenant ter zee, 1e klasse en Eerste Officier aan boord van Z. M. brik *Spion*, onder bevel van den Kapitein-Luitenant M. L. VAN DER LOEFF. Na met laatstgemelden bodem, in het volgende jaar, in het Vaderland te zijn wedergekeerd, verrigtte hij binnenlandsche diensten, tot dat hem, in den jare 1819, het be-

(1) Een rang, bekend onder de regering van LODEWIJK BUONAPARTE.

Digitized by Google

vel werd opgedragen over Z. M. brik *Kozak*, bestemd naar *West-Indië*. Met dezen bodem, in het laatst der maand December deszelven jaars, op de Engelsche kust gestrand, mogt hij op eene wonderdadige wijze het leven behouden. Hij verantwoordde den hem toevertrouwden, doch gestranden, bodem voor het *Hoog-Militair Geregtshof* en bekwam van hetzelve, op den 15en Mei 1820, eene eervolle vrijspraak.

Vergezeld van geheel zijn huisgezin, ondernam hij, in den jare 1821, andermaal de reize naar *Oost Indië*, ging daarop weldra over in dienst der *Koloniale Marine* en bekwam bij dezelve den rang van Kapitein-Luitenant ter zee. Als zoodanig kommandeerde hij achtervolgens het wachtschip vóór *Batavia*, de korvet *Zwaluw* en de brik *Orestes*. Met laatstgemelden bodem had hij een luisterrijk en roemvol deel aan de *Celebische* expeditie (zie boven bladz. 23 en volgg.). De vereerende goedkeuring van den Kommandant van Z. M. Zeemagt en der Hooge Regering in *Oost-Indië*, en de benoeming tot Ridder der Militaire Willemsorde waren het loon van den moed en het beleid, door den Heer HEIJE bij deze gelegenheid zoo ruimschoots aan den dag gelegd.

In het jaar 1825, werd hij aangesteld tot Divisie-Kommandant, Haven- en Equipagemeester te *Sourabaya*, in welke betrekking hij, drie jaren later, naar *Batavia* werd overgeplaatst. Eenigen tijd daarna ontving hij zijne benoeming tot Lid van het Hoog-Militaire Geregtshof van *Neêrlandsch Indië*.

Digitized by Google

Onder het oog en de leiding van dezen bekwamen bevelhebber (die zich thans met verlof in het Vaderland bevindt,) en onder die van den niet min verdienstelijken Luitenant ter zee 1e klasse, den Ridder J. A. ZOUTMAN, JZ., verrigtede onze onvergetelijke VAN SPEIJK zijne wapenfeiten in de bogt van *Boni*, enz.

IV. *Bl. 42.*

J. A. ZOUTMAN, JZ., waardige kleinzoon van den onsterfelijken Held van *Doggersbank*, thans Luitenant ter zee der 1e klasse, Ridder der Militaire Willemsorde van de 4e klasse, kommanderende Z. M. advies-brik *de Gier*.

Zijn betoonde moed en beleid, gedurende den oorlog tegen de *Molukscheeilanden*, in den jare 1817, deden hem het eerekruis verwerven.

Hoe waardiglijk hij zich gedroeg in de *Celebische* expeditie, en meer bepaald in de bogt van *Boni*, in het jaar 1825, waar hem het bevel over de ligt gewapende vaartuigen en transportschepen was opgedragen, hebben wij hiervoren (Bl. 29—47) gezien.

In het Vaderland teruggekeerd, had hij een werkzaam aandeel in het bombardement van *Antwerpen*, bij hetwelk hij, als Kommandant van Z. M. brik *de Gier*, zich op eene uitstekende en allerlofelijkste wijze gedroeg.

Digitized by Google

Op dezen oogenblik met het toezigt over de quarantaine belast, is hij, met genoemde brik, gestationeerd op de *Eems* vóór *Delfzijl*.

V. *Bl. 60.*

Frederik cornelis zwaanshals, van *Delft* geboortig, trad, op den 18en December 1799, als Kadet Supernumerair in de zeedienst en bekleedt thans den rang van Kapitein-Luitenant ter Zee, Divisie-Kommandant van Z. M. flotille vóór *Nijmegen*.

Den eersten zijner menigvuldige togten volbragt hij, als Kadet der 3e klasse, met het schip *Jan de Witt*, onder bevel van den toenmaligen Kapitein ter zee c. j. wolterbeek, en wel naar *St. Domingo*, tijdens de landing der *Franschen* op dat eiland, in den jare 1801.

In 1804, op de flotille, onder bevel van den Vice-Admiraal verheull, geplaatst zijnde, bekwam hij het kommando over de 4e Sectie kanonneerbooten, der, onder den Kapitein-Luitenant ter zee j. nooy staande, 2e Divisie, en deed verscheidene kruistogten langs de kusten van *Frankrijk*.

Desgelijks volbragt hij, in den jare 1808 en 1809, vier togten van *Bologne* naar *Vlissingen* en binnendoor naar *Helvoetsluis*, met eene schoener en drie kanonneerbooten, Met een der laatstgemelde vaartuigen naar *Bergen-op-Zoom* willende stevenen, ge-

Digitized by Google

raakte hetzelve, tegenover het fort *Bath*, hetwelk toenmaals in het bezit der *Engelschen* was, aan den grond. Alle middelen, om de boot weder vlot te krijgen, te vergeefs beproefd zijnde, werd dezelve verlaten en in den brand gestoken.

In 1811, tot de *Fransche* Marine overgegaan zijnde, werd de Heer ZWAANSHALS geplaatst op het linieschip *Ajax*, waarmede hij onderscheidene kruis- en exercitie-togten volbragt in de *Middellandsche Zee*.

Na de gezegende omkeering van zaken, bezocht hij eerst, in 1815, aan boord van Z. M. schoener *de Haai*, onder kommando van den Kapitein-Luitenant ter zee en Ridder H. W. DE QUARTEL, *St. Eustatius*, *St. Martin* en *Curaçao*; en volbragt later (in 1817), als Luitenant ter Zee der 1ste Klasse, met Z. M. fregat *Euridice*, onder bevel van den toenmaligen Kapitein ter Zee J. M. POLDERS eene reize naar *Curaçao* en onderhoorige eilanden, mitsgaders elf konvooitogten naar de Spaansche kust.

In den jare 1823, op Z. M. fregat *Melampus*, onder kommando van den Kapitein ter Zee A. W. DE MAN naar *Batavia* vertrokken zijnde, bezocht hij vele onzer bezittingen in de *Oost-Indiën*, waaronder *Ternate*, *Amboina*, *Banda* enz., en was tegenwoordig bij het nemen en verbranden van *Tontoly*, in de straat van *Celebes*, bij welke gelegenheid 32 stukken geschut werden buit gemaakt en te *Makasser* opgebragt. Na vervolgens *Malacca*, *Riouw* en de Westkust van *Borneo* en *Sumatra* te hebben

Digitized by Google

bezocht, debarkeerde hij te *Padang* met een detachement van 68 matrozen, en verrigtte aldaar, gedurende vier maanden, de dienst, als garnizoens Kommandant.

Kort hierop naar het Vaderland teruggekeerd, stevende hij, eenigen tijd later, aan boord van Z. M. fregat *Bellona*, onder bevel van den Kapitein Kolonel ter zee en Ridder H. M. DIBBETZ, ten tweeden male naar de *Oost-Indiën*; alwaar eerlang de dienst der Marine krachtdadig gevorderd en den Heer ZWAANSHALS de gelegenheid werd aangeboden, sprekende proeven te geven van zijne, gedurende eene veeljarige dienst verkregene, ondervinding en kundigheden.

De Sultan van *Mattam*, op de Westkust van *Borneo*, zich, in 1828, aan openlijken afval, vergezeld van verraad, moord en plundering, hebbende schuldig gemaakt, besloot de toenmalige Commissaris-Generaal onzer *Oost-Indische* bezittingen DU BUS DE GHISIGNIES dezen afvalligen Vorst te tuchtigen, ten einde het vernietigd gezag des Gouvernements te herstellen. De daartoe gereedgemaakte expeditie werd gesteld onder het bevel van genoemden Kolonel-Kapitein ter Zee en Ridder H. M. DIBBETZ, op wiens schip zich onze ZWAANSHALS, als Luitenant ter zee der 1e klasse bevond. De Heer DIBBETZ kreeg in last, de vijandelijke bentings en vaartuigen te veroveren of te vernielen, de hoofdstad *Mattam* in te nemen, den ontrouwen Sultan van zijne waardigheid te ontzetten en een' welmeenender en meer standvastigen Bondgenoot in deszelfs plaats te stellen.

Digitized by Google

De onderneming was moeijelijk. De twee, op *Mattam* uitloopende, rivieren (de *Kattapan* en de *Karbouw*,) waren aan den ingang door palissaden afgesloten, waarachter onderscheidene, aan elkander verbondene, gewapende vaartuigen geposteerd lagen; terwijl de oevers ter wederzijde door sterk gewapende bentings gedekt werden. Alle deze zwarigheden echter werden te boven gekomen door de wel overlegde, en met onverschrokken moed en onwrikbare standvastigheid volvoerde, maatregelen van den kundigen Chef DIBBETZ. De aanval in de *Kattapan* werd door dezen in persoon, met zoo veel stoutmoedigheid en volharding bewerkstelligd, dat, ondanks den hardnekkigsten tegenstand des vijands, al deszelfs positiën vermeesterd werden.

De versterkingen der opstandelingen in de *Karbouw* te veroveren, was de hoogst vereerende, doch uiterst zwaarwigtige taak, onzen ZWAANSHALS door zijnen Chef opgedragen. Op de luisterrijkste wijze werd zij evenwel door hem volbragt. Hij verwierf deswege den vleijenden lof van zijnen bevelhebber, als hebbende, door zijnen onversaagden moed, krachtdadig medegewerkt tot het ten onderbrengen van den Sultan van *Mattam* en tot de roemvolle voleinding der expeditie. (1)

In den jare 1829, keerde de Heer ZWAANSHALS,

---

(1) In het vervolg van het meermaals aangehaalde werk van den Hoogleeraar VAN KAMPEN, *Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa*, verwachte men een meer uitvoerig berigt van dezen krijgstogt.

Digitized by Google

zoo als wij (bl. 60—62) gezien hebben, als Kommandant van Z. M. korvet *Triton*, naar het Vaderland terug met den edelen VAN SPEIJK, wien hij, wegens de, door hem gedurende dezen overtogt bewezene, diensten, welverdienden lof toezwaait.

VI. *Bl. 75.*

« *Rapport aan Zijne Koninklijke Hoog-*
« *heid*, *Prins* FREDERIK *der* Nederlanden,
« *Admiraal en Kolonel-Generaal der Zee-*
« *en Landmagt, wegens het voorgevallene*
« *te* Antwerpen, *sedert den* 24sten *Octo-*
« *ber* 1830.

« Nadat onze troepen de stelling achter de *Ne-*
« *the* en de *Rupel* hadden verlaten en zich voor de
« dorpen *Berchem*, *Burgerhout*, *Kiel* en *Merxem*
« hadden gelegerd, gaf de Luitenant-Generaal Ba-
« ron CHASSÉ, den 23en October, order, om de
« inundatiën, ten noorden en zuiden van de ves-
« ting *Antwerpen*, en voor de positie van het
« *Vlaamsche Hoofd*, alsmede die voor de forten
« *Lillo* en *Liefkenshoek*, te bewerkstelligen, en
« voorts, om de gebouwen en andere voorwerpen,
« die tot dekking van den vijand, in de nabijheid

Digitized by Google

« van *Antwerpen*, konden dienen, te doen weg-
« ruimen.

« Deze maatregelen, hoe gebiedend noodzakelijk
« ook, baarden onder de inwoners een algemeen
« misnoegen; vooral het in brand steken van eeni-
« ge huizen.

« Des avonds van den 24sten, toen in den loop
« van dien dag de voorschreven order was ten uit-
« voer gebragt, kwamen de Heeren Burgemeester
« en Schepenen der stad *Antwerpen* bij den Gene-
« raal CHASSÉ op het kasteel, gaven van de verbit-
« tering der inwoners over de genomen maatrege-
« len kennis, en deelden hunne vrees mede, dat,
« wanneer men voortging, om de huizen buiten de
« vesting af te branden, alsdan gewis het volk tot
« oproer zoude overslaan. De Luitenant-Generaal dit
« inziende, gelastte genoemden Burgemeester om
« zorg te dragen, dat de huizen, gelegen binnen
« den afstand van 150 ellen van het glacis des kas-
« teels, dadelijk werden afgebroken, welke last
« door dezen werd aangenomen.

« Des nachts tusschen den 25 en 26sten bleef de
« rust ongestoord, doch in den ochtend van dien
« dag, omstreeks acht uren, plunderde het gemeen
« een schip, waarin een aantal wapenen van het
« regement lanciers No. 10 werden geladen, het-
« geen echter voor een gedeelte werd gestuit,
« doordien de Kolonel ter Zee LEWE VAN ADUARD
« eene gewapende barkas op die plaats zond, en
« het schip op stroom liet leggen.

« Omstreeks half elf ure had er een oploop van

Digitized by Google

« het gemeen in de Kerkstraat bij den St. Andries
« plaats, waarop een detachement van honderd man
« werd gedirigeerd, ten einde deze zamenscholing
« uit een te drijven; zij vonden echter tegenstand,
« zoodat deze magt genoodzaakt werd, om geweld
« te gebruiken, waardoor dan ook op dat oogen-
« blik de rust oogenschijnlijk hersteld werd. Wei-
« nige oogenblikken daarna begaf zich een tweede
« detachement naar het kwartier van St. Andries,
« welk detachement al spoedig met de opstandelin-
« gen in het gevecht geraakte, en uit de huizen
« werd beschoten. Van dat oogenblik af aan,
« werden al de postwachten en de troepen, bin-
« nen de stad staande, door de burgers, die zich
« in de nabij gelegen huizen hadden begeven, be-
« schoten of door de, zich in de straten bevinden-
« de, aangevallen, hetwelk zonder ophouden den
« geheelen dag en een gedeelte van den nacht aan-
« hield. De Luitenant-Generaal CHASSÉ had in den
« loop van den namiddag eenige weinige schoten
« op de huizen van het kwartier van St. Andries,
« waaruit de soldaten door de burgers werden be-
« schoten, alsmede op eenen toegang tot het kas-
« teel, alwaar eene ontmoeting met de muiters
« plaats had, laten doen, doch alleen om vrees in
« te boezemen; waarvan dan ook het gevolg was,
« dat op den 27sten daaraanvolgende, om zeven
« uren, eene Commissie van notabelen bij Zijne Ex-
« cellentie werd aangemeld, aan het hoofd hebben-
« de den Heer OSY, President van de Bank, die
« den Generaal voorstelde, om alle vijandelijkheden

Digitized by Google

« te doen taken, ten einde niet alleen het storten
« van bloed voor te komen, maar ook de welge-
« zinden voor eenen geheelen ondergang te beveili-
« gen, zeggende, dat zij vergezeld werden door
« eenen inwoner der stad, die op zich had geno-
« men, eenen brief, die aan hem, door een' ge-
« delegeerde van het provisioneel Gouvernement van
« *België*, overhandigd was, aan Zijne Excellentie
« ter hand te stellen. Deze brief, waarvan afschrift
« hierbij wordt overgelegd, behelsde het voorstel,
« om de troepen, die zich in de stad bevonden,
« binnen het kasteel te doen rukken en de stad
« door hunne troepen te laten bezetten, doch van
« dat oogenblik af de vijandelijkheden te doen op-
« houden, nemende hij gedelegeerde aan, om dade-
« lijk eene deputatie aan Zijne Majesteit te zenden,
« ten einde over de ontruiming der vesting door de
« Koninklijke troepen te handelen. Onze troepen,
« volgens de ingekomene rapporten, zeer sterk op
« alle punten gedrongen zijnde en zich niet langer
« in de aangenomene positiën aan de poorten kun-
« nende staande houden, vond de Luitenant-Gene-
« raal CHASSÉ dit voorstel aannemelijk, daar hij
« zich op dit oogenblik toch zoude genoodzaakt
« gezien hebben, om de troepen te moeten doen
« terug trekken, hetwelk, door het vuur uit de
« huizen, niet dan met veel verlies zoude hebben
« kunnen geschieden. Intusschen nam de Gene-
« raal, alvorens daaromtrent door Zijne Excellentie
« eene beslissing werd genomen, het gevoelen van
« al de chefs der korpsen in, die zich met het

Digitized by Google

« voorstel van meergenoemden gedelegeerde vereenigden, waarop de Generaal last gaf om op alle punten de vijandelijkheden te doen staken, en dat de troepen zich naar het stapel- en constructie-magazijn zouden begeven; daarna werden de sleutels der poorten door een' vertrouwd' persoon aan den gedeputeerde van het provisioneel Gouvernement op het Stadhuis gezonden, welke ook werkelijk door hem ontvangen zijn, blijkens afschrift van het reçu, hetwelk al mede hiernevens wordt aangetroffen.

« Zoodra deze wapenstilstand bekend werd, hield het vuur van alle punten op, en de troepen begaven zich naar het gemelde magazijn; doch van tijd tot tijd werd er nog uit de huizen op de bezetting van het kasteel geschoten, waarschijnlijk door diegenen, die geene kennis van de getroffene overeenkomst hadden; en om zulks te doen ophouden, vond de Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ raadzaam, eene witte vlag op een der bastions van het kasteel te doen stellen. Deze maatregel gaf aanleiding, dat zekere KESSELS, zich noemende Kommandant van de Artillerie, vergezeld van eenen Luitenant-Kolonel, NIELLON genaamd, zich als parlementairen bij den Generaal aanmeldden, en binnen gelaten zijnde, verlangden te weten, waarom men het witte vaandel had opgestoken; de Generaal antwoordde, hetgeen dienaangaande hierboven is vermeld, als mede om door een' ieder' de geslotene kapitulatie te doen eerbiedigen. KESSELS hield zich met dit

Digitized by Google

« antwoord niet tevreden; zeide, dat de civiele
« magt onbevoegd was, om eene militaire overeen-
« komst te treffen; verklaarde uit naam van den
« Kommandant der troepen, door wien hij zeide
« afgezonden te zijn, de geslotene kapitulatie
« voor onwettig en zonder eenige verbinden-
« de kracht; hij nam echter het voorstel van
« den Luitenant-Generaal CHASSÉ aan, om zich des-
« aangaande bij den dikwijls genoemden gedele-
« geerde van het provisioneel Belgisch Gouverne-
« ment te vervoegen, en daarvan den uitslag in
« persoon te zullen mededeelen.

« Niet voor één uur werden parlementairen aan-
« gekondigd, die, zonder te verlangen om binnen
« gelaten te worden, aan den Kommandant der
« wacht twee eensluidende eischen om te kapitule-
« ren gaven, waarvan een hiermede wordt overge-
« legd, en die beide ter overhandiging aan den
« Luitenant-Generaal CHASSÉ waren bestemd. Door
« dit stuk was dan, hoezeer er door de vroegere
« overeenkomst een wapenstilstand voor eenen on-
« bepaalden tijd was gesloten, deze wapenstilstand
« slechts tot vier uren in den namiddag bepaald, op
« welk tijdstip geantwoord moest worden, of de
« voorgestelde voorwaarden al dan niet werden
« aangenomen.

« Ten half twee ure begonnen de muitelingen
« wederom op onze troepen, zich binnen de en-
» ceinte van het stapel- en constructie-magazijn be-
« vindende, met geweer te vuren, hetgeen meer
« en meer toenam, zoodat de Kolonel SPRENGER,

Digitized by Google

« die aldaar het bevel voerde, een- en andermaal « liet vragen, of hij order konde geven om ook te « vuren, hetwelk echter door den Generaal werd « geweigerd, aangezien Z. Exc. de geslotene kapi- « tulatie in den volsten zin wilde naleven, geven- « de tevens last om eene witte vlag uit te steken; « dit maakte echter geen indruk op de oproerlin- « gen, en hun vuur werd van tijd tot tijd levendi- « ger onderhouden, totdat zij eindelijk een veldstuk « voor den hoofdingang van de enceinte van gedacht « magazijn plaatsten, en daarmede de deuren open- « schoten, waardoor veel verwarring onder onze « troepen te weeg werd gebragt, en hetwelk tot « gevolg had, dat deze zich in de grootste verwar- « ring op de ijzeren poort terug trokken.

« De Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ, veront- « waardigd over de schending van den geslotenen « wapenstilstand, gaf alstoen omstreeks half vier « ure, last, om het St. Andries kwartier, waar de « muitelingen zich in groot aantal bevonden, niet « alleen met geweer te beschieten, maar ook te « bombarderen en brandkogels daarin te werpen, « hetgeen tot half acht ure heeft aangehouden, ter- « wijl de oorlogsvaartuigen, van hunne zijde, ins- « gelijks de stad aan de zijde der rivier beschoten.

« Even na het ophouden van het bombardement, « meldden zich als parlementairen eene commissie « van notabelen van *Antwerpen* aan, aan het hoofd « hebbende den Heer DUBOIS, Majoor der Schutte- « rij, welke, binnen gelaten zijnde, aan den Lui- « tenant-Generaal CHASSÉ een tafereel ophing van

Digitized by Google

« de verwoesting, die het bombardement had te
« weeg gebragt, smeekende om op nieuw eenen
« wapenstilstand te willen sluiten, ten einde alle
« verdere onheilen voor te komen, en tevens over-
« handigende twee brieven, waarvan de een
« door ROGIER, lid van het provisioneel bestuur, en
« ROBIANO DE BORSBEEK, Gouverneur van de provin-
« cie *Antwerpen*, en de ander door STEVENOTTE,
« Kommandant in laatstgenoemde stad, onderteekend, beide te kennen gevende, dat men voornemen had, om den volgenden dag de afgebrokene onderhandelingen wederom op te vatten, stellende dus voor, om het verzoek der commissie te willen voldoen.

« De Luitenant-Generaal CHASSÉ, bewogen met
« het lot der inwoners, heeft in het voorstel van
« de notabelen toegestemd, en te gelijker tijd aan
« hen een' brief voor ROGIER en ROBIANO DE BORS-
» BEEK ter hand gesteld, waarin Z. Exc. te kennen
« gaf, dat hij van zijne zijde geene vijandelijkhe-
« den tot den volgenden morgen te acht uren zou-
« de plegen, als wanneer hij verlangde, dat eene
« commissie van het provisioneel bestuur zich bij
« Zijne Excellentie zoude vervoegen, om eene na-
« dere overeenkomst te sluiten, tevens verklarende,
« dat hij, wanneer op zijne troepen mogt worden
« gevuurd, alsdan dadelijk het bombardement zou-
« de doen hervatten. De ondergeteekende, te elf
« uren des avonds van dien dag het kasteel hebben-
« de verlaten, is onbewust of er in den volgenden
« morgen, al of niet, eene overeenkomst is getrof-
« fen.

Digitized by Google

« De ondergeteekende vindt het niet ondienstig « te doen kennen, dat een gedeelte der Schutterij « zich bij de opstandelingen heeft gevoegd, en te- « gen de troepen heeft gevochten.

« Bij het nalezen van dit Rapport heb ik opgemerkt, « vergeten te hebben, om op zijne plaats te vermel- « den, dat Zijne Excellentie de Luitenant-Generaal « CHASSÉ, de door den gedelegeerde van het provisio- « neel Gouvernement met de militaire Kommandanten « aan Zijne Excellentie voorgestelde kapitulatie, niet « alleen verworpen, maar met een beleedigd eerge- « voel heeft beantwoord; en dat op den 27en des « avonds, tusschen zes en zeven uren, eenige weini- « ge manschappen van het algemeen depôt der « landmagt, de stapel- en constructie-magazijnen, « waarin de muitelingen zich geworpen hadden, « wederom in bezit hebben genomen, en dezelve « naderhand in brand gestoken hebben; voorts, dat « door de artilleristen al de stukken, welke daarin « of omtrent waren, zijn vernageld geworden.

« *'s Hage*, den 30en October 1830.

« VAN DER WIJCK,

« *De Kolonel-Directeur*
« *der Fortificatiën.*" (1)

---

(1) Wij hebben het onnoodig geoordeeld, de bijlagen, van welke in dit Rapport wordt gewaagd, alhier over te nemen.

Digitized by Google

VII. *Bl. 84.*

Ludovicus cornelius maas was de jongste zoon van laurens maas, voorheen Predikant bij de Remonstrantsch-Gereformeerde Gemeente te *Moordrecht.*

Reeds vroeg in de zeedienst getreden, deed hij zijne eerste reize naar de *Oost-Indiën*, met Z. M. fregat *Maria Reigersberg*, eerst onder bevel van den Heer everdingen van der nieuwpoort en daarna onder dat van den Kapitein j. de groot.

In 1817, woonde hij, op genoemd schip, de expeditie bij tegen de *Moluksche Eilanden.* Zijn braaf gedrag, gepaard aan zijne verkregene kundigheden, verwierf hem de achting en vriendschap van den Heer de groot, wien hij overal verzelde en, in alles, wat de dienst betrof, met zulk eenen ijver, trouw en naauwgezetheid, behulpzaam was, dat, toen deze officier later tot eenen tweeden togt naar de *Oost-Indiën* werd bestemd, dezelve den Minister voor de Marine verzocht, ook onzen maas op genoemden bodem in dienst te stellen. Het getuigschrift, hetwelk laatstgenoemde van dezen zijnen Chef ontving, bij gelegenheid dat hij aanzoek deed om als Luitenant ter zee der 2e klasse te worden geëxamineerd, was allerloffelijkst, zoo ten aanzien zijner ervarenheid en kennis, als met betrekking tot zijn gehouden gedrag.

Deelgenoot van de beide expeditiën tegen *Palem-*

Digitized by Google

bang, van welke de laatste met zulk eenen roemvollen uitslag is bekroond geworden, betoonde hij bij dezelve zoo veel moed en beleid, dat hij, ten gevolge van het deswege ingezonden verslag, in den jare 1822, door Z. M. met de Militaire Willemsorde der 4e klasse werd beschonken.

Met Z. M. schip *Waterloo* deed MAAS eenen derden togt naar de *Oost-Indiën*.

Hij volbragt bovendien twee reizen naar *West-Indië;* de eerste met Z. M. fregat *Amstel*, op hetwelk zich bij die gelegenheid de Generaal KRAAIJENHOFF bevond; de tweede met Z. M. fregat *Proserpina*, toenmaals onder bevel van den Kapitein-Luitenant ter zee E. B. VAN DEN BOSCH.

Vóór den *Belgischen* opstand bevond zich MAAS weder op laatstgenoemden bodem, zeilreê liggende en naar de *Middellandsche Zee* bestemd. Die togt had evenwel, om den staat van zaken in het Vaderland, geen voortgang. De *Proserpina* werd op de *Schelde*, vóór *Antwerpen*, geplaatst, en had aldaar deel aan het gevecht van den altoos gedenkwaardigen 27en October 1830, bij hetwelk de verdienstelijke MAAS door eenen kogel zoodanig werd getroffen, dat hij, een half uur na zijne verwonding, in den jeugdigen leeftijd van naauwelijks 30 jaren, in de dienst en verdediging van Koning en Vaderland, den geest gaf.

Wij gewaagden reeds boven van de loffelijke getuigenis, wegens den jeugdigen MAAS door deszelfs Bevelhebber DE GROOT afgelegd. Niet min gunstig waren de getuigenissen, welke hij van anderen ver-

Digitized by Google

wierf, met name van den Heer Schout bij Nacht J. S. MAY (bij wien hij, gedurende twee jaren, de functie van Adjudant bekleedde), van den Heer Vice-Admiraal Jhr. H. A. RUYSCH en van den Heer Kapitein-Luitenant ter zee H. W. VAN MAREN; terwijl de beroemde *Utrechtsche* Hoogleeraar J. F. L. SCHRÖDER mij onlangs betuigde, dat, toen onze MAAS door hem, in den jare 1830, als Luitenant ter zee der 1e klasse, geëxamineerd werd, hij verbaasd had gestaan over de door dezen gegevene antwoorden, die van zijne buitengewone en zeldzame bedrevenheid in het door hem gekozen vak zoo zeer getuigenis droegen, dat de Heer SCHRÖDER moest betuigen, nimmer eenen jongeling te hebben geëxamineerd, die onzen MAAS in kennis en ervaring overtrof. Een aanzienlijk boekgeschenk strekte hem ten blijk van des Hoogleeraars bijzondere tevredenheid.

De Heer H. BOONDERS, voorheen Luitenant ter zee, thans Havenmeester bij het nieuwe kanaal in het land van *Voorne*, een man van beproefde kunde en trouw, schrijft omtrent onzen held (opdat ik er dit ten slotte bijvoege) in een' zijner brieven aan deszelfs Vader het navolgende: « Het voorkomen van « KEES" (dus noemde men hem) « was ernstig, man- « nelijk en edel, maar nog edeler zijne inborst; hij « had bij het gansche corps geenen enkelen vijand, « doch bepaalde zich slechts tot een gering aantal, « door ervaring verkregen, vrienden, maar voor « dezen klopte zijn hart en had hij alles veil. Twaalf « jaren was hij mijn boezemvriend, en nog dage- « lijks werd onze vriendschap aangewakkerd en

Digitized by Google

« meer en meer veredeld. Hij was streng zedelijk
« en voedde de onbegrijpelijkste liefde voor zijnen
« ouden Vader. Hij had een denkend gestel, doch
« kon zich geheel uitspannen onder de genieting
« van vriendschappelijke genoegens, welke met
« deugd en zedelijkheid vereenigd waren."

Het lijk van dezen, het Vaderland te vroeg ontvallen' held en uitmuntenden mensch werd, nevens het stoffelijk overschot van eenige andere gesneuvelden, naar *Bergen op Zoom* vervoerd, en aldaar, door de zorg van den Heer Vrederegter WILLEKENS, met krijgseer, en begeleid door zijne, zich daar bevindende, vrienden, ter aarde besteld.

De drie oudere broeders van onzen MAAS wijdeden insgelijks hunnen arm aan de dienst van het Vaderland. — De oudste van hen, ADRIANUS LAURENS MAAS, Luitenant ter zee en mede reeds overleden, werd, wegens zijne gewigtige diensten bij de afschudding van het *Fransche* juk in 1813, vereerd met de Ridderorde van den Nederlandschen Leeuw. Zijn lof staat vermeld in het *Nationaal Gedenkboek der hernieuwde Nederlandsche Unie* van wijlen den Hoogleeraar J. KONIJNENBURG, bladz. 164, 165, 166 en 214, en in de *Nadere Bijvoegselen* tot gemeld Werk, bl. 27.

De daarop volgende, HENDRIK MAAS, was vroeger insgelijks Luitenant ter zee, en ligt (terwijl wij dit te boek stellen,) als Kapitein bij de artillerie, in de Vesting *Breda* in garnizoen; terwijl de derde,

Digitized by Google

LAURENTIUS MAAS, den bloedigen veldslag van *Waterloo* bijwoonde, en thans, als Luitenant der 1e klasse bij de 13e afdeeling, de grenzen onzes lands helpt bewaken.

VIII. *Bl. 84.*

« JUSTUS KLINKHAMER, geboren den 8en Maart « 1808, was de derde zoon van Mr. J. F. KLINKHA- « MER, geacht Notaris te *Amsterdam*, en Vrouwe « S. BOLLARD. Reeds van zijne vroegste jeugd af « kenschetste zich zijn karakter door moed en op- « regtheid, zijn geest door vlugheid van begrip en « standvastige werkzaamheid. Zijne geliefdste lec- « tuur waren de wapenfeiten onzer zeehelden en « de ontdekkingen onzer beroemde wereldreizigers. « Zijn vurigste wensch was, om in hunne voet- « stappen te mogen treden. Aan dezen wensch, « met eene aan de kinderjaren ongewone volhar- « ding vastgehouden, werd op den 11en Mei 1822 « voldaan, wanneer de naauwelijks 14jarige knaap « als buitengewoon Adelborst op 's Lands korvet « *Hekla*, bestemd naar de *Middellandsche Zee*, « aan boord kwam. Gansch onvoorbereid werd « deze zeereis door hem aangevangen, en echter « bragt hij den 10en Augustus 1825, bij een onbe- « dorven hart een door menschenkennis en opmerk-

Digitized by Google

« zaamheid gezuiverd oordeel en eene grondige « kennis der wetenschappen van zijn vak bij zijne « ouders terug.

« Na eenige dienst op 's Rijks wachtschepen werd « hij als Adelborst der 1e klasse den 10en Novem- « ber 1826 op 's Lands schip *de Zeeuw* geplaatst, « en kreeg de *Oost-Indiën* tot zijne bestemming. « Was de Kommandant zijner eerste reize, G. A. « POOL, een hartelijk bloedverwant en vriend zijner » ouders, hem tot een vader geweest, ook de « Kommandant van *de Zeeuw*, Kapitein E. LUCAS, « vereerde den veelbelovenden jongeling met zijne « toegenegenheid. Den 3en November 1827, was « hij van deze reize in het vaderland terug: en had « inmiddels, als te voren, de achting en liefde zij- « ner medgezellen gewonnen en zijn geest met de « nuttigste kundigheden verrijkt.

« Nog geen jaar had hij weder, deels in den « kring zijner hartelijk geliefde betrekkingen, deels « op een der wachtschepen aan de Nederlandsche « kust, doorgebragt, of hij werd den 1en October « 1828, op een' twintigjarigen leeftijd bevorderd tot « Luitenant ter zee der 2e klasse, en tevens in die « betrekking geplaatst op 's Lands korvet *de Komeet*, « Kapitein-Luitenant ter zee J. C. KOOPMAN, op nieuw « naar de *Indiën* bestemd. Van de op dezen zee- « togt bezochte specerij-eilanden heeft hij, even als « van de plaatsen, welke hij op vroegere reizen « had aangedaan, de belangrijkste beschrijvingen en « berigten in eigene geschrevene journalen, met de « keurigste teekeningen versierd, nagelaten. Deze

Digitized by Google

« reize was ook oorzaak van eene bijzondere ver-
« kleefdheid der onderhoorigen aan zijn' persoon,
« daar hij zich bij stormweder in het met levens-
« gevaar redden van een' in zee gevallen matroos
« manmoedig onderscheidde.

« Op den 18en September 1830, kwam JUSTUS
« KLINKHAMER, na eene rampspoedige terugreize, in
« het vaderland terug. — Dan het was dat vader-
« land niet meer, dat hij verlaten had; staatzucht
« en muiterij hadden door het ondankbaarst verraad
« de zuidelijke gewesten in oproer doen ontbran-
« den. Om *Antwerpen* te beveiligen, werd *de*
« *Komeet* terstond met andere schepen de *Schelde*
« opgezonden. Doch de vlam des oproers sloeg
« ook tot die stad over. Op den 27en October werd
« het eskader uit vermomde batterijen beschoten.
« De kampstrijd tusschen regt en onregt nam een
« aanvang en welhaast verklaarde zich de zege
« voor de goede zaak. In deze actie, de eerste,
» welke JUSTUS KLINKHAMER bijwoonde, had hij zich
« met den onverschrokkensten heldenmoed en met
« eene bedaardheid gedragen, die in een zoo jong
« mensch zeer buitengewoon was. Eindelijk werd
« er op verzoek der muitelingen eenen wapenstil-
« stand toegestaan, en; na het sluiten van dit ver-
« drag, lost nog eene der half gedemonteerde bat-
« terijen een verraderlijk schot, en — verplet den
« edelen jongeling. Den volgenden dag bezweek
« hij aan zijne zeven wonden. Zijn lijk is te *Vlis-*
« *singen* ter aarde besteld. Het vaderland verloor
« in hem een' jeugdigen held, zijne ouders een'

Digitized by Google

« deugdzamen zoon, zijne spitsbroeders een getrouw
« vriend en uitmuntend voorbeeld."

Dus verre gaat het aan mij door zijne naaste betrekkingen ter hand gesteld berigt, voor welks mededeeling ik mijnen hartelijken dank betuige. Het strekt mij tot een groot genoegen dit berigt te mogen vermeerderen en aanvullen met den navolgenden brief aan den waardigen vader van den overledenen, die zoo wel den schrijver (1), als den gesneuvelden Held en deszelfs bloedverwanten tot eere verstrekt, en overwaardig is voor de nakomelingschap bewaard te blijven. Dus luidt dezelve:

« *Aan boord Z. M. korvet* Komeet *voor*
« Antwerpen, 17 *November* 1830.

« WELEDEL GESTRENGE HEER!

« Het is met waarachtige aandoening geweest,
« dat ik uwen brief van den 3en dezer (mij eerst
« op gisteren geworden) heb gelezen; hoogst ver-
« eerend moet de lof en de goedkeuring van man-
« nen, zoo als de Heer VAN HALL en Uw Ed.G.
« voor elken jongeling zijn; maar hoe veel streelen-
« der is dit niet voor mij, daar dezelve mij ge-
« wordt van de zijde der naaste betrekkingen eens
« jongelings, dien ik immer zal blijven vereeren;
« elke gedachte, dat ik eenigermate nalatig zou

(1) Het nederig gevoel en de bescheidenheid van den schrijver verbieden mij deszelfs naam te noemen.

Digitized by Google

« kunnen geweest zijn om hem mijne hoogachting,
« mijne vriendschap te bewijzen, zou folterende
« voor mij zijn. Ach! ware de omstandigheid, die
« mij die goedkeuring verschafte, nimmer, nim-
« mer gebeurd!

« Uw Ed.G. verlangt van mij, bij gelegenheid te
« vernemen de omstandigheden der verwonding,
« laatste oogenblikken, laatste woorden en begra-
« ven van uwen overledenen zoon; en daar dezel-
« ve zoo geheel geschikt zijn, om het karakter van
« den edele in zijne laatste uren te beter te doen
« uitkomen, en hierdoor eenigen troost voor zijne
« naastbestaanden aan te brengen, is zulks mij ten
« eersten pligt.

« De omstandigheden, die aanleiding gaven tot
« het gevecht, zijn U zeker bekend. De beleedi-
« gingen, het eskader door de muiters aangedaan,
« noodzaakten ons tot vuren. Uw zoon was bij
« die gelegenheid, als Kommandant over een ge-
« deelte der Kuilbatterij, op zijnen post, en aan
« iemand, die met zijnen ijver voor de dienst,
« met zijne liefde voor het Vaderland bekend is,
« zal ik er wel niet behoeven bij te voegen, dat
« hij zich waardiglijk van denzelven kweet. De
» onderhandelingen, op het kasteel aangevangen,
« bragten weldra het sein, om het vuren te sta-
« ken, te weeg, en elk kon zich naar beneden be-
« geven. Uw zoon, wiens beurt het was, als Offi-
« cier de gewone wacht op het dek te hebben,
« begaf zich derhalve derwaarts; toen een schot
« van den verraderlijken vijand onverwachts door

Digitized by Google

« het boord drong en eenige schade aanrigtte. Da-
« delijk begaf zich de Overste (1) en andere Offi-
« cieren met hem naar dek, en terwijl uw zoon
« den Overste wilde aanwijzen, waar de kogel
« was ingekomen, valt er een tweede schot, en
« uw brave zoon stort, door zeven wonden ge-
« troffen, neder. Hem op de zachtste wijze naar
« beneden te dragen en aldaar alles in gereedheid
« te maken om hem neder te leggen, was het
« werk van een oogenblik. Nimmer zal ik het
« vergeten, een mensch, in wiens lot en welvaren
« men het hoogste belang stelt, in zulk eenen staat
« te aanschouwen, dit is te veel! Het maakte mij
« in het eerst onbekwaam, den ongelukkige de
« behulpzame hand te bieden; maar weldra door
« anderen opgewekt, om mij niet werkeloos aan
« mijne droefheid over te geven, werden mij mij-
« ne krachten terug gegeven, en ik naderde zijne
« legerstede. Hij was bij zijne volle kennis, zijne
« verstandelijke vermogens hebben hem tot den
« dood toe niet verlaten; hij vestte zijne heldere,
« sprekend blaauwe oogen op mij, reikte mij de
« hand en drukte de mijne vast in de zijne, on-
« der het uitspreken dezer woorden: . . . . . .
« « wat zullen mijne ouders getroffen zijn, wat
« « een schrikkelijke slag in één jaar!" (1) Zijne

(1) J. C. KOOPMAN, Kapitein ter Zee.

(1) Vroeger, doch in hetzelfde jaar, was een zijner broeders, die reeds den post van Notaris bekleedde, aan eene ziekte overleden. JUSTUS vernam dit niet vroeger, dan bij

Digitized by Google

« eerste gedachten waren dus aan u, terwijl hij
« zelf zoo veel leed. De Doctors onderzochten zij-
« ne wonden; de kogel had hem in den onderbuik
« getroffen en de linker voorarm verbrijzeld; de
« overige wonden, door splinters veroorzaakt, wa-
« ren minder gevaar- en alle geneeslijk, maar de
« voornaamste wond verklaarden de Doctors voor
« onherstelbaar. Hoewel men hem dit in het eerst
« trachtte te verbergen, gevoelde hij toch maar al
« te wel, dat hij weldra niet meer voor deze we-
« reld zoude zijn. Zijne wonden werden behoor-
« lijk verbonden en de arm gespalkt, om niets ter
« zijner redding onbeproefd te laten. De pijnen,
« die hem dit veroorzaakte, onderging hij met be-
« daardheid, en sprak daarbij weinig. Dien nacht
« bij hem wakende, reikte hij mij weder de hand
« en zeide: . . . . « God geve, dat gij gezond
« « tot uwe ouders moogt terugkeeren, en zoo dit
« « geschiedt, ga dan tot mijnen vader, en druk
« « hem de hand uit mijnen naam, zoo als ik u
« « doe; troost mijne familie zoo veel dit mogelijk
« « is, en deel haar mijnen dood op de zachtste
« « wijze mede." Den Heer BLOK (1) daarop bij

---

zijne komst op de vaderlandsche kust. De smart, die de dood van dezen geliefden broeder hem veroorzaakte, werd vergroot, doordien de ongelukkige toestand des Vaderlands hem niet vergunde zijne ouders, broeders en zusters, van wie hij zoo lang gescheiden was, in de ouderlijke woning weder te zien en te omhelzen.

(1) J. BLOK, Luitenant ter zee, 2e klasse.

Digitized by Google

« hem komende, drukte hij mede de hand en zei-
« de: « Blok! ik hoop, dat gij er beter moogt af-
« « komen dan ik; want er is bij dezen ongeluk-
« » kigen oorlog weinig eer te behalen." — Daar-
« na nam hij van elk zijner kameraden, die hem
« van tijd tot tijd naderde, een kort maar allertref-
« fendst afscheid. — Dien geheelen nacht trachtte
« hij van tijd tot tijd te sluimeren, en wanneer ik
« dan zachtjes toetrad, om te zien, of ik ook eenig-
« ge vermindering kon bespeuren, dan schudde hij
« het hoofd en zeide: « neen, het is nog niet af-
« « geloopen, ik zelf gevoel nog geene de minste
« « vermindering." De pijnen namen langzamer-
« hand toe; echter sluimerde hij nu en dan eenige
« oogenblikken; het liggen op eene zijde was hem
« altoos moeijelijk, en de eenige hulp, die ik hem,
« behalve het aanreiken en toedienen van eenige
« lafenis, konde toebrengen, bestond daarin, dat
« ik hem in het omkeeren behulpzaam was. Hij
« sloeg dan den gezonden arm om mijnen hals, ik
« mijnen om zijn helaas! doorwond ligchaam, en
« zoo gelukte het mij, hem meermalen van ligging
« te doen veranderen. Hij bleef immer zeer gela-
« ten; het bewustzijn van een wel doorgebragt le-
« ven sterkte hem zoo wezenlijk en maakte hem
« onbevreesd voor zijnen naderenden overgang.
« Slechts eenmaal bij de gedachte aan u, zeide hij
« tot mij; « Ach, moest ik dan juist de eenige
« « zijn, dien dit rampzalig lot trof?" — Het her-
« inneren van het spoedig wederzien van zijnen
« broeder, dien ik bespeurd had, dat hij een regt

Digitized by Google

« broederlijk hart toedroeg, scheen hem regt aan-
« genaam te zijn. — Vervolgens verzocht hij mij,
« een wakend oog op zijne goederen te houden en
« meermalen om toch vooral voorzigtig met de be-
« kendmaking van zijnen dood aan zijne dierbare
« ouders te werk te gaan. — Zoo bragt hij den
« nacht en den geheelen daaraanvolgenden dag
« door, gedurende welken tijd hij, nu en dan, eeni-
« ge rust genoot. — De pijnen vermeerderden im-
« mer tegen den avond, maar zijne zielskracht ver-
« hief hem boven dezelve, en slechts eenmaal
« bleek de hevigheid derzelven door het gezegde:
« . . . . « is het dan nog zoo pijnlijk om te ster-
« « ven!" Op het laatste troostte hem de verzeke-
« ring van zijn naderend einde; vurig haakte hij
« naar hetzelve. Ik vraagde hem: of hij ook nog
« iets te zeggen of te verrigten had op deze wereld,
« dat hem bij zijn einde konde bezwaren? maar
« hij verklaarde mij « neen", en herhaalde slechts
« het vroeger verzochte. — Toen hij zijn einde
« voelde naderen, werd hij meer in zich zelven
« gekeerd en zeer stil; hij bereidde zich zekerlijk
« voor de eeuwigheid; maar al zijne trekken ble-
« ven gelaten, het heldere oog getuigde immer de
« kalmte zijner ziel; hij rigtte hetzelve kort voor
« zijnen dood nog op mij; maar kon toen zeker
« niet meer spreken; ook mij ontbraken de woor-
« den.....; aldus ontsliep hij in den nacht van
« 28 op 29 October tegen 1¼ uur.

« Dien dag (den 29en) reeds verzond de Overste
« het zielloos ligchaam naar *Vlissingen*, en ver-

Digitized by Google

« zocht op het dringendst aan den Vice-Admiraal « GOBIUS, den edelen jongeling aldaar eene aan « rang en verdiensten geëvenredigde begrafenis te « laten geworden; waaraan door Z. Exc. is vol- « daan. — Met alle militaire en gebruikelijke eer- « bewijzingen, waarbij alle corps adsisteerden, is « hij te *Vlissingen* begraven geworden.

« Toen, kort te voren, bij het terugkeeren in « het Vaderland, zijne ziel getroffen werd bij het « berigt van den dood zijns geliefden broeders, « heb ik meermalen met hem over dat ongeval « sprekende, zijne juiste gedachte over den dood « gehoord. Hoezeer hij ook was getroffen, over- « tuigde hem echter zijn gezond oordeel en overige « voortreffelijke zielsvermogens, gevoegd bij de « hem bekende braafheid van den overledenen, « volkomen van het geluk zijns veelgeliefden broe- « ders; met welgevallen herlas hij dikwerf eenige « regels, die de hem zoo dierbare afgestorvene « kort voor zijnen dood had gemaakt; hij verklaarde « toen en immer, dat hij hem oneindig gelukkiger « achtte, dan de nablijvers, en dat dit zijne we- « zenlijke gevoelens waren, dat heeft zijn einde « getoond, daar hem niets zoo zeer trof, dan uw « gevoel bij zijn verlies. Waardige Vader van mij- « nen overledenen Vriend! ik gevoel, dat het een « weldadiger, troostrijker invloed op u zal heb- « ben, dat gij hiervan verzekerd kunt zijn, dat hij « schoon is gestorven. Wat zijn twintig of dertig « jaren levens, welke steeds met alle aardsche wis- « selingen en folteringen doorweven zijn, en in

Digitized by Google

« welke de jongeling gewoonlijk datgene verliest,
« dat hem het dierbaarste is, zijne idealen! en op
« het einde van welke de koude wereld in al der-
« zelver naaktheid en nietigheid hem walgt, of,
« den gewonen gang volgende, zijne beste gevoe-
« lens verloren heeft? Wat zijn die twintig of
« dertig jaren in vergelijking van een einde als
« dat van uwen zoon, die vromer, Christelij-
« ker geleefd heeft en gestorven is, dan duizend
« anderen, die de beteekenis dezer woorden in
« uiterlijkheden zoeken? Mij zal het herdenken aan
« die plegtige oogenblikken, hoop ik, ten spoor-
« slag strekken, om te leven zoo als hij, opdat ik
« eenmaal sterven kan, zoo als hij stierf.

« Zeker zal Uw Ed.G," enz. (het vervolg van dezen brief is voor onze lezers van geen belang.)

IX. *Bl. 81.*

J. C. KOOPMAN. Deze uitmuntende krijgsman, die door zijnen moed en zijne verdiensten hooge aanspraak heeft op de dankbaarheid en den eerbied des Vaderlands, heeft, reeds sedert het begin dezer eeuw, bloed en leven aan deszelfs dienst gewijd.

In de jaren 1804, 1805 en 1806, op de flotille der *Bataafsche* Republiek geplaatst, woonde hij de

Digitized by Google

verschillende overtogten van *Vlissingen* naar *Ostende*, *Duinkerken*, *Calais* en *Bologne* bij en kwam bij dezelve dikwerf met den vijand (*Engeland*) in aanraking.

Gedurende het beleg van *Naarden*, in 1813, keerde hij, aan het hoofd van een detachement gedebarkeerde matrozen, menig eenen uitval der *Franschen* af.

In 1817 woonde hij, in de *West-Indiën*, de herovering bij van de *Spaansche* schoener *Candelaria*, welke, door eene Insurgenten brik onder de vlag der Staten van *Venezuela* genomen, door de onzen verlost werd. Hij smaakte toen het genoegen, voor de eerste maal na de gezegende omwenteling, de *Nederlandsche* vlag op den hernomenen prijs te zien hijschen.

In 1821, werd hij gewond, bij de belangrijke en roemvolle expeditie tegen *Palembang*.

Als Kommandant van Z. M. brik *Komeet*, volbragt hij, in den jare 1829, eenen togt naar *Amboina*, ten einde den aldaar uitgebarsten opstand te dempen.

De rust ter gemelde plaatse hersteld en alzoo zijne taak gelukkig volvoerd hebbende, keerde hij weldra, met een zestigtal *Amboinesche* en *Saparouanesche* muitelingen, naar *Java* terug.

Zijne, spoedig hierop gevolgde, terugreis naar *Nederland* was buitengemeen vermoeijend en noodlottig. Met voorbeeldeloos slecht weder paarde zich eene aanstekende kinderziekte onder zijn scheepsvolk, welke velen zijner manschappen wegrukte.

Digitized by Google

Zoo keerde de *Komeet*, in de maand September 1830, in het Vaderland terug, werd terstond naar de *Schelde* opgezonden en had een levendig aandeel aan de tuchtiging van *Antwerpen*.

Met hoeveel kordaatheid, beleid en onverschrokkenheid de wakkere KOOPMAN zich, zoo op den 27en October, als bij volgende gelegenheden, gedragen heeft, is uit de officiëele stukken bekend; en hoe boven allen lof verheven deszelfs bemoeijingen zijn geweest, ter terugbekoming van het dierbaar overschot van den onsterfelijken VAN SPEIJK, is door ons ter zijner plaatse aangewezen geworden.

Met den rang van Kapitein ter Zee en Ridder van de Militaire Willemsorde der 3e klasse, Z. M. Zeemagt vóór *Antwerpen* kommanderende, geniet hij het vereerend vertrouwen van zijnen Vorst en de zwijgende hulde zijner landgenooten.

X. *Bl. 85.*

Iets over JOHANNES CAROLUS EBERTS, *omgekomen met de kanonneerboot* N°. 2, *voor de stad* Antwerpen. (1)

JOHANNES CAROLUS EBERTS was de jongste zoon van den Wel-Edelen Gestrengen Heer CHRISTIAAN EBERTS,

(1) Overgenomen uit de *Leidsche Courant* van 14 Maart 1831.

Digitized by Google

gepensioneerd Kapitein van dit Rijk, en directeur der belastingen van de stad *Leiden*. Zijne moeder is vrouwe ANNA CATHARINA DÖRFLER. Hij had nog een' ouderen broeder, met name ADOLF, geboren den 3 Julij 1813, te *Leiden*. Ook in die stad aanschouwde hij het eerste levenslicht op den 17 Julij 1815. Beide zonen verloren reeds vroeg hunnen vader, en bleef de zorg voor derzelver opvoeding aan de moeder alleen toevertrouwd. Deze huwde, daarna, met den Heer HENDRIK DELFOS, Procureur voor de Regtbank van Eersten Aanleg der stad *Leiden*. Niet lang mogten zij de opvoeding van dezen hunnen tweeden vader genieten. Na eene slepende ziekte werd hij hun, door den dood, ontrukt. Nu bleef de zorg weder aan de moeder alleen over. Haar oudste zoon ADOLF verkoos den militairen stand en vertrok, den 7 Maart 1830, in hoedanigheid van Serjant, met Z. M. schip *Antigone*, naar *Batavia*. — De jongste verkoos de Zeedienst en bekwaamde zich, met alle vlijt, om zich voor te bereiden, om op de marine-school te *Medemblik* zijne studie voort te zetten. Doch het verlies, hetgeen de moeder onderging door de vernietiging van het weduwenfonds te *Medemblik*, onder de spreuk: *voor het toekomende*, stelde haar buiten staat de kosten daartoe te dragen. De neiging tot de zeedienst was echter bij den knaap onoverwinnelijk. Hij genoot, als voorbereiding daartoe, het onderwijs van bekwame leermeesters. Zij getuigen eenparig van zijne vlijt en schranderheid. Genoegzaam voorbereid trad hij in de zeedienst op den 19 Julij

Digitized by Google

1830, en werd, als stuurmans leerling, geplaatst op Z. M. wachtschip: *de Amstel*, liggende op de reede te *Hellevoetsluis*. Zijne brieven van daar, aan zijne moeder geschreven, getuigen van zijne tevredenheid: zelfs bij het vertrek van dat wachtschip naar *Batavia*, toen hij, tot zijne grievende spijt, werd overgeplaatst op de kanonneerboot N°. 2, wist hij, door zijne opgeruimdheid, die spijt te verduren en te verzetten. Alle zijne brieven aan zijne moeder dragen daarvan blijken, en zijn vooral bewijzen van zijne moederliefde, Godsvrucht en moed. In eenen brief van den 4 November 1830, schrijft hij onder andere.

« Lieve Moeder! Wij zijn nu al reeds twee ma-
« len slaags geweest, maar God heeft mij tot nu
« toe bewaard. Ik hoop, dat hij mij nog langer
« zal bewaren. Wij hebben wederom nieuwe tij-
« ding gekregen, om ons klaar te houden, om
« wederom te beginnen. Het is met ons nog al
« goed afgeloopen. Wij hebben maar in het ge-
« heel 14 zoo wel geblesseerde, als doode men-
« schen: wij hebben 6 dooden en 8 geblesseerden,
« waarvan er, van dag tot dag, nog sterven. Lie-
« ve Mama! ik heb wel meer, dan 200 kogels,
« langs mij henen gehad: onder andere, een' door
« den boom van mijn' hoed, en een' door mijn buis,
« gelukkig, dat het openstond: anders had ik hem
« door mijn lijf gehad." enz. — « Ik kreeg ook
« nog een' kogel tegen mijne zijde, maar hij was
« zijne kracht kwijt, want hij kwam tegen het ka-
« non aan en toen stuitte hij terug net tegens mij-

Digitized by Google

« ne zijde, waarvan ik nog eene blaauwe plek heb « gehad."

In eenen brief, gedagteekend *aan boord van Z. M. kanonneerboot* N°. 2, *op de Schelde voor* Antwerpen *den* 5 *Januarij* 1831, meldt hij, dat zij, den 20sten der vorige maand genoeg in den brand hebben gezeten. Twee malen was de kanonneerboot voor de ankers weggedreven: « doch" schrijft hij: « die tijd is alweer voorbij, daar moeten wij niet « meer over denken." Verder: « nu moet ik u nog « wat nieuws vertellen, lieve Moeder! gepasseerde « week hebben wij, namelijk al het scheepsvolk, « dat slaags is geweest, van drie rijke kooplieden « uit *Amsterdam*, de man twee flesschen wijn en « anderhalf pond tabak gekregen, hetwelk ons in « onze oude ribben zeer goed deed." enz.

Zoo opgeruimd schreef hij altijd en vergat nooit zijne vrienden en leermeesters zelfs bij namen, te groeten. Als een liefhebbend en gehoorzaam zoon eindigde hij alle zijne brieven onder hartelijke zegenbede, vooral over zijne moeder, die hij teeder beminde. Zijn laatste brief is van den 15 Januarij 1831, geschreven uit *Antwerpen*. Hierin geeft hij zijne blijdschap te kennen, dat zijn broeder tot Luitenant was bevorderd. « Ik dorst haast" dus drukt hij zich uit: « mijne oogen niet opslaan, toen ik dit « las: het was mij als of ik een lot van duizend gul- « dens uit de loterij had getrokken; dit zou mij zoo « niet verblijd hebben, als nu: zoo ziet gij, waarde « en zeer geliefde Moeder! God slaat wel, maar « hij zalft ook weder. — Gij hebt mij geschreven,

Digitized by Google

« hoe of de naam van mijn' kommandant is; zulks « zal ik u schrijven. Zijn naam is: Wel-Ed. Ge- « strenge Heer ... VAN SPEIJK. Ik heb van daag, « tot mijn leedwezen, gehoord, dat wij onzen goe- « den kommandant moeten missen, want, zoo zij « zeggen, is zijn Ed. op het schip: *de Javaan* « overgeplaatst, en dat hij, naar alle gedachten, « Woensdag of Donderdag weggaat. — Wij zijn « thans met vijf en dertig man op de boot." enz.

Ja, dit was de laatste brief van een' vijftienjarigen braven zoon, een' jongeling van grooten aanleg en verwachting. Hij is niet meer. Hij stierf toen de kanonneerboot N°. 2 door de onvergelijkelijke heldhaftigheid van zijnen kommandant, en zijne manschap, in de lucht sprong, met dezen opregten Nederlander, dat zeldzaam voorbeeld van trouw en braafheid, den heldendood voor het Vaderland. De roem van den moedigen J. G. J. VAN SPEIJK zal niet vergaan. Geschiedenis en gedenkzuil zullen zijn' naam en zijne daad vereeuwigen. Maar, dat ook die, welke met den dapperen man omkwamen, niet worden vergeten: dat ook die van onzen jeugdigen JOHANNES CAROLUS EBERTS leve! dezelve is mij onvergetelijk. Hij heeft mijn Godsdienstig onderwijs genoten. Openbaar heb ik van hem, toen hij den laatsten eereprijs voor zijn' betoonden ijver ontving, te midden mijner geliefde gemeente, bij zijn vertrek afscheid genomen. Tranen biggelden uit zijne oogen. Stamelend betuigde hij mij zijnen dank, en beloofde plegtig, nooit van den weg van Godsvrucht en deugd af te wijken. Hij bleef daaraan

Digitized by Google

getrouw. Er is geen brief van hem, die hiervan geene blijken draagt. Deze zij moederlijke troost. Zijne gedachtenis blijve in zegening! Ik was dit eenvoudig berigt aan dezelve verschuldigd.

J. ROEMER.

XI. *Bl. 94.*

« *Aan boord Z. M. kanonneerboot* N°. 6,
« *Vlaamsch-Hoofd* 5 *Februarij* 1831.

« Aan Uwe Excellentie heb ik de eer, de droevi-
« ge maar glorierijke mededeeling te doen van het
« voorgevallene op dezen dag.

« In den vroegen morgen de rivier zonder drijf-
« ijs zijnde, deed ik de divisie wederom haren post
« hervatten; de kanonneerboot n°. 2, onder bevel
« van den Luitenant ter zee 2de klasse J. C. J. VAN
« SPEIJK, naar *Austruweel* gestationeerd hebbende,
« was dezelve aldaar in goeden staat gekomen.

« Eene harde noord-westelijke stormvlaag deed
« echter daarna dit vaartuig drijven, en niettegen-
» staande die officier de beste en geschiktste pogin-
« gen in het werk stelde, om van den lager wal
« te blijven, geraakte hij evenwel door den aan-
« drang van den wind daartegen aan de zijde der
« stad, even beneden de Bassin, bij het zoogenaam-
« de water-batterijtje.

Digitized by Google

« Van den beginne af aan zijne bewegingen gade
« hebbende geslagen, bespeurde ik thans, dat er
« eene groote hoeveelheid volk aldaar zich verza-
« melde, en het kwam mij voor, dat hij in zijne
« sloep het volk poogde te ontschepen. Alhoewel
« ik mij dadelijk derwaarts begaf, maakte echter de
« kracht van wind en stroom, de aannadering voor
« hulpvaartuigen ondoenlijk. Spoedig daarop be-
« speurde ik, dat eene bende van het Antwerpsche
« gemeen zich van het vaartuig trachtte meester te
« maken, en aan boord van hetzelve overgekomen
« zijnde, de *Hollandsche vlag omlaag rukte;* waar-
« na onmiddellijk de uitbarsting mij het *springen*
« *der boot* en de vaste beradenheid van den kom-
« manderenden officier aantoonde; — een maatregel
« ongetwijfeld door dien jongen, braven Bevelheb-
» ber genomen, toen hij zag dat *geene* andere
« redding hem van zijne laaghartige vijanden konde
« verlossen.

« Het altoos bedaarde gedrag, de menigvuldige
« met beleid uitgevoerde bevelen, zijne mij bekende
« onverschrokkenheid, waarborgen mij, dat deze
« brave officier alleen in de hoogste noodzakelijk-
« heid heeft kunnen overgaan, tot het doen van
« dien gewigtigen stap, als het eenige redmiddel,
« om de aan hem vertrouwde kanonneerboot *met*
« *eere* uit des vijands handen te houden.

« Volgens ingewonnen zijdelingsche berigten is
« mij bekend geworden, dat slecht de loods met
« drie matrozen dien heldendood ontkomen zijn,

Digitized by Google

« welke zich thans in het hospitaal binnen *Antwerpen*
« moeten bevinden; gelijktijdig heb ik vernomen,
« dat de dood dier braven gewroken is, door het
« bloed hunner overweldigers, zijnde er vele van
« van hen mede in de lucht gesprongen.

« Hoe droevig dit voorval op zich zelve beschouwd
« ook moge zijn, twijfel ik geenszins, of uwe Ex-
« cellentie zal hierin de overtuiging vinden, dat de
« brave Luitenant VAN SPEIJK met de meeste naauw-
« gezetheid zijne pligten heeft volbragt en het ze-
« gel heeft gelegd op de decoratie, hem kortelings
« door Zijne Majesteit vereerd.

« Als zijnen onmiddellijken kommandant rust op
« mij de verpligting, Uwe Excellentie de grootheid
« dezer edelmoedige verrigting kenbaar te maken,
« in de overtuiging, dat Uwe Excellentie in dit
« nooit te vergeten gedrag van eenen harer ver-
« dienstelijkste officieren dat deel zal nemen, dat
« hetzelve naar waarheid verdient.

« Alhoewel het zijne Excellentie den Luitenant-
« Generaal Baron CHASSÉ ten hoogste smart, dat op
« deze wijze aan het leven van dezen moedigen
« officier en zoo vele meerdere braven een einde is
« gemaakt, en daarbij tevens een Zijner Majesteits
« vaartuigen is verloren gegaan, beschouwt Zijne
« Excellentie, dat hierdoor, zonder twijfel, de
« vijand zal overtuigd zijn, dat 's Rijks Marine niet
« verbasterd is van den ouden roem, welken dezelve
« steeds in het Vaderland van eeuwen her met
« zooveel regt mogt genieten, en liever *een eervol-*

Digitized by Google

« *len dood verkiest, dan eene van schande ver-*
« *zelde mishandeling van het barbaarsch gepeupel.*

« De Kapitein-Luitenant-Kommandant.
« KOOPMAN."

« Aan Zijne Excellentie den
« Directeur-Generaal voor
« de Marine.

XII. *Bl. 94.*

« *Ophelderingen betrekkelijk het in de lucht*
« *springen van Z. M. kanonneerboot N°. 2,*
« *onder bevel van den Luitenant ter zee,*
« *2e. klasse,* J. C. J. VAN SPEIJK, *voorgeval-*
« *len op den 5en. Februarij* 1831, *tegen den*
« *wal van* Antwerpen.

« Het is buiten twijfel van het hoogste aanbe-
« lang, om bij elke grootmoedige daad, niet al-
« leen de omstandigheden, maar ook de drijfveren
« en in één woord alles wat opheldering aan de-
« zelve geven kan, wereldkundig te maken, om
« op zoodanige wijze deszelfs gansche reinheid en
« onbetwistbare grootheid te beter aan het licht te
« brengen.

« Het is daarom, dat, terwijl geheel *Holland*,
« weggesleept door bewondering over het trotsche

Digitized by Google

« en onvergelijkelijke bestaan van eenen van des-
« zelfs jeugdige verdedigers, met diepgevoelden
« weemoed en met door tranen bevochtigde oogen,
« den edelen VAN SPEIJK na blijft staren, het van
« mijne zijde tot pligt wordt gerekend, iets bij te
« brengen, om die bewondering te doen vermeer-
« deren.

« Toen de kanonneerboot, welke hem door Ko-
« ning en Vaderland was toevertrouwd, door de
« hevige windvlagen tegen den vijandelijken wal
« werd gedreven, ijlde eene onstuimige menigte,
« door woede over vroeger ook door hem te keer
« geganen euvelmoed aangehitst, op den bodem
« toe, en brandende van begeerte, om een dier
« vaartuigen, welke op den 27en October hun zoo
« gevoelig *Hollands* ouden roem herinnerden, te
« bemagtigen, kwamen eenige manschappen van
« een zoogenaamd vrijkorps op hetzelve over, niet-
« tegenstaande zij door den braven van SPEIJK en
« zijne manschappen werden gewaarschouwd, dat
« het hun het leven zoude kosten. — Zij, welke
« het wagen dorsten, gewapenderhand een van
« 's Lands vaartuigen van oorlog te beënteren, zou-
« den zulks reeds dadelijk met het leven geboet
« hebben, ware het niet, dat zij ondersteund wa-
« ren door eene tallooze menigte werklieden en
« anderen uit de heffe des volks, welke op den
« wal de grootste lasteringen tegen den Holland-
« schen naam uitbraakten. — Te regt begreep de
« kloekmoedige VAN SPEIJK, dat op dat oogenblik
« de tegenweer hem weinig konde baten, en niet

Digitized by Google

« anders dan hem hinderlijk zoude zijn, in het « reeds lang door hem genomen besluit. — Terwijl « dus sommigen hem toeriepen, de vlag des op- « roers te hijschen en anderen reeds de zijne om- « laag rukten, gaf hij aan een' hunner aanvoerders « te kennen, dat hij zijne papieren, welke men « hem almede afvorderde, zoude gaan halen, en « zich toen naar beneden begevende, rukte hij de « deur zijner kruidkamer open, en — stak den « brand in het kruid.

« Waar, of op welke kust een door stormen ge- « teisterd vaartuig ook immer moge worden gewor- « pen, is het elke slechts eenigzins beschaafde na- « tie steeds tot een' heiligen pligt, de ongelukkige « schipbreukelingen de behulpzame hand te bie- « den, en is het mogelijk, dan tracht men het in « nood zijnde vaartuig te redden. — Tot een be- « wijs daarvan herinnere men zich, het voor eeni- « gen tijd voorgevallene op de Barbarijsche kust. « Eenige der woeste horden, die de woestijnen be- « wonen, vermoordden het meerendeel der Equi- « pagie van eenen Franschen oorlogsbodem, welke « aldaar strandde. Den Dey, *het opperhoofd van « eenen Roofstaat*, toen in oorlog met *Frankrijk*, « dit ter ooren gekomen zijnde, redde deze wat nog « in het leven bleef, en liet der Fransche rege- « ring zijne onschuld aan het voorgevallene, met de « meeste betuigingen van leedwezen, bekend ma- « ken. — En zij, die voorgeven, de vrijheid voor « te staan, zij, welke ons, op zulk eene schande- « lijke wijze, immer belasterd hebben, en ons

Digitized by Google

« wreedheden hebben durven aantijgen, waarvoor
« de bekende regtgeaardheid van het Hollandsch ka-
« rakter de beste tegenspraak is, zij waagden het,
« *tegen alle onderling aangenomene wetten*, een
« zoodanig vaartuig aan te randen. De weinige
« der Equipagie, welke het (zoo men zegt vier in
« getal) gelukken mogt, als door een wonder, aan
« de uitbarsting te ontkomen, hoewel eenige der-
« zelve ook, als zwaar gekwetsten, aanspraak had-
« den op elke menschelijke hulp, zijn alleen door
« tusschenkomst van den waardigen Heer ELLERMAN,
« Hanoveraansch Consul te *Antwerpen*, aan het
« graauw ontkomen, want, volgens eigenhandig
« door hem aan den Kommandant der Zeemagt ge-
« schreven brieven, blijkt, dat hij dezelve onder
« zijne bescherming heeft moeten nemen, waarna
« hij die ongelukkigen met zijne koets naar het Hos-
« pitaal te *Antwerpen* vervoerde.

« Hieruit zal men voorzeker ook het beste kun-
« nen opmaken, wat hem, den braven VAN SPEIJK
« en zijne schepelingen te wachten stond, zoo hij
« het leven boven de eer verkozen had. — Welke
« smaad, welke beleedigingen waren hem, wien
« het ridderlijk lint, van 's Vorsten hand geschon-
« ken, op de borst prijkte, niet aangedaan! Hoe
« gretig zouden zij de Koninklijke belooning hem
« vereerd, om het verdedigen van de regten zijns
« Souvereins tegen diezelfde muiterbenden, niet van
« zijne borst gescheurd, welligt voor zijne oogen
« vertrapt hebben. — Nimmer kon daarom hij,
« met zulke hooge gevoelens van eer, als in die

Digitized by Google

« edelmoedige borst gloeiden, het denkbeeld ver-
« dragen, zich *aan eene onwettige magt* over te
« geven, en de eer zijner vlag te verzaken. Het
« oogenblik, dat de overmagt die geliefde en steeds
« geëerbiedigde Vaderlandsche kleuren omlaag ruk-
« te, was dus ook dat van zijnen dood.

« Om eenigermate reden van deze schennis van
« den wapenstilstand te kunnen voorwenden, en
« de grootheid van de daad, zoo dit mogelijk wa-
« re, te verkorten, hebben zij, de in logentaal vol-
« leerde, Belgen, durven beweren, dat zij ter zij-
« ner hulpe aansnelden. — Wat hiervan waar zij,
« dat bewijst de getuigenis der geredde personen,
« welke verklaren, dat, toen hun Kommandant
« met eene sloep een werp wilde uitbrengen, hem
« zulks van hunne zijde werd belet. Schoone hulp,
« welke den gestranden ongelukkigen verbiedt, eenig
« middel van behoud aan te wenden; welke, met
« de wapens in de vuist, de nederhaling der vlag
« vordert!

« Dat het, niettegenstaande die verguizing, gee-
« ne plotselinge woede was, welke VAN SPEIJK aldus
« deed handelen, dat kunnen alle zijne mede of-
« ficieren getuigen, met wie hij meermalen zich
« had voorgenomen, wanneer zij eenmaal, in der-
« gelijke omstandigheden, in 's vijands handen mog-
« ten vallen, deze noch hen, noch het hun toever-
« trouwde vaartuig zoude behouden. — Woorden,
« welke hij, met de grootste zelfverloochening, door
« zijnen dood gestand deed.

« Het was den vijand bekend, wat de aanran-

Digitized by Google

« ding van eenen oorlogsbodem zoude ten gevolge
« hebben. — Op den 20en December dreef de kor-
« vet *de Komeet* door zware stormvlagen van zijne
« ankers, en geraakte bijna tegen den wal. De
« logen en lastertaal der vijandelijke bladen ver-
« kondigde zulks met de honendste bewoordingen.
« De Kommandant van Z. M. Zeemagt voor *Ant-*
« *werpen* verzuimde daarop geene gelegenheid, om
« de bevolking der stad te verzekeren, dat zulks
« steeds tot hun onvermijdelijk nadeel zoude
« strekken, want dat men besloten, *stellig* besloten
« ten had, elk vaartuig, dat in 's vijands handen
« mogt vallen, zonder verwijl in de lucht te laten
« springen, en, toen naderhand de vijandelijke Gene-
« raal vermeende, dat men hem erkentelijk moest
« zijn, in het afweren van het gemeen, herhaalde
« hij deze zijne verklaring schriftelijk in de duide-
« lijkste bewoordingen; en de waarheid dezer be-
« tuiging heeft onze VAN SPEIJK met lijf en leven be-
« vestigd.

« Maar, zal welligt deze en gene vragen, den
« wensch niet kunnende onderdrukken, dat zulk
« een Held voor het Vaderland gespaard ware ge-
« bleven, maar was er dan geene hulp mogelijk?
« konden dan de andere vaartuigen niets tot zijnen
« bijstand verrigten? Neen! zulks is onmogelijk ge-
« weest! het was het werk van slechts eenige mi-
« nuten; de hevige wind en stroom maakten alle
« toenadering ten eenenmale onmogelijk, en terwijl
« de Kommandant der Zeemagt niettemin het hulp
« behoevend vaartuig, hetwelk den buitenpost der
« linie uitmaakte, door kracht van riemen poogde

Digitized by Google

« te bereiken, was reeds VAN SPEIJK, door eigen
« kloekmoedige hand, boven alle menschelijke hulp
« verheven!

« Zijn dood is tot hiertoe ongewroken gebleven!
« Laat ook dit niet *éénen* mijner Landgenooten
« bevreemden. De vijand stak dadelijk van alle
« zijden der kade, en op de plaats daar het onge-
« val plaats had, in de grootste verwarring *de wit-*
« *te vlag* uit, en hoe fel ook de zucht naar geregte
« wraak in aller braven harten blaakte; hoe zeer
« elk ook haakte, om zijnen val te wreken, moge
« de natie het zich tot geluk rekenen, dat aan die
« drift *niet* is voldaan. De wapenstilstand, erkend
« en aangenomen door onzen beminden Koning, is
« op deze wijze *ongeschonden* bewaard gebleven.
« Geene valsche berigten, hoedanig die ook door
« hen mogen te baat worden genomen, kunnen deze
« laaghartige aanranding: *tegen het regt der volken*,
« verontschuldigen. — De vreemde Mogendheden
« zullen de oogen openen, en tusschen ons en onze
« eerlooze bestrijders rigten. — Zij, die, door
« eigenbaat of nijd vervoerd, onze eer twijfelach-
« tig trachten te maken, zullen beschaamd wor-
« den, en niemand ter wereld zal aan *Hollands* moed
« twijfelen, als het de eer van Vorst en Vaderland
« geldt. — Zij zullen zien, dat, als het nood is,
« de gansche bevolking zich om den troon zal scha-
« ren, en den Vorst tegen verraad en muitzucht zal
« verdedigen.

« De uitwerking, welke het verhaal van het
« gebeurde zekerlijk op elk Hollandsch hart heeft,

Digitized by Google

« zal allerheilzaamst voor de goede zaak zijn. —
« Was elk gemoed reeds vol vuur, om het zijne
« aan 's Lands verdediging toe te brengen, thans
« zal die geestdrift, zoo het mogelijk is, verdubbe-
« len, en wij allen znllen lijf en leven veil hebben
« voor het bewaren onzer regten.

« *Holland* zal steeds VAN SPEIJK onder deszelfs
« grootste mannen roemen, en het nageslacht, zijne
« daad vernemende, zal, in heilig vuur ontstoken,
« uitroepen: « *Hij heeft* Hollands *eer tot den dood*
« « *toe verdedigd!*"

« *Een Officier bij de Nederland-*
« *sche Marine, en ooggetuige*
« *van het heldenfeit.*"

XIII. *Bl. 94.*

« *Aan boord van Z. M. kanonneerboot* N°. 6.
« *Vlaamsch-Hoofd* 19 *Februarij* 1831.

« Bij deze heb ik de eer Uwe Excellentie over
« te leggen de afschriften van vijf verklaringen,
« welke ik van onderscheidene zijden, wegens het
« gebeurde met Zijner Majesteits kanonneerboot
« N°. 2, heb ontvangen; en daar het mij voor-
« kwam, dat er in deze geene bijzonderheden ver-
« meld waren, anders dan zulks in mijn officieël
» rapport van den 5 dezer is vermeld, oordeelde ik
« het van geen belang, dezelve aan Uwe Excellen-

Digitized by Google

« tie in te zenden. Echter, nu in het *Journal*
« *d'Anvers* van 18 dezer weder over het *Goede*
« *voornemen der Ingezetenen van Antwerpen* uitge-
« weid wordende, waarbij hetzelve zekerlijk op
« het zoogenaamd procesverbaal van den Loods VAN
« DE VELDE steunt, heb ik vermeend Uwe Excellen-
« tie te moeten voorzien van een afschrift der ver-
« klaring door denzelfden Loods, bij eene, door mij
« benoemde, Commissie van Officieren, *vrijwillig* af-
« gelegd, benevens vier afschriften der andere, hier-
« toe betrekking hebbende, verklaringen, om hier-
« door Uwe Excellentie, zulks noodig oordeelende,
« in staat te stellen, hetzelve wereldkundig te ma-
« ken.

« Rekenende ik het voor mij zelven, even als de
« Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ, verre beneden
« mij, om gewag te maken van de, tegen Zijne
« Excellentie en mij gerigte, lasterlijke en lage aan-
« tijging in het voornoemde blad, waarvan ik uwe
« Excellentie tevens een Exemplaar doe toekomen,
« voorkomende; terwijl ik vertrouw, dat Uwe Ex-
« cellentie van mijne zijde zekerlijk geene nadere
« explicatie deswege zal begeeren.

« Ik heb de eer mij met het meeste respect te
« noemen:

« *De Kapitein-Luitenant-Kommandant,*

« KOOPMAN."

« Aan Zijne Excellentie den
« Directeur-Generaal voor
« de Marine."

Digitized by Google

XIV. *Bl. 94.*

« VERKLARING.

« De Ondergeteekende HENDRIK FREDRIK WIJLER,
« gediend hebbende als Marinier 3e klasse aan
« boord van Z. M. kanonneerboot N°. 2, verklaart:
« dat de Boot niet willende wenden, tegen den wal
« is gedreven, waar dadelijk eene menigte menschen
« bijeen kwamen; dat verscheidene vijandelijke offi-
« cieren hun toeriepen, dat zij geen sloep moesten
« uitzetten, de Boot de Boot laten, en verder geene
« werkzaamheden meer te mogen doen; daarop zijn
« er Officieren aan boord gekomen, die met den
« Luitenant VAN SPEIJK om laag gingen, welke mij
« zeide, ik maken moest weg te komen, dat hij
« het vuur in het kruid zoude steken; daarop ben
« ik over boord gesprongen.

« Aldus opgemaakt in onze tegenwoordigheid en
« met zijne gewone handteekening bekrachtigd, aan
« boord van Z. M. kanonneerboot N°. 6 op de *Schel-*
« *de*, den 8en Februarij 1831.

« *De Luitenants ter Zee*, (*Get.*)
« WIJLER."

« (*Get.*) { JAN BLOK.
VON RÖMER.

Digitized by Google

XV. *Bl. 94.*

« VERKLARING.

« De Ondergeteekende WILLEM VAN DER HEIDE, gediend hebbende als Matroos der 3e klasse, aan boord « van Z. M. kanonneerboot N°. 2, verklaart: aan den « vijandelijken wal niets te hebben geteekend; dat « bij het aan den grond komen der kanonneer- « boot, er militairen aan boord zijn gekomen, « dat een vijandelijk Officier toegeroepen heeft, « men geene werkzaamheden mogt doen, en belet, « dat de sloep werd uitgezet, waarmede zij een « werp wilden uitbrengen; dat verder die Officier « met den Kommandant gesproken heeft (onbekend « wat), waarop de Luitenant VAN SPEIJK naar om « laag is gegaan, zeggende: *ik zal mijne papieren « gaan halen;* het gemeen riep toen, de vlag neer « te halen, echter niet wetende, wie dat gedaan « heeft, zijnde te veel met zijne werkzaamheden « bezig.

« Aldus opgemaakt in onze tegenwoordigheid en « met zijne gewone handteekening bekrachtigd, aan

Digitized by Google

« boord van Z. M. kanonneerboot N°. 6, op de
« *Schelde*, 8 Februarij 1831.

« *De Luitenants ter Zee*,

(*Get.*)

« W. F. VAN DER HEIDE."

« (*Get.*) { JAN BLOK.
VON RÖMER.

XVI. *Bl. 94.*

« VERKLARING.

« De Ondergeteekende MARTINUS JOHANNES VAN DE
« VELDE verklaart: dat bij hem zijn gekomen op den
« 5den Februarij, kort na de uitbarsting der kanon-
« neerboot N°. 2, eenige Heeren, welke verlangd
« hebben, hij een papier zoude teekenen, waarvan
« de inhoud hem onbekend was, zelfs in dit oogen-
« blik niet wetende, of het in de Fransche, dan
« wel in de Hollandsche taal, geschreven is ge-
« weest, zijnde alstoen door het gebeurde buiten de
« mogelijkheid zijne denkvermogens te kunnen ge-
« bruiken.

« Maar verklaart op heden den achtsten Fe-
« bruarij: dat de vijandelijke Militairen geläst heb-
« ben, geene werkzaamheden hoegenaamd te mo-
« gen doen, ten einde de kanonneerboot van lager
« wal te redden; dat eenige Militairen met een'

Digitized by Google

« Officier daarop met den Luitenant VAN SPEIJK
« hebben gesproken, onbekend wat, maar wel
« het antwoord van den Kommandant te hebben
« gehoord, zijnde: *Wacht even, ik zal mijne pa-*
« *pieren gaan halen.* Kort waarop de Boot in de
« lucht sprong.

« Door den slag in het water geworpen zijnde,
« heeft hij op deze wijze zijn leven behouden,
« en is door de zorg van den Hanoveraanschen
« Consul ELLERMAN in verzekerde bewaring gebragt.

« Aldus in onze tegenwoordigheid opgemaakt en
« met zijne gewone handteekening bekrachtigd, aan
« boord van Z. M. kanonneerboot N°. 6, liggende op
« de *Schelde*, 8 Februarij 1831.

(*Get.*)
« M. J. VAN DE VELDE."

« (*Get.*) { JAN BLOK, *Luit. ter Zee.* VON RÖMER, *Luit. ter Zee.*"

XVII. *Bl. 94.*

« VERKLARING,

« Afgelegd door den persoon van JOHANNES
« POOLMAN, gediend hebbende als 2de Zeilmaker
« aan boord van Z. M. kanonneerboot N°. 2, on-
« der bevel van den Luitenant ter zee, 2e klasse,

Digitized by Google

« J. C. J. VAN SPEIJK, voor de daartoe, door den « Kapitein-Luitenant ter zee J. C. KOOPMAN, Kom- « manderende Z. M. Zeemagt voor *Antwerpen*, be- « noemde Commissie, bestaande uit den Luitenant « ter zee, 1e klasse, X. A. SCHUIT, en den Luitenant « ter zee, 2e klasse, J. F. E. VON RÖMER van de zij- « de der zeemagt, en uit de 2de Luitenants HENRY « MATHILE en CORNELIS WIERCX VAN RHIJN van de zij- « de der Landmagt, geadsisteerd door den Scheeps- « Klerk J. E. KEMPE.

« *Vragen.*	« *Antwoorden.*
« Verstaat gij de Fran- « sche taal?	« Neen.
« In welke taal waren « de door u bij den vij- « and afgelegde Verklarin- « gen gesteld?	« In de Fransche taal.
« In welke taal spraken « de op den wal zijnde « personen tot den Kom- « mandant, en wat zeiden « zij hem?	« In de Vlaamsche taal. — « De op den wal zijnde « Belgische officier ver- « bood iets tot redding « der boot aan te wenden, « en belette het uitzetten « der sloep tot het uit- « brengen van een werp- « anker.

Digitized by Google

« Zijn dus de Braban-
« ders aan boord geko-
« men, om hulp toe te
« brengen?

« Neen; integendeel, vier
« gewapende manschap-
« pen zijn onmiddellijk
« overgesprongen, vragen-
« de naar den Komman-
« dant, terwijl het gepeu-
« pel van den wal riep,
« de Hollandsche vlag ne-
« der te halen.

« Hoe lang na de uit-
« barsting heeft men u de
« acte laten teekenen, en
« waart gij bij uwe volle
« kennis?

« Des Zaturdags nade-
« middags, omstreeks ten
« drie uren, zijnde alstoen
« nog geheel verbijsterd
« door het voorgevallene,
« hetwelk nog wel twee
« dagen daarna bij mij
« heeft plaats gehad, heb-
« bende zelfs bijna geen
« geheugenis van het ge-
« beurde.

« Hebt gij ook eenige
« vijandelijke bewegingen
« op den wal bespeurd?

« Ja, behalve het schreeu-
« wen van de vlag neder
« te halen, heb ik drie
« manschappen de gewe-
« ren zien laden.

« Hebt gij gezien, dat
« de Luitenant VAN SPEIJK
« den vijandelijken officier

« Neen, zulks is geheel
« bezijden de waarheid;
« hebbende ik den Kom-

Digitized by Google

« de hand gaf?

« mandant meermalen hoo-
« ren betuigen, zich nim-
« mer aan den vijand of
« oproerlingen te zullen
« overgeven, en liever
« zich in de lucht te la-
« ten vliegen, dan ooit
« zulks te gedoogen.

« Hoe is het dan moge-
« lijk geweest, dat gij de
« verklaringen, welke men
« bij den vijand bekend
« heeft gemaakt, hebt kun-
« nen teekenen?

« Men heeft mij dezel-
« ve zoogenaamd vertaald
« voorgedragen, kunnen-
« de serieuselijk verklaren,
« met den inhoud van het
« Fransche stuk geheel on-
« bekend te zijn.

« Welke behandeling
« hebt gij, gered zijnde,
« ondergaan?

« Opgebragt wordende
« naar de corps de gar-
« de, riep het gemeene
« volk: *Slaat hem dood,*
« *het is een Hollander!*
« woorden, welke mij
« door derzelver gewigt,
« niettegenstaande mijnen
« zwakken toestand niet
« zijn ontgaan; — in de
« corps de garde geko-
« men zijnde, zijn er al-
« daar drie Heeren bij
« mij gekomen, die mij in

Digitized by Google

« eene koets naar het Hos-
« pitaal hebben gevoerd,
« en aan welker mensch-
« lievende hulp ik mijn
« leven te danken heb.

« Is u, buiten het bo-
« ven verklaarde, nog iets
« bekend?

« Neen, de spoedig op
« elkander volgende ge-
« beurtenissen maakten het
« moeijelijk alles te onder-
« scheiden.

« Bovenstaande verklaring den Declarant voorge-
« lezen hebbende, heeft hij verklaard, daarbij te per-
« sisteren, als bevattende hetgeen hem van den toe-
« dragt der zaak bekend is; tot staving waarvan hij
« zulks met zijne gewone handteekening heeft be-
« krachtigd.

« Aldus opgemaakt op het Vlaamsch Hoofd in de
« Militaire Kazerne, den twee en twintigsten Fe-
« bruarij des jaars achttien honderd een en dertig,
« des avonds te acht uren.

(*Get.*) « J. POOLMAN.

« *De Luitenant ter zee 1e klasse*,

(*Get.*) « SCHUIT.

« *De Luitenant ter zee 2e klasse*,

(*Get.*) « VON RÖMER.

« *De 2e Luit. der 2e Afdeel. Infanterie*,

(*Get.*) « C. WIERCX VAN RHIJN.

(*Get.*) « MATILE.

« 2e *Luit.*"

« Mij present:
« *De Scheeps-Klerk*,
(*Get.*) « J. E. KEMPE."

E

Digitized by Google

XVIII *Bl. 94.*

« *Informatiën*, *op den* $\frac{12}{13}$ *Maart* 1831, *te*
« Vlissingen, *opgenomen door den Heer*
« N. J. MESTDAGH, *Boekhandelaar aldaar*, *uit*
« *den mond van* MARTINUS JOHANNES VAN DE
« VELDE, *als Loods zich bevonden hebbende*
« *op de Kanonneerboot* N° 2, *toen dezelve*,
« *op den* 5en *Februarij* 1831, *voor* Antwer-
« pen *is in de lucht gesprongen.* (1)

« Op den 5en Februarij met de boot voor het
« Vlaamsche hoofd liggende, gingen wij, des och-
« tends te negen uren, met een' sterken weste-
« wind onder zeil naar Austruweel. De boot aldaar
« niet van lager wal willende draaijen, liet men ver-
« volgens het anker vallen, ten einde niet in 's vijands
« handen te geraken. De Belgen zich hierop op
« het fort aldaar vertoonende, zeide VAN SPEIJK te-
« gen hem declarant: *Indien zij beginnen*, *dan*
« *zullen wij ons best doen.* VAN SPEIJK en hij de-
« clarant staken toen ieder een' sigaar op; doch
« kunnende hij declarant niet verklaren, dat daar-

(1) De vele bijzonderheden in deze informatiën vervat, welke door den Heer MESTDAGH ten onzen verzoeke zijn ingewonnen, en waarvoor wij onzen dank betuigen, deden ons besluiten, dezelve aan onze lezers mede te deelen.

Digitized by Google

« mede het kruid is aangestoken, als zijnde hij de-
« clarant niet beneden geweest.

« Na in die positie eenige oogenblikken te heb-
« ben verkeerd, gaf hij declarant bevel, om het
« zeil half in te halen en kluiver en stagfok op te
« zetten en het touw van het anker te kappen, ten
« einde vrij van den wal te komen. Dit gelukte
« wel in zoo verre, doch toen men de boot aan
« het fort *St. Laurent* door den wind zocht te krij-
« gen, wilde dezelve weder niet draaijen. Hierop
« werd andermaal een anker uitgeworpen en zeil
« gestreken, doch het anker door den harden grond
« niet willende vatten, werd de boot tegen den
« wal aangeslagen.

« Men wilde hierop de sloep uitzetten, en daar-
« mede bezig zijnde, kwamen de Belgen aan
« boord, wier getal hij declarant niet weet op te
« geven; zij beletteden dadelijk met het werk voort
« te gaan, bevalen, de sloep niet uit te zetten,
« maar hun te gehoorzamen.

« De Kommandant VAN SPEIJK ging hierop be-
« daard naar omlaag, alwaar hij eenige oogenblik-
« ken bleef. Het Opperhoofd der Belgen hierop
« naar VAN SPEIJK vragende en hem begeerende te
« spreken, vertoonde deze zich op den kajuitstrap.
« Korte oogenblikken daarna hoorde hij declarant
« den Kommandant zeggen: *Een moment: dan zal*
« *ik u mijne papieren laten zien.*

« De declarant zich hierop naar achteren bege-
« ven hebbende, sprong (of viel, hetgeen hij niet
« gezien heeft) de jongen (WIJLER) over boord,

Digitized by Google

« zwemmende naar den wal; toen de jongen al-
« daar was aangekomen, ging hij declarant naar
« den voorsteven, waar de Bootsman of Zeilma-
« ker POOLMAN bij hem kwam, in stilte zeggende:
« *Loods! Loods! het vuur is in 't kruid!* hetwelk
« hij declarant beantwoordde met te zeggen: *ik kan*
« *er niet in doen, maar veel liever mede springen,*
« *dan mij aan verraad schuldig maken.* De Bootsman
« voegde er bij, dat hij dit van den Kajuitsjongen
« vernomen had, vóór dat hij was over boord ge-
« sprongen. Deze jongen bevond zich omlaag, en
« ziende de kruidkamer open en VAN SPEIJK in
« dezelve, vroeg hij aan denzelven: *Kommandant!*
« *gaat gij vuur in 't kruid steken?* waarop VAN
« SPEIJK antwoordde: *maak dat gij weg komt!*"

« Middelerwijl dit voorviel, hoorde hij declarant
« van den wal roepen: *Gij moet de vlag neêrha-*
« *len;* dat de vlag daarop ook werd nedergehaald,
« doch hebbende hij declarant op de plaats, waar
« hij stond, niet kunnen zien, door wien zulks ge-
« schiedde. Ziende hij declarant voorts, dat de op
« den wal staande troepen hunne geweren laad-
« den; waarop kort daarna de boot in de lucht
« vloog.

« Dat hij declarant niet weet, hoe hij in het wa-
« ter is geraakt, als geheel bedwelmd zijnde; dat
« hij boven water komende, naar het wrak is ge-
« zwommen, aan hetwelk hij nog eenige oogen-
« blikken bleef hangen, tot dat hetzelve zonk, als
« wanneer hij in den mast is geklommen; zijnde
« vervolgens door een' matroos van eene andere
« natie aan wal gehaald en alzoo gered.

Digitized by Google

« Dat hij declarant in *Antwerpen* tot het wapen-
« plein gekomen zijnde, aldaar werd gearresteerd
« en in de wacht gebragt, van waar hij vervolgens
« door den Heer Consul ELLERMAN en den Commis-
« saris van politie met eene koets werd afgehaald
« en te zamen met den Bootsman naar het Gast-
« huis gebragt.

« Na aldaar van schoon goed te zijn voorzien ge-
« worden, heeft men van hen dadelijk eene ver-
« klaring gevorderd, zeggende, dat de Belgen tot
« hunne hulp waren toegeschoten; dat men hen
« daarop een stuk heeft doen teekenen, welks in-
« houd hem *onbekend* is, als zijnde van den schrik
« niet tot zich zelven gekomen, maar nog geheel
« bedwelmd; dat hij *niet* weet, *wat* hij op hunne
« vordering heeft geantwoord; ook niet, *in welke*
« *taal* het door hem geteekend stuk geschreven was,
« zelfs niet, *wat* hij geteekend heeft.

« Zegt verder: dat hij geene andere gesprekken
« van VAN SPEIJK gehoord heeft, dan die door hem
« hier voren zijn opgegeven. Dat VAN SPEIJK nog
« wel twee andere matrozen geroepen heeft, doch
« dat hem onbewust is waartoe, of wat hij tot
« hen gezegd heeft. Dat het eenige minuten ge-
« duurd heeft, eer de boot is opgeplofd, vermits
« de jongen, na over boord te zijn gesprongen,
« nog eerst is gered en in een huis gebragt.

« Verklarende eindelijk, dat hij zijn behoud
« hoofdzakelijk daaraan moet toeschrijven, dat hij,
« op den voorsteven zijnde, van den wind afstond,

Digitized by Google

« waardoor de stukken van hem afsprongen, als
« liggende regt op den wind."

XIX. *Bl. 94.*

« VERKLARING,

« Ingevolge gedaan verzoek van den Kapitein-
« Luitenant ter zee J. C. KOOPMAN, Kommanderende
« Z. M. zeemagt voor *Antwerpen.*

« Verklaren de Ondergeteekenden, dat op den
« 5den Februarij j. l. Z. M. kanonneerboot N°. 2,
« gekommandeerd door den Luitenant, 2e klasse, J.
« C. J. VAN SPEIJK, het naar Austruweel willende
« opwerken, door den hevigen N. W. wind naar
« den lager wal werd gezet, gemelde kanonneer-
« boot weigerde te wenden, liet het anker vallen,
« doch doorzettende, genaakte den lager wal bij
« het fort *St. Laurent* (of *Waterfort.*)

« Waarop een groot aantal gemeen volk en ge-
« wapende manschappen naar de gestrande boot
« met geweld toesnelden, (maakte in dien tusschen
« tijd de Sloep met werp en tros in gereedheid,
« om hulp te bieden) doch de vlag met rukken op
« Z. M. meergemelde boot ziende neêrhalen, volg-
« de daarop nagenoeg eene minuut later eene hevi-

Digitized by Google

« ge uitbarsting, *de boot vloog in de lucht*, alles
« om en bij zich nedervellende en verwoestende,
« zoo dat de hulp, die wij hadden willen toebren-
« gen, door de onverschrokkene manhaftigheid van
« den braven Luitenant VAN SPEIJK geheel noodeloos
« werd.

« Aan boord van Z. M. kanonneerboot N°. 9, lig-
« gende voor *Antwerpen* 6 Februarij 1831.

« *De Luitenant ter zee 1e klasse*,
(*Get.*) « SCHUIT,

« Aan boord van Z. M. kanonneerboot N°. 8, lig-
« gende voor *Antwerpen* 6 Februarij 1831.

« *De Luitenant ter zee 1e klasse*,
(*Get.*) « MEESMAN."

XX. *Bl. 94.*

« VERKLARING.

« Ten einde te beantwoorden aan de vraag om-
« trent het gebeurde op den 5 dezer met Z. M.
« kanonneerboot N°. 2, hebben wij ondergeteeken-
« den ons vereenigd tot het geven van de noodige
« inlichtingen hieromtrent, als zijnde grootendeels
« daarvan ooggetuigen geweest, en het ontbreken-

Digitized by Google

« de daaraan geinformeerd bij de manschappen
« van ons detachement, die insgelijks tegenwoordig
« waren.

« Nadat gemelde Boot N°. 2, zich zeilende ach-
« ter het fort had begeven, en omtrent in de rig-
« ting van het fort *Ferdinand* ten anker is of wil-
« len gaan liggen, edoch door den storm daarin
« verhinderd, zoo is dezelve, na de zeilen te heb-
« ben gestreken, op de fok na (die later is neder-
« gelaten), langs de werf gedreven, en zoo met der-
« zelver achtereinde in het gat der sluis langzamer-
« hand geraakt, vervolgens tot wederom aan den
« buitenhoek van het gat geslingerd zijnde, met
« de zijde van het achtereinde tegen den wal ge-
« komen.

« Daar bij het dusdanig slingeren der Boot dade-
« lijk de groote menigte der Werkers, in dien om-
« trek zich bevindende, is komen toesnellen, zoo
« dat, toen de Boot met de eene zijde van derzelver
« achtereinde tegen den wal lag, het graauw, als-
« mede de op het glacis zich bevindende Wacht,
« de Boot, voor zoo verre zulks mogelijk was, had
« omsingeld, zoo is het door ons niet kunnen on-
« derscheiden worden, of het nederhalen der vlag,
« dat dadelijk bij het aandrijven der Boot tegen den
« wal heeft plaats gehad, door het graauw is ge-
« schied, doch is dit hoogst waarschijnlijk aan te
« nemen, om dat, toen de vlag nog waaide, dat
« gedeelte der Boot door het graauw zoodanig werd
« beklommen, dat er zelfs nog van in het water
« zijn gevallen.

Digitized by Google

« Verder is de Boot, toen de vlag reeds weg « was, met behulp van sloepen van de werf ko- « mende beklommen, die, echter na het springen « der Boot, dat kort daarop volgde, niet meer door « ons zijn gezien.

« Aldus naar waarheid opgemaakt door ons Of- « ficieren van het Detachement op het fort Austru- « weel, den 10 Februarij 1831

(*Get.*) « SCHEPERS
« 2e. Lt.
« H. F. WIERCX VAN RHIJN
« 2e. Lt."

XXI. *Bl. 94.*

In het Engelsche Dagblad *The Times* vindt men, niet lang na het gebeurde op den 5en Februarij 1831, drie brieven over de Nederlandsche aangelegenheden. Een' derzelve, over de heldendaad van VAN SPEIJK handelende, oordeelden wij onzen lezers te moeten mededeelen. Hij luidt als volgt:

« Aan den uitgever van de *Times*.

« Het eenige doel, hetwelk ik met deze brieven « heb, is, regt te doen wedervaren aan het ge- « hoonde Hollandsch karakter, en te trachten, bij « mijne landgenooten het vooroordeel weg te ne-

Digitized by Google

« men, hetwelk alleen hieraan zijn' oorsprong is « verschuldigd, dat men slechts ééne partij heeft ge- « hoord, welke nog bovendien aan derzelver over- « eenstemming en edelmoedige gevoelens eene zeer « verkeerde rigting heeft gegeven. Gaarne stap ik « dan ook, voor een oogenblik, van het onderzoek « af, der door de Belgen voorgewende grieven, om « aan uwe lezers de volgende, belangwekkende « bijzonderheden mede te deelen, nopens den be- « treurden jongen held VAN SPEIJK. Door gebeurtenis- « sen als deze, leert men een volkskarakter het beste « kennen, en ik twijfel niet, of de borst van iederen « waren Engelschman zal van hooge bewondering « gloeijen over zulk een edel voorbeeld van heldhaftige « verkleefdheid aan nationale eer, en over de verhe- « ven gevoelens van nationale dankbaarheid en trots, « welke dat verschrikkelijk besluit van zelfopoffe- « ring hebben verwekt. De gelukkige langdurig- « heid van den vrede had alle groote gelegenheid « tot het ten toonspreiden van edele heldendaden « afgesneden; doch de Luitenant VAN SPEIJK, hoe- « zeer jong, heeft aan het zeewezen eenen grooten « naam bijgezet, en voldoende bewezen, dat, wan- « neer *Holland* mogt aangevallen worden, deszelfs « vijanden zouden ondervinden, dat de nagedachte- « nis en de voorbeelden van HEEMSKERK, van PIET « HEYN, van TROMP en van DE RUYTER eenen die- « pen en heiligen indruk bij dat volk hebben na- « gelaten.

« Den 5 Februarij geraakte eene kanonneerboot, « onder bevel van VAN SPEIJK, bij *Antwerpen* aan

Digitized by Google

« den grond. Eene bende vrijwilligers, met de be-
« waking der dokken en werven belast, liep, on-
« der geleide van zekeren GRÉGOIRE, den zoon van
« een' kroeghouder, en vergezeld door het laagste
« gepeupel, toe naar de plaats, waar de boot was
« vastgeraakt, ten einde die te bemagtigen. De be-
« velhebber van dezelve ontwaarde spoedig, dat hij
« door zulk eene overmagt overmand zou worden,
« doch besloot liever te sterven, dan te dulden,
« dat de vlag van zijn land door muiters werd ver-
« nederd. Hij zeide derhalve tot zijne manschap
« dat, vermits hij besloten had, het schip in
« de lucht te doen vliegen, zoodra hij de Holland-
« sche vlag zag neêrhalen, zij zich slechts voor
« eene onmiddellijke vernieling moesten trachten te
« redden. Dit was geen ijdel gezwets; de muite-
« lingen kwamen aan boord; de vlag werd afge-
« rukt, en naauwelijks was ééne minuut verstre-
« ken, of het schip sprong aan spaanders. Eenige
« weinigen van het scheepsvolk hadden zich gered,
« door een oogenblik te voren over boord te sprin-
« gen.

« De indruk, welken deze gebeurtenis algemeen
« in *Holland* (*Noord-Nederland*) gemaakt heeft,
« gaat alle beschrijving te boven, en is te opmer-
« kelijker bij een volk, dat zoo weinig gewoon is,
« uiterlijk met deszelfs gevoelens te pralen. Men
« kan zich dan ook verzekerd houden, dat bijal-
« dien de halstarrigheid van de bovendrijvende partij
« te *Brussel*, den oorlog op nieuw mogt doen uit-

Digitized by Google

« breken, het voorbeeld van VAN SPEIJK voor zijne « landgenooten niet zal verloren zijn. Gedeelten « van zijn vaneen gereten ligchaam zijn wederge- « vonden, en naar *Amsterdam* gevoerd. Een natio- « naal gedenkteeken zal door middel der bijdragen « van zijne landgenooten worden opgerigt; zijn Sou- « verein heeft bevolen, dat er altijd in de Holland- « sche zeemagt een schip zal aanwezig zijn, dat « zijnen naam zal dragen. De afstammelingen van « den dapperen Admiraal DE RUYTER hebben den « Koning verzocht, dat zijne overblijfselen in het « graf van hunnen grooten voorvader te *Amsterdam*, « mogten werden bijgezet, doch Z. M. heeft ge- « antwoord, dat het gedenkstuk ter eere van VAN « SPEIJK naast dat van DE RUYTER zal worden ge- « plaatst; doch dat zijn graf zal zijn in den Ko- « ninklijken grafkelder te *Delft*, in de tombe van « den grooten redder zijns Vaderlands, WILLEM VAN « NASSAU. (1)

« JUSTITIA."

De Redactie van de *Times* zelve voegt omtrent dezen brief het volgende er bij; « Wij deelen « volgaarne den brief, geteekend: « JUSTITIA," me- « de, in welken de schrijver eene verdiende hulde « bewijst aan den heldhaftigen jongeling VAN SPEIJK, « die zijn leven voor zijne eigene eer en voor die « van zijn Vaderland opofferde. De schandelijke « vervalschingen van de Belgische dagbladen ma-

(1) Zoo liepen, in den beginne, de geruchten.

Digitized by Google

« ken deze hulde ten uiterste noodzakelijk. De « Koning der Nederlanden legt eenen regt edelen « zin aan den dag, door zijne bezorgdheid, om de « nagedachtenis van dezen grootmoedigen zeeman te « vereeren."

XXII. *Bl. 94.*

Van de 32 personen, die tot het personeel der Kanonneerboot N°. 2. behoorden, werden 26 het slagtoffer der uitbarsting, van welke de Matroos der 3e klasse ACHTHOVEN aan zijne bekomene wonden in het hospitaal te *Antwerpen* overleed.

De tweede zeilmaker J. POOLMAN (thans Ridder der Militaire Willems Orde, 4e. klasse), de Matrozen der 2e en 3e klasse J. C. PIEPER en W. F. VAN DER HEIDE, de Marinier of Scheepsjongen H. F. WIJLER en de Loods M. J. VAN DE VELDE behielden het leven en werden gered; terwijl de Adelborst der 1e klasse W. A. DE GELDER, op het oogenblik der uitbarsting, zich in kommissie op het fort *Bath* bevindende, daardoor, op eene wonderdadige wijze, aan de ramp werd onttrokken.

Wij laten alhier eene naauwkeurige naamlijst der manschappen volgen.

Digitized by Google

NAAMLIJST DER MANSCHAPPEN,

BEHOORENDE TOT

Z. M. KANONNEERBOOT, N°. 2,

op 5 Februarij 1831.

SPEIJK. (JAN CAREL JOSEPHUS VAN) Luitenant ter zee, 2e klasse. Ridder van de Militaire Willemsorde, 4e klasse. Kommandant.

GELDER. (WILLEM ADRIAAN DE) Adelborst der 1e klasse. — Was op het oogenblik der uitbarsting in kommissie naar het fort *Bath*, en heeft daaraan het behoud van zijn leven te danken.

POOLMAN. (JOHANNES) Tweede Zeilmaker. Oud 30 jaren, geboren te *Amsterdam*, zoon van JOHANNES en KLASINA CARELS. Sinds 5 jaren in dienst, het laatst op Z. M. brik *Gier*. — Werd, gekwetst, in het Hospitaal te *Antwerpen* gebragt en kwam vervolgens op de vloot terug.

SENICAUT. (JAN) Koksmaat. Oud 33 jaren, geboren te *Rotterdam*. Zoon van NICOLAAS en MASJE

Digitized by Google

VAN TIEL. Hij was vroeger Muzikant en Barbier en had ook ter Koopvaardij gevaren.

LEEUWEN. (ARIJ WILLEM VAN) Kwartiermeester. Geboren te *Schiedam*, 27 Mei 1805. Zoon van HENDRIK en CORNELIA WITZENBURG. Heeft voorheen op een koopvaardijschip gevaren.

EBERTS. (JOHANNES CAROLUS) Officiersjongen. Geboren te *Leiden*, 17 Julij 1815. Zoon van wijlen den Heer CHRISTIAAN EBERTS, in leven gepensioneerd Kapitein en Directeur der belastingen van de stad *Leiden*, en van Vrouwe ANNA CATHARINA DÖRFLER.

MOOK. (JOHAN JACOB) Officiersjongen. Gedoopt 14 December 1814 te *'s Gravenhage*. Zoon van JOHAN AALBERT en ADRIANA JOHANNA DE KOCK.

RAS. (JACOBUS) Scheepsjongen. Oud 17 jaren. Geboren te *Delfshaven*. Zoon van DIRK en WILLEMINA VERMIJS.

PARDOE. (PIETER) Scheepsjongen. Oud 16 jaren. Geboren te *'s Gravenhage*. Zoon van JOHANNES en MARGARETHA LA HAYE.

LORENZO. (FRANCISCO) Matroos, 1e klasse. Oud 32 jaren. Geboortig van *Manilla*. Zoon van FRANCISCO IGNATIO en MARIA DEPENO. Heeft te voren gediend op Z. M. wachtschip *Amstel*.

HEGEMANN (FRIEDERICH CLAASSEN) Matroos, 1e klas-

Digitized by Google

se. Oud 23 jaren. Geboortig van *Hooksiel* in het *Oldenburgsche*. Zoon van JOHANN FRIEDERICH; de moeder onbekend. Heeft te voren ter koopvaardij gevaren.

MARTENSEN. (WILHELM CHRISTOFFEL) Matroos, 1e klasse. Oud 28 jaren. Geboren te *Arendal* in *Noorwegen*. Zoon van MARTEN en OZE WEZE. Vóór dien tijd op een koopvaardijschip gevaren.

EYKELENBOOM. (CORNELIS) Matroos 2e klasse. Oud 27 jaren. Geboren te *Alblasserdam*. Zoon van CORNELIS en NAATJE VAN DEN BERG. Heeft te voren op onderscheidene schepen en het laatst op Z. M. fregat *Sumatra* gediend. In het gevecht van 27 October 1830 werd hij aan de oogen ligt gewond.

DEMOTT. (MOZES THOMAS) Matroos, 2e klasse. Oud 24 jaren. Geboortig van *Kingston* in *Amerika*. Zoon van MOZES en DINA SMITH. Heeft te voren ter koopvaardij gevaren.

BEINING. (CARL) Matroos, 2e klasse. Oud 30 jaren. Geboren te *Rostock*, in het *Meckelenburgsche*. Zoon van FREDERICH en ELIZA JANNES. Heeft bevorens 5 jaren gediend op Z. M. fregatten *Rupel* en *Kenau Hasselaar*.

PIEPER. (JOHAN CHRISTOPH) Matroos, 2e klasse. Oud 27 jaren. Geboortig van *Osnabrug*. Zoon van

Digitized by Google

ERNST GEORG en JOHANNA ELEONORA PIEPER. Heeft bevorens 5 jaren gediend, het laatst op Z. M. Wachtschip *Kenau Hasselaar*. — Werd zwaar gekwetst in het Hospitaal te *Antwerpen* gebragt, alwaar hem zijn been werd afgezet; hij keerde vervolgens op de vloot terug.

SCHALIEBOOM. (HENDRIK) Matroos, 3e klasse. Geboren 30 Januarij 1800 te *Teteringen*, bij *Breda*. Zoon van PETRUS en ADRIANA KERREMANS. Laat na zijne weduwe en 5 kinderen.

BERGH. (WILLEM CHRISTOFFEL VAN DEN) Matroos, 3e klasse. Oud ruim 38 jaren. Geboren te *Amsterdam*. Zoon van ANTHONIJ en JOHANNA DIJKMAN. Heeft bevorens 5 jaren gediend, het laatst op Z. M. wachtschip *Zeeland*.

BEKKERS. (SYBERTUS) Matroos, 3e klasse. Oud ruim 30 jaren. Geboren te *Rotterdam*. Zoon van MATTHIJS en CATHARINA MAARTENS. Heeft te voren gediend bij de 9e Afdeeling Nationale Militie. Was gehuwd met CATHARINA JANSEN, laat deze zijne weduwe en 2 kinderen na.

MEIJER. (HERMAN HENRICH) Matroos, 3e klasse. Oud ruim 23 jaren. Geboortig van *Lingerich* in *Hanover*. Zoon van JAN DIEDERICH en ANNA ELISABETH OVERHAUS.

HEIDEN. (WILLEM FREDERIK VAN DER) Matroos, 3e.

Digitized by Google

klasse. Oud 33 jaren. Geboren te *Rotterdam*. Zoon van JANNETJE VAN DER HEIDEN. Heeft te voren gediend bij het Regement Huzaren N°. 6. Is aan de uitbarsting ontkomen en uit *Antwerpen* teruggezonden.

LINDEMAN. (EVERT) Matroos, 3e klasse. Geboren te *Arnhem* 1801. Zoon van GERRIT en ANNA PETRONELLA VAN LOON. Heeft vroeger, gedurende den tijd van 8 jaren, gediend bij het Algemeen Depôt der Landmagt N°. 33.

HEUVINK. (ALBERT) Matroos, 3e klasse. Oud 36 jaren. Geboren te *Vorden*, bij *Zutphen*. Zoon van WILLEM en ANTJE TEUNISSE. Heeft te voren op Z. M. korvet *Proserpina* gediend.

ZOETHOUT. (JACOB BERNARDUS) Matroos, 3e klasse. Oud 24 jaren. Geboren te *Dordrecht*. Zoon van GERRIT en JENNEKE BOSUWA. Heeft te voren gediend onder de 9e Afdeeling Nationale Militie.

PEZER. (J. H. JOS., *alias* MICHAEL) Matroos, 3e klasse. Oud 25 jaren. Geboren te *Pfrondorf* in *Wittemberg*. Zoon van MICHAEL en ANNA VETTERING. Heeft te voren op een houtvlot gevaren.

ACHTHOVEN. (ARIE) Matroos, 3e klasse. Oud bijna 20 jaren. Geboren te *Rotterdam*. Zoon van JOHANNES en MARIA VAN OUDHEUSDEN. Is, in het Hospitaal te *Antwerpen*, aan zijne bekomene wonden overleden.

Digitized by Google

SCHNARE. (JOHAN CHRISTIAAN JOSEPH) Matroos, 3e klasse. Oud dertig jaren. Geboortig van *Marsenhausen*, in het *Waldeksche*. Zoon van LODEWIJK en CHRISTINA BECKER. Heeft bevorens ter koopvaardij gevaren.

VOLLMER. (ANDREAS) Matroos, 3e klasse. Oud 24 jaren. Geboren te *Neukirchen*, in *Keur-Hessen*. Zoon van HENRICH en ANNA CATHARINA WEIMER.

WETERING. (WILLEM HENDRIK VAN DE) Matroos, 3e klasse. Geboren 4 Maart 1812, te *Zwol*. Zoon van FREDERIK HENDRIK en JOHANNA HELENA HANSINK, aan het *Nieuwe Diep* woonachtig.

GRASMAN. (CARL GOTTLOB.) Matroos, 3e klasse. Oud 19 jaren. Geboren te *Amsterdam*. Zoon van CHRISTINA GRASMAN; de vader onbekend.

WIJLER. (HENDRIK FREDRIK) Marinier of scheepsjongen. Geboren te *Vlissingen*. Oud 23 jaren. Zoon van JOHANNES HENDRIK en CATHARINA PETTER. Heeft vroeger bij de 2d Afdeeling Nationale Infanterie gediend. Is vóór de uitbarsting over boord gesprongen, en daardoor behouden gebleven.

VELDE. (MARTINUS JOHANNES VAN DE). Als Loods aan boord zijnde, is aan de uitbarsting ontkomen, en uit *Antwerpen* teruggezonden. Is gehuwd en te *Vlissingen* woonachtig.

Digitized by Google

Omgekomen personen.	26.
DE GELDER. POOLMAN. PIEPER. V. D. HEIDEN. WIJLER. V. D. VELDE. } behouden gebleven. .	
Totaal	32.

De geredde schepelingen werden, bij hunne komst te *Antwerpen*, door den Heer A. ELLERMAN, Consul van *Hanover* aldaar (1), in bescherming genomen en met deszelfs rijtuig naar het Hospitaal gebragt. Deze, in zijne menschlievende zorg door de Heeren KRAMP, HANEGRAAF, HASENDONK, DUSART, Vicaris van *St. Paul*, en den Generaal VAN DER SMISSEN bijgestaan, wist hen tegen alle beleedigingen van het graauw te beveiligen, hetwelk, uit hoofde der tuchtiging, die hetzelve, op den 27en October bevorens, had ontvangen, op de equipagie der kanonneerbooten zeer verbitterd was, en, onder anderen, bij het transporteren vau den tweeden Zeilmaker POOLMAN naar de Corps du Garde, riep: *slaat hem dood, het is een Hollander!* Men kan uit deze enkele proef genoegzaam opmaken, welk een lot VAN SPEIJK en den zijnen zou zijn te beurt gevallen, indien zij zich hadden laten overmannen, en in de handen van het dolzinnig gemeenwaren gevallen. De geredde personen wer-

(1) Deze brave man overleed op den 7en November 1831, te *Antwerpen*.

Digitized by Google

den, korten tijd daarna, op het daartoe, door den Kommandant KOOPMAN, met voorkennis van den Generaal CHASSÉ, gedaan aanzoek, achtervolgelijk losgelaten en terug gezonden.

Hoe vele *Belgen* er bij deze gelegenheid zijn omgekomen, is met geene genoegzame zekerheid te bepalen.

Sommigen schatten het getal der dooden en gekwetsten op omstreeks tachtig; anderen vergrooten dit getal, doch wij willen het daarvoor houden, dat zulks overdreven is.

Indien wij de Belgische Journalen konden geloo ven, dan zoude er slechts een twintigtal gesneuveld en genoegzaam even zoo veel gewond zijn; doch men kan op hunne opgaven geen' staat maken, zoo als uit eene onderlinge vergelijking hunner onderscheidene berigten kan blijken.

Onder de eersten vermelden zij ons met zekerheid: den kapitein GRÉGOIRE (1), van het korps van DE GORTER; den Luitenant COLIER, van het korps van CARPENTIER; JACQUES PETIT, fourier, en ANTOINE VAN GEEL, fuselier; in 't geheel 10 dooden, behalve 12 man van de linietroepen, waaronder 2 soldaten van het 8e Regement, mitsgaders 3 man van de kompagnie van DE GORTER; — en onder de laatsten, wier getal dan eens op 21 wordt begroot, en dan weder tot 14 verminderd: den kapitein DE GOR-

(1) Hij was vroeger Kapitein bij de 15e Afdeeling infanterie, en ging tot de Belgen over.

Digitized by Google

TER; den jongen CARPENTIER; de Luitenants PIERRE ROSSAERT en A. GEERTS; den serjant JAN VOERMAN; den korporaal DOM MICHEL; en voorts CUVELIER, JAN MOLS, JAN VAN REETH, PETRUS VERBIST, VAN DE BRIL, MOORTGAT, WEEREMANS en JAN COUVERTS. (1)

Hoe schijnbaar naauwkeurig deze opgave, in den eersten opslag, ook moge zijn, gelooven wij echter niet, dat men zich op deszelfs volledigheid kan verlaten. Immers, dat het getal, zoo der omgekomenen als der gewonden, grooter moet geweest zijn, dan ons de bedoelde Dagbladen willen diets maken, kan, zoo wij ons niet bedriegen, genoegzaam als zeker worden gesteld, wanneer men, behalve de gewapende en ongewapende manschappen, die de boot hadden overmeesterd en zich op derzelver bodem bevonden, in aanmerking neemt de menigte werklieden, linietroepen en ander volk, hetwelk zich, in de onmiddellijke nabijheid der boot en op het fort *St. Laurent* bevond, en voorts daarbij zich herinnert, dat de boot met den achtersteven, alwaar zich de kruidkamer bevond, tegen den wal en ter zijde van het fort *St Laurent* vastzat, en dat de wind juist naar wal was, waardoor de meeste der losgeslagen voorwerpen naar die zijde werden gedreven, zoo als dan ook, volgens diezelfde dagbladen, de stukken van het vaartuig, in alle rigtingen en op eenen grooten afstand, zijn verspreid geworden, en zelfs, (2) een stuk geschut op de ijzeren

(1) *Journal du Commerce d'Anvers*, 5 Février; *Journal d'Anvers* 6 et 8 Février.

(2) *Journal d'Anvers*, 6 Février.

Digitized by Google

brug, die de beide Bassins vaneen scheidt, en een ander op de batterij *St. Laurent* is geworpen. Dat, eindelijk, dit getal vrij aanmerkelijk moet geweest zijn, kan men, onzes bedunkens, genoegzaam opmaken uit de moeite, welke men te *Antwerpen* heeft aangewend, om het juiste getal der omgekomenen *niet openbaar te maken.*

XXIII. *Bl. 94.*

Wanneer wij het, door ons naar waarheid geleverd, verhaal van de overmeestering der kanonneerboot N°. 2, en het neêrhalen der vlag van dezelve, en vooral de echte stukken, waaruit dit verhaal getrokken is, nagaan, dan kunnen wij onze verwondering en verbazing niet verbergen over de pogingen, door sommige Belgische dagbladen (1) aangewend, om de waarheid van dit verhaal, ware het mogelijk, niet slechts te verzwakken, maar zelfs geheel en al in twijfel te doen trekken.

Immers, indien wij hen gelooven wilden, dan zouden de toegeschoten *Belgen*, en inzonderheid de gewapende benden van GRÉGOIRE en anderen, om geene andere redenen zijn toegesneld en zich bij en

(1) *Journal d'Anvers* 6, 8, 18, 21 et 22 Février; *Courrier* 9, 14 et 19 Février 1831.

Digitized by Google

op het vaartuig hebben begeven, dan om hetzelve weder van den wal af te brengen, daartoe al het mogelijke aan te wenden, de boot en de, zich op dezelve bevindende, manschappen te beveiligen en te beschermen, en het gemeen van daar te weren.

De stoutheid en onbeschaamdheid, waarmede zij dit hun onwaarachtig voorgeven hebben voorgedragen, gevoegd bij de vuilaardige aanvallen en lasteringen, die zij zich daarbij tegen eenen CHASSÉ en eenen KOOPMAN veroorloofden, deden ons lang in bedenking staan, of deze lasterschriften wel onze aandacht verdienden. De genoemde mannen toch « achteden het beneden zich, daarvan uit zich zel- « ven gewag te maken;" (1) waaromtrent laatstgemelde, in eenen, aan mij geschrevenen, brief van den 6en April l.l. zich aldus nader uitlaat: « Zoo veel « goed (schrijft de kordate en rondborstige *Hollander*) « zoo veel voortreffelijks hebben die schen- « ders van alle regten en wetten reeds verduisterd « en verdraaid, dat het waarlijk als eene eer mag « beschouwd worden, door hen te worden aange- « vallen. Aldus heeft het den Generaal CHASSÉ ge- « dacht, en zoo is het ook mij voorgekomen; daar- « om is er weinig werk gemaakt van eene weder- « legging op het aangehaalde *Journal d'Anvers* van « 18 Februarij. Wij allen geloofden, dat zulk eene « blijkbare aaneenschakeling van logens al te wei- « nig ingang zoude vinden, en in de overtuiging,

(1) Brief van den Kommandant KOOPMAN aan den Heer Directeur-Generaal voor de Marine, 19 Februarij 1831, N°. 417.

Digitized by Google

« dat lang, nadat het *Journal d'Anvers* niet alleen,
« maar de gansche Belgische bevolking vergeten of
« veracht zal zijn, de naam van VAN SPEIJK nog
« met diepen eerbied zal genoemd worden: in die
« overtuiging, zeg ik, zwegen wij."

En waarlijk, het zoude ook voor ons eene verdrietige en alleronaangenaamste taak zijn, wanneer wij ons veroordeeld zagen, ons, in goeden ernst, in te laten met de lasterschriften van een oproerig en meineedig volk, die (om van geene andere kannibaalsche wreedheden, onzen Landgenooten aangewreven, te gewagen) de onbeschaamdheid hebben gehad, op de plegtigste en stelligste wijze te *verzekeren*, dat de *Hollanders* de, in den Tiendaagschen Veldtogt gesneuvelde, *Belgen* ooren en vingers hadden afgesneden en in de voorsteden van *'s Gravenhage* aan de posten en stijlen der deuren doen spijkeren! (1)

---

(1) In den *Brusselschen Courrier* van den 19en September 1831 leest men woordelijk het volgende:

» Wij moeten beginnen met aan onze lezers te verklaren,
» dat het volgende de stellige waarheid is; dat wij het van een'
» ooggetuige vernomen hebben, dien wij kennen als boven
» alle verdenking van onwaarachtigheid en zelfs van over-
» drijving verheven; en dat het ons onmogelijk is, aan de
» waarheid en juistheid van zijn verhaal te twijfelen.

» » Sedert het Hollandsche leger weder over de grenzen
» » teruggekeerd is, is de geestdrift en de verbittering te-
» » gen de Belgen, bij de Hollanders van alle standen, tot
» » eene hoogte gestegen, waarvan men zich geen denkbeeld
» » kan maken. In de meeste *voorsteden* van *'s Gravenha-*

Digitized by Google

Wij zullen hen dan ook niet op den voet volgen; maar ons vergenoegen met het aanvoeren van het een en ander, hetwelk den onpartijdige zal moeten overtuigen, dat zij, ten einde zich, zoo mogelijk, voor het oog van het beschaafd *Europa* te verontschuldigen, voorbedachtelijk de waarheid hebben verdraaid en verdonkerd en voor logenachtige verhalen doen plaats maken.

En dan moet het al dadelijk in het oog vallen, dat het allereerste Belgische berigt, hetgeen nog *denzelfden* dag in 't licht verscheen (1) en hetwelk men, vermits het in de eerste oogenblikken is ter nedergesteld, houden mag als de eenvoudige waarheid te behelzen, met ronde woorden erkent, dat de kanonneerboot van den Luitenant VAN SPEIJK *door gewapende manschappen van de vrijkorpsen overweldigd, en dat de vlag door de aanvallers is afgerukt*; (2) terwijl daarbij verregaande strafbare

---

» » *ge*, ziet men ooren en vingers aan de deuren der hui-
» » zen gespijkerd, welke men van de lijken der in de
» » jongste gevechten gesneuvelde Belgen heeft afgesneden,
» » en waarbij men opschriften geplaatst heeft, die den dag
» » en de bijzonderheden vermelden van de gevechten, waar
» » deze afschuwelijke zegeteekenen verworven zijn!"

» Wij herhalen, dat wij aan dergelijke handelingen geen
» geloof konden slaan, en men ons meermalen de waarheid
» daarvan heeft moeten bevestigen; maar wij herhalen ook,
» dat wij, na de bekomene verzekeringen, niet meer daar-
» aan kunnen twijfelen."

(1) *Journal du Commerce d'Anvers* 5 Février.

(2) Het verdient tevens opmerking, dat (blijkens het *Journal d'Anvers* van 8 Februarij) te *Antwerpen* niet slechts

Digitized by Google

gedragingen van den kant der onverlaten schijnen te hebben plaats gehad, die wel door genoemd dagblad worden verzwegen, doch waarvoor hetzelve deze opmerkelijke reden opgaf, dat het welligt in deze eerste oogenblikken van verbittering gevaarlijk zoude zijn *de geheele waarheid te zeggen.*

Dan, naauwelijks was men van den eersten schrik bekomen, of men gevoelde, dat men zich door eene zoodanige erkentenis voor schenders van het regt der volken verklaarde, dat men zich het bloed van zoo vele onschuldige slagtoffers op het geweten laadde, en wegens deze daad, bij tijdgenoot en nageslacht, door alle regtschapen en edeldenkende mannen zoude worden gevloekt. En nu werden weldra de tastbaarste ongerijmdheden, de verregaandste onwaarheden en de vuigste lasteringen uitgedacht en verspreid, ten einde, zoo mogelijk, het brandmerk van zulk een doemwaardig misdrijf van zich af te weeren.

Nu werd de wind, welke, blijkens het rapport van den Kommandant KOOPMAN en de eenstemmige berigten en verklaringen van anderen, gestaafd door weêrkundige aanteekeningen, (1) gedurende den geheelen dag van den 5en Februarij, noordwest en westelijk was geweest, volgens de *Belgische Jour-*

---

bekend was, maar ook *geloof* vond, *dat de vlag door de Leden van het Korps vrijwilligers was nedergelaten.*

(1) *Algemeene Kunst- en Letterbode* N°. 6, van Vrijdag 11 Februarij 1831, bl. 96; — *Amsterdamsche Courant* van Maandag 7 Februarij 1831.

Digitized by Google

nalen, zuid-oost en zuidelijk: niet gedachtig, dat men dusdoende een' regelregten tegenwind in eenen zoodanigen herschiep, dien men zoude wenschen, wanneer men den togt van het *Vlaamsche Hoofd* naar *Austruweel* moest ondernemen; — nu moest het vaartuig van VAN SPEIJK, gedurende meer dan een half uur, aanhoudend met wind en stroom worstelen: ofschoon hetzelve, indien de wind werkelijk zuid-oost of zuidelijk ware geweest, op deszelfs vaart door een' *regt voor den wind* zoude zijn begunstigd geworden; — nu liet men den Kommandant KOOPMAN in deszelfs Rapport zeggen, dat de boot bij *Austruweel* reeds was *ten anker* gekomen: ofschoon daarvan in hetzelve Rapport geen enkel woord te vinden is; — nu wendde men voor, dat VAN SPEIJK, na aan den *Steenendijk*, bij het *Noorderfort*, te zijn *ten anker* gekomen, *aldaar* reeds de boot *in de lucht heeft willen doen springen*, doch daarin door *de gebeden en smeekingen zijner manschappen*, *die hem om den hals vielen*, *is wederhouden:* ofschoon daarvan in al de berigten, rapporten en verklaringen geen tittel of jota gevonden wordt; — nu beschuldigde men in het algemeen de Officieren der Vloot, en in 't bijzonder den Bevelhebber van de kanonneerboot N°. 8, *dat zij in staat waren geweest den Kommandant der boot te hulp te komen*, *doch dat hij door zijne krijgsmakkers aan zijn lot is overgelaten:* ofschoon uit het rapport van den Kommandant KOOPMAN blijkt, dat deze zich *dadelijk* naar de plaats wilde begeven, doch ondervond, *dat de kracht van wind en stroom*

Digitized by Google

de aannadering voor hulpvaartuigen ondoenlijk maakte; (1) terwijl bovendien van de booten N°. 9 en 8 de *sloep met werp en tros reeds in gereedheid was gebragt*, om hulp te verleenen, doch waarin, uit hoofde van den korten tusschentijd, *niet kon geslaagd worden;* (2) — nu verhaalden zij, dat de boot, hoe strijdig dan ook met de windstreek, aan de zuidzijde van het fort *St. Laurent* is op den wal geworpen: ofschoon het zeker is, dat zulks aan de noordzijde tegen dat fort heeft plaats gehad; (3) — nu liet men de *Belgen* van alle kanten toeschieten, om de gestrande schepelingen te *helpen* en hun *alle diensten te bewijzen:* daartoe moest dan (NB.) die menigte werklieden van de werf en elders, die talrijke hoop gemeen volk zich op den wal en op het fort of de batterij *St. Laurent* begeven: daartoe moesten dan niet minder dan *drie* detachementen (die van DE GORTER, die van CARPENTIER en die van het *Garnizoen*) de boot omsingelen en zich van dezelve meester maken: daartoe moesten dan al die feitelijkheden gepleegd worden, die wij hier voren hebben opgeteld en die het onnoodig is alhier te herhalen: daartoe moest dan ook dienen het zeggen van den Belgischen Officier tegen VAN SPEIJK: *dat er niets kon gedaan worden, vóór men de bevelen van den Ge-*

---

(1) Bijlage XI.

(2) Bijlage XIX.

(3) „*Au nord de la batterie*" zegt ook het *Journal d'Anvers* van 6 Februarij.

Digitized by Google

neraal had ontvangen, hetgeen toch weinig strookte met de voorgewende redenen van hunne komst, om werkelijke hulp te verleenen: daartoe had dan ook betrekking het zeggen van VAN SPEIJK (hetgeen door de Belgische Journalen is overgenomen en niet tegengesproken) tegen den Belgischen officier: *wacht een oogenblik, dan zal ik mijne papieren halen*, of *dan zal ik u die laten zien*, een gezegde, waarlijk, hetgeen aan geene *helpers* of *redders* zoude toegevoegd worden, maar wel aan dezulke, die zich van het vaartuig wilden meester maken, en de overgave van hetzelve vorderden; — nu gaven VAN SPEIJK en de Belgische officier *elkander de hand:* ofschoon zulks door POOLMAN in zijne, vrijwillig afgelegde, verklaring (zie Bijlage XVII) ten stelligste wordt tegengesproken, en wij het bovendien voor onmogelijk houden, dat de onsterfelijke Held, wiens onwankelbare trouw aan Koning en Vaderland uit al het door ons ter nedergestelde zoo zeer gebleken is, aan eenen muitenden *Belg*, aan het Hoofd van hen, die zich gewapender hand van zijn schip meester maakten, de hand zoude hebben *kunnen* geven; — nu eindelijk (want het zal onnoodig zijn meerdere proeven van onwaar- en tegenstrijdigheid aan te voeren) zouden *zij*, *die zich op het verdek bevonden*, *zich in de Schelde geworpen en met zwemmen gered hebben!!* De geheele Equipagie, met uitzondering alleen van VAN SPEIJK, bevond zich op het dek; (1) niemand, dan VAN SPEIJK *alléén*, is alzoo bij

(1) Dit zegt ook het *Journal d'Anvers* van 6 Februarij 1831.

Digitized by Google

dit ongeval omgekomen, *de vijf en twintig overigen hebben zich met zwemmen gered en zijn behouden gebleven!* Jammer maar, dat de *Belgen*, die zich mede op het dek bevonden, en die dit overboord springen toch wel zullen hebben gezien, insgelijks van dit middel tot redding geen gebruik hebben gemaakt!

Maar de Belgische bladen hebben, met veel ophef, gewag gemaakt van door hen ingewonnen *Verklaringen* van een paar der geredde schepelingen, door welke hunne opgave zouden worden gestaafd.

Welke zijn dan die verklaringen; — *wanneer* en *op welke eene wijze* zijn dezelve verkregen; — en wat is derzelver *inhoud?* — Ziet daar drie vragen, wier beantwoording de waarde, of liever onwaarde, dier zoogenaamde Verklaringen zal doen blijken.

Wat het *eerste* betreft; — men voert twee verklaringen aan: de eerste, op den 5en Februarij 1831, door den Loods VAN DE VELDE en den tweeden zeilmaker POOLMAN, te *Antwerpen*, afgelegd, in tegenwoordigheid (zoo als daarbij gezegd wordt) van den Plaats-Majoor van *Antwerpen* PEETERS, den Luitenant-Kolonel der haven JACQUES ANSIAUX, de Geneesheeren A. J. VAN HASENDONK en F. J. VAN STEENLET en den bediende van het burgerlijk hospitaal J. F. VAN LAER (1); — en de andere, door

(1) *Journal d'Anvers* 8 Février. In dit blad wordt nog wel van den Marinier WIJLER gewaagd, doch zijn naam is in de verklaring niet te vinden.

Digitized by Google

opgemelden POOLMAN, op den 19en derzelve maand, (zoo men voorgeeft) in tegenwoordigheid van Doctoren en drie inwoners der stad, die echter niet genoemd worden, eigenhandig geschreven. (1)

Wanneer en *op welk eene wijze* heeft men de bedoelde verklaringen bekomen? dit was onze *tweede* vraag. Wij vinden dezelve, althans met betrekking tot het eerste, volledig beantwoord in de verklaringen, door gemelde lieden, na hunne terugkomst op de Vloot, respectivelijk op den 8en en 22en Februarij, voor eene, daartoe benoemde, Kommissie, vrijwillig afgelegd. (2)

Uit dezelve verklaringen toch blijkt het, dat men hun *dadelijk*, *op denzelfden dag*, *kort na de uitbarsting*, toen zij naauwelijks in het hospitaal waren aangekomen, een papier heeft *voorgelegd*, hetwelk uit de geheele toedragt der zaak blijkt, vooraf gereed gemaakt en geschreven te zijn, en *verlangd*, dat zij hetzelve zouden *onderteekenen*; — dat dit stuk in de *Fransche taal* was opgesteld, welke taal zij *niet verstonden*; — dat men hun wel eene *zoogenaamde* vertaling heeft voorgehouden, doch dat zij met den *inhoud* van het *Fransche* stuk volstrekt onbekend zijn.

Men heeft hen dus als het ware overrompeld, en misbruik gemaakt van den toestand, waarin zij zich bevonden, door hen een stuk, in eene voor hen onverstaanbare taal, te doen teekenen, toen zij

(1) *Journal d'Anvers* 21 *et* 22 Février.

(2) Bijlagen XVI, XVII, XVIII.

Digitized by Google

VAN DE VELDE (zoo als hij betuigt) *door het gebeurde buiten de mogelijkheid was zijne denkvermogens te kunnen gebruiken;* en (zoo als POOLMAN zich uitdrukt) *toen hij nog verbijsterd was door het voorgevallene, hetwelk nog wel twee dagen daarna bij hem heeft plaats gehad, hebbende bijna geene geheugenis van het gebeurde.*

Indien men zich nu niet geschaamd heeft, zoodanige onbehoorlijke middelen te bezigen, ter bekoming eener zoogenaamde verklaring van, door het doodsgevaar, waarin zij zich hadden bevonden, nog bedwelmde, schepelingen; dan zal men er ook geen geweten van gemaakt hebben, om, tot het erlangen der tweede zoogenaamde verklaring (die al het aanzien van eene onderhandsche informatie heeft), dezen of genen kunstgreep in het werk te stellen. Het tamelijk geregeld beloop der laatstgemelde verklaring doet het vermoeden ontstaan, dat, zoo dezelve in waarheid door POOLMAN eigenhandig is geschreven, men hem dezelve *gedicteerd* heeft.

Welk geloof nu zoodanige verklaringen, op zulk eene wijze verkregen, verdienen; welk gewigt zij kunnen hebben, wanneer men haar in de schaal legt tegen zoo vele, zoo eenstemmige en onwederlegbare getuigenissen, als tegen haar kunnen worden aangevoerd: dit laten wij aan het oordeel van den onpartijdige over.

En, wanneer wij nu de *inhoud* dezer verklaringen nagaan, dan zullen wij nog meer overtuigd worden, dat dezelve, in stede van iets van belang

Digitized by Google

in het voordeel der *Belgen* te bevatten, veel meer op derzelver beschuldiging uitloopen.

Immers, wat bevat toch de bedoelde verklaring van VAN DE VELDE en POOLMAN, van den 5en Februarij, hetwelk ten voordeele der *Belgen* zoude schijnen te pleiten? Niets anders, dan deze woorden: *dat terstond gewapende manschappen zijn genaderd, om de equipagie tegen alle beleedigingen te beschermen, en hun alle mogelijke hulp te verleenen.* (1) Hiermede stemt overeen, hetgeen in de nadere zoogenaamde verklaring van POOLMAN gevonden wordt: *Ik verzeker ook, dat men ons geen het minste kwaad heeft gedaan, en dat de militairen het gemeen terug dreven, dat ons toeschreeuwde de vlag te laten zakken.* (2)

Indien wij al voor een oogenblik deze gezegden voor waarheid wilden aannemen en ter goeder trouw gelooven, dat de gewapende *Belgen*, die zich op de boot bevonden, de schepelingen, indien deze zich niet verzetteden, zoo veel in hun vermogen was, tegen de woede van het gepeupel, het-

(1) » *Qu'aussitôt des hommes armés sont arrivés pour pro-* » *téger l'équipage contre toute insulte, et leur donner tout le* » *secours possible.*"

(2) » *Je certifie aussi qu'on ne nous a pas fait le moindre* » *mal, et que les militaires repoussaient le bas peuple, qui* » *nous criait de baisser le pavillon.*"

Op hetgeen POOLMAN er verder zoude hebben bijgevoegd wegens het neêrhalen der vlag, zullen wij zoo aanstonds terugkomen.

Digitized by Google

welk de dreigendste houding aannam, zouden hebben beschermd; wat beteekende dan nog te dezen eene *personele* beveiliging en bescherming, indien men zich intusschen (zoo als gebleken is) van de boot meester maakte en de vlag nederrukte? Wat beteekent het, wanneer men de equipagie van een vaartuig onder zijne hoede neemt, maar echter, strijdig met den bestaanden wapenstilstand en met het regt der volken, dat vaartuig overweldigt en in bezit neemt, en de alomme geëerbiedigde vlag eener erkende Mogendheid baldadig schendt? — Indien men den Loods VAN DE VELDE en den Zeilmaker POOLMAN zoo ver had kunnen brengen, om hen te doen verklaren, dat de gewapende *Belgen* hunne diensten hadden aangeboden, om de boot *van den wal af* en *weder vlot* te krijgen en dezelve op die wijze in veiligheid te brengen, dan ware dit getuigenis voor hen van eenig gewigt; doch zoodanig eene stellige onwaarheid (hiervan hielden zij zich zeker overtuigd,) zoude nimmer door die twee mannen zijn bevestigd; zij werd hun dan ook niet voorgehouden, maar, in stede van dien, werden zoodanige bewoordingen hun ter teekening voorgelegd, die mogelijk in het oog van den minkundigen eene verdere strekking konden hebben, doch in dat van den onpartijdigen opmerker niets meer of anders beteekenden, dan beveiliging en bescherming van *personen* en niet van het in handen der muiters gevallen *vaartuig*, hetwelk deze, met gretige oogen, reeds als eene zekere prooi beschouwden.

De Belgische bladen geven ook geene andere re-

Digitized by Google

denen of gronden tot eene andere uitlegging dezer woorden aan de hand. De *Courrier* van den 14en Februarij zegt, dat de twee Belgische officieren alleen aan boord waren gekomen, *om te verzekeren, dat er geene beleediging zoude geschieden;* — terwijl dezelfde *Courrier*, in zijn nommer van den 19en Februarij opgeeft, dat GRÉGOIRE niet heeft willen *beleedigen* maar *helpen*, en dat hij *daarop de hand van* VAN SPEIJK *heeft gevat, om hem dit te verzekeren.* Gaf GRÉGOIRE alzoo de hand aan VAN SPEIJK, ter verzekering, dat men hem of zijne bootsgezellen niet zoude *beleedigen*, dan was dit (zoo als wij aangetoond hebben) van weinig beteekenis; doch bedoelde hij daarmede, dat hij zoude behulpzaam zijn, om de *boot vlot* en *van den wal af* te brengen, dan was dit valsch en bedriegelijk, want in hetzelfde oogenblik werd de boot vermeesterd, alle werkzaamheden aan de schepelingen verboden en kort daarop de vlag afgerukt.

Men ziet dus, dat de aangevoerde verklaringen niets ten voordeele der Belgen beslissen.

Maar wij zeiden ook, dat diezelfde verklaringen veel meer op eene beschuldiging der overweldigers uitliepen.

En daartoe herinneren wij den lezer de navolgende opgaven van VAN DE VELDE en POOLMAN, in de bedoelde verklaringen voorkomende; dat, namelijk VAN SPEIJK tegen den Belgischen officier heeft gezegd: *Wacht een oogenblik, ik ga mijne papieren halen;* — voorts, dat dezelfde Officier aan VAN

Digitized by Google

SPEIJK heeft toegevoegd: *dat wij niets konden doen, voor hij de bevelen van den Generaal had ontvangen;* — wijders, *dat het volk op den wal schreeuwde, dat men de vlag moest weghalen;* (1) — en eindelijk, dat de Kommandant der boot altijd verklaard heeft, *dat hij eer de boot zou laten springen, dan zich overgeven.* — Wij hebben deze woorden hiervoren getoest en doen zien, dat dezelve niet anders, dan ten nadeele der *Belgen* konden worden uitgelegd.

Wat voorts betreft de bijvoegselen, die de Redacteurs dier bladen zich veroorloofd hebben te maken, en het wel zouden willen doen voorkomen, als of dezelve al mede door de genoemde schepelingen waren opgegeven, — daar er niets van die *bijvoegselen* in de *verklaringen* zelve gevonden wordt, zoo achten wij ons ongehouden, ons daarmede in te laten, hoe veel stof wij anders daartoe ook bezitten. De gewoonte dezer Schrijvers in het opdisschen van de logenachtigste verhalen, ter staving hunner onwaarachtige berigten, is wereldkundig, en blijkt, ten overvloede, uit het door ons ten dezen ter nedergestelde. Wij meenen dus genoeg te

(1) Indien POOLMAN (zoo als in laatstgemelde verklaring wordt opgegeven) in waarheid had gezegd, *dat een man van de equipagie de vlag liet zakken*, dan zoude zulks wel in zijne verklaring van den 5en Februarij zijn opgenomen; deze daadzaak toch was van te veel aanbelang. Maar ook dan nog zoude deze verklaring niets afdoen, vermits zij de getuigenis van slechts *één'* persoon bevat, tegen die van *zoovele* anderen.

Digitized by Google

hebben aangevoerd, om van dit onderwerp te kunnen afstappen.

XXIV *Bl. 97.*

« *Aan boord van Zijner Majesteits Kanon-*
« *neerboot N°.* 6.
« *Vlaamsch Hoofd*, 5 *Februarij* 1831.

« Hebbe de eer uwe Excellentie ter kennisse te
« brengen, dat ik noodig heb geoordeeld om open-
« lijk alle mogelijke hulde aan den bewonderens-
« waardigen dood van den braven Luitenant, 2 kl.,
« VAN SPEIJK toe te zwaaijen, op heden over de
« gansche flotille de vlaggen en wimpels ter halver
« stok te laten waaijen, en een half uur voor zons-
« ondergang mijne tevredenheid aan het gansche
« Eskader bij het houden van parade, met eene
« gepaste aanspraak betuigd hebbende, heb ik zulks
« laten bevestigen door het driemaal op en neder
« halen der vlag en een even zoo vele keeren
« joelen van: *Leve de Koning!* hetwelk geschied-
« de onder de oogen eener talrijke menigte der
« vijandelijke troepen en stedelingen, op de kade
« verzameld.

« Tevens kan ik niet afzijn Uwe Excellentie te
« vermelden, dat ik in die teekenen van uiterlijke
« rouw ben gevolgd door eenige in de Bassin lig-

Digitized by Google

« gende neutrale vaartuigen, die daardoor trachtten
« te bewijzen den eerbied, waarvan zij voor die
« hooge daad van zelfopoffering doordrongen
« waren.

« Het is mij al verder eene aangename taak,
« Uwe Excellentie het menschlievend gedrag van
« den Heer ELLERMAN, Hanoveraansch konsul te
« *Antwerpen*, bekend te maken, welke aan de on-
« gelukkige gekwetste schepelingen, die zoo won-
« derdadig behouden zijn, alle hulp en bijstand
« verleende, Zijn Edeles missives hieromtrent aan
« Uwe Excellentie overleggende.

« Hiermede mij met respect noemende:

« *De Kapitein-Luitenant Kommandant,*

« KOOPMAN.

De twee Missives, van welke in opgemelden brief wordt gewag gemaakt, luiden als volgt:

« MON CHER MONSIEUR!

« Je m'empresse de vous faire connaître que les
« blessés du Bombardier N°. 2, dont j'ai vu 3 très
« dangereusement blessés, sont bien soignés dans
« notre Hôpital civil, ainsi que le Pilote VAN DER
« VELDE et le voilier POELMAN (JAN), que j'ai pris
« toute suite sous ma protection personelle et l'ai
« conduit moi-même en voiture dans l'hôpital sus-
« dit, quoique ni l'un ni l'autre se trouve blessé,
« mais avec la détermination de les sauver de la
« populace enragée.

Digitized by Google

« Le Général VAN DER SMISSEN a fait tout en son « devoir de donner protection aux malheureux, et « j'en prenderai soin moi-même pour ceux qui « sont sauvés.

« Agréez mes salutations les plus respectueuses.

« 5 Février 1831. « A. ELLERMAN."

« MONSIEUR LE COLONEL!

« Je sors de l'hôpital militaire, ou j'ai trouvé « C. OELSHOVEN de *Rotterdam*, la jambe amputée.

« S. BECKER de *Rotterdam* les deux jambes cassées « et pas en état d'être soumis à l'emputation.

« JOHAN CHERIS PIEPER d'*Osnabruck* blessé à la « jambe, mais pas fortement.

« Ils sont tous bien traités.

« ROELEMAKERS d'*Amsterdam*, que j'ai trouvé très « dangereusement blessé ce matin, est mort depuis « dans l'hôpital militaire.

« Agréez mes salutations."

« 5 Février. « A. ELLERMAN.

« Je crois qu'il y a encore un de l'équipage sau- « vé, se portant bien."

Digitized by Google

XXV. *Bl. 99.*

« *Dagorder voor het mobiele Leger.*

« WAPENBROEDERS !

« Een held is onder ons den dood der helden « gestorven, hij verkoos denzelven boven schande « en mishandeling van het wreed en laag gemeen « van het trouwelooze *Antwerpen.*

« De kanonneerboot N°. 2 voor de stad liggende, « geraakte den 5en dezer, door eene stormvlaag op « lager wal, aan de zijde der stad; terstond tracht- « te eene bende van het Antwerpsche graauw zich « van de boot meester te maken; het scheepsvolk « moest voor de overmagt zwichten, zij haalden *de* « *Nederlandsche Vlag*, die sedert eeuwen onbe- « vlekte vlag, ter neder, en vertrapten die onder « de voeten. Dit lijdt de brave Bevelhebber van « het schip niet; hij vloekt de ontrouw der Ant- « werpenaren, die den wapenstilstand breken, en, « met eene onverschrokken hand, steekt hij het bus- « kruid in brand, en schip en vriend en vijand, « alles springt in de lucht.

« Ik behoef niet, Krijgslieden! u het edele zulk « eener daad te schetsen, gij allen gevoelt dezelve « genoegzaam; den naam van dezen Held wil ik « u alleen nog zeggen, ten einde hem onuitwisch-

Digitized by Google

« baar in uw geheugen te prenten; het was de « brave VAN SPEIJK, Luitenant ter zee der 2do klas- « se, een jeugdig krijgsman, nog maar 29 jaren oud, « en onlangs eerst door Z. M. met het Eerekruis « begiftigd.

« Laat ons ter eere van zijnen leeuwenmoed en « ten blijke onzer deelneming in zijn verlies en « hoogachting zijner daad, den rouw over hem « aannemen. Van den 14en af zal het geheele Le- « ger, gedurende drie dagen, over den braven « Luitenant J. C. J. VAN SPEIJK den rouw dragen, « en zal ieder dezer dagen, ééns op het appel, de- « ze dagorder worden voorgelezen.

« Hoofdkwartier Vught, den 11en Februarij 1831.

« *De Luitenant-Generaal, Opperbe-*
« *velhebber van het Mobiele Leger,*

« VAN GEEN.

XXVI. *Bl. 99.*

« DAGORDER.

« *Dappere verdedigers van Koning en Va-*
« *derland!*

« Nog is de echte landaard onverbasterd be- « waard gebleven; het geslacht der GLAESSENS en « DE RUITERS herleeft in de heldenteelt, die thans

Digitized by Google

« voor de regten van *Oud-Nederland* in 't wapen
« staat.

« De rouwmare zal tot u gekomen zijn; de Lui-
« tenant ter zee der 2de klasse VAN SPEIJK heeft voor
« het afvallig *Antwerpen* de eer van onze heilige
« onbesmette vlag luisterrijk gewroken op eene ver-
« achtelijke muiterbende, die zich vermat, daar-
« aan de schendige hand te leggen; de edele VAN
« SPEIJK, op wiens borst niet zonder grond te le-
« zen was: *Voor moed, beleid en trouw*, heeft den
« brand in het buskruid geworpen en is met vriend
« en vijand, zegepralend in de lucht gevlogen! Het
« geheele Vaderland, maar vooral het dapper le-
« ger, moet den dood diens edelen met waardig-
« heid betreuren. Dat elk krijgsman daarin een
« spoorslag vinde tot grootmoedige prijsgeving van
« bloed en leven voor *Vaderland en Oranje!*

« Van en met den 14en tot en met den 16en Fe-
« bruarij, zal het geheele mobile leger, ingevolge
« order van Z. Exc. den Luitenant-Generaal VAN
« GEEN, den rouw aannemen, en zoo ook de troe-
« pen onder mijne bevelen, over het verlies van
« van een' held, die ons terug plaatst in de dagen
« van ons voorgeslacht, en wiens naam onsterfelijk
« zal zijn, als de eer van *Nederland*.

« *De Generaal-Majoor, Opper-Komman-*
« *dant der vesting* Breda.

« WILDEMAN."

Digitized by Google

XXVII. *Bl.* 300.

« *Tête de Flandre*, 9 *Février* 1831.

« MONSIEUR LE GÉNÉRAL!

« A l'instant je viens d'appercevoir dans le *Journal* « *d'Anvers* d'aujourd'hui l'article suivant: « Une « « partie du corps du commandant VAN SPEIJK a été « « trouvée, sa croix de l'ordre GUILLAUME a été re- » « mise au Général VAN DER SMISSEN."

« Je m'empresse de vous en demander la restitu- « tion. Les Belges sans doute n'insulterent pas les « restes du cadavre de l'immortel Héros!

« Général, vos sentimens généreux me sont trop « connus pour douter un moment, que vous n'accé- « derez pas immédiatement à la juste réclame qui « m'est dictée par le double lien de mon devoir et « de ma vénération pour la mémoire du courageux « VAN SPEIJK.

« *Le Commandant des Forces na-* « *vales devant* Anvers,

« KOOPMAN.

« *A Monsieur le Général* « *Baron* VAN DER SMISSEN, « *Commandant Militaire de* « *la Province d'*Anvers."

Digitized by Google

XXVIII. *Bl. 103.*

« *Tête de Flandre*, *le* 10 *Février* 1831,

« N'ayant pas encore reçu de reponse à la lettre,
« envoyée par moi à Mr. le Général VAN DER SMÍS-
« SEN, je sens la nécessité de m'adresser à vous,
« afin de réclamer les restes précieux de l'immortel
« VAN SPEIJK, quoique j'en ai déjà fait mention, je le
« répète: Les Belges n'insulterent pas le cadavre
« d'un Héros.

« Mon honneur, mon devoir, mes sentimens
« me forcent à faire cette demande, à la quelle un
« homme d'honneur accédera sans doute, ainsi Mon-
« sieur le Général, ayez la bonté de me le faire re-
« mettre le plutôt possible.

« *Le Commandant des Forces na-*
« *vales devant* Anvers,

« KOOPMAN.

« *A Monsieur le*
« *Général* NYPELS."

Digitized by Google

XXIX. *Bl. 104.*

« *Aan boord van Z. M. Kanonneerboot* N°. 6.
« *Vlaamsch-Hoofd*, 13 *Februarij* 1831.

« Ter beantwoording Uwer Excellentie aanschrij-
« ving van den 10 dezer L^a. B, N°. 43, heb ik
« de eer onmiddellijk te berigten, dat uit het *Jour-*
« *nal d'Anvers* van den 9^en dezer gebleken is, dat
« het bovengedeelte van het ligchaam van den *on-*
« *sterfelijken* VAN SPEIJK gevonden is, en ingevolge
« zijdelingsche berigten bij mij ingekomen, dat het-
« zelve in het Hospitaal is bijgezet geworden.

« Dadelijk heb ik, blijkens de hiernevens gaande
« Missives, tot terugvordering mij eerst tot den
« Generaal VAN DER SMISSEN en daarna aan den Ge-
« neraal NIJPELS (1) gewend, en zal zulks nog heden
« aan het Burgerlijk Bestuur doen, geenszins twij-
« felende, of aan deze zoo regtmatige opeisching
« zal worden voldaan, daar de vijandelijke kom-
« mandant niet laaghartig genoeg zal kunnen zijn,
« om datgene te weigeren, hetwelk zoo zeer tegen-
« strijdig met alle menschelijk eergevoel zoude
« wezen.

« Bij de ontvangst dier onschatbare overblijf-
« sels, zal ik dezelve in eene kist met lood verzor-
« gen, waartoe alles reeds in gereedheid is, en

(1) Zie hiervoor Bijlage XXVII en XXVIII.

Digitized by Google

« onmiddellijk onder goed geleide over *'s Gravenhage* naar *Amsterdam* verzenden.

« Ik heb de eer te zijn:

« *De Kapitein-Luitenant Kommandant*,

« KOOPMAN.

« Aan Zijne Excellentie
« den Directeur-Generaal
« voor de Marine."

XXX. *Bl. 104.*

« *Vlaamsch Hoofd*, *den* 13 *Februarij* 1831.

« MIJNHEER DE PRESIDENT!

« Onder toezending der brieven in datis 9 en « 10 dezer aan de Generaals VAN DER SMISSEN en « NIJPELS geschreven, waarop tot nog toe door mij « geen antwoord is bekomen, gevoel ik de verplig- « ting, mij mede aan de Kamer van Koophandel « te moeten rigten, tot het verkrijgen der overblijf- « sels van den onvergetelijken Luitenant VAN SPEIJK, « vermeenende gedurende mijn kommandement al- « hier, al datgene te hebben toegebragt, wat ge- « noegen konde verschaffen aan die Kamer, in zoo « verre zulks met mijnen pligt was overeen te bren- « gen, niet twijfelende, of ook thans zullen de Hee-

Digitized by Google

« ren Leden wel hunne pogingen in het werk wil-
« len stellen, om de voldoening van dat regtmatig
« verlangen te bevorderen.

« Het waren alleen *die dierbare overblijfselen*,
« welke mij hebben kunnen bewegen eene vraag
« te doen aan den Generaal NIJPELS, vertrouwende,
« dat een man van eer zulks onmogelijk konde
« weigeren; het verloren gaan van dien brief
« kan dus de eenige oorzaak zijn, of anders zal
« ieder weldenkend mensch beseffen, wat van eenen
« dergelijken Chef moet worden gedacht.

« Ontvang, mijnheer de President, de verzekering
« mijner hoogachting.

« *De Kommandant van Zijner Majes-*
« *teits Zeemagt voor* Antwerpen,

« KOOPMAN.

« Aan de Kamer van Koop-
« handel te *Antwerpen*."

XXXI. *Bl. 102.*

« *Aan boord van Z. M. Kanonneerboot N°.* 6,
« *Vlaamsch Hoofd* 16 *Februarij* 1831.

« Bij mijne missive d. d. 13 dezer n°. 405 had ik
« de eer, Uwe Excellentie te berigten, de door mij
« aangewende pogingen, om het aan de vernieling

Digitized by Google

« ontkomene gedeelte des ligchaams van den ede-
« len VAN SPELIJK uit de handen des vijands te be-
« komen. Dezelve zijn echter bij de beide vijande-
« lijke Generaals met geen gelukkig gevolg be-
« kroond geworden, hebbende ik zelfs geen ant-
« woord op mijne beide aan hen gerigte brieven
« bekomen.

« Thans ben ik echter, door tusschenkomst van
« eenige weldenkende ingezetenen der stad *Ant-*
« *werpen*, hierin geslaagd, en tot mijn innig ge-
« noegen is mij op gisteren dat *onwaardeerbaar*
« *overblijfsel eens braven* uit de stad toegekomen.

« Ik heb den Luitenant, 2e klasse, J. BLOK de Com-
« missie opgedragen, van zich met hetzelve naar
« *Rotterdam* te begeven, aldaar aan den Vice-Ad-
« miraal, Kommandant en Directeur der Marine
« een binnenjagt te verzoeken, om zich naar *'s Gra-*
« *venhage* tot Uwe Excellentie te vervoegen, en
« alsdan uit mijnen naam Uw Excellenties appro-
« batie te verzoeken, dat hij Luitenant ter zee, 2e
« klasse, zich met dit *gedenkstuk van Hollandsche*
« *trouw* aan Vorst en Vaderland, naar *Amsterdam*,
« de geboorteplaats van den jongen *Held*, moge
« begeven, ten einde hetzelve aldaar, in het Bur-
« ger-Weeshuis, aan de stedelijke Regering te kun-
« nen overhandigen. Met welken maatregel ik mij
« vleije, aan Uw Excellenties geëerde intentie te
« hebben beantwoord, en Uw Excellenties goed-
« keuring te zullen wegdragen.

« Mij zelven reeds als burger en vereerer der
« deugd van den Afgestorvenen verbonden hebben-

Digitized by Google

« de tot eene bijdrage voor de vervaardiging van
« een Nationaal Gedenkstuk te zijner eere, neem
« ik de vrijheid Uwe Excellentie ter kennisse te
« brengen, dat ik, om tot den gewenschten uitslag
« te geraken, voor onkosten in het Hospitaal te
« *Antwerpen*; en aan de personen, welke het ge-
« deelte van deszelfs lijk voorloopig met brande-
« wijn voor bederf bewaard en in stilte uit de stad
« herwaarts gebragt hebben, eene som van vijftig
« Gulden heb moeten betalen, welke geringe kos-
« ten ik vermeend heb, dat bij het belang der
« zaak in geene aanmerking zouden komen.

« Waarmede ik de eer heb mij te noemen

« *De Kapitein-Luitenant-Kommandant*,

« KOOPMAN.

« Aan Zijne Excellentie den
« Directeur Generaal voor
« de Marine."

XXXII. *Bl. 104.*

« *Aan boord van Z. M. Kanonneerboot* № 6,
« *Vlaamsch-Hoofd* 20 *Februarij* 1831.

« Ik haast mij Uwe Excellentie te rapporteren,
« ten gevolge van Uwer Excellenties aanschrijving van

Digitized by Google

« den 18 dezer, L. B, N°. 52, dat op den 13 be-
« vorens geen antwoord van de beide Generaals
« VAN DER SMISSEN en NIJPELS gekregen hebbende,
« ik noodig heb geacht, aan den President der
« Kamer van Koophandel eene missive (waarvan
« hiernevens een afschrift overlegge) toe te zen-
« den.

« De President heeft daarop met verscheiden Le-
« den dier Kamer, volgens bij mij ingekomen berig-
« ten, onophoudelijke moeite aangewend, om het
« militair Bestuur van *Antwerpen* over te halen tot
« het uitleveren van het gevonden gedeelte des lig-
« chaams van den Luitenant VAN SPEIJK; waarop
« dan ook op herhaald verzoek eindelijk verlof is
« verleend aan dezelve Heeren, om het voormelde
« gedeelte, dat reeds in het hospitaal te *Antwer-*
« *pen* in brandewijn was gezet, in stilte (willen-
« de de Regering, zoo het scheen, zich daarmede
« niet inlaten) naar mij over te laten brengen, het-
« welk ook door eene door de Kamer daartoe uit
« haar midden benoemde commissie is geschied.

« Ik heb mij daarop, verzeld van den Luitenant
« BLOK, met het mij overhandigde kistje naar de
« Citadel begeven, waar hetzelve, in presentie des
« Luitenants, 2e klasse, BLOK is opengemaakt, ten
« einde zoo veel mogelijk voorzorg, om het voor
« bederf te bewaren, aan te wenden, door de eerste
« officieren van Gezondheid aldaar.

« De kraag en het overige van den bij het gedeelte
« van zijn lijk gevondenen kleine montering rok en
« het lintje der decoratie aan dien rok verbonden,

Digitized by Google

« hetwelk zelfs door eenen der Officieren is er-
« kend, als door hem aan den overledene weinige
« dagen voor zijnen dood gegeven (welk lint ik
« voor mij, als een aandenken aan den braven,
« wenschte te bewaren); alles te zamen genomen,
« werd er geene twijfel aan de echtheid der zaak
« meer overgelaten, waarvan ik Uwe Excellentie
« ook betuige volkomen verzekerd te zijn; zijnde
« nog daarenboven door den Chirurgijn-Majoor
« CROISSANT, welke particulier met de familie van
« den braven VAN SPEIJK bekend was, eenig weinig
« haar van den hals toegezonden aan dezelve.

« De op de Citadel opgemaakte verklaring aan
« Uwe Excellentie in originali toezendende, moet
« ik Uwe Excellentie nog aangaande de daarin
« vermelde kleedingstukken of wel derzelver frag-
« menten bekendmaken, dat dezelven onder de
« Officieren, zoo wel op de Citadel, als op de flo-
« tille, op algemeen verzoek, zijn verdeeld gewor-
« den.

« *De Kapitein-Luitenant-Kommandant*,

« KOOPMAN.

« Aan Zijne Excellentie den
« Directeur Generaal voor
« de Marine."

Digitized by Google

XXXIII. *Bl.* 307.

« ORDER.

« Ter voldoening aan de resolutie van Zijne Ex-
« cellentie den Directeur-Generaal voor de Marine
« d. d. 10 dezer La. B, N°. 43, is het, na vele
« aangewende pogingen, eindelijk gelukt, om uit
« 's vijands magt het gevonden *bovenlijf* van wij-
« len den *onverschrokken Held* VAN SPEIJK te ver-
« krijgen.

« Na dit zoo kostbaar pand, in zoo verre de ge-
« legenheid alhier zulks toeliet, behoorlijk in spi-
« ritus te hebben gekist, wordt bij deze de Lui-
« tenant ter zee, 2e klasse, J. BLOK gelast, deze kist
« per postschuitje over te voeren naar *Rotterdam*,
« zich aldaar bij den Vice-Admiraal Kommandant
« en Directeur der Marine aan te melden, en te
« verzoeken met een binnenjagt, benevens een On-
« derofficier en 6 Mariniers ter zijner geleide, naar
« *'s Gravenhage* te vertrekken, ten einde onder na-
« dere approbatie van Zijne Excellentie den Di-
« recteur-Generaal voor de Marine, verder zich
« daarmede naar *Amsterdam* te kunnen begeven, en
« dezelve aldaar aan Burgemeester en Wethouders
« dier stad over te leveren, en tevens aan den Schout
« bij Nacht, Kommandant en Directeur der Marine

Digitized by Google

« aldaar kennis van deszelfs arrivement te geven.
« Waarna hij Luitenant ter Zee J. BLOK gehouden
« is, zoo spoedig zulks eenigzins mogelijk zal zijn,
« over land tot *Bergen op Zoom* en verder met
« het postschuitje herwaarts terug te keeren; zul-
« lende hij echter op deze terugreis te *'s Graven-*
« *hage* bij zijne Koninklijke Hoogheid Prins FREDE-
« RIK *der Nederlanden*, Admiraal en Kolonel-Ge-
« neraal en Zijne Excellentie den Directeur-Generaal
« voor de Marine, naar bevelen voor Zijne Excel-
« lentie den Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ en
« voor den Ondergeteekende moeten vernemen.

« *Aan boord van Z. M. Kanonneerboot* N°. 6.
« *Vlaamsch Hoofd*, 16 Februarij 1831.

« *De Kapitein-Luitenant ter Zee,*
« *kommanderende Zijner Ma-*
« *jesteits Zeemagt voor* Ant-
« werpen,

« KOOPMAN.

« Aan
« den Luit., 2e klasse, J. BLOK."

Digitized by Google

XXXIV. *Bl. 114.*

« *Verslag aan de Provinciale Commis-*
« *sie van Geneeskundig Onderzoek en*
« *Toevoorzigt, betrekkelijk het tegen*
« *bederf bewaren en balsemen van de*
« *overblijfselen des Luitenants ter Zee*
« J. C. J. VAN SPEIJK.

« Reeds vroeger aan de Provinciale Commissie
« van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt,
« waarvan ik de eer heb het voorzitterschap te be-
« kleeden, mondeling berigt hebbende gegeven, dat
« mij, in gezegde qualiteit, door den Heer Direc-
« teur en Kommandant der Marine in het Departe-
« ment van de Zuiderzee, op den 21en Februarij l.l.
« het vereerend aanzoek gedaan was, om wel te
« willen surveilleren de operatie van het tegen
« bederf bewaren van dat gedeelte van het lijk van
« wijlen den beroemden Luitenant ter Zee VAN
« SPEIJK, hetwelk nog behouden was gebleven,
« hield ik mij voor, na den afloop van de bewer-
« king, die daartoe strekken moest, een omstandig
« verslag van het in dezen verrigte aan Uwe Verga-
« dering over te leggen.

« Daartoe diene dan in de eerste plaats een af-
« schrift van het Proces-Verbaal eener lijkschou-
« wing aan 's Rijks Werf der Marine te *Amster-*

Digitized by Google

« *dam*, op den een en twintigsten Februarij l.l., « door den Chirurgijn van 's Rijks Werf R. R. NAUTA « en mij opgemaakt, en sub. Litt. A. hier nevens « gevoegd.

« Korten tijd, na dat gezegd Proces-Verbaal bij het « Gouvernement was ingediend, behaagde het den « Koning, om den Directeur en Kommandant der « Marine te kennen te geven Hoogstdeszelfs verlangen, « dat de overblijfselen van het ligchaam van den Lui- « tenant ter zee VAN SPEIJK, werden ingebalsemd, en « daarna in eene looden kist gesloten, voorloopig in de « Oosterkerk te *Amsterdam* werden bijgezet, zonder « dat daarbij eenige de minste omstandigheid plaats « heeft, anders dan volstrekt noodzakelijk is, als « zullende dienaangaande alles moeten gereserveerd « blijven, totdat door Zijne Majesteit omtrent de « plegtige begrafenis nadere bepalingen zullen zijn « gemaakt.

« De Directeur en Kommandant der Marine mij « bij missive van 26 Februarij l.l. kennis gevende « van 's Konings verlangen, voegde daarbij het « verzoek, dat ik den Chirurgijn van 's Rijks Werf « der Marine wel met mijne voorlichting betrekke- « lijk deze balseming zoude willen dienen.

« Over de wijze van behandeling met dien Heel- « meester zijnde overeengekomen, werd, op den « Negenden Maart 1831, des namiddags te twee « uren, het ligchamelijk overblijfsel van den Luite- « nant VAN SPEIJK uit het geestrijk vocht, waarin « het tot nu toe tegen bederf was bewaard, over- « gebragt in eene tobbe, gevuld met dertig kannen

Digitized by Google

« water, in welk water vijf oncen gepoederd zee-
« zoutzurekwik of zoogenaamd bijtend sublimaat
« gedeeltelijk opgelost, gedeeltelijk in neteldoeksche
« zakjes ter verdere oplossing gehangen werden.

« Het deksel van die tobbe werd vervolgens ge-
« sloten en verzegeld.

» Na verloop van ettelijke dagen, en wel op den
« zeventienden Maart, vond men het lijkdeel volko-
« men onbedorven en niet veranderd van kleur;
« het had echter meerdere vastheid verkregen. Al
« het bijtend sublimaat was opgelost.

« Er werd nu vijf en twintig lood gepoederd
« sublimaat, verdeeld in vijf neteldoeksche lapjes,
« bijgevoegd; de tobbe wederom met het deksel
« gesloten en verzegeld.

« Na veertien dagen den toestel op nieuw on-
« derzoekende, vonden wij alles in goeden staat.
« Het vocht helder, het lijkdeel onveranderd, met
« deze uitzondering alleen, dat het nog vaster en
« harder, dan de vorige reis was geworden.

« Het zeezoutzure kwik was opgelost en uit de
« neteldoeksche beursjes verdwenen.

« Er werd nu wederom vijf en twintig lood
« van hetzelfde poeder, verdeeld in vijf zakjes, in
« het vocht gehangen, het deksel op de tobbe ge-
« sloten en verzegeld.

« Kort daarna geviel het, dat Zijne Majesteit de
« Koning, *Amsterdam* met een bezoek vereerende,
« Hoogstdeszelfs begeerte te kennen gaf, om de
« overblijfselen van den Luitenant VAN SPEIJK in
« oogenschouw te nemen; waarvan ik, op last van

Digitized by Google

« Heer Directeur en Kommandant der Marine, door « den Luitenant ter zee, J. H. FISSCHER, op den « 11en April l.l. schriftelijke kennis kreeg, met ver- « zoek, om den 12en April daaraanvolgende, des « ochtends te half elf uren, aan 's Rijks Werf te ko- « men, en aan Zijne Majesteit de begeerde gelegen- « heid te verschaffen.

« Aan dat verlangen is voldaan; hebbende Zijne « Majesteit, vergezeld van den Prins van Oranje en « Hooge Beambten, met de meeste belangstelling « het lijkdeel bezigtigd, en zich van alle bijzonder- « heden, die deze schrikkelijke verwoesting veroor- « zaakt konden hebben, door mij laten onderrigten.

« Het lijkdeel van den voorzegden VAN SPEIJK « vervolgens in het vocht terug gebragt zijnde, is « de tobbe wederom gesloten en verzegeld, tot dat « op den vijftienden April l.l. op nieuw onder- « zocht zijnde, in hoe verre het bijtende sublimaat « was opgelost, bevonden werd, dat het laatste « bijvoegsel in het vocht niet geheel was opgeno- « men, en men het alzoo daarvoor scheen te mo- « gen houden, dat het lijkdeel, hetwelk voortdu- « rend was blijven verharden, voor het verder « overnemen van dit kwikbereidsel onvatbaar was « geworden.

« De Chirurgijn der Marine inmiddels door eene « hevige ziekte zijnde aangetast geworden, heb ik « mij met de verdere zorg over het balsemen van « dit lijkdeel belast, en ter mijner hulpe genomen « den Heelmeester J. J. F. LA CAVE.

« Onze eerste zorg bestond hierbij in het ophan-

Digitized by Google

« gen en droogen van het alzoo doortrokken lijk-
« deel, vervolgens in hetzelve te laten doordringen
« van terpentijngeest, waarbij later zwarte perubal-
« sem en kaneelolie gevoegd werden; welk een en
« ander ten gevolge gehad heeft, dat ik op den
« 10en Junij l.l. aan den Directeur en Komman-
« dant der Marine konde te kennen geven, dat de
« bedoelde overblijfselen in eenen staat van beder-
« veloosheid gebragt waren, die hen geschikt maak-
« te, om in eene looden kist gesloten en voorloo-
« pig in de Oosterkerk te *Amsterdam* bijgezet te
« worden.

« Dit insluiten in eene looden kist heeft dien
« ten gevolge plaats gehad op den 17en Junij l.l.
« waarvan Proces-verbaal is opgemaakt en aan den
« Heer Directeur en Kommandant der Marine inge-
« zonden bij missive van 12 Julij l.l.

« Bij deze handeling de zorg voor het tegen be-
« derf bewaren en balsemen van de overblijfselen
« des dapperen jongmans voor mij geëindigd zijn-
« de, is die over het bijzetten van dezelve in de
« Oosterkerk te *Amsterdam* verbleven aan welgemel-
« den Heer Directeur en Kommandant der Marine.

« Aldus gerapporteerd aan de Provinciale Com-
« missie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoor-
« zigt in Noord-Holland, residerende te Amster-
« dam, op den eersten Augustus des jaars 1831,
« door haren Voorzitter

G. VROLIK."

Digitized by Google

XXXV. *Bl. 423.*

« *'s Gravenhage*, 9 *Februarij* 1831.

« De hoogst edelmoedige zelfopoffering van den « Luitenant ter Zee der tweede klasse J. C. J. VAN « SPEIJK, bij gelegenheid van het gebeurde op den « 5 dezer voor *Antwerpen* met de kanonneerboot « N°. 2, behoort onder die heldendaden, waarvan « door de zorg der Regering de duurzame herinnering « der nakomelingschap behoort verzekerd te worden.

« Zijne Majesteit verlangt daarom met eenigen « spoed het gevoelen van U Hoog Edel Gestrenge « te vernemen nopens de meest doelmatige wijze, « op welke dat oogmerk zoude kunnen worden be- « reikt; terwijl het Hoogstdenzelven almede aange- « naam zijn zal, hetzij bij gelegenheid van uw ter « zake voorschreven uit te brengen rapport, hetzij « afzonderlijk, ook de mededeeling van uwe con- « sideratiën te ontvangen omtrent den voet, waarop « Zijne Majesteit bovendien Hoogstdeszelfs bijzon- « dere belangstelling zoude kunnen doen blijken « aan de naastbestaanden van den voornoemden « Officier, en van de deks Officieren en manschap- « pen, welke, even als hij, het slagtoffer gewor- « den zijn van deze schitterende daad van Vader-

Digitized by Google

« landsliefde en van waren heldenmoed, alles in
« verhouding tot den stand en de middelen dier
« naastbestaanden.

« Ik heb de eer mij door de mededeeling van dat
« verlangen bij dezen van Zijner Majesteits bevelen
« te kwijten.

« *De Secretaris van Staat*,
« J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

« Aan den Heer Direc-
« teur-Generaal voor de
« Marine."

XXXVI. *Bl 125.*

« *Wij* WILLEM, *bij de Gratie Gods*, *Koning*
« *der* Nederlanden, *Prins van* Oranje-Nas-
« sau, *Groot-Hertog van* Luxemburg, *enz.*,
« *enz.*, *enz.*,

« Op de voordragt van onzen Admiraal en Ko-
« lonel-Generaal van heden, Litt. B. N°. 63.

« Willende, behoudens onze nadere bepalingen,
« tot het oprigten of daarstellen van een blijvend
« gedenkteeken, ter nagedachtenis van de helden-
« daad en de hoogst edelmoedige zelf-opoffering van
« den Luitenant ter zee, 2e klasse, J. C. J. VAN SPEIJK,
« door zich met de onder zijn bevel zijnde kanon-

Digitized by Google

« neerboot N°. 2, op den 5 dezer voor *Antwerpen*,
« liever in de lucht te laten springen, dan te gedoo-
« gen, dat onze vlag eene vernedering onderging,
« reeds voorloopig zijnen naam aan de vergetelheid
« ontrekken.

« Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen,
« dat van nu voortaan bij de Nederlandsche Zee-
« magt altijd een der schepen of vaartuigen van
« Oorlog den naam zal voeren van *van Speijk*;
« zullende al aanstonds de tegenwoordig te *Amster-*
« *dam* in aanbouw zijnde korvet *Argo* herdoopt en
« aan dezelve den naam van *van Speijk* gegeven
« worden.

« Afschrift dezer zal worden gezonden aan het
» Departement van Marine ter uitvoering.

« *'s Gravenhage, den* 11 *Februarij* 1831.

(*Get.*) « WILLEM.

« Van wege den Koning,

(*Get.*) « J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

« Accordeert met deszelfs origineel:

« *De Griffier ter Staats Secretarij*,

(*Get.*) « L. H. ELIAS SCHOVEL."

Digitized by Google

XXXVII. *Bl. 425.*

Departement van Marine.

La. B. No. 92.

« *Extract uit de Resolutiën*
« *van den Directeur-Gene-*
« *raal voor de Marine.*

« *'s Gravenhage, den 28 Februarij* 1831.

« *De Directeur-Generaal voor de Marine*,

« Gelet op Zijner Majesteits Besluit van den 11en
« dezer No. 81.

« En tevens in aanmerking nemende, dat er als-
« nog geene plegtige begrafenis van het naar *Am-*
« *sterdam* overgebragt stoffelijke overblijfsel van den
« Luitenant ter zee VAN SPEIJK zal kunnen plaats
« hebben;

« Heeft goedgevonden,
« den Directeur en Kommandant der Marine in het
« Hoofd-Departement van de Zuiderzee, bij alte-
« ratie in zoo verre der Resolutiën van den 14en de-
« zer No. 60 en 62, te magtigen, om reeds nu
« dadelijk, overeenkomstig Zijner Majesteits voor-
« schreven Besluit, de te *Amsterdam* in aanbouw
« zijnde Korvet *Argo* te doen herdoopen en aan
« dezelve den naam van VAN SPEIJK te doen geven.

« Wordende eene teekening van een voor die
« korvet te plaatsen beeld, overeenkomstig de be-

Digitized by Google

« naming, ter goedkeuring, bij dit Departement in-
« gewacht.

« Voor Extract conform:

« *De Secretaris Generaal*,

(*Get.*) « QUARLES VAN UFFORD."

XXXVIII. *Bl. 326.*

Departement van Marine.

Lett. B. No. 43.

« *'s Gravenhage*, 10 *Februarij* 1831.

« Bij brief van den Secretaris van Staat van den « 9en dezer No. 72, is mij Uwer Majesteits verlan- « gen kennelijk gemaakt om mijne gevoelens te « vernemen, nopens de meest doelmatige wijze, « waarop aan de hoogst edelmoedige zelfopoffering « van den Luitenant ter zee, der 2e klasse, J. C. J. VAN « SPEIJK, bij gelegenheid van het gebeurde, op den « 5en dezer voor *Antwerpen*, met de kanonneer- « boot Ne. 2, eene duurzame herinnering voor de « nakomelingschap kan verzekerd worden, terwijl « Uwe Majesteit tevens verlangt eene opgave te « bekomen, op welke wijze hoogstdeszelfs bijzon- « dere belangstelling kan worden te kennen gege- « ven aan de naastbestaanden van den voornoem- « den Officier, en van de deks Officieren en man- « schappen, welke, even als hij, het slagtoffer

Digitized by Google

« geworden zijn van deze schitterende daad van
« Vaderlandsliefde en waren heldenmoed.

« Ter eerbiedige voldoening daaraan vinde ik het
« noodig Uwe Majesteit kortelijk op te geven, al
« hetgene bij dit Departement nopens de dienst en
« geboorte van den braven VAN SPEIJK voor als nog
« bekend is, hetwelk hierin bestaat, dat hij op den
« 14en Februarij 1802 te *Amsterdam* is gedoopt,
« den 15en Februarij 1820 aangesteld tot stuurmans-
« leerling; na eene reis gedaan te hebben, den
« 19e November geplaatst als 4e stuurman; met 1e
« Januarij 1823 benoemd tot Adelborst, 2e klasse;
« 1e Januarij 1824 bevorderd tot Adelborst, 1e klasse;
« 1e Julij 1827 bevorderd tot buitengewoon Luite-
« nant ter zee der 2e klasse en 1e April 1830 tot
« effectief Luitenant ter zee, 2e Klasse. — Worden-
« de verder in de Amsterdamsche Courant van he-
« den gemeld, dat hij op den 25 Februarij 1813,
« als zijne ouders verloren hebbende, in het Bur-
« ger-Weeshuis ter gemelde stad is opgenomen ge-
« weest en verpleegd geworden, tot dat hij in
« Uwer Majesteits Zeedienst is opgenomen.

« Verder heb ik de eer Uwe Majesteit te rappor-
« teeren, dat reeds aan den Kapitein-Luitenant ter
« zee KOOPMAN, Kommandant van Uwer Majesteits Zee-
« magt voor *Antwerpen*, zoo mede aan den gemag-
« tigde van den onvergetelijken VAN SPEIJK, zijnde
« de Solliciteur DANKELMAN te *Amsterdam*, respecti-
« velijk inlichting is gevraagd, zoo wel nopens de
« nog in leven zijnde nabestaanden van dien Offi-
« cier; als ten aanzien van de zich aan boord van

Digitized by Google

« de kanonneerboot N° 2 bevonden hebbende dap-
« peren, ten einde vervolgens ook omtrent derzel-
« ver naastbestaanden nadere informatiën te trachten
« in te winnen; terwijl ook nog heden gemelde
« Kapitein-Luitenant wordt aangeschreven, al het mo-
« gelijke aan te wenden, om iets van het ligchaam van
« den bedoelden Luitenant terug te vinden, ten einde
« hetzelve, alsdan, in eene kist met lood ter plegtige
« begrafenis te doen dienen; komende het mij on-
« der verbetering niet ongeschikt voor, om alsdan,
« het zij te *Vlissingen*, of liever te *Amsterdam*,
« waar hij opgevoed is, de begravenis te doen
« plaats hebben, en zijn graf met eene gedenkzuil
« te vereeren. —

« Zullende ik nader de eer hebben, na het ont-
« vangen van de bedoelde opgaven, hieromtrent
« meer omstandiger voorstellen aan Uwe Majesteit
« aan te bieden.

« *De Directeur-Generaal voor de Marine*,

(*Get.*) « C. J. WOLTERBEEK.

« Aan den Koning."

Digitized by Google

XXXIX. *Bl. 326.*

« *'s Gravenhage*, 13 *Februarij* 1831.

« De Koning zich vereenigende met Uw voorstel « van den 10 dezer Litt. B. N°. 43, voor zoo veel « aangaat de plegtige begravenis casu quo van het « stoffelijk overschot van den Luitenant ter zee van « de tweede klasse J. C. J. VAN SPEIJK, houdt Uw « Hoog Edel Gestrenge voor gemagtigd, om de « noodige schikkingen te beramen, ten einde dit « alsdan te *Amsterdam* zoude kunnen plaats heb- « ben.

« Met betrekking echter tot het oprigten van eene « Gedenkzuil op zijn graf, verlangt Hoogst-dezelve « dat Uw Hoog-Edel Gestrenge in overleg trede « met het Departement van Binnenlandsche zaken, « ten einde dat denkbeeld in verband te brengen « met het doel der inschrijvingen, welke op vele « plaatsen tot dat einde reeds geopend zijn, en, bij « de algemeene zucht om bij te dragen, tot ver- « eeuwiging van het aandenken aan de heldendaad « des overledenen, meer dan toereikende fondsen « beloven.

« Zijne Majesteit zal mitsdien omtrent dit punt « een gezamenlijk nader voorstel te gemoet zien.

Digitized by Google

« Ik heb de eer mij door dezen van 's Konings
« bevelen te kwijten.

« *De Secretaris van Staat*

« J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

« Den Heere Directeur
« Generaal voor de
« Marine."

XL. *Bl. 128.*

« *'s Gravenhage den* 22 *Februarij* 1831.

« Ik heb de eer Uw Hoog Edel Gestr. in antwoord
« op deszelfs missive van den 14 dezer L^a^. B. N^o^.
« 60 en 63, het volgende in overweging te geven.

« De berigten, welke ik ontvangen heb omtrent
« de sommen, waarvoor thans reeds hier ter stede
« en te *Amsterdam* is ingeschreven tot het oprigten
« van een *Monument* ter eere van den braven VAN
« SPEIJK, stellen het buiten twijfel, dat de opbrengst
« dier inschrijving door het geheele land meer dan
« toereikende zal zijn, om het plan ten uitvoer te
« brengen.

« Dit zoo zijnde, komt het mij wenschelijk voor,
« dat de eer der oprigting van het *Monument*, als
« eene nationale onderneming, geheel aan de Natie
« worde gelaten, en dat het denkbeeld om een

Digitized by Google

« *Monument* van Gouvernementswege te doen daar-
« stellen, worde opgegeven, hetgeen te eerder kan
« geschieden, daar Zijne Majesteit bij besluit van
« den 11en dezer bevolen hebbende, dat bij de Ne-
« derlandsche Zeemagt altijd een der schepen of
« vaartuigen van oorlog den naam zal voeren van
« VAN SPEIJK, daardoor reeds een stellig bewijs heeft
« gegeven van Hoogstdeszelfs belangstelling in de
« roemrijke daad van dezen braven Zeeman.

« Intusschen is door gemeld besluit 's Konings
« gezindheid, om een *Monument* van Gouverne-
« mentswege te doen oprigten, reeds bekend ge-
« worden, en het is dus raadzaam, dat de Natie
« ook spoedig kennis krijge van de voor haar eer-
« volle *redenen*, *waarom* Zijne Majesteit van dit
« voornemen heeft afgezien.

« Nadenkende over de beste wijze, waarop dit
« zou kunnen geschieden, is het mij voorgekomen,
« dat te dien einde, op 's Konings last, door mij
« eene circulaire zou kunnen geschreven worden aan
« de Heeren Gouverneurs der Provinciën, waarin de
« bedoelde redenen zouden zijn opgegeven, en de
« Heeren Gouverneurs zouden worden uitgenoodigd,
« om dezelve, onder betuiging van 's Konings ge-
« noegen over de in deze betoonde Vaderlandsliefde
« der Noord-Nederlanders, te brengen ter kennisse
« van de Plaatselijke Besturen of Commissiën, wel-
« ke zich in hunne Provinciën bezig houden met
« het inzamelen van Penningen tot het oprigten
« van een Monument, hun tevens de verzekering
« gevende, dat Zijne Majesteit bereid is, om de

Digitized by Google

« behulpzame hand te bieden, tot het uit den weg
« ruimen der zwarigheden, welke zich bij de uit-
« voering zouden opdoen.

« Op deze wijze zal de onderneming haar karak-
« ter van *Nationale Onderneming* in al deszelfs zui-
« verheid behouden, zelfs indien Zijne Majesteit
« mogt goedvinden, om daartoe persoonlijk en uit
« Hoogstdeszelfs bijzondere fondsen bij te dragen;
« en mogten zich in de uitvoering eenige moeije-
« lijkheden opdoen, het zij over het daarstellen van
« eene Directie en algemeen vereenigingspunt, het
« zij door eenig ander verschil van denkbeelden
« onder de deelnemers, dan zal, na de bedoelde
« verklaring van den Koning, het Gouvernement
« waarschijnlijk ingeroepen worden, om de zwa-
« righeden te helpen opheffen, en om de onderne-
« ming tot een gewenscht einde te leiden.

« Indien Uw Hoog-Edel Gestrenge zich met deze
« mijne denkbeelden kan vereenigen, verzoek ik
« haar, om, ter bespoediging der zaak, het rap-
« port in dezen zin bij Uw Hoog-Edel Gestrenge's
« Departement te willen doen opmaken, of wel
« in het tegenovergesteld geval deze missive te wil-
« len overleggen bij het Rapport, dat door Uw Hoog-
« Edel Gestrenge aan Zijne Majesteit zal worden
« aangeboden.

« *De Staatsraad ad interim belast*
« *met de Directie van het Departe-*
« *ment van Binnenlandsche zaken*,
« VAN DOORN.

« Aan den Heer Directeur Gene-
« raal voor de Marine."

Digitized by Google

XLI. *Bl. 129.*

Amsterdam, 18 Februarij 1831.

« Het met regt zoo veel geruchtmakend man-
« moedig besluit van VAN SPEIJK, kon onze bijzon-
« dere aandacht niet ontslippen. Reeds den 8 Fe-
« bruarij l. l. bepaalden, en den volgenden dag
« adverteerden wij onze bereidvaardigheid tot het
« inzamelen van penningen, zoo wel voor een op
« te rigten Gedenkteeken ter zijner eere, als ter
« verzorging der nagelaten en hulpbehoevende be-
« trekkingen der Equipagie, die in zijn lot deelde.
« De Edel-Achtbare Regering dezer stad had zich
« echter te gelijker tijd voorgesteld, van harentwe-
« ge uitsluitend binnen deze muren een zoodanig
« Gedenkteeken op te rigten, had de goedheid ons
« dit voornemen mede te deelen, en deed ons ter
« volvoering van dit plan de eer aan, twee Leden
« uit ons midden tot de door Haar Ed. Achtbaren
« te dien einde benoemde Commissie uit te noodi-
« gen en te nomineren; ter beantwoording aan
« welk eerbewijs wij ons gaarne met de inzameling
« ook van zoodanige giften zullen blijven belasten,
» als welke niet alleen tot een Nationaal gedenk-
« teeken, maar ook uitsluitend tot dit doel worden

Digitized by Google

« verstrekt, even als wij de zoodanige bijdragen,
« die reeds ontvangen zijn, tot die Commissie zul-
« len overbrengen, wanneer de reeds ingeschreven
« hebbende daartoe hnnne bedoeling zullen kenbaar
« maken, waartoe wij met goedvinden der Edel
« Achtbare Regering bij openlijke annonce hun de-
« cisie zullen afvragen.

« Wij moesten dan, ten einde aan den eenen
« kant de gepaste aanspraak, die de Edel Achtbare
« Regering op het volvoeren van haar voornemen
« had, niet tegen te werken, maar zoo als voeg-
« zaam was te helpen bevorderen, en aan den an-
« deren kant niet ons doel te missen, dadelijk on-
« ze aandacht vestigen op eenig geschikt plan, ter
« oprigting van een zoodanig gedenkteeken buiten
« onze muren, een gedenkteeken niet uit den en-
« gen kring eener stad, en veelmin noch uit eeni-
« ge weinige gegoede ingezetenen in dezelve, maar
« door de geheele natie, door de geheele bevolking
« van ons dierbaar *Oud-Nederland*, door rijk en
« arm zaamgebragt, en als door geheel het Vader-
« land aan den held toegewijd, in één woord een
« Nationaal gedenkstuk.

« Wij maakten ons ten dien einde de verschil-
« lende denkbeelden ten nutte, die ons in ruime
« maten van alle zijden zoo welwillend werden ge-
« suppediteerd, en als eenparig trof *één* derzelven
« onze aandacht: dat namelijk, hetwelk ten doel
« had zoo mogelijk als gedenkteeken te doen strek-
« ken:

« *Een Vuurtoren, bij voorkeur te Egmond op te*

Digitized by Google

« *rigten*, *en met den naam van* JAN VAN SPEIJKS
« TOREN *te bestempelen.*

« De onderscheidene gezigtspunten, waaruit zich
« dit plan boven velen aanbeveelt, behoeven voor-
« zeker Uwe Excellentie niet te worden ontvouwd;
« geen monument gewis zou meer nut aan kunst
« kunnen paren, geen voorzeker zoude den naam
« van VAN SPEIJK bij zijne makkers en opvolgers
« tot bij het verste nageslacht meer op de lippen
« doen zweven, en de nagedachtenis gedurig in
« het hart meer verlevendigen, dan dit.

« Alvorens evenwel onze pogingen daar heen te
« leiden, en aan dit voornemen in algemeene be-
« woordingen publiciteit te geven, nemen wij de
« vrijheid, dit plan aan het verlicht oordeel van
« Uwe Excellentie te submitteren, met verzoek,
« indien hetzelve de goedkeuring van Uwe Excel-
« lentie en van onzen hoogst geërbiedigden Koning
« mogt kunnen wegdragen (de *wijze* van uitvoering
« van dit plan altijd nader met Uwe Excellentie te
« regelen) daarvan wel ten spoedigste te mogen
« worden geïnformeerd, aangezien tot het zoo mo-
« gelijk bereiken van ons doel, het ons allernood-
« zakelijkst voorkomt, dat een ieder met dit voorne-
« men bekend worde, en alzoo daaraan onverwijld
« publiciteit worde gegeven, opdat de offers van
« velen niet afgewend worden, en wij daardoor te
« kort zouden schieten in het bijeen brengen der
« vrij belangrijke som tot volvoering van dit plan
« voorzeker benoodigd.

Digitized by Google

« Wij hebben de eer met bijzondere hoogachting
« te zijn

« *Bestuurders van het Collegie*
« *Zeemans-Hoop*,

« En in derzelver naam :

« G. BUYS, *Secretaris.*

« Aan Zijne Excellentie den
« Heere Directeur Gene-
« raal der Marine."

XLII. *Bl.* 142.

« *Wij* WILLEM, *bij de Gratie Gods*, *Koning*
« *der* Nederlanden, *Prins van* Oranje-Nas-
« sau, *Groot-Hertog van* Luxemburg, *enz.*,
« *enz.*, *enz.*

« Gelet op de maatregelen, welke bereids ook
« van Gouvernementswege, aanvankelijk zijn ge-
« nomen, ten einde de herinnering van de edel-
« moedige zelf-opoffering van den Luitenant ter
« zee der tweede klasse J. C. J. VAN SPEIJK, bij ge-
« legenheid van het gebeurde, op den 5en Februa-
« rij 1831, voor *Antwerpen*, met de Kanonneer-
« boot N°. 2, voor de nakomelingschap verzekerd
« worde.

Digitized by Google

« Willende bovendien onze belangstelling ook in
« het bijzonder doen blijken aan de naastbestaan-
« den van den voornoemden Officier en van de
« verdere schepelingen, die, even als hij, het slagt-
« offer geworden zijn van deze schitterende daad
« van Vaderlandsliefde en van waren heldenmoed.

« Gezien het aan ons dienaangaande, met voor-
« kennis van Onzen Admiraal- en Kolonel-Generaal,
« door den Directeur-Generaal voor de Marine
« uitgebragt rapport van den 26en October l. l.
« Litt. B., / 60.

« Gezien het rapport van Onzen Minister van
« Financiën van den 18en dezer, N°. 6, / 1381. R. U.

« Hebben goedgevonden en verstaan:

« 1°. Aan den Heer J. P. VAN TONDEREN, te *Am-*
« *sterdam* (oud-oom van den Luitenant VAN SPEIJK)
« en bij deszelfs overlijden of erven, te verleenen
« eene toelage van *driehonderd Guldens* 's jaars
« (*f* 300:—) met ingang van den 1en Julij l. l.,
« ten einde te worden aangewend tot verzorging
« en onderhoud van zijnen kleinzoon CHARLES JACOB
« SIGAULT.

« 2°. Aan de, op de nevensgevoegde Lijst ge-
« noemde naastbestaanden van die schepelingen,
« welke bij het springen van de voormelde boot,
« zijn omgekomen, en omtrent wier familiën de
« noodige inlichtingen hebben kunnen worden in-
« gewonnen, toe te leggen zoodanige *jaarlijksche*
« onderstanden of gratificatiën *voor ééns*, als ach-
« ter hunne namen zijn uitgetrokken, zullende de-

Digitized by Google

« ze jaarlijksche onderstanden mede gerekend wor-
« den met den 1en Julij l. l. te zijn ingegaan.

« 3°. Aan den matroos der 2e klasse van den
« meergemelden bodem J. C. PIEPER, thans werk-
« man op 's Rijks werf te *Vlissingen*, uit aanmer-
« king van het verliezen bij de bedoelde omstan-
« digheid, van zijn linkerbeen, en dus naar aan-
« leiding van ons besluit van den 30en Augustus
« 1815, N°. 21, te verleenen een jaarlijksch gage-
« ment van *zes en negentig Guldens* (*f* 96 :—) in
« te gaan met den dag, op welken zijn emplooi
« op een van 's Rijks werven zal komen op te
« houden.

« 4°. Aan den 2en Zeilmaker J. POOLMAN,
« « Matroos der 3e klasse W. F. VAN DER HEYDEN,
« « Marinier der 3e klasse H. F. WIJLER,
& « « Loods M. J. VAN DE VELDE,
} alle behoord hebbende tot de Equipagie van de meergemelde boot,
« doch aan de uitbarsting ontkomen en zich als nog
« tot verdere dienst in staat bevindende, te verlee-
« nen Gratificatiën, wegens het, bij die uitbarsting,
« verliezen hunner plunjes, ter somma respectivelijk:

« van	*Honderd vier en veertig Guldens vijftig cents* . . .	*f* 144. 50.
«	*Vijf en zeventig Guldens zeventig cents*	« 75. 70.
«	*Twee en veertig Guldens vijf en twintig cents*	« 42. 25.
& «	*Honderd Guldens veertig cents*	« 100. 40.

Digitized by Google

« 5°. aan de *vier* evengenoemde personen, als-
« mede aan den sub 3 genoemden Matroos J. C.
« PIEPER, bovendien te verleenen eene toelage, voor
« *ééns*, van *twee* maanden van het bedrag der aan
« hunne respective qualiteiten verbonden soldijen
« (wat den Loods VAN DE VELDE betreft, berekend
« naar de soldij van eenen tweeden Zeilmaker) en
« diensvolgens:

« aan den 2en Zeilmaker POOLMAN ter somma van *vier en veertig Guldens*	*f* 44:—
« « « Matroos PIEPER, ter somma van *zes en twintig Guldens*	« 26:—
« « « Matroos VAN DER HEIJDEN, ter somma van *twee en twintig Guldens*	« 22:—
« « « Marinier WIJLER, ter somma van *achttien Guldens* . .	« 18:—
« « « den Loods VAN DE VELDE, ter somma van *vier en veertig Guldens*	« 44:—

« 6°. aan den Matroos der 3e. klasse L. LA CROIX,
« tijdelijk gedetacheerd geweest op de Kanonneer-
« boot N°. 2, en vervolgens, met achterlating zij-
« ner plunjes, ter zake van verwonding, opge-
« zonden naar het Hospitaal te *Bergen op Zoom*,
« wegens het verloren gaan zijner plunjes, bij ge-
« legenheid van het springen van dien bodem, te
« verleenen eene gratificatie van *twee en vijftig*
« *Guldens negentig cents* . . . . . *f* 52. 90.

Digitized by Google

« 7°. Te bepalen, dat de, bij ons tegenwoordig « besluit, verleende jaarlijksche onderstanden, met « ingang van den eersten Januarij 1832, door de « zorg van Onzen Minister van Financiën, op het « Grootboek der Pensioenen, zullen worden inge- « schreven, en vervolgens voldaan; doch dat de- « zelve, wat het nog loopende jaar betreft, met « en benevens de verdere hier voren vermelde Gra- « tificatiën en toelagen *voor ééns*, zullen worden « aangewezen op den post, welke voor soldijen « uitgetrokken is op de *gewone* Begrooting van het « Departement van Marine over 1831.

« En zullen afschriften dezes worden gezonden « aan den Directeur Generaal voor de Marine, en « aan Onzen Minister van Financiën ter uitvoering; « alsmede aan de Algemeene Rekenkamer, tot in- « formatie en narigt.

« *'s Gravenhage, den* 23 *November* 1831.

(*Get.*) « WILLEM.

« Van wege den Koning,

(*Get.*) « J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

« Accordeert met deszelfs origineel:

« *De Griffier ter Staats-Secretarij*,

(*Get.*) « L. H. ELIAS SCHOVEL."

Digitized by Google

XLIII. *Bl. 145.*

« Zijne Koninklijke Hoogheid de Admiraal en Ko-
« lonel Generaal heeft doelmatig geoordeeld, om
« twee schilderstukken te doen vervaardigen, voor-
« stellende de Kanonneerboot N°. 2, zoo als de-
« zelve was vóór het gebeurde op den 5 Februarij
« 1831, en bij de in de luchtspringing van dezel-
« ve, ten einde deze schilderstukken als een voort-
« durend aandenken van de edelmoedige zelfopoffe-
« ring van den Luitenant VAN SPEIJK aan het Ko-
« ninklijk Instituut voor de Marine te *Medemblik*
« ten geschenke te geven.

« En heeft Hoogstdezelve het vervaardigen dier
« schilderstukken opgedragen aan den Heer P. J.
« SCHOTEL, Onderwijzer in het handteekenen bij
« dat Instituut, welke zich ten dien einde naar
« *Antwerpen* heeft begeven, en op de plaats zelve,
« na het bekomen van de noodige inlichtingen van
« den Kapitein-Luitenant ter zee KOOPMAN en verde-
« re Officieren aldaar, de schetsteekening daarvoor
« gemaakt, en houdt zich alsnu onledig met het
« vervaardigen dier stukken."

Digitized by Google

XLIV. *Bl. 152.*

Wanneer wij de geschiedboeken der *Nederlandsche Marine* opslaan, dan rust, bijkans op elke bladzijde, ons oog op den eenen of anderen roemrijken naam, en houden de grootsche herinneringen, aan dien naam verbonden, onzen geest in stomme bewondering opgetogen.

Onafzienbaar toch is de rei onzer Zeehelden, (1) die, bezield door onkrenkbare trouw, en met onwankelbaren moed vervuld, de vrijheid en onafhankelijkheid des Vaderlands grondvesteden, — deszelfs regten en belangen verdedigden, — den roem en het aanzien onzer vlag handhaafden, en de grootheid en luister van den Oud-Hollandschen naam, in alle oorden, der wereld, wisten te doen eerbiedigen.

Innige verkleefdheid aan den Vaderlandschen

» (1) Zoo ooit eenig Gedeelte der Wereld berucht is ge-
» weest wegens de dapperheid van Zeehelden, 't is gewisse-
» lijk Holland, 't geen'er alleen meer heeft voortgebracht,
» als alle d'andere Landen en Koningrijken te samen. 't Is
» onnoodig de voorbeelden daaraf te berde te brengen, als
» zijnde deze waarheid overal genoegsaam bekend." *Leven en Bedryf van* CORNELIS TROMP, *Amst.* 1692, in Q°. Bladz. 1 en 2.

Digitized by Google

grond; onverdoofbare liefde voor vrijheid en regt; kalme beradenheid in nijpende gevaren; de heiligheid der zaak, waarvoor zij streden; de godsdienstige zin en het onwankelbaar vertrouwen op eene regtvaardige Voorzienigheid, die hun de borst vervulden, — zietdaar de bron en oorsprong van dien moed en die trouw, — de inwendige kracht, die hen, ten nutte des lieven Vaderlands, den dood blijmoedig deed tegentreden!

« *Onseeckere uytkomsten*" — zoo vuurde de groote M. HZ. TROMP de zijnen aan, toen hij hen, in den morgen van den laatsten dag zijns levens, (1) op de hoogte van *Scheveningen*, tegen de *Engelschen* aanvoerde, — « *Onseeckere uytkomsten sleept « wel het lot des oorloghs nae sich.... Evenwel blyft « yeder bouwmeester van 't geluck; want nimmer « leydt de wegh tot deught soo opghedolven: of een « adelyck ghemoedt, verachtende den doodt, kan « door de doodt opklaveren ten leven. Sterven is « een onafseggelyck erfdom, 't welck d'onwillige « ook te beurt valt. Maer die ghewilligh sterft « daer d' Onsterfelycke 't gebiedt en 't Vaderlandt « vereyscht, sterft onsterfelyck. Den adem, die « wy halen, blyft dienstbaerlyck verpant voor de « ghemeyne vryheidt: en 't genot des levens, dat « yeder in 't bysonder uit genadige weldadigheydt « gegeven is van boven, staet verbonden aen den « geyer daer boven, en boven andere aan Lands-ge- « nooten hier beneden. Niemandt, ghelyck hy voor*

(1) 10 Augustus 1653.

Digitized by Google

« *sich self niet geschapen is, kan oock de wel-*
« *daedt der Scheppingh voor sich behouden: ge-*
« *nootsaeckt door een algemeyne wet, afstant te*
« *doen aen 't gheen hy eygendom heeft. Het hoogh-*
« *ste goed, naest God, bestaet op de wereldt in 't*
« *leven: want met het leven worden te gelyck alle*
« *wereltsche goederen verlooren. Doch men vintse*
« *alle in 't verlies, daerse voor Gods eer en behou-*
« *denis des Lands in de loop blyven. Licht is de*
« *schade, wanneer de schade profyt doet. Indien*
« *de schepen met ons te gronde gaen: wy bewa-*
« *ren een eerlycke naem voor de nakomelingen, die*
« *in zee niet versincken sal, en een goed gewisse*
« *in een rechtvaerdighe saeck voor ons self.*"

Die taal was het, welke, ten allen tijde, in de harten der Nederlandsche Zeelieden den schoonsten weêrklank vond, en menig' hunner, als de nood ten top was gestegen en er schier geene hoop op redding overbleef, het grootsch besluit deed nemen, om liever, dan schip en volk over te geven, de lont in het kruid te werpen, en alzoo den overmagtigen vijand door het vuur te ontrukken, wat door geen' heldenmoed te redden scheen.

Onder die edelen (wie waagt het hun getal te bepalen?) tellen wij OLIVIER VAN NOORT, JOOS VAN TRAPPEN *gezegt* BANCKERT (1), DOUWE AUKES (2),

(1) Deze held, *de geessel der Spangiaerden* bijgenaamd, » stelde syn oudtste soon, met een brandende lont, by het » buskruyt, met bevel om er den brandt in te steecken, » soo haest als hy hem sulcks gebieden soude, of dat hy » hem anders self den kop klooven sou."

(2) *Schept moed mijne kinderen!* (sprak hij tot zijne wan-

Digitized by Google

LEENDERT KOENE en DIRK MONSESZ, wier namen en daden in de geheugenis der nazaten zijn bewaard gebleven. *Vier* hunner evenwel schijnen, door welk eene oorzaak dan ook, genoegzaam onbekend of vergeten te zijn. Wij meenden deswege hunner nagedachtenis eene bladzijde te moeten toewijden.

I. JOACHEM HENDRICKSZ. SWARTENHONDT (1) keerde, omstreeks den járe 1600, met het, onder zijn bevel staande, Oorlogs-vaartuig *De Gulde Leeuw* van *Annobon* naar het Vaderland terug. Schaarschheid van levensmiddelen en bovenal eene woedende ziekte hadden onder zijn scheepsvolk eene deerlijke verwoesting aangerigt. Omtrent het *Kanaal* gekomen zijnde en niet meer dan negen gezonde manschappen aan boord hebbende, gaf hij bevel, dat men, « indien hy door den eenen of den anderen « Vrybuiter mocht komen te worden aengerand,

---

kelmoedige schepelingen, toen deze hem tot de overgave wilden noodzaken,) *ik zal u den weg wijzen, en als wij den vijand niet langer kunnen wederstaan, dan zal ik u alle van de gevangenis bevrijden door middel van de* (lont) *stok, die ik in de hand hebbe.*

(1) Van Kapiteins-jongen tot den rang van Admiraal gestegen, en door de Koningen van *Zweden* en *Denemarken* te vergeefs aangezocht, om in derzelver dienst over te gaan overleed hij, te *Amsterdam*, op den 5en Junij, 1627. — Breedere berigten omtrent bovenstaand voorval en het leven van dezen held vindt men in het werk: *Leeven en daaden der doorluchtigste Zeehelden* enz. *Amst.* 1683, in Q°. Bl. 306—325.

Digitized by Google

« de helft van het kruyt in de broodkamer en de « andere in de kruytkamer brengen en de lont daer « in steecken sou." — Door weloverlegde maatregelen en koene onverschrokkenheid, wist hij evenwel eerst den aanval van eenen Duinkerkschen, en later dien van eenen Engelschen Roover af te slaan en bragt kort hierop zijn vaartuig in behouden haven binnen.

II. Johan lichthart. « De kloekmoedige dapper- « heyt van dezen Oorloghsman," (dus luidt het verhaal, hetgeen wij van hem vinden opgeteekend, (1) en alhier overnemen) « is onder de zeelieden te wel « bekent, om geen plaets onder hunne Helden te heb- « ben. Dese is, in het jaar 1630, in het begin van « October van Pernambuco met syn Jacht verzeylt, « en in de volgende maendt van November, nae een' « voorspoedigen aentocht, in het Canael tusschen « Engelant en Vranckryck gekomen. Alhier is hy « eerst door vyf Biscayers, die sich veynsen Fran- « schen te zyn, doch te vergeefs, met bedroch aen- « gesocht, en is daerna onder drie Duynkerckers « geraekt, daer hy nootwendiglyck niet sonder een « hart gevecht af kon raecken, na dat deselve hem « eerst met bedrog hadden gemeent te verstricken.

« De Capiteyn, merckende, dat men met be- « droch op hem toeleyde (want de vyandt quam « hem soo nae, dat deszelfs boegspriet over den « spiegel stack) en dat men hem meende te veras-

(1) *Leeven en Daaden der Doorluchtigste Zeehelden.* bl. 193, 194.

Digitized by Google

« sen, roept syn volck bij malkander; maeckt al « syn geschut en ander geweer vaerdigh; maent « syn bootsvolck en soldaten aen: *om hem alsnu in « den noot niet te verlaeten. Sy souden het getal « van hunne vyanden niet ontsien, maer moed ne- « men en hun dapperheyt daer tegen stellen: de « rechte deught ontset sich voor geen menichte, en « hoe meer het gevaer en de tegenstanders waren, « te meer was ook de roem, die se te behalen had- « den. Indien sy den doot niet ontsagen, van « overwonnen te worden hadden sy geen noot: het « stont by hem soo, liever den brandt in het kruyt « te willen steecken, als sich over te geven, om « soo te gelyck met den vyandt ten hemel te vae- « ren* (gelyck hun tael luyd), *en sich alsoo self « met de doodt op hen te wreecken.*

« Meer woorden waren daer niet van nooden. « De jongelingschap, door eygen nood en verbitte- « ring tegens haer vyandt aengestoocken, stelde « sich in staet, met hun Overste te leven en te « sterven. Ondertusschen wort hem belast, voor « den Koninck van Spangien te strycken; hy ant- « woort daer op, geenen anderen Heer, als den « Prins van Orangien en syne Meesters te erken- « nen; waerop terstont sich het gedonder van het « geschut laet hooren, treffende sy malkanderen van « wederzyde dapperlyck. Het schip van *Lichthart*, « hoewel vaerdigh en geswint genoegh in het wen- « den en keeren, was in grootte de vijandelycke « scheepen ongelyck, hebbende daer en boven nog « een ongelyck getal tegen, van dewelcke de eene

Digitized by Google

« 36 metaele stucken geschut, het ander 28, en
« het darde 12 op had; met dewelcke sy *Lichthart*
« ten minsten in den gront soehten te moffelen; tot
« aenklampen hadden se geen grooten lust, dewyl
« sy vreesden, dat de Capiteyn, gelyck hij hen te
« vooren had geseght, den brandt in 't kruyt sou
« steecken, en alsoo sich te gelyck met hen doen
« opvliegen.

« Het gevecht duerde met groote hevigheyt volle
« acht uuren langh, soodanigh, dat het schip van
« *Lichthart*, nu albereets seventien schooten onder
« water, en boven over de vierhondert ontfangen
« had, zynde oock de groote mast buyten boort en
« de focke alreets, wel niet ter neder gevelt, maer
« aen het waggelen gebracht, al de zeylen in flen-
« teren, en het roer van syn gat geschooten. De
« Zee borst van alle kanten in; echter deed men
« al wat men konde, om de lecken te stoppen en
« de ingudsende golven buyten te houden.

« Soodanigh lagh dit benauwde schip, mast- en
« roerloos tegen de woedende elementen en nog
« woedender vijanden te strijden, drijvende (als)
« een reddeloos hout, sonder bestieringh, maar echter
« niet sonder moedige mannen. De vyandt, eyndelyck
« moede van bestrijden, en niet moedigh genoegh om
« hem te naé en over te komen, liet hem ten laet-
« sten leggen, achtende dat hy soo veel had, dat
« hem niet mooghlyck waer, het schip boven te
« houden.

« De Capiteyn sette zyn volck hier mede wacker

Digitized by Google

« aen de pomp, en brengt het schip tusschen Kox-
« broot en Goutstart in een gevaerlycken inham;
« doch daer hy welhaest, door hulp en onderstant
« der Engelschen, van het uyterste gevaer verlost,
« en eyndelyck in de haeven van Plymouth ge-
« bracht wiert. *Lichthart* deed syn schip aldaer
« weder calfateren en opmaecken, en komt eynde-
« lyck, na sulck een uytsteeckent gevaer en een
« harde stoot, in het Vaderlandt, alwaer hy door
« de Negentiene (1) voor syn trouwe en manhafte
« daedt, met een gouden Keten vereert is gewor-
« den."

III. In den vijfden grooten Zeeslag tegen de *Engelschen*, ten jare 1652, ontving het schip van den Kapitein OUWE BOER JAAP, door het aanzeilen tegen een Engelsch vaartuig, een' zoo geweldigen schok, dat het galjoen, de boegspriet en de fokkemast over boord vielen. De Bevelhebber begaf zich hierop, vergezeld van zijnen zoon en drie of vier anderen, in de boot, verliet alzoo lafhartig schip en volk, doch viel, ten welverdienden loon, in 's vijands handen. De *Engelschen* inmiddels, met eene sloep, het schip genaderd zijnde, overmeesterden het dek en zouden het vaartuig zeker hebben buitgemaakt, « ten waar de Constabel met
« eene verstoorde resolutie dat belette, zeggende:
« *zouden wy zo schonen schip aan d'Engelse hon-*
« *den overgeven? ick wil liever de brant daar in*

(1) De Kamer van Bewindhebbers.

Digitized by Google

« *steken, en maken ons al te samen even ryck;*
« waarop hij sprongh, met de lontstok in de hand,
« zeer furieus na beneden en na de kruytkamer.
« d'Engelse dat ziende en horende, verlieten met
« meerder haast, angst en verbaastheyt het schip,
« als zy daar in quamen; en door 't beleyt der
« Stierman met stompen en masten verziende, brach-
« tent behouden in de Maze." (1)

IV. De Hollandsche Admiraal CORNELIS SCHRIJVER, (2) een ruw zeeman, wiens moed dikwerf aan roekeloosheid grensde, kwam, nog Kapitein zijnde, in het begin der vorige eeuw, met eenen Algerijnschen Roover in gevecht. Bij den aanvang van den strijd, liet het zich aanzien, dat de *Hollander* het onderspit zoude moeten delven. SCHRIJVER echter, vastelijk besloten hebbende, zich, in geen geval, aan den vijand over te geven, gaf zijnen Konstapel, die bijzonder en persoonlijk aan hem verknocht was en zijn vertrouwen, in de hoogste mate, bezat, last, met eene brandende lont bij de kruidkamer post te vatten, en, wanneer hij *drie malen* op het dek hoorde stampen, den *rooden haan* in het kruid te steken. Onverwijld het bevel van zijnen Kommandant volvoerende, stond de Konstapel, met ingespannen aandacht, naar het bepaalde sein

(1) *Ontstelde zee, oft Zeeduden* enz. *Amst.* 1654, in Q°. Bl. 50 en 51.

(2) SCHRIJVER overleed in hoogen ouderdom, te *Amsterdam*, in den jare 1768.

Digitized by Google

te luisteren. Onder het voortzetten van den kamp en in den ijver van het kommando, stampte SCHRIJVER *twee malen* met den voet, te dier stond aan het door hem gegeven bevel niet indachtig zijnde. Nog even in tijds bragt hij zich hetzelve te binnen. Kort hierop gelukte het hem, den vijand de volle laag te geven, waardoor deze genoodzaakt werd, de vlag te strijken, en zich over te geven. Terstond hierop naar omlaag gaande, vond SCHRIJVER zijnen onverschrokken dienaar, staande, met de lont in de hand, op den aanvertrouwden post, en kreeg van den held, op zijne vraag: *staat gij daar nog?* dit koelbloedig antwoord: *Ja, Kapitein!* TWEE *had ik er gehoord; ik wachtte maar op den* DERDEN. (1)

Met eerbiedig ontzag staart ons oog op dien vastberaden moed onzer Landgenooten en ons hart juicht, zoo vaak wij hen, door onverhoopte zege of het bestuur van eene Hoogere Magt zien behouden en gered. Maar hooger stijgt ons gevoel en weemoedige verrukking doet onze tong verstommen, waar zij den duur gezworen eed met den dood bezegelen, — het schoon, doch schrikkelijk, besluit *ten uitvoer brengen.*

Zoo gloeit ons de borst van edel zelfgevoel, zoo

(1) Uit de papieren van den Admiraal SCHRIJVER, mij heuschelijk medegedeeld door mijnen hooggeachten Vriend, den Wel-Ed. Gestrengen Heer Mr. S. LSPZ. WIZELIUS.

Digitized by Google

dikwerf wij lezen van die moedige Water-geuzen, onder bevel van den onsterfelijken SEBASTIAAN DE LANGE, die, toen, in den jare 1572, hun schip aan den grond was vastgeraakt en door vier Spaansche Konings-schepen aangetast en overmand, « het vyer « in het kruydt steecken, en alsoo, beneffens hun « Vyanden in de locht vloogen, maeckende alsoo « den Spangiaerden een treurige overwinningh en « een schrick onder de Vyanden, met een ontsach « hen voortaen soo na te benauwen, tegelyck met « het *eerste voorbeelt* van een soo wanhoopige dap- « perheyt;" (1) — of waar wij (in het jaar 1606)

(1) Van den onverschrokken moed der Geuzen, wier leuze was:

» *Wij geven* 't Land *ons* bloed:
» Gering is 't voordeel van *ons* leven;
» Maar groot, dat Spanjes trots zal beven,
» Als 't hoort van Neêrlands heldenmoed!" (*)

hier meerdere voorbeelden bij te brengen, zoude, indien ons bestek zulks gedoogde, eene aangename en gemakkelijke taak voor ons zijn. Alleen deze regelen van HOOFT, hen betreffende, mogen wij, als hier te huis behoorende, onzen lezers niet onthouden: » *Voor my*, zeide » DE RIJK, *menighmaal heb ik God om een graf op de strand* » *mynes Vaderlands gebeeden. Nu zal er my wel een in de* » *wallen gebeuren. De mensch is altyd veigh; maar moet er* » *keur aan weeten of hy met suffen, oft met proefdoen van* » *vroomheid, zyn geest vergiet.* — LUMEI, laatende door » deese en dusdaane woorden, zich 't hart onder den gor- » del steeken, zegt, dat hy getroost is *het uiterste afte-* » *wachten. 't Zelfde beloofden d'anderen, zich onderlings* » *daar toe verplichtende.*"

(*) VAN HAREN, *De Geuzen*, Zesde Zang.

Digitized by Google

eenen REINIER CLAASSE (KLAASZOON) « na 't verlies « van de meeste der synen, na dat de mast was « over boord geraakt, en 't schip (gedurende een « gevecht van twee volle dagen) aan alle kanten « aan flarden geschooten," met de hem overgeblevene manschap den dood van Christenhelden zien sterven; (1) — of wanneer het jaar 1677 ons eenen ROEMER VLAK herinnert. (2)

De zelfopoffering van deze doorluchtige mannen (dezer dagen, van onderscheidene kanten, met opgave der bronnen, bekend gemaakt,) hier breeder te vermelden, zal wel niet noodig zijn. Evenmin zullen wij behoeven te spreken van CASPAR BUITENDIJK (3) en SCHELTE WIGMAN of WIGLEMA, van welke

(1) » Doch wanneer zich geen ontzet van eenige kant op» deed, en de golven allenthalven instortten, besloptense, » op dat niemand leevendig in 's vyands handen kwaame, » gezamentlijk, met eenpaarige stemmen, een schrikkelijke » daad, en die den Vaderlande zoude ten dienste strekken. » Hebbende met geboogen knieën God gebeeden om ver» giffenis, datse door een korte dood, zich-zelven den » hoon en smaad hunner vyanden ontrokken, steekense den » brand in 't buskruyt: dit geweld heeft zestig menschen » weggenomen; twee zyn, half verbrand, weinig tyd in 't » leeven gebleeven, en gevischt van de vyanden, die, als » een wonderwerk, de wreetheid hunnes gelaats, de fier» heid hunner woorden, en hunne halstarrigheid, zelfs in » 't worstelen met de dood, aanschouwden." DE GROOT.

(2) VLAK zelve behield, benevens eenige zijner matrozen, bij het in de lucht springen van zijn schip *Kruiningen*, op eene wonderdadige wijze, het leven.

(3) Zie N. G. VAN KAMPEN, *Gesch. der Nederl. buiten Europa*, II D. Bl. 39.

Digitized by Google

de eerste, omstreeks den jare 1651, in eene ranke boot, door dertig Makassarsche vaartuigen onverhoeds aangetast, met 24 der zijnen, — en de laatstgemelde, in den zeeslag van TROMP tegen BLAKE, ten jare 1653, met schip en volk, — door de, hetzij toevallige, hetzij op bevel der moedige scheepsvoogden bewerkstelligde, ontbranding van het buskruid, in de lucht sprong. (1)

Liever willen wij onzen landgenooten een drietal min bekende voorbeelden van gelijken heldenmoed herinneren.

Het eerste vonden wij aldus te boek gesteld:

« Toen de *Spaansche Zeemagt* in den jare 1625, « omtrent de *Vlaamsche Eilanden*, drie *Guinees-* « *vaarders* ontmoette, werd er aan beide zijden « dapper gevochten; doch na eenigen tijd den « vreesselijksten strijd, boord tegen boord, uitge- « houden te hebben, bemerkte een der *Hollande-* « *ren*, dat de laauwers thans hun niet toegerijkt « zouden worden, en nam derhalven het kloek- « moedig besluit van den brand in 't kruid te stee- « ken, liever met zijnen vijand willende sneuvelen, « dan, in zijne handen overgeleverd zijnde, te « blijven leeven. De andere twee ontkwamen het « gevaar. Hij die op zulk een edelmoedige wijze

(1) Dat WIGLEMA zelf den brand in het kruid zoude hebben gestoken, wordt door meer dan eenen Geschiedschrijver vermeld, en, onder anderen, (hetgeen in dezen van zeer veel gewigt is,) door een' zijner *Tijdgenooten* in de *Ontstelde Zee oft Zeedaaden* enz. *Amst.* 1654.

Digitized by Google

« den dood gezocht en gevonden had, had drie-
« honderd ponden gouds aan boord." (1)

Eene tweede heldendaad van gelijken aard leveren ons de *Nederlandsche Jaarboeken* van het jaar 1754. (2) Wij vonden geene reden, het aldaar voorkomend verhaal, in eenig opzigt, te veranderen of te verkorten, en deelen hetzelve, uit dien hoofde, in deszelfs geheel mede.

« GROOTMOEDIG SNEUVELEN

« VAN DEN KAPITEIN

« JAN LOUIS PHILIPPI. (3)

« Het is de Grootmoedigheid eigen, niet alleen
« alle gevaren te verachten; maer zoo grooten af-

(1) P. DE LANGE *de Batavische Romein*, 2e Druk, *Amst.* 1781, Bladz. 173.

(2) Bladz. 1391—1394. Dat dit geval, in onze dagen, niet is aangehaald geworden, strekt ten bewijze, hoe weinig de *Nederlandsche Jaarboeken* gelezen en geraadpleegd worden. Veel belangrijks en wetenswaardigs bevattende, verdienden zij evenwel een beter lot. — Ook mij, ik beken het opregt, was dit doorluchtig feit onbekend. De aanwijzing van hetzelve heb ik dank te weten aan mijnen waardigen vriend, den Heer Mr. JACOBUS SCHELTEMA.

(3) Hij werd, op den 8en Maart des jaars 1750, bij gelegenheid der heuchelijke verjaring van den Erfprins (Z. D. H. Prins WILLEM V) te gelijk met den held van *Doggersbank*, JOHAN ARNOLD ZOUTMAN, en drie anderen, aangesteld tot Extraordinaris Kapitein ter Zee voor het Collegie ter Admiraliteit te *Amsterdam*. (*Nederl. Jaarboeken* van 1750, bl. 633.)

Digitized by Google

« keer heeft zy van slavernye, dat zy 't denkbeeld
« hier van zelfs niet dulden kan, en liever, na al-
« le middelen van dapperheid beproeft te hebben,
« heul en uitkomst in den Dood zal zoeken; dan
« naer hare gedachten niet over haer lot triomferen,
« ja, zonder zich in dien triomf het sneuvelen ha-
« rer lotgenooten te bekreunen; naerdien zy 't on-
« betamelyk, ja schandelyk voor vrygeborene zie-
« len, schynt te rekenen, slechts een oogenblik in
« de weegschael te doen hangen, wat van beide te
« kiezen zy, een doorluchtig sterflot, dat den
« Mensch uit de elende verlost, of een gewisse sla-
« verny, daer 't geweld van onmededoogende Vy-
« anden, zonder hope van verlossinge, kwijnende
« dagen doet slyten. Zulk een gevoelen straelt door
« in het gedrag van dezen Kapitein PHILIPPI, dat,
« door verscheiden tydingen, en met al te veel
« waerschynlyke omstandigheden bekleed werd,
« om geenen grond van waerheid te behelzen. In
« Louwmaend des jaars 1754, gelyk de Verhalen
« melden, werden de schepen *Wimmenum*, Kapi-
« tein JAN LOUIS PHILIPPI, (sederd den jare 1753 in
« dienst der Oost Ind. Maetschappye, hoewel in 't
« Vaderland in den Rang van 's Lands Zeekapitei-
« nen, onder 't Kollegie ter Admiraliteit te Amstel-
« dam) *de Vrede*, Kapitein SIMON ROOT en een Bark
« met name *Jakatra*; allen wel bemand en gewa-
« pend te Batavia uitgerust, met oogmerk om te
« stevenen naar Suratte. Op de kust van Malabaer,
« tusschen Goa en Bombaei, vervielen deze schepen
« onder de Vloot van de beruchte Zeeroovers, die

Digitized by Google

« zich hier veelal onthouden en naer zekeren *An-*
« *gria* den naem voeren; een Zeemagt, die gemeen-
« lyk uit een groot getal kleine Vaertuigen, laeg
« bij het water, bestaet; doch nu was er ook een
« groot schip onder, voor eenige jaren door deze
« Roovers den Engelschen ontnomen, toen het den
« naem van *Restoration* of Herstelling voerde. Door
« die kleine Vaertuigen werden deze schepen van
« de Maetschappye zoo naeuw ingeslooten, dat zy
« zich uit hun grof geschut, met weinig vrucht
« konden verweeren. De aenval was zoo hevig en
« de tegenstand met geen minder Leeuwenmoed,
« terwijl zwaerden en snaphanen hunne doodelyke
« uitwerking deden. In deze woede bezweek al-
« lereerst *de Bark* en viel in der Rooveren handen;
« het schip *de Vrede* geraekte in brand en werd
« door de vlam tot op 't water verteerd. Zestig
« zielen waren 'er nog van overig, die in de Schuit
« en Boot sprongen, daer zy zich, met Zyd- en
« Schietgeweer zoo lang verdedigden, tot dat zy
« op zestien Mannen verminderd waren, die zich
« eindelyk overgaven. Zommige Tydingen melden,
« dat der Rooveren schip *de Herstelling* met het
« schip *de Vrede* in Brand geraekte en gesprongen
« is. Hier na bleef het schip *Wimmenum* tot op
« den vierden dag nog gedurig slaegs, wanneer
« het Buskruid sterk begon te verminderen, toen
« de geheele Magt van Angria op het schip aenge-
« vallen was en hetzelve geëntert had, met zulk
« eene meenigte, dat in korten tyd wel vyf of zes-
« honderd Zeerooveren zich aen Boord bevonden.

Digitized by Google

« Toen vond zich de wakkere PHILIPPI ten einde « raeds en zag geen kans om zich langer te ver- « weeren. Groothartig was het besluit na zoo veel « blyken van Heldenmoed te hebben gegeven: *Li- « bertatem nemo bonus, nisi cum anima simul, ami- « sit;* « Geen welgeaerd Man heeft zyne Vryheid, « « dan tegelyk met het uitademen zijner Ziele ver- « « loren." Hoe veel min dan een Held, als PHI- « LIPPI, wiens groothartige Kloekmoedigheid (gelijk « allen getuigen zullen, die hem gekent hebben) in « het anderszins minnelyk gelaet te lezen was. Hy « kiest dan, in het prilste der jaren, die de Lente « van 's Menschen Leven naeuwlyks te boven ste- « gen, zich zelven en zijne Lotgenooten, wier ge- « tal in den Stryd reeds aanmerkelyk was wegge- « smolten, de Slaverny liever te ontrukken en te- « vens de menigte zijner omringende Vyanden met « denzelfden slag te vernielen. Des begeeft hy zich « naer des Konstapels Kamer, steekt den Brand in « het Buskruid, dat Vrienden en Vyanden, nu in « alles met hem lotgemeen, naer de Lucht jaegt. « Noch Romeinsche Dapperheid zeker, noch Sam- « sons heilige Wraek, hebben ooit stouter stuk be- « dreven. En wie zou het niet wettigen moeten, « indien de School der hemelsche Wysheid het « verreukeloozen van zich zelven of anderen en de « wraekoeffening leerde? Met reden mag men vast- « stellen, dat geene enkele Wanhoop hem tot dit « Bedryf vervoerde, naerdien men hem hier te Lan- « de heeft hooren zeggen, dat hy by zich zelven « verzekerd was zich nooit tot Slaef te zullen laten

Digitized by Google

« maken. Twee zijner Togtgenooten, die, op 't « oogenblik, wanneer hy naer de Kruidkamer trad, « over Boord sprongen, hebben de tijding van de- « ze Ongevallen naer Suratte gebragt, van waer « zy, langs verscheiden wegen, in de Nederlanden « gekomen is."

WILHEM VAN BERCHEM gaf het derde, door ons bedoelde, voorbeeld van koene welberadenheid en onwrikbaren moed. — Vele schrijvers hebben wij vruchteloos doorbladerd, ten einde, ware het mogelijk, eenige nadere en meerdere berigten met betrekking tot het leven en den onverschrokken heldenmoed van dezen, ons overigens geheel onbekenden, Vlootvoogd mede te deelen, dan die, welke door den Deventerschen Predikant ARNOLD MOONEN der vergetelheid zijn ontrukt, in de navolgende dichtregelen, welke, hoe duister ook hier en daar, omtrent de hoofdzaak (de koene zelfopoffering) geen den minsten twijfel overlaten. (1)

---

(1) *Poëzij*, Bladz. 485. — Waar een man, als MOONEN, zulk eene daad bezingt, en dat gedicht nog bij zijn leven in het licht zendt (MOONEN overleed in 1711, na, in 1710, de uitgave zijner *Poëzij* te hebben aanschouwd,) zal het wel niemand in de gedachten komen, aan de echtheid der daadzaak te twijfelen, al vindt men ook dezelve door geene geschiedschrijvers te boek gesteld. Groote daden te *bedrijven* was het dagwerk onzer Voorvaderen, groote daden te *beschrijven* is het legaat, den nazaat door hen achtergelaten. Gezegend onze eeuw, die beiden volbrengt!

Digitized by Google

OP HET GRAF

VAN DEN HEERE

WILHEM VAN BERCHEM,

ONDER AMIRAEL VAN HOLLANT EN WEST-VRIESLANT.

Hier rust de helt, die, trou voor 't lant,
Door twee Duinkerkers overmant,
Om als een Amirael te sneeven,
Zich tusschen 's vyants kielen in
Besloot, om met Alkides zin
Door 't vier ten starren in te streeven.
't Gelukt hem ook: zyn kruit verrast,
In vlam gezet op zijnen last,
Met eenen sprong drie vlugge kielen.
De Doot gevoelde deezen slagh,
Die lucht en aerde, nacht en dagh
Vermengde en Duitsche en Spaensche zielen.
Zy vliegt den Zeehelt te gemoet,
Die haer dus uittart, met een groet,
Hem schenkende een langdurigh leven,
Tot hy, der rust en onrust zat,
Zyn lichaem hier aen Drusus stadt, (1)
Zyn' geest den hemel heeft gegeeven.

1686.

(1) *Doesburg.*

Digitized by Google

Zoo hebben wij dan, met een' vlugtigen blik, de Jaarboeken der Vaderlandsche Marine doorloopen, en ons de zelfopofferingen van *Neêrlands* zeehelden in het geheugen terug geroepen, wier namen met gouden letteren staan opgeteekend in den tempel der onsterfelijkheid.

Komt, Landgenooten! wenden wij thans het oog naar het strand, dat zulke helden teelde en verlustigen wij ons in het glansrijk tooneel, dat zich ook hier voor ons opent en zich in het oneindige verliest.

Eene kleine, onaanzienlijke streek lands, blootgesteld aan de woede der zee, schier verzinkende tusschen de magtige koning- en keizerrijken van *Europa*, — zietdaar *Nederland*, zoo als het zich vertoont op de kaart der wereld. Maar, als wij de geschiedboeken der verloopene eeuwen opslaan, dan doet de luister, die *Nederland* omgeeft, den glans der geheele wereld tanen.

Of werd niet de gewijde grond, dien wij betreden, — eens door den onbezweken moed onzer Vaderen aan de schuimende wateren des oceaans ontwoekerd, door hunnen heldenarm beschermd en verdedigd; geheiligd door hunne trouw en met hun bloed doorweekt, — de zetel van vrijheid en volksgeluk, van beschaving en verlichting, van godsvrucht en deugd? Was het niet altijd de leuze van ons roemrijk voorgeslacht, alles veil te hebben, goed en bloed te wagen voor het dierbaar Vaderland en met hetzelve te zegepralen of te vergaan? Was het niet hun onvolprezen dagwerk, willig het

Digitized by Google

leven ten offer te brengen, waar het de vervulling gold der duurste pligten, ons door de Voorzienigheid opgedragen?

Op dan, ter bedevaart naar de graven onzer groote Vaderen; ontvouwen wij daar de gedenkrollen onzer leger- en burgerscharen, om ook uit die blijvende gedenkteekenen van *Neêrlands* grootheid de namen der edelen bijeen te zamelen, wier grootsch bestaan en stoutmoedige zelfopoffering de schoonste parel uitmaken aan de gloriekroon des Vaderlands!

Dan, waar zouden wij beginnen, waar eindigen, bij de vermelding van onze WOLTEMADES en NAEREBOUTEN? Wie zal het wagen de namen te tellen der moedige Vaderlanders, die, als een HARING en HASSELAAR, als een ROCHUS en HELT, als een DE RIJK, een VAN DER WERFF en VAN DEN BROEK, bereid waren voor het behoud of het welzijn des lands het dierbaar leven op te offeren? Wie bewondert niet met ons den echt Romeinschen moed van *Amstels* Burgervaderen, die, in het bange jaar 1672, eenstemming verklaarden: « dat, schoon alle steden « door lafhartigheid mogten bezwijken, het aan « *Amsterdammers* nog betaaamde, voor Godsdienst, « vrijheid, vrouwen en kinderen gewapend te ster- « ven, liever dan in een schandelijk verdrag met « den vijand te treden?" — Wie gedenkt niet met eerbied en erkentelijkheid aan onzen *Derden* WILLEM VAN ORANJE, die, om het verderf des Vaderlands niet te aanschouwen, besloot, *in de laatste verschansing te sneuvelen?*" Wie gevoelt zich niet geroerd, bij de aanschouwing van het eenvoudig gedenkteeken,

Digitized by Google

opgerigt, in de nabijheid van *Soestdijk*, ter vereeuwiging van den groothartigen krijgsknecht, die, ten jare 1787, het slagtoffer werd zijner onkreukbare trouw? Wien zwelt de borst niet hoog, zoo vaak hij leest van onzen HERMAN DE RUYTER en deszelfs roemrijken dood op *Loevestein*, — of van die dappere Hollandsche bezetting van *Djangan Kata*, op *Boeton*, welke, na zeven stormen der woeste *Makassaren* te hebben afgeslagen en nadat alle hoop op ontzet vernietigd was, den vijand door de geopende poorten binnen lieten en zich met hem in de lucht deden vliegen? Wie staart niet met edelen trots op de namen van eenen LIEVE HEERE en eenen OTTO KLANT, waarvan de eerste, tot redding der geliefde vaderstad, het afgetobde ligchaam prijs gaf aan de golven, — de tweede het hem toebetrouwd vaandel niet overgaf in 's vijands handen, maar, met het geheiligd doek omrold en met wonden doorboord, zijne onwankelbare trouw met den dood bezegelde? Wie roept niet, bij de herinnering aan onzen SCHAFFELAAR, BEILING en HAMBROEK, met den edelen zanger (1), in geestdrift uit:

Zoo sloeg een volk, gering in krachten,
Maar wien de vrijheid wetten gaf,
Europas zaamverbonden magten,
Pest, hongersnood en beulen, af.
Zijn voet vertrad de helsche kluister,
En, schepper van zijn' eigen luister,
Bleef 't eeuwen van 't heelal geacht.
Dit volk, het roemrijkst volk der aarde,
Bataven! juicht! gevoelt uw waarde!
Bataven! was uw voorgeslacht.

(1) R. FEITH.

Digitized by Google

O vad'ren! vad'ren! hoe verrukken
Liefde en erkentnis mijn gemoed!
Waar kan mijn voet hier 't aardrijk drukken,
Dat niet gerookt heeft van uw bloed! —
God! dat uw bliksem hem verdelge,
Uw afgrond zijne romp verzwelge,
O aardrijk, met dat bloed besproeid,
Wiens hart in al zijn doen en pogen
Door de eigen zucht niet wordt bewogen,
Niet eeuwig voor de vrijheid gloeit!

Uit zulk een bloed zijn wij gesproten.
(En zoekt vrij, waar er schooner vliet.)
Ontgloeit uw borst, o landgenooten!
Rijst, zwelt, verheft uw hart zich niet? —
Dat wij dan, met vereende zinnen,
Het dierbaar vaderland beminnen;
Dat elk zich aan zijn grootheid wij';
En dat, bij ons roemruchtig sneven,
't Beslissend vonnis van ons leven
Zoo grootsch eene afkomst waardig zij!

Ja, den Hemel zij dank! die bede werd verhoord! Onze eeuw heeft mannen voortgebragt, zoo grootsch eene afkomst waardig; mannen, wier moedige verachting van den dood en roemrijke zelfopoffering het Vaderland met nieuwe lauweren kroonden! Hunnen naam der vergetelijkheid te ontrukken, hunne daden voor tijdgenoot en nakomelingschap te boek te stellen, dit rekenen wij ons ten heiligen pligt.

Toen de *Engelschen*, in den jare 1811, het eiland *Java* veroverden, was, onder anderen, een geretrancheerd kamp boven *Batavia*, den naam van

Digitized by Google

MEESTER CORNELIS dragende, en door verscheidene redouten omringd en gedekt, nog door Hollandsche troepen bezet.

In de redout n°. 3 bevonden zich de Majoor der Artillerie FRANS XAVERIUS MULLER (1) en de Kapitein OSMAN, beide Officieren, welke zich reeds eenige jaren in *Oost-Indië* bevonden; mannen, die meer dan eens, in tegenwoordigheid van onderscheidene hunner wapenbroeders, gezworen hadden, hunnen post niet, dan ten koste van hun leven, te zullen verlaten.

De gemelde redout werd, op den 24en en 25en Augustus, heftig door de *Engelschen* beschoten. De aanval werd met mannenmoed afgeslagen en de vijand tot den terugtogt genoodzaakt.

Het liet zich echter niet denken, dat de *Engelschen* daarom van hun voornemen zouden hebben afgezien. Ieder oogenblik had men alzoo eenen nieuwen aanval en bestorming te duchten en het zoude alsdan onmogelijk zijn, den overmagtigen vijand af te slaan en den aanvertrouwden post te behouden.

MULLER en OSMAN nämen hierop het onverschrokken besluit, om, in den oogenblik, dat de stormloopende vijand meester van de redout stond te

(1) MULLER vertrok in 1793, met 's Lands fregat *Amazoon* als tweede Konstapel, naar *Batavia*, werd in 1796 Bombarbardier, in 1797 Ordinair Vuurwerker, in 1799 Extraordinair Luitenant, in 1800 Ordinair Luitenant, in 1802 Kapitein-Kommandant der Veld-Artillerie, in 1809 Luitenant-Kolonel en in 1810 Majoor. (Opgave van den Heer VOSSELMAN DE HEER.)

Van OSMAN ontvingen wij geene narigten.

Digitized by Google

worden, dezelve in de lucht te doen springen. Te dien einde lieten zij, in den avond van den 25en Augustus, nog drie duizend ponden buskruid in de redout brengen.

Hetgeen men verwacht en gevreesd had, gebeurde. De *Engelschen* verschenen, reeds in den morgen van den volgenden dag, met twee regementen voor de redoute. De bestorming nam weldra eenen aanvang en, ondanks den wanhopigsten tegenstand, gelukte het den vijand den wal te beklimmen en met ruim anderhalve kompagnie in de redout te dringen.

Thans was alle verdere tegenweer vruchteloos. MULLER en OSMAN volvoerden hun mannelijk besluit; zij staken den brand in het kruid en de redout vloog met hare dappere verdedigers en tevens met de ingedrongen vijanden in de lucht. (1)

Zoo was dan het ver verwijderd Oosten het toevlugtsoord van den voorvaderlijken heldenmoed, door den ijzeren schepter des Corsicaanschen Dwingelands van onzen geboortegrond verbannen! Dáár bleef de Vaderlandsche Vlag, op het nederige *De-*

(1) Het, hier door ons ter nedergesteld, verhaal werd ons van verschillende zijden medegedeeld en, onder anderen, door den Heer P. O. C. VORSSELMAN DE HEER, Student in de Regten aan *Utrechts* Hoogeschool, een' der deelgenooten van den roemrijken Tiendaagschen Veldtogt en deswege vereerd met de Militaire Willems-Orde.

Vele nog' levende Officieren waren ooggetuigen van het schitterend wapenfeit en den heldendood van MULLER en OSMAN.

Digitized by Google

Sima, der wereld het aanzijn van *Nederland* verkondigen! (1) Dáár, onsterfelijke Bard, die op de puinhoopen des Vaderlands uwe offers bragt aan de grootheid des voorgeslachts, dáár getuigde de dood van een' MULLER en OSMAN de waarheid uwer profecij:

't Verderf kan sloopen Hollands wallen,
En zwelgen Neêrlands hartebloed,
't Geweld kan met zijn' ijs'ren voet
's Lands ringmuur voor zijn knods doen vallen:
Maar hoe 't geweld zijn' bliksem schiet,
't Zal nooit zijn razernij gelukken,
Den Roem der Vaadren ons te ontrukken,
Neen, dien verdelgen kan hij niet.

— — — — — — —

Ja, *Vad'ren!* 't voorbeeld, dat gij gaaft
Was niet vergeefsch! gaat niet verloren!
Blijft eeuwig in elks hart bezworen!
Ja, 't Hollandsch hart blijft onverslaafd! (2)

Dat kunt ook gij getuigen, bange en tevens blijde Novemberdagen des jaars 1813, die *Neêrlands* volk, door den ouden moed bezield, de kluisters der slavernij zaagt verbreken, en ons, met *Vader* WILLEM, vrijheid en zegen wederbragt! Dat hebt gij verkondigd, velden van *Waterloo*, gevoed met de assche onzer helden, gedrenkt met het bloed van WILLEM VAN ORANJE en vereeuwigd door de

(1) Zie Bijlage XLV.

(2) J. F. HELMERS, *Lofzang op Anthonius Hambroek.*

Digitized by Google

doodstuip des Geweldenaars! Dáár wapperde, van smet en smaad gezuiverd en met nieuwen luister omgeven, de dierbare Vaderlandsche vlag, weldra weder op alle zeeën gehuldigd, aan alle oorden der wereld begroet en verwelkomd. Dáár verrees de zon des vredes voor het geschokt *Europa*, en liefelijk daalden hare koesterende stralen op het vrij gevochten *Nederland*, dat, bij de zegeningen eener vijftien-jarige rust, in de helden van *Huisduinen* zijne WOLTEMADES en NAEREBOUTEN zag herleven, en, bij de puinhoopen van *Algiers* en *Palembang*, zijne TROMPEN en DE RUYTERS wedervond.

Zoo vloden onze dagen kalm en stil daarhenen. Het weldadig bestuur van onzen *Eersten* WILLEM heelde de wonden der laatst verloopene jaren, wischte de herinnering uit van het doorgestane lijden, en deed van lieverlede de oude welvaart wederkeeren. Daarom was het hoogtijd in *Nederland*, op iederen achttienden November. Daarom vierden wij jaarlijks, met Godsdienstige vreugde, den achttienden van Zomermaand, als den blijden gedenkdag van *Neêrlands* verlossing. Daarom gingen wij, zoo vaak de gezegende Oogstmaand ons den jaardag van onzen geliefden Vorst wederbragt, met dankbare harten op, naar den tempel des Heeren, om daar den Algoede te loven voor het behoud van den besten der Koningen en over Hem en zijn Huis Gods rijksten zegen af te smeeken.

Ook op den 24en Augustus 1830, was het feest door geheel *Nederland*, — *hier*, als van ouds, het feest van liefde en dankbaarheid, — maar

Digitized by Google

ginds, bij onze zuidelijke halfbroeders, het feest der hel.

België, na den val van NAPOLEON door den oppermagtigen wil der Groote Mogendheden met *Oud Nederland* vereenigd, steeg weldra door de weldaden van den Vader des Vaderlands ten top van voorspoed en geluk.

Neen, wij wraken het niet, dierbare Vorst! dat Gij, zelfs ten onzen koste, aan Uw meest hulpbehoevend kind ook de meeste zorgen besteedet; maar wee der slang, die, aan Uwen boezem gekweekt en gekoesterd, haar giftig zwadder over U en ons uitstortte; wee het volk, zonder roem of naam, dat, — sedert eeuwen aan de zegekar van overweldigers gekluisterd, omdolende in den nacht van domheid en bijgeloof der middeleeuwen, ten speelbal verstrekkende aan *Jezuïten* en *Jacobijnen* en overgegeven aan Fransche ligtzinnigheid en zedeloosheid, — ons verderf beraamde!

De vaan des oproers, in *Brussels* wallen geplant, werd weldra door geheel *België* gehuldigd. Geweld en verraad, moord en roof stormden los op het Oude *Nederland*.

Maar, Gode zij dank! verijdeld zijn de aanslagen onzer bloeddorstige vijanden, en wat zij ons ten kwade dachten, is door den Almagtige ten goede gekeerd. Beschermd door de trouw zijner zonen, door hunnen heldenarm verdedigd, gewroken door hunnen moed, verheerlijkt door hunne burgerdeugd, praalt thans ons Vaderland, met schitteren-

Digitized by Google

den glans omgeven, in de rij der volken. Hier woonden eendragt en liefde, orde en rust, terwijl de fakkel des oproers *Europa* in vlammen zettede. Werden elders hechte zetels omvergerukt, gekroonde hoofden verjaagd en verbannen, hier werd de band, die Koning en volk verbindt, dag aan dag naauwer toegehaald, en de troon van den Vorst bevestigd door het bloed zijner getrouwe onderdanen. Dezelfde veerkracht, elders tot vernieling in het werk gesteld, werd hier, onder biddend opzien tot God, die een wreker is der ongeregtigheid, tot behoud van alles, wat ons heilig en dierbaar is, aangewend. Millioenen schats werden uitgestort op het altaar des Vaderlands. Duizenden bij duizenden, van allen stand en ouderdom, vatteden, bij het TE WAPEN! des Konings in heilige geestdrift ontstoken, de wapenen op, tot verdediging onzer heiligste regten. De tuchtiging van *Antwerpen*, — het stout bestaan van HOBEIN (1) en VAN LEUVEN (2), — maar bovenal de onvolprezene *zelfopoffering* van VAN SPEIJK gaf ons den roem des voorgeslachts weder, ontdekte ons het geheim onzer sterkte en was de voorbode van *Hollands* zegepraal. « En (3) toen nu eindelijk het lang ver« beide: *Voorwaarts!* langs onze velden en stroo-

(1) Zie Bijlage XLVI.

(2) Zie Bijlage XLVII.

(3) Hetzij ons vergund de aangevangene schets met deze woorden van den beroemden Redenaar ABM. DES AMORIE VAN DER HOEVEN te voleindigen.

Digitized by Google

« men klonk, toen trok onze eerbiedwaardige leger-
« magt, uit de bloem en kern der Natie zaamge-
« steld, met vrolijken moed den vijand tegen, on-
« der de eenparige leuze: MET GOD, VOOR VADER-
« LAND EN ORANJE! ..... Onze harten waren in God
« gesterkt, in God gerust, hopende op zijn woord
« en wachtende op zijn heil, meer dan de wach-
« ters op den morgen. Daarvan getuigden onze
« heiligdommen, toen de Vaderlandsche, Godvruch-
« tige Vorst het gansche Volk opriep, om naar oude
« loffelijke wijze God te zoeken en zijnen zegen
« over onze wapenen af te smeeken. Dat zag men
« in den Godsdienstigen ijver der van alle kanten
« toestroomende menigte, die onze tempelen naau-
« welijks konden bevatten. Dat las men op het
« vroom gelaat der biddende en in heilige aandacht
« verzonkene scharen. En toen nu aan den avond
« van dien dag, (ik spreek van hetgeen wij hier,
« in de hoofdstad, zagen gebeuren,) toen aan den
« avond van dien plegtigen dag (1), de heugelijke
« tijding inliep: Onze wapenen hebben gezege-
« vierd! Het trotsche *Leuven* ontsluit zijne poor-
« ten voor onze overwinnende legerbenden! — O!
« toen glinsterde de traan der vreugde in ieders
« oog, en met sprakeloozen dank boog elk voor
« God de knieën. Het was als het antwoord op
« de uitgestorte smeekgebeden, dat God uit zijnen
« hoogen hemel gaf! Wat schoone zegepraal! Wát

(1) 14 Augustus 1831.

Digitized by Google

« ongedachte uitkomst, grooter en verblijdender « dan wij durfden bidden of wenschen! Na eenen « veldtogt van naauwelijks tien dagen stond ons « leger in het hart van *België*, slechts op twee « uren afstands van de oproerige hoofdstad, en « geen Belgisch leger was er meer om den intogt « binnen hare muren te beletten. Waar was toen « dat verachtelijk gespuis, dat ons erf bedreigde? « Waar dat onverwinnelijk leger van de Maas? Het « kwam en zag en — vlugtte. Europa stond ver- « baasd, en het lang miskende, verguisde en ver- « trapte *Holland* werd het voorwerp van de be- « wondering der volken. Eene kleine Natie bond « alleen den strijd tegen de Hydra der omwente- « ling aan. Zij bestond, te midden van het ont- « zenuwd Europa, eene der groothartigste daden, « waarvan de jaarboeken gewagen, en zou aan dat « zelfde Europa den vrede geschonken hebben, « indien trouwlooze scheidslieden, met verzaking « van hun eigen beginsel, niet met geweld waren « tusschen getreden. Maar al moesten wij ook te- « rugtrekken voor Frankrijks reuzenmagt, hier, « hier is het plekje, waar muitzucht beschaamd en « aan de volken geleerd werd, dat ware vrijheid « in gehoorzaamheid aan de wet gelegen is, en « zedelijke kracht niet met getallen wordt bere- « kend."

En thans?.... Nog buldert de storm, nog dob- bert het schip van staat op de ongestuime zee; maar, bestuurd door onzen *Eersten* WILLEM, met

Digitized by Google

scheepsvolk als HOBEIN en VAN LEUVEN, met de noordstar des vertrouwens, met het plechtanker der hoop en schutsengelen als VAN SPEIJK, landt weldra de geteisterde kiel in behouden haven aan.

— — — — — — — —

Ja! Neêrland wordt eens Neêrland weêr,
Gelouterd door de tegenheden!
Dit heilig land der wonderdaân
Gaat niet, als stuivend kaf, verloren,
Wordt nooit, dit is haar toegezworen,
Verzwolgen door den Staats-orkaan! (1)

XLV. *Bl. 169 der Bijlagen.*

Het is bekend, dat, ondanks de overheersching van NAPOLEON en de inlijving der *Vereenigde Nederlanden* in het Fransche keizerrijk, de *Nederlandsche Vlag* echter onafgebroken is blijven wapperen te *Tunis*, van eene der forten op de kust van *Guinea* en op het eiland *Desima* (2). Min bekend evenwel is het en overwaardig der vergetelheid te worden ontrukt, hoe veel beleid, moed en standvastige beradenheid zijn gevorderd geworden, om het

(1) J. F. HELMERS.

(2) Zie: *Oorsprong der Nederlandsche Vlag*, door Mr. J. C. DE JONGE, bl. 76.

Digitized by Google

aanzien dier Vlag en den schepter der Nederlandsche regering, op laatstgemelde plaats, te doen eerbiedigen.

Wij meenden dan ook met het navolgend beknopt en getrouw verhaal van het op *Desima* (1) voorgevallene, (voor welks echtheid wij borg blijven) onzen lezeren geenen ondienst te zullen doen.

Nadat, in den jare 1811, het eiland *Java* door de *Engelschen* was genomen, besloot de Luitenant-Generaal Sir THOMAS STAWFORD RAFFLES, ook het Hollandsche etablissement op het eiland *Desima*, in *Japan*, aan zich te onderwerpen.

Te dien einde werden, in den jare 1813, twee schepen, onder Hollandsche vlag, naar *Japan* afgezonden. Op dezelve bevonden zich twee commissarissen (een *Engelschman* en een omgekoehte *Hollander*) die den last hadden bekomen, genoemde factorij, in naam des Engelschen Gouvernements, op te eischen.

Het Opperhoofd dezer factorij, HENDRIK DOEFF, sedert 1809 van alle tijdingen, zoo uit *Europa* als uit *Indië*, verstoken geweest zijnde, gevoelde eene levendige vreugde, bij het berigt, dat er *Hollandsche* schepen in 't gezigt waren.

Verontwaardiging verving echter welhaast die vreugde, toen hij, reeds terstond bij de aankomst der met gejuich begroete schepen, ontdekte, dat de-

(1) Omstandige berigten omtrent dit eiland vindt men bij G. F. MEYLAN, *Japan*, uitgegeven door Mr. J. H. TOBIAS, *Amsterdam* 1830.

Digitized by Google

zelve, onder bedekking der Vaderlandsche Vlag, slechts vijanden en belagers van datzelfde Vaderland aanvoerden.

Al aanstonds dan ook gaven hem genoemde Commissarissen opening van hunnen last; vorderden van hem, dat hij zich zoude onderwerpen aan het Engelsche Gouvernement en zich onmiddellijk onder hunne orders stellen.

Te vergeefs. De moedige Vaderlander en Stadgenoot van VAN SPEIJK wees, met koele beradenheid en moedige trouw, alle voorstellen en aanbiedingen van de hand. Geen goud, geene beloften konden zijn besluit doen wankelen, om de eer van *Neêrlands* Vlag te handhaven.

Onverrigter zake moesten dus de zendelingen des Engelschen Gouvernements naar *Java* terug keeren.

Hiermede echter geenszins tevreden, liet de Luitenant-Gouverneur RAFFLES het eiland nogmaals opeischen.

Dank hebbe de Heer DOEFF, wiens schrandere maatregelen, ongeschokte moed en mannelijke standvastigheid ook ten tweeden male de aanslagen des listigen vijands verijdelden.

Dank ook hebbe onze geliefde Vorst, die den handhaver en verdediger van de eer en regten des Nederlandschen Gouvernements in het afgelegen Oosten niet vergat, maar, met het ridderkruis, het teeken Zijner Hooge goedkeuring den trouwen dienaar op de borst drukte.

Digitized by Google

XLVI. *Bl. 372 der Bijlagen.*

JAKOB HOBEIN, zoon van JAN en HENDRIKA VERMEY, geboren in *'s Gravenhage*, den 8en Januarij 1810, werd, den 5en September 1823, te *Rotterdam* in de zeedienst als schippersjongen aangenomen, en geplaatst op het wachtschip *Kenau Hasselaar* te *Hellevoetsluis;* hij ging, den 16en November 1824, over op het fregat *Amstel;* werd, den 15en Februarij 1825, van hetzelve overgeplaatst op de adviesbrik *de Gier*, met welke hij eene reis volbragt naar de Middellandsche Zee, en aan boord waarvan hij, op den 1en Julij 1828, tot Matroos van de 3e klasse bevorderd zijnde, op den laatsten September 1829, bij de buitendienststelling van dezen bodem, overging op het fregat *Sumatra.* Met dit schip een' kruistogt naar de kust van *Guinea* en *West-Indië* gemaakt hebbende, werd hij, na, op den 1en Mei 1830, tot Matroos van de 2e klasse, te zijn opgeklommen, op den 10en September 1830, overgeplaatst op het wachtschip *Minerva*, en vervolgens gedetacheerd op de kanonneerboot No. 33, gestationeerd voor *Philippine* en *Biervliet.* (1)

Op die boot zich, op den 19en Maart 1831, bevindende, ondernam en volvoerde hij, met het beste gevolg, het stoute heldenstuk, hetwelk wij in de *Staats-Courant* aldus vinden opgeteekend en als het

(1) Opgave van het Ministerie voor de Marine.

Digitized by Google

legaal en authentiek berigt vermeenen alhier te moeten overnemen.

« Volgens berigten van den Generaal-Majoor DES-
« TOMBES, van den 21 en 22en Maart, heeft de uit-
« voering van het reeds vroeger gegeven bevel, dat
« geene Vlaamsche visschersschuiten in den Braak-
« man, een water, dat langs het Zeeuwsche grond-
« gebied loopt, mogen verschijnen, zonder eene
« vischakte te bezitten, bij *Philippine* den 19en Maart
« tot eenige vijandelijkheden aanleiding gegeven.
« In den ochtend van dien dag liepen er eenige
« visschersschuiten uit de haven van *Bouchante* uit,
« waarop uit de kanonneerboot N°. 13 een schot
« werd gedaan, om deze vaartuigen te doen bij-
« draaijen. Zij toonden zich daartoe niet genegen,
« en de Luitenant VERDOOREN, die op de kanon-
« neerboot N°. 30 het bevel voert, zond diensvol-
« gens eenige gewapende manschappen met eene
« sloep uit, om de visschers tot hunnen pligt te
« brengen. Toen deze bij voortduring weigerden
« bij te draaijen, dreven de manschappen uit de
« sloep hen door hunne geweerschoten op den wal.
« De sloep trachtte daarop naar de kanonneerboot
« terug te keeren; doch werd bij het voorbij varen van
« het fort *Izabella* door de Belgen met een ongeregeld
« geweervuur begroet. De kanonneerboot N°. 33,
« die op het hooren van het eerste schot was ko-
« men aanzeilen, liet dit vuur niet onbeantwoord,
« doch konde wegens het lage water de sloep niet
« genoegzaam beschermen, en moest zelfs naar hare
« ankerplaats te *Philippine* terugkeeren. Intusschen
« was de sloep aan den grond geraakt, en een der

Digitized by Google

« matrozen daarin gekwetst geworden, zoodat de « manschap over de schorren dit vaartuig verliet « en bij de kanonneerboot N°. 13 hulp kwam vra- « gen. Deze zoo wel als de boot N°. 30, beschermde de « vastgeraakte sloep, zoo veel zij konden, door van « tijd tot tijd kanonschoten te lossen, waardoor de « vijand, die, bij het weder opkomen van het wa- « ter, een bootje van wal zond, om de sloep mees- « ter te worden, daarin verhinderd werd.

« « *Daar zich echter*" zoo als de Generaal DESTOM- « BES aanmerkt, « « *eene Nederlandsche Vlag in de* « « *vastgeraakte sloep bevond*, wilde men tot redding « « daarvan niets onbeproefd laten;" en dezelve werd « dan ook tegen den avond, door de moedige daad « van eenen matroos, HOBEYN genaamd, die, niette- « genstaande het aanhoudend vuur des vijands, wel- « ke zich achter den dijk verborg, naar de sloep « toe zwom, onder het gejuich der inwoners van « *Philippine* en het luide hoezee der soldaten en « schepelingen, naar de kanonneerboot teruggebragt.

« Na de vermelding dezer daad, die op nieuw « een bewijs van den geest oplevert, welke onze « brave zeelieden bezielt, voegt de Generaal DES- « TOMBES er nog bij, dat de troepen, die te *Phi-* « *lippine* en in den omtrek gelegerd zijn, gedurен- « de het schutgevaarte, allen gereed hebben ge- « staan, om bij de minste aannadering des vijands « hem te gemoet te trekken, en dat onze krijgs- « lieden menigvuldige blijken gaven van niets lie- « ver te verlangen, dan het teeken tot den aanval."

HOBEIN werd, ten blijke van 's Konings goed-

Digitized by Google

keuring wegens dit zijn stoutmoedig bestaan, bij Hoogstdeszelfs besluit van den 8 April 1831, N°. 96, vereerd met de Militaire Willems Orde, 4e klasse; terwijl, bij hetzelve besluit, de Heer Directeur-Generaal voor de Marine gemagtigd werd, om aan den Adelborst, 1e klasse, Jonkheer J. A. LIJCKLAMA à NIJEHOLT, en aan den Opper-Stuurman F. MATTHIJSEN, als hebbende zich bij deze gelegenheid, door het goed bestuur der bewegingen, op eene verdienstelijke wijze onderscheiden, 's Konings tevredenheid te dier zake kenbaar te maken. Aan den matroos der 2e klasse J. GUTSCHOU en den marinier der 3e klasse B. T. BLIJSMA, beiden behoorende tot de kanonneerboot N°. 33, werden gratificatiën verleend, ten bedrage van twee maanden van de door hen genoten wordende soldijen.

HOBEIN ontving bovendien onderscheidene geschenken, als:

Van Z. K. Hoogheid den PRINS VAN ORANJE een *gouden Zakhorlogie* en verder toebehooren.

Van het Genootschap *Doctrinâ et Amicitiâ* te *Amsterdam*, eene *zilveren Tabaksdoos*, met het volgende opschrift, door een der medeleden van het Genootschap, den geachten Dichter H. H. KLIJN, als daartoe uitgenoodigd, vervaardigd:

XIX Maart MDCCCXXXI.

HOBEYN! *Gij hebt den vloed en 's muiters lood getart;*
Gij hebt 's Lands heil'ge vlag bewaard voor 't gruwlijk schennen;
Dit rein métaal melde u, hoe wij uw trouw erkennen:
En hoe zij is gegrift in 't dankbaar Hollandsch hart.

Het Genootschap, DOCTRINA ET AMICITIA, *te Amsterdam*

Drie gouden Tienguldensstukken, in de Doos gelegd, vergezelden deze vereering.

Digitized by Google

Van het collegie *Zeemanshoop*, te *Amsterdam*, een' *zilveren Beker*, met het onderstaande opschrift:

Hulde
van het Zeemans-kollegie : Zeemanshoop
te Amsterdam
aan den onverschrokken moed van den
Vaderlandschen Zeeman
HOBEIN,
tot behoud der Hollandsche Vlag,
op den 19den *Maart* 1831 *betoond.*

benevens eene som van zes en twintig gulden vijftig cents, door een' onbekende, voor denzelven aan het bestuur van dat collegie ingezonden.

En van de Hoog Wel-Geb. Vrouwe J. A. GERLACIUS, Douarière Baronesse DE HOCHEPIED, eene fraaije *meerschuimen met zilver beslagene tabakspijp;* op welker rand zich eene boot bevindt met het randschrift: « *Aan den ridder* J. HOBEIN, *van mevr.* « DE H."

Wij willen, ten einde het koelbloedig gedrag van den Hoornblazer ADRIANUS POTTER, die, op den 16den Februarij 1831, in eene schermutseling tegen de muitelingen op de hoogte van *Eede* (voormalig *Staats-Vlaanderen*), na in de lies te zijn gekwetst geworden, den stormmarsch is blijven doorblazen, voor de vergetelheid te bewaren, alhier vermelden, dat

Digitized by Google

aan denzelven, namens meergemelde Vrouwe Douarière DE HOCHEPIED, insgelijks is vereerd geworden eene fraaije *meerschuimen en met zilver gemonteerde tabakspijp*, op welker rand zich een hoorn vertoont met het randschrift: « *Aan* ADRIANUS POTTER, *van* « *mevr.* DE H.", en het, op zijne daad zoo zeer toepasselijk, devies: « *Dat zijn ze, die Wilhelmus* » *blazen!*"

XLVII. *Bl. 372 der Bijlagen.*

HENDRIK VAN LEUVEN werd geboren te *Amsterdam*, op den 20en October des jaars 1812; trad, op den 29en Augustus 1829, als Tamboer in dienst en ging vervolgens, op den 6en September deszelven jaars, als Fuselier over bij de Tiende Afdeeling Infanterie. Hij was bij de expeditie tegen *Brussel*, in September 1830, tegenwoordig.

Het verhaal van de door hem, op den 15en Mei 1831, bedrevene, stoutmoedige daad is vervat in het navolgend berigt van den Generaal Baron CHASSÉ aan Zijne Excellentie den Heer Directeur-Generaal van Oorlog:

« *Hoofdkwartier Kasteel van* Antwer-
« pen, *den* 20en *Mei* 1831.

« Hoezeer ik ten hoogste voldaan ben over het « gedrag van het garnizoen op het kasteel van Ant-

Digitized by Google

« werpen op den 15den dezer, acht ik het echter « van mijn' pligt, ééne uitstekende daad meer bij- « zonder aan Uwe Excellentie te doen kennen.

« Een vijandelijke troep van omtrent vijftig per- « sonen, militairen en burgers, hadden, op 100 « passen van de caponnière van de lunette St. Lau- « rens, een Belgisch vaandel geplant, en bleven, « rondom hetzelve geschaard, onze manschappen « onder de vuilste beschimpingen uittarten; — ach- « tervolgens mijn' gegeven last, mogt er niet ge- « schoten worden, voor dat de vijand het vuur be- « gonnen zoude hebben.

« De fuselier HENDRIK VAN LEUVEN, van de 10de « afdeeling infanterie, welke boven op de capon- « nière, in zijn bloote hemd werkte, springt « eensklaps naar beneden, vliegt onder den hoop « Belgen, en doet hen verbaasd vlugten; *hij grijpt* « daarop het vaandel, en verscheurt het met zijne « tanden, in het gezigt van meer dan 500 Belgen, « en begeeft zich vervolgens langzaam naar de ca- « ponnière terug, alwaar hij bedaard zijn werk « hervat.

« Ik verzoek Uwe Excellentie deze daad ter ken- « nis van Zijne Majesteit te willen brengen.

« *De Luitenant-Generaal, kommanderende* « *het Kasteel en Zijner Majesteits Zee-* « *magt op de* Schelde *vóór* Antwerpen.

(*Get.*) « *Baron* CHASSÉ."

In eene, kort daarop uitgevaardigde, *Dagorder* van gemelden Generaal werd dit onverschrokken ge-

Digitized by Google

drag op nieuw met lof vermeld. Die *Dagorder* luidt als volgt:

« KRIJGSBROEDERS!

« Het was mij ten hoogste aangenaam, ulieden « bij mijne dagorders van den 2en en 3en Novem- « ber des vorigen jaars, mijne bijzondere tevreden- « heid te kunnen betuigen over uwen moed en « trouw, door u aan den dag gelegd.

« Ik heb uw gedrag gedurende den geheelen win- « ter gadegeslagen en bij allen een' zoodanigen geest « ontdekt, welke een braaf militair kenschetst.

« In het gevecht van den 15en dezer, hoewel « gering in zich zelven, heb ik bij ulieden dat « brandend verlangen bespeurd, om den vijand van « nabij te zien, hetwelk mij voorloopig (indien de « wapenstilstand gebroken wordt) van de over- « winning verzekert.

« Ook in alle uwe werkzaamheden hebt gij, bij- « zonder deze laatste dagen, den uiterst goeden « wil aan den dag gelegd en mijn volkomen ver- « trouwen verworven.

« Vaart dan voort, mijne Krijgsbroeders; laat « moed, trouw en gehoorzaamheid uwe geleiders « zijn. *Oud-Nederland* heeft het oog op u geves- « tigd, en ik durf u verzekeren, dat, wanneer, « bij eenen vijandelijken aanval, elk uwer zijnen « pligt betracht, een onsterfelijke roem uw deel « zal zijn, welke zekerlijk, na afloop der zaken, « door Koning en Vaderland op eene luisterrijke « wijze bevestigd zal worden.

Digitized by Google

« De Fuselier HENDRIK VAN LEUVEN, van de 10de
« afdeeling infanterie, heeft zich, verleden zondag,
« met het afrukken en verscheuren van een vaandel,
« hetwelk door den vijand geplant was, bijzonder
« onderscheiden, en ik betuig aan hem mijne volko-
« mene tevredenheid.

« *De Luitenant-Generaal, kommanderende*
« *de citadel en Zijner Majesteits Zeemagt*
« *op de* Schelde *voor* Antwerpen,
(*Get.*) « *Baron* CHASSÉ.

« Voor eensluidend afschrift:
« *De Luitenant-Kolonel, Chef van den Staf,*
(*Get.*) « DE BOER."

VAN LEUVEN ontving, bij besluit van den 23en Mei, N°. 14, van Z. M. den Koning, die geen zoodanig heldenfeit onbeloond laat, de Militaire Willems-Orde der 4e klasse; terwijl hem de HoogWel-Geb. Vrouwe S. A. GERLACIUS, Douarière Baronesse DE HOCHEPIED eene fraaije, met zilver beslagene, Tabakspijp vereerde.

Digitized by Google

XLVIII.

Daar wij in het bezit waren van eenige *Naamteekeningen* van een aantal der in dit werk voorkomende personen, oordeelden wij dezelve, naauwkeurig in koper overgebragt, op nevensstaande plaat, te moeten mededeelen, in vertrouwen, dat zulks onzen Lezers welgevallig zal zijn. Ze zijn de navolgende:

1. MARIA CATHARINA ELEONORA DE GRAAT, Weduwe van FRANCISCUS RUTZ VAN BRUGGE, Grootmoeder 2. HENDRIK JAN VAN SPEIJK, Vader 3. CORNELIA JOHANNA VAN BRUGGE, Moeder 4. ADRIANUS JOHANNES VAN SPEIJK, Broeder	van JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.
5. JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK, 6. JAN SENICAUT, 7. ARIJ WILLEM VAN LEEUWEN,	gesneuveld op 5 Febr. 1831.

8.

Digitized by Google

8. JOHANNES CAROLUS EBERTS,
9. JOHAN JACOB MOOK,
10. JACOBUS RAS,
11. CORNELIS EIKELENBOOM,
12. HENDRIK SCHALIEBOOM,
13. WILLEM CHRISTOFFEL VAN DEN BERG,
14. SIJBERTUS BEKKERS,
15. JACOB BERNARDUS ZOETHOUT,
16. ARIE ACHTHOVEN,
17. WILLEM HENDRIK VAN DE WETERING,
18. KAREL GODLIEP GRAASMAN,

} gesneuveld op 5 Febr. 1831.

19. WILLEM ADRIAAN DE GELDER,
20. JOHANNES POOLMAN,
21. JOHAN CHRISTOPH PIEPER,
22. WILLEM FREDERIK VAN DER HEIDEN,
23. HENDRIK FREDERIK WIJLER,

} op 5 Febr. 1831 aan den dood ontkomen.

24. LUDOVICUS CORNELIS MAAS,
25. JUSTUS KLINKHAMER,

} gesneuveld op 27 Oct. 1830.

26. JACOB HOBEIN, Matroos, 2e klasse, Ridder van de Militaire Willems-Orde 4e klasse.
27. HENDRIK VAN LEUVEN, Fuselier bij de 10e Afdeeling Infanterie, Ridder van de Militaire Willems-Orde, 4e klasse.

Digitized by Google

NAAMTEEKENINGEN.

PERSONEEL VAN Z. M. KANONNEERBOOT No. 2.
op 5 Februarij 1831.

BLOEDVERWANTEN.

1. M: C: E: de Grandt Wed van Brugge
2. M. J. Van Speyk
3. E: J: Van Brugge Weduwe H: J: van Speyk
4. [illegible]

GESNEUVELDEN.

5. J. C. J. van Speyk Cadetjes 4e Kl.
6. J: Senecaut
7. [illegible] Leunden
8. P. C. Eberts
9. I mook
10. Jakobus Rus
11. R. eikelenboom
12. Hendrik Schalilboom
13. W: van den Berg
14. Sebertus bekkers
15. Jakob Bun. Zoetkant
16. Acht horen.
17. Willem Hendrik van de Wetering
18. K. Godlieb Grausman

GEREDDEN.

19. W. A. de Gelder.
20. J. Pielman
21. J. C. Piper
22. W: F. V. Derheide
23. H. F. Wyler
24. [illegible] Maas.
25. [illegible]
26. Hebben 3 matrozen 2 kistes
27. H: Van Leeuwen

D. Voetnaard sculp.

Digitized by Google

Digitized by Google

Geslachtlijst van JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.

CORNELIS DE GRAAT,
Schepen der stad Haarlem, Kerkmeester, Vaandrig der Cloveniers en Kapitein der Schutterij aldaar.
Overleden ca. 1743.
Gehuwd met
ELIZABETH VAN HENGHEL.

CORNELIS VAN SPEIJK,
Overleden 1742, te *Dordrecht*,
Gehuwd met
MAREYKEN VAN REES.

JAN CAREL DE GRAAT, heeft als *Vaandrig* in den zevenjarigen oorlog gediend.
Gehuwd met
MARIA GÖPPEL.
Vertrekt omstreeks 1755, met vrouw en twee kinderen, als *Opper-Carga der O. I. C.*, naar de *Oost*. Na zijn overlijden keeren vrouw en kinderen naar het vaderland terug.

JOHANNA CATHARINA DE GRAAT,
Gehuwd met
JOHANNES ABERTI,
Hoogleeraar te Leiden
Overleden 1762.

CORNELIS DE GRAAT, zoo men meent, *Bewindhebber der O. I. Comp.*
Gehuwd met
ANNA CATHARINA ELEONORA GROOTENRAAIJ.

GERARDINA ELIZABETH DE GRAAT,
Ongehuwd in 1791 te *Leiden* overleden.

CHRISTINA VAN SPEIJK,
Geboren 1731.

JOHANNES VAN SPEIJK,
Geboren 1735.

ADRIANUS VAN SPEIJK,
Geboren 1737,
Overleden 1778.
Gehuwd met
BELIA KLIJN.

MARIA CATHARINA ELEONORA DE GRAAT,
Overleden 1827,
Gehuwd met
FRANCISCUS RUTZ VAN BRUGGE,
Med. Doctor te *Amsterdam*.
Overleden 1791.

JACOBA CORNELIA CAROLINA DE GRAAT,
Overleden 1822,
Gehuwd met
JACOB PIETER VAN TONDEREN.

JOHANNA MARGRITA VAN SPEIJK,
Geboren 1764.

CORNELIS GERARDUS VAN SPEIJK,
ouder tweelingbroeder van
HENDRIK JAN VAN SPEIJK,
Geboren 1767.
Als *Chirurgijn* met een O. I. C. schip naar de *Oost-Indië* vertrokken.

HENDRIK JAN VAN SPEIJK,
Geboren 1767,
Overleden 1806.

CORNELIA JOHANNA VAN BRUGGE,
Overleden 1812.

MARIA ELIZABETH VAN BRUGGE,
Overleden 1827,
Gehuwd met
JOSEPH BRIGUET.

MAGDALENA PETRONELLA VAN TONDEREN,
Gehuwd met
PIERRE CLAUDE SIGAULT.

MARIA CATHARINA VAN TONDEREN,
Gehuwd met
PAULUS EDUARD LAATS.

JACOBA CAROLINA VAN TONDEREN,
Gehuwd met
JOHANNES DE DIEU.

ADRIANUS JOHANNES VAN SPEIJK,
Luitenant ter zee, 2e klasse.
Overleden 1823.

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK.
Luitenant ter zee, 2e klasse, Ridder der Militaire Willemsorde, 4e klasse.
Geboren 31 Januarij 1802.
Overleden 5 Februarij 1831.

Twee Dochters
en
een Zoon,
Jong gestorven.

MARIA CAPHARINA ELEONORA BRIGUET,
Gehuwd met
TEYRAS.

JACOBA CAROINA LUCIA BRIGET,
Gehuwd gewest met
CASTAN;
Hertrouwd met
D'ARLO.

JOSEPHINA CLARA MAGDALENA BRIGUET,
Gehuwd met
PIETER JOSEPH TUMMERS.

CHARLES JACOB SIGAULT.

CAROLINA JACOBA CORNELIA LAATS.

PAULINA MARIA LAATS.

JOSEPHINA MAGDALENA LAATS.

LOUIS DANIEL DE DIEU.

CAROLINA JACOBA DE DIEU.

JACOBA CAROLINA LUCIA TEYRAS.

Vier Dochters.

CAROLUS JACOBUS HUBERTUS TUMMERS,
en nog drie kinderen.

Digitized by Google

BIJVOEGSELS.

Bladz. 60.

Z. M. Korvet *Triton*, welke onder bevel van den Kapitein-Luitenant ter Zee W. A. VAN DURA, op den 13en November 1825, van *Tessel* naar *Oost-Indië* was afgezeild, werd vervolgens gesteld onder de orders van den Kapitein-Luitenant ter zee J. J. STEENBOOM, die met dezelve, in de maand Maart des jaars 1828, naar *Nieuw Guinea*, vertrok, ten einde op dit eiland post te vatten, hetzelve te onderzoeken en in naam van het Nederlandsch Gouvernement in bezit te nemen. Onder de orders van genoemden Kapitein-Luitenant bevonden zich op dat schip de Luitenant ter zee der eerste klasse H. J. TUNING, eerste Officier, en de Luitenants ter Zee der tweede klasse J. T. TER BRUGGEN HUGENHOLTZ, J. MODERA, C. G. VAN HOOGENHOUCK TULLEKEN en W. H. DITTLOF TJASSENS. Voorts eene natuurkundige Commissie, bestaande uit de Heeren MACKLOT, President der Commissie en Mineralogist, VAN RAALTEN, Secretaris, Kassier en Adsistent Teekenaar, VAN OORT, Teekenaar, MULLER, Anatomist en ZIPPELIUS, Kruidkundige, waarbij nog gevoegd werd de Lui-

Digitized by Google

tenant ter Zee der tweede klasse C. J. BOERS, als belast met het doen van Zeevaartkundige waarnemingen.

Het belangrijk verhaal van dezen togt, op welken men met veelvuldige moeijelijkheden had te worstelen, alvorens het voorgesteld doel en oogmerk werden bereikt, is door de zorg van genoemden Luitenant J. MODERA zeer naauwkeurig te boek gesteld en in druk uitgegeven. (1)

De *Triton*, welke, op den 5en September van dat jaar, te *Amboina* was teruggekomen, werd, nadat deszelfs verdienstvolle Kommandant STEENBOOM, op den 4en October daar aanvolgende, was overleden en aanvankelijk door den Luitenant ter Zee der eerste klasse TUNING opgevolgd, op den 3en Januarij 1829, gesteld onder bevel van den Luitenant ter Zee der eerste klasse F. C. ZWAANSHALS, en bestemd tot de terugreize naar het Vaderland.

Alvorens die reize te ondernemen, werd dat schip, hetwelk veel geleden had, te *Sourabaja* gekield en vertimmerd, van eenen nieuwen grooten mast en andere verbeteringen in het tuig voorzien. Niet minder dan vier en tachtig passagiers, waaronder negen vrouwen en een en twintig kinderen, werden aan boord genomen. « Door derzelver goede« ren" (zegt de Heer MODERA, bl. 150) « gevoegd

(1) *Verhaal van eene reize naar en langs de Zuid-Westkust van* Nieuw Guinea, *gedaan in* 1828, *door Z. M. Corvet* Triton *en Z. M. Coloniale Schoener de* Iris; *door* J. MODERA, *Luitenant ter Zee van de tweede Klasse. Haarlem* 1830.

Digitized by Google

« bij de scheepsprovisie en het drinkwater, het-
« welk niet alles in het ruim kon geborgen wor-
« den, en bij een menigte levend vee van allerlei
« aard, voor de tafel des Commandants, der Offi-
« cieren, Adelborsten en Passagiers, door dit alles
« was het weder geweldig vol aan boord, en zoo
« verlieten wij den tweeden April (1829) de reede
« van *Batavia*."

Reeds den volgenden dag overleed de hiervoren-genoemde Luitenant C. J. BOERS « een zeer kundig « zee-Officier, wiens ambitie voor zijn vak onbe-« perkt was, en die sedert ruim drie maanden het « einde van zijn leven, met de grootste gelatenheid, « langzaam en toch met al te rassche schreden zag « naderen." (*ibid.* bl. 151)

Men kwam, op den 8en Junij, voor *St. Helena*. De Kommandant ZWAANSHALS, deszelfs zoon en drie Officieren, waaronder de Luitenant MODERA, werden door den Engelschen Gouverneur DALLAS ten zijnen huize gelogeerd en met beleefdheden overladen.

De *Triton*, na van versch drinkwater te zijn voorzien, vertrok, den 11en Junij, van daar en ankerde, op den 3en Augustus, des morgens ten half zeven ure, ter reede van *Tessel*.

Bladz. 93.

Wij hebben geoordeeld, dat eene afbeelding van het inwendig gedeelte der kajuit van de Kanonneerboot zeer veel zoude toebrengen tot een meer dui-

Digitized by Google

delijk begrip van het door ons op deze bladzijde ter nedergestelde. Doch wij gevoelden tevens de noodzakelijkheid, om het aldaar voorkomende plaatje door eene en andere opmerking te moeten doen vergezeld gaan.

Dit plaatje dan stelt voor het oogenblik, in hetwelk VAN SPEIJK, langs den trap, van het dek komende, kalm en bedaard de kajuit binnentreed, ten einde het verschrikkelijk heldenstuk te volvoeren; zijn blik is op de geopende kruidkamer gevestigd; terwijl hij eenen brandenden sigaar in de hand houdt.

Wij hebben op deze en gene plaats van ons werk onze meening te kennen gegeven, dat VAN SPEIJK het kruid met eenen *sigaar* heeft in den brand gestoken; en bij ons is deswege nimmer eenige twijfel opgekomen. Dan, daar men ons, nadat reeds het werk genoegzaam geheel was afgedrukt, bij zeker gesprek, de bedenking heeft gemaakt, dat deze bijzonderheid *niet geschiedkundig was bewezen*, achten wij ons verpligt, de gronden op te geven, welke ons tot het omhelzen van het door ons voorgedragen gevoelen hebben overgehaald.

Wanneer men vermeent, zich te dezen met geene geschiedkundige *gronden* te kunnen vergenoegen, maar daartoe, in de letterlijke en strengste beteekenis van het woord, *bewijzen* vordert, dan willen wij gaarne bekennen daartoe buiten staat te zijn. En dit ligt in den aard der zaak. Niemand, toch, was bij de ontsteking tegenwoordig. Zelfs WIJLER niet, die zich eenige oogenblikken te voren met VAN SPEIJK in de kajuit had bevonden, Ware

Digitized by Google

hij er verbleven, hij zou voorwaar den dood niet ontkomen zijn. Men zoude alzoo, onzes inziens, te verre gaan, wanneer men aan het woord *bewijzen* bleef hechten, en van ons meer dan *gronden* verlangde. En deze laatsten zijn er, zoo wij ons niet bedriegen, voorhanden.

Daartoe komt dan voornamelijk in aanmerking het éénparig getuigenis (of liever, zoo men wil, het gevoelen) der schepelingen, van wie men toch de naaste en zekerste berigten kon en moest verwachten. Niemand hunner heeft, zoo ver ons bekend is, van eene *lont*, *pistool*, *kool vuur* of *brandend stuk hout* gewag gemaakt. Éénstemmig geloofde niet slechts de marinier of scheepsjongen WIJLER, maar ook de andere bootsgezellen, dat de ontvlamming van het moordend kruid was geschied door middel van een brandenden *sigaar*, van welken VAN SPEIJK zich bevorens had voorzien.

Dit laatste — hetwelk ons voorkomt van het hoogste belang te zijn — wordt bevestigd door het verhaal van den Loods VAN DE VELDE, uit hetwelk wij zagen (1), dat, terwijl men bezig was te beproeven, om de boot van wal te werken, VAN SPEIJK, op het dek staande, eenen der sigaren, welke hij zich kort te voren door den scheepsjongen WIJLER had doen geven, heeft in den brand gestoken.

Laat het zich nu denken — en men overwege deze vraag met onpartijdigen ernst — laat het zich

(1) Bladz. 93 van het *Leven* en bladz. 66 der *Bijlagen*.

Digitized by Google

denken of bij mogelijkheid voorstellen, dat een Bevelhebber van een tegen den vijandelijken wal geslagen oorlogsvaartuig; — dat een krijgsman als VAN SPEIJK, in den zorgvollen oogenblik, waarin schip en volk waren blootgesteld aan de woede van bandelooze roovershorden, die, in spijt van wapenstilstand en verdrag, de roofzieke handen naar den onverwachten buit uitstrekten, — nog aan het rooken van eenen sigaar zou gedacht hebben, enkel om daarmede aan zijnen lust en smaak te voldoen, indien zulks *bij hem* met geen bijzonder inzigt en bedoeling ware gepaard geweest?

Neen! het aansteken van dien sigaar, in dit beslissend oogenblik, kon niet anders, dan met een bijzonder en bepaald oogmerk geschieden. En welk kon dit anders zijn, dan door dien sigaar, de hem toevertrouwde boot, wanneer geen ander redmiddel was overgebleven, aan de roof- en moordzieke handen des vijands te ontrukken?

Wij verzoeken verder onze lezers, op nieuw na te gaan hetgeen door ons, naar aanleiding van het *Schouwrapport*, op bl. 119 en 120 van het *Leven*, is opgemerkt, met betrekking tot de gesteldheid van het overgebleven lijkdeel. Wij vermeenen aldaar te hebben doen zien, dat uit hetzelve *Schouwrapport* blijkbaar is op te maken, dat VAN SPEIJK, in den beslissenden en laatsten oogenblik zijns levens, zich met een eenigzins afgewend en naar de *regterzijde* gekeerd gelaat, heeft geplaatst vóór of in de geopende kruidkamer, en dat hij, in dien *stand* en in die *houding*, met de *linkerhand* het kruid heeft in den brand gestoken.

Digitized by Google

Mag men het nu, op grond der bevinding van het overgebleven lijkdeel, voor bewezen houden, dat VAN SPEIJK het moordend werktuig (waarin het dan ook hebbe bestaan) in de *linkerhand* heeft gevat, dan valt, onzes bedunkens, elk denkbeeld van *lont*, *pistool*, *kool vuur*, *brandend hout*, of wat het ook zij, van zelve weg, als voorwerpen, die gewoonlijk met de *regterhand* aangevat en bestuurd worden; terwijl integendeel een brandende sigaar of pijp, genoegzaam algemeen met de *linkerhand* (*wanneer die vrij is*) uit den mond genomen en nedergelegd wordt.

Wij keeren nu tot het plaatje terug.

Men ziet op hetzelve de deur van de kruidkamer half geopend. Dit is misschien eenigzins strijdig met de historische waarheid. Wij hebben in de *karakterschets* van VAN SPEIJK doen zien, dat hij, sinds eenige dagen vóór het gebeurde op den 5en Februarij, den sleutel in de deur van de kruidkamer heeft laten steken; doch het bleek ons niet, dat hij dezelve open liet staan. (1) Wij hebben ons deze vrijheid alleen ten behoeve van onze lezers veroorloofd, ten einde hen, terstond bij den eersten opslag, met de gesteldheid van de kajuit en de zich daarin bevindende deur van de kruidkamer bekend te maken.

(1) De kruidkamer heeft eene dubbele deur. De eerste kan dus geopend en echter de toegang tot de kruidkamer nog gesloten zijn.

Digitized by Google

Het krukje of zoogenaamd kerkstoeltje weten wij niet, of zich nog op den bewusten 5en Februarij in de kajuit bevond; doch wij hebben gemeend, hetzelve er te kunnen en te mogen bijvoegen, om dat zoodanig krukje of stoeltje, van wege het Gouvernement, bij de uitrusting eener kanonneerboot gevoegd wordt.

Zoo hebben wij tevens de vrijheid genomen, op de tafel eene schrijf-cassette te plaatsen, vermits VAN SPEIJK eene zoodanige van Heeren Regenten van het Burgerweeshuis te *Amsterdam* ten geschenke had bekomen. (1) Of *die* cassette echter op den 5en Februarij 1831 nog in het bezit van VAN SPEIJK geweest zij, is niet waarschijnlijk, daar dezelve, met zijne overige goederen, bij het zinken of omslaan van een hem toebetrouwd vaartuig (2), schijnt te zijn verloren gegaan.

De *tafel*, *stoel*, *kapstok*, *spiegel*, *verrekijker* enz. behooren tot het gewoon ameublement eener kanonneerboot.

Bladz. 129 en volg.

Onder de latere bijdragen ten behoeve van het op te rigten Nationaal Gedenkteeken, behoort te worden vermeld de opbrengst eener door den Heer ROBIDÉ VAN DER AA, te *Leeuwarden*, ontworpen Lo-

---

(1) Zie bladz. 155 van het *Leven*.

(2) Zie bladz. 56, 57 en 59 van het *Leven*.

Digitized by Google

terij, van welke de prijzen zullen bestaan in onderscheidene voorwerpen, vervaardigd uit het hout en ijzer, behoord hebbende tot de kanonneerboot N°. 2, te dien einde door Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal Baron CHASSÉ aan den ontwerper toegezonden, en wel, zoo als bij het daarvan uitgegeven *Prospectus* wordt opgegeven, in *Thee en Tabakskistjes*, *Dames Werkdoosjes*, *Snuif- en Speldedoosjes*, *Etuis voor Tandenstokers*, *Sigarenkokers en Pennetjes*, *Borduurpennetjes*, *Naaldenkokers*, *Garenklosjes*, *Doekspeldjes*, *Zegel- en andere Ringen en Pijpuithaalders*, alles smaakvol in zilver gemonteerd en voorzien van de letters V. S.; te zamen niet minder dan *twee honderd* prijzen bedragende. De prijs der loten zijn bepaald op een gulden en tachtig centen.

Bladz. 142 en volg.

De eerste verjaring van den altoos gedenkwaardigen 5en Februarij werd, zoo als zich voorafreeds liet berekenen, op verscheidene plaatsen, met meerder of minder luister, doch overal op eene welmeenende en hartelijke wijze, gevierd.

Omtrent *Amsterdam* lazen wij in het Dagblad dier stad het navolgende:

« De herinnering van den heldendood van VAN « SPEIJK is op heden (5 Februarij,) den eersten ver- « jaardag van die roemrijke daad, op eene stille « doch aandoenlijke wijze, gevierd in het Burger- « weeshuis dezer stad, de stichting, in welke hij

Digitized by Google

« zijne eerste opleiding en opvoeding mogt genie-
« ten.

« Reeds in den vroegen morgen hadden de Wees-
« kinderen het gedenkteeken, ter eere van hunnen
« vereeuwigden gewezen medebroeder, voor eenige
« maanden binnen het Weeshuis opgerigt, met
« kransen en festons versierd. Een hunner, die zich
« in de teekenkunst bijzonder oefent, J. A. SÖREN-
« SEN, had door vervaardiging mede tot dat einde
« van eene allegorische schilderij, voorstellende de
« graftombe van VAN SPEIJK, omgeven van treurwilg
« en bewaakt door twee Weeskinderen, met
« de springende kanonneerboot in het verschiet,
« tot die versiering eene verdienstelijke bijdrage ge-
« leverd. De nationale vlag *en* boven het gedenk-
« teeken *en* aan de poort van het Weeshuis in de
« Kalverstraat, ter halver stok geheschen, de rouw-
« kokarde door de jongens voor heden gedragen,
« strekte ten blijke van de deelneming der tegen-
« woordige kweekelingen van dit gesticht in het
« roemrijk sneven van hunnen voormaligen broeder.

« Op verzoek van H. H. Regenten had de oudste
« der beide Predikanten, die zich met de zorg voor
« de godsdienstige opleiding der kinderen bijzonder
« belast zien, de Wel-Eerw. DS. CORSTIUS, op zich
« genomen op den eersten Verjaardag dier helden-
« daad, die juist op een Zondag inviel, de Kwee-
« kelingen van dit Gesticht die daad te herin-
« neren, en hun daaruit nuttige lessen af te leiden.
« Zijn Wel-Eerw. voldeed daaraan op eene allezins
« gepaste wijze, mede door op luisterrijke voor-

Digitized by Google

« beelden van vaderlandsliefde en zelf-opoffering te « wijzen, welke de Heilige Schrift ons oplevert.

« Geheel huisselijk was de plegtigheid, die bin- « nen de muren van dit weldadig Gesticht bleef « besloten, en tot welke alleen zij, die in dadelijke « betrekking tot hetzelve staan, waren toegelaten. « Wij vermelden dezelve mede daarom, opdat het « zou blijken, dat aan de eerste verjaring van VAN « SPEIJKS heldendood, in het Gesticht zijner opvoe- « ding, op eene doelmatige wijze is herdacht."

In de Maatschappij *Felix Meritis* en in het Collegie *Vriendschap en Toonkunst*, mede te *Amsterdam*, werden, weinige dagen vóór of na den 5en Februarij, de Muzijk- en Zangstukken van het vorig jaar herhaald; terwijl, zoo in de Nederduitsche Stads- als in de Fransche *Schouwburgen* aldaar, toepasselijke stukken ten tooneele werden gevoerd, die met geestdrift en algemeene toejuiching werden ontvangen, waartoe voorzeker de tegenwoordigheid van vele Zee-Officieren niet weinig heeft bijgedragen.

Dat de bedoelde, zoo luisterrijke als in de gevolgen heilzame gebeurtenis ook op 's Rijks *Vloot*, op de *Schelde*, op eene eervolle wijze zoude worden herdacht, dit kon aan geene de minste bedenking onderhevig zijn. Het deswege medegedeelde berigt nemen wij alhier over.

« VLAAMSCH-HOOFD, *den* 6en *Februarij*. De dag van « gisteren was voor de voor *Antwerpen* gestationeerde « Zeemagt een dag van gemengde aandoeningen. « Terwijl het gemoed van al de bij die devisie die-

Digitized by Google

« nende Officieren, die VAN SPEIJK als hunnen wapen-
« broeder zoo dikwijls in derzelver midden hadden
« gezien, niet dan diep getroffen konde zijn over zijn
« vroegtijdigen dood, welke, een jaar te voren, voor
« hunne oogen plaats had, moest echter de gedachte
« aan de grootmoedige wijze, waarop hij dien onder-
« ging, en welke met regt het langdurige leven op-
« weegt, derzelver hart met vreugde vervullen over de
« onsterfelijke eer, die hem daardoor ten deele viel.

« Des morgens te 7 uren werden, op order van
« den Kolonel, Kapitein ter Zee KOOPMAN, de vlag-
« gen ter halver stok en steng op al de kanonneer-
« booten geheschen, ten teeken van den rouwe,
« welke het Vaderland over den dood van een' van
« deszelfs braafste verdedigers gevoelt. De zee- en
« landmagt, die tot de positie van het Vlaamsch-
« Hoofd behoort, zich vervolgens tot het houden
« eener groote parade vereenigd hebbende, werd
« daarop door den Kolonel KOOPMAN aan de man-
« schappen op eene toepasselijke wijze het doel dier
« vereeniging bekend gemaakt en aan dezelve
« voorgehouden, hoe de dood van VAN SPEIJK, voor
« elken militair als een groot voorbeeld van on-
« kreukbare trouw en het reinste eergevoel, eeuwen
« lang zal worden herdacht en aangeprezen, maar
« dat dezelve vooral bij deze divisie moest strek-
» ken, om de schepelingen aan te moedigen in het
« stiptelijk en onbezweken nakomen hunner heilige
« pligten, daar allen getuigen waren geweest van
« zijnen dood, en zekerlijk ook door allen derzel-
« ver heerlijke gevolgen, de handhaving van onzen
« roem bij den vreemdeling, en het meer en meer

Digitized by Google

« ontvlammen van den nationalen geest, niet onop-
« gemerkt zouden zijn gebleven.

« Dit door een driewerf *hoera! leve de Koning!*
« bevestigd zijnde, werden daarop, onder het spe-
« len van het geliefkoosd volkslied, de vlaggen in
« top geheschen.

« De geestdrift, die de manschappen daarbij aan
« den dag legden, zal den vijand, die aan de over-
« zijde der rivier ooggetuige dezer plegtigheid was,
« overtuigd hebben, dat Hollands volk geene ver-
« mindering kent in het gevoel, dat hetzelve ten
« strijde dreef. Schaamte zoude het gepeupel, dat
« onzen landgenoot zoo schandelijk tot het uiterste
« dreef, van de kade hebben moeten verjagen, zoo
« niet dat gevoel reeds lang bij den Belg onbekend
« ware."

Wij voegen hier nog bij, dat de Commissie uit het Collegie *Zeemans-Hoop*, te *Amsterdam*, belast met het beheer der gelden, bijeengebragt ten behoeve der gekwetsten en der betrekkingen der gesneuvelde schepelingen op de kanonneerboot N°. 2, op het denkbeeld kwam, om aan elk der vijf bij die gelegenheid behouden gebleven manschappen, met namen J. C. PIEPER, H. F. WIJLER, M. J. VAN DE VELDE, W. F. VAN DER HEIDEN en J. POOLMAN, « bij ge-
« legenheid van die merkwaardige daad, een *goud*
« *vijf gulden-stuk* te doen uitreiken, ten einde zich
« op dien dag, met hunne kameraden, over hunne
« redding te verheugen, en tevens bij eenen harte-
« telijken dronk aan hunnen edelen en koenen ge-

Digitized by Google

« zagvoerder, den dapperen VAN SPEIJK en aan hun-
« ne gesneuvelde makkers te gedenken." Die uit-
deeling had dan ook op den 5en Februarij ll. te
Vlissingen plaats aan de drie eerstgenoemden; ter-
wijl twee andere, destijds afwezig, echter geenzins
vergeten werden.

Te *Zwolle* prijkten (uit hoofde van den Zondag)
op den volgenden dag « al de schepen en schuiten,
« in de haven en elders bij en in de stad gele-
« gen, met vlaggen en wimpels. Des namiddags
« had op het veld, genaamd *Spooldeberg*, het
« klimmen in den mast plaats, waarna aan hen,
« die de prijzen (bestaande in een zilveren zakhor-
« logie en twee zilveren horlogiekettingen en cachet-
« ten) verworven hadden, daarvan, met gepaste
« aanspraken aan ieder hunner, uitreiking werd
« gedaan door Mevrouw de Gravin VAN RECHTEREN,
« echtgenoote van Z. E. den Heer Gouverneur dezer
« provincie.

« Het schoone weder begunstigde dit volksfeest,
« hetwelk door een zeer groot aantal ingezetenen dezer
« stad werd bijgewoond, en waardoor bij een ieder
« de liefde en gehechtheid voor de eer van zijnen
« geboortegrond werd verlevendigd; bijzonder voor
« de schipperij, waarvan een aantal, door de zorg
« van Z. E. den heer Gouverneur, na het mast-
« klimmen, op ververschingen onthaald werd, was
« dit eigenaardig feest eene groote uitspanning, en
« het overig gedeelte van den dag werd door hen
« met vrolijken zin doorgebragt.

Digitized by Google

« Des avonds had er in de Societeit *de Harmonie*
« eene muzijk- en danspartij plaats, alwaar door
« eenige jonge jufvrouwen onderscheidene couplet-
« ten op de gelegenheid van den dag werden ge-
« zongen, de zaal prijkte met een chassinet, waar-
« op de daad van den edelen VAN SPEIJK was afge-
« beeld, en de Hollandsche vlag, die ter weder-
« zijden van hetzelve was geplaatst, herinnerde ie-
« der, met edel zelfgevoel, dat aan de volken
« nogmaals was getoond, dat Neêrlands zeemagt de-
« zelve thans evenmin, als ten tijde van TROMP en
« de RUITER, laat schenden.

« Zoo had hier in de beste orde, en met alge-
« meene deelneming de feestviering plaats, ter ge-
« dachtenis aan eene heldendaad, de schoonste tij-
» den der Spartanen en Romeinen, de deugd on-
« zer voorouderen waardig, een grootsch en heer-
« lijk bestaan, waarop ieder Nederlander trotsch
» mag zijn, en waarvan men in onze dagen te
« vergeefs de wederga bij andere volken zoekt."

Ook te *Kampen*, *Elburg* en elders werd de verjaardag van den grootschen dood onzes helds plegtig en doelmatig gevierd.

Te *Haarlem*, eindelijk, werd door het Corps Muzijkanten der Schutterij en eenige Liefhebbers, op Maandag den 6en Februarij, in den Schouwburg op het Plein, even buiten de stad, onder directie van den Kapelmeester J. W. WEIDNER, een *Vocaal en Instrumentaal-Concert* gegeven, ter herinnering aan den heldendood van den onsterfelij-

Digitized by Google

ken J. C. J. VAN SPEIJK, waarvan de opbrengst bestemd werd tot stijving van het fonds tot ondersteuning der achtergeblevene betrekkingen van uitgetrokkene Schutters. De opbrengst van dit *Concert*, ten bedrage van *f* 760.07, na aftrek der benoodigde uitgaven, strekt ten bewijze van de algemeene deelneming en edele gezindheid van *Haarlems* ingezetenen.

Bladz. 8 der *Bijlagen.*

Wij kunnen bij ons kort berigt wegens den Heer C. HEIJE nog voegen, dat dezelve, in de maand September l.l., is benoemd tot Kapitein ter Zee bij Z. M. Koloniale Marine.

Digitized by Google

INHOUD.

Geboorte, opvoeding, jongelingschap. . . . . Bl. 1.
Overgang tot de zeedienst. . . . . — 14.
Kruistogt naar de *Middellandsche Zee*. . . . . — 15.
Vertrek naar *Oost-Indië*. . . . . — 22.
Expeditie tegen *Boni* en *Soupa*, op *Celebes*. . . . — 23.
Verdere verrigtingen in *Oost-Indië*. . . . . — 50.
Terugreize naar- en aankomst in het vaderland. . — 60.
Verrigtingen op de rivier de *Rupel*. . . . . — 68.
Bombardement van *Antwerpen*, op 27 October 1830. — 75.
Heldendood op 5 Februarij 1831. . . . . — 87.
Eerbewijzingen aan de nagedachtenis van VAN SPEIJK op de Vloot en in het Leger. . . . . — 95.
Vinding van een gedeelte van het lijk, ontvangst en transport van hetzelve naar *Amsterdam*. . . . . — 99.
Onderzoek omtrent de echtheid en eenzelvigheid (*identiteit*) van het gevonden lijkdeel. . . . . — 114.
Giften en Inschrijvingen ter oprigting van gedenkteekenen en ter ondersteuning van de nageblevene betrekkingen der met VAN SPELJK gesneuvelden. . . — 123.
Verdere vereering van 's Helds nagedachtenis. . . — 142.
Karakterschets van VAN SPELJK. . . . . — 152.

AANTEEKENINGEN EN BIJLAGEN.

I. Berigt wegens het Burger-Weeshuis te *Amsterdam*. . . . . — 3.
II. ADRIANUS JOHANNES VAN SPELJK. . . . . — 5.
III. CORNELIS HEIJE. . . . . — 8.
IV. J. A. ZOUTMAN, JZ. . . . . — 11.
V. FREDERIK CORNELIS ZWAANSHALS. . . . . — 12.

Digitized by Google

INHOUD.

VI. Rapport van J. M. VAN DER WIJCK, wegens het gebeurde op 27 October 1830. . Bl. 16.
VII. LUDOVICUS CORNELIUS MAAS. . . . . — 25.
VIII. JUSTUS KLINKHAMER. . . . . — 29.
IX. J. C. KOOPMAN. . . . . — 39.
X. J. C. EBERTS. . . . . — 41.
XI. Rapport van J. C. KOOPMAN, wegens het gebeurde op 5 Februarij 1831. . . . . — 46.
XII. Ophelderingen wegens dat gebeurde van een' der officieren van de vloot voor *Antwerpen*. . . . . — 49.
XIII. Brief van J. C. KOOPMAN van 19 Februarij. — 56.
XIV. Verklaring van H. F. WIJLER. . . . . — 58.
XV. ——— — W. F. VAN DER HEIDE. . . — 59.
XVI. ——— — J. M. VAN DE VELDE. . . — 60.
XVII. ——— — J. POOLMAN. . . . . — 61.
XVIII. Informatiën van J. M. VAN DE VELDE. . . — 66.
XIX. Verklaring van de Officieren der Kanonneerbooten N°. 9 en 8. . . . . — 70.
XX. ——— der Officieren op *Austruweel*. — 71.
XXI. Extract uit het Engelsch Dagblad *The Times*. . . . . — 73.
XXII. Personeel der Kanonneerboot N°. 2 op 5 Februarij 1831. . . . . — 77.
XXIII. Logenachtige berigten der Belgische Journalen wegens het gebeurde. . . . . — 87.
XXIV. Brief van KOOPMAN van 5 Februarij. . . — 102.
XXV. Dag-Order van den Generaal Baron VAN GEEN. . . . . — 105.
XXVI. ——— — — — Generaal-Majoor WILDEMAN. . . . . — 106.
XXVII. Brief aan den Generaal VAN DER SMISSEN. — 108.
XXVIII. — — — ——— NIJPELS. . . . — 109.
XXIX. — van KOOPMAN van 13 Februarij. . — 110.
XXX. — — ——— aan de Kamer van Koophandel, 13 Februarij. . . . . — 111.
XXXI. — — ——— van 16 Februarij. . . — 112.
XXXII. — — ——— — 20 Februarij. . . — 114.

Digitized by Google

INHOUD.

XXXIII. Order voor den Luitenant ter Zee 2e. Klasse J. BLOK. . . . . Bl. 117.
XXXIV. Verslag van den Hoogleeraar G. VROLIK, wegens de inbalseming van het lijkdeel. — 109.
XXXV. Koninklijk Kabinetsschrijven van 9 Februarij. . . . . — 124.
XXXVI. Besluit van Z. M. den Koning van 11 Februarij. . . . . — 125.
XXXVII. Extract uit de Resolutiën van Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine van 28 Februarij. . . . . — 127.
XXXVIII. Rapport van Z. E. den Directeur-Generaal voor de Marine van 10 Februarij. — 128.
XXXIX. Koninklijk Kabinetsschrijven van 13 Februarij. . . . . — 131.
XL. Brief van Z. E. den Staatsraad, ad interim belast met de Directie van het Departement van Binnenlandsche Zaken, van 20 Februarij. . . . . — 132.
XLI. Brief van Bestuurders van het Collegie *Zeemanshoop* van 18 Februarij. . . . . — 135.
XLII. Besluit van Z. M. den Koning van 23 November. . . . . — 138.
XLIII. Nota van Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal. . . . . — 143.
XLIV. Vroegere voorbeelden van zelfopoffering. — 144.
XLV. Voortdurend wapperen der Nederlandsche vlag op *Desima*, enz. . . . . — 175.
XLVI. JAKOB HOBEIN. . . . . — 178.
XLVII. HENDRIK VAN LEUVEN. . . . . — 183.
XLVIII. Naamteekeningen. . . . . — 187.
Geslachtregister van VAN SPEIJK. Achter — 188.
Bijvoegsels. . . . . — 189.

Digitized by Google

DRUKFEILEN.

Bladz. 1, reg. 8, *staat:* drie zonen, *lees:* vier zonen.

» 96, onderste regel, *staat:* zij, *lees:* hij.

» 99, reg. 17, *staat:* 9 Februarij, *lees:* 10 Februarij.

Bijlagen I en II zijn toevallig met elkander verwisseld; zij moesten in eene omgekeerde orde geplaatst zijn.

Bijlagen bladz. 138, reg. 10, *staat:* Bl. 142, *moet zijn:* Bladz. 140.

Geslachtregister, *staat:* LOUIS DANIËL DE DIEU, *moet zijn:* LUDOVICUS DANIËL DE DIEU.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google
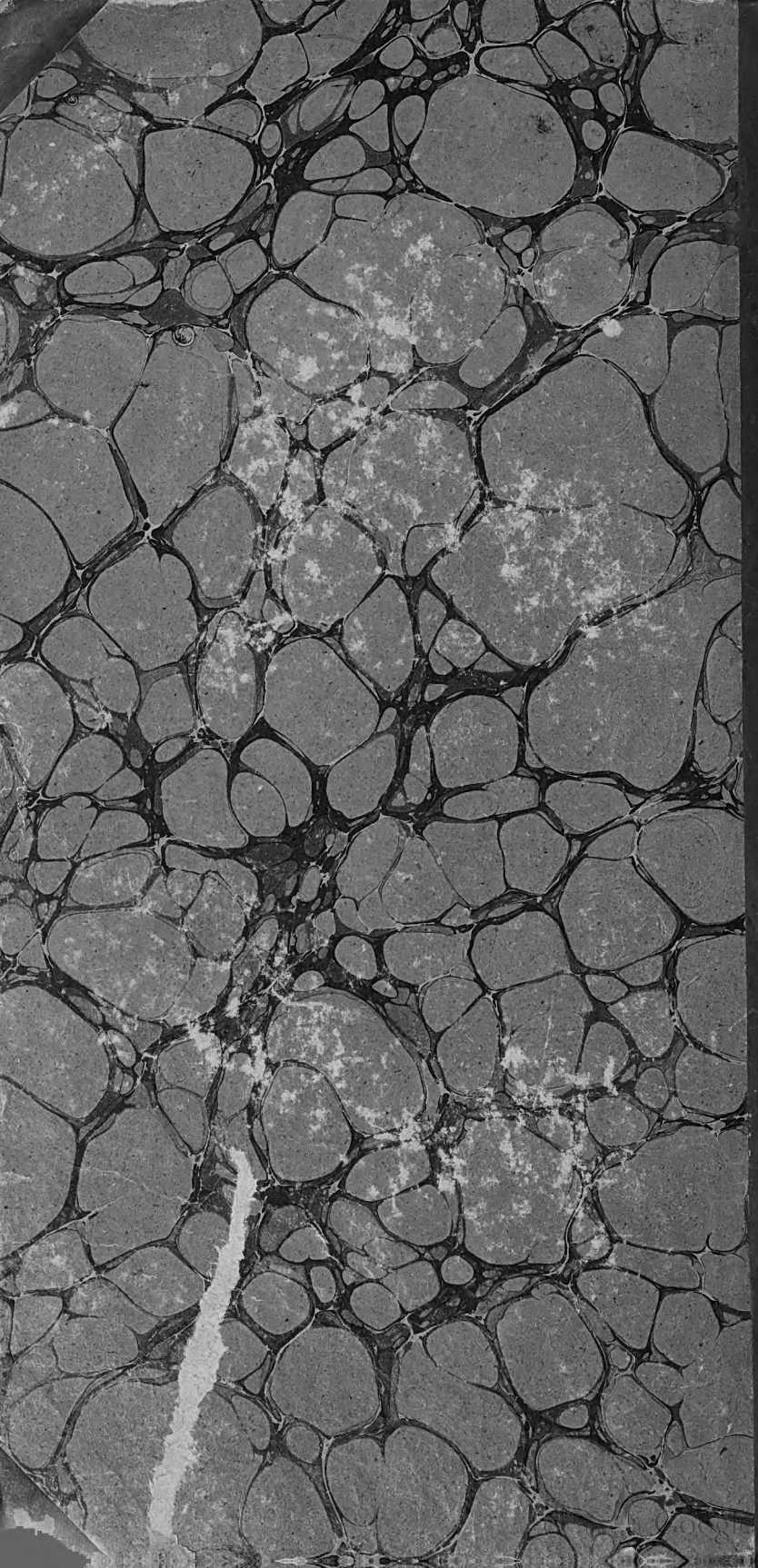
Digitized by Google